

М.М. Старовойтов В.В. Михайличенко

ГОЛОДОМОР НА ЛУГАНЩИНІ 1932 – 1933 рр.

М.М. Старовойтов В.В. Михайличенко
ГОЛОДОМОР НА ЛУГАНЩИНІ 1932 – 1933 рр.

Документи Аналіз Коментарі

Міжнародний благодійний Фонд «Україна 3000»
Державний архів Луганської області
Управління СБУ в Луганській області

ГОЛОДОМОР НА ЛУГАНЩИНІ 1932 – 1933 рр.

Київ
Видавничий дім «Стилос»
2008

УДК 94(477)
ББК 63.3(4Укр-4Луг)614
Г 61

Державний архів
Луганської області

Міжнародний благодійний Фонд
« **УКРАЇНА 3000** »

Управління СБУ
в Луганській області

**Видано в рамках програми МБФ «Україна 3000»
«Уроки історії: Голодомор 1932–1933 рр.»**

Автори-упорядники:

Микола Старовойтов, Володимир Михайличенко
Під загальною редакцією Миколи Старовойтова

Рецензенти:

Геннадій Боряк, доктор історичних наук, професор
Володимир Бодрухин, доктор історичних наук, доцент
Микола Погребницький, кандидат наук з державного управління

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Державного архіву Луганської області
(*протокол від 24 вересня 2007 р.*)

Голодомор на Луганщині 1932–1933 рр.: Науково-
документальне видання / М.М. Старовойтов, В.В. Михай-
личенко. – К.: ВД «Стилос», 2008. – 288 с., іл.

ISBN 978-966-8518-88-1

Мовою документів книга відтворює жакливі картини найтра-
гічнішої події в історії України – Голодомору 1932–1933 років. На
сторінках вміщено матеріали викривного характеру, що впродовж
десятиліть становили державну таємницю, відводили руку пока-
рання від справжніх винуватців геноциду українського народу.
Цей збірник – данина світлої пам'яті тисяч невинних жертв Голо-
домору.

**УДК 94(477)
ББК 63.3(4Укр-4Луг)614**

© М.М. Старовойтов, В.В. Михайличенко, 2008
© Державний архів Луганської області, 2008

ISBN 978-966-8518-88-1

ЗМІСТ

Слово до Читача.....	5
Від упорядника	7
Закон України «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні»	9
<i>Старовойтов М.М.</i> Розсекречені документи звинувачують, засуджують, застерігають	13
Розділ І. Документи центральних, партійних, радянських, НКВС органів СРСР та УСРР	21
Розділ ІІ. Документи місцевих партійних та радянських органів, місцевих органів НКВС. Тогочасні публікації місцевих газет	81
Додатки	
Іменний покажчик	257
Географічний покажчик	265
Список скорочень	270
Перелік документів	275
Перелік використаних фондів.....	285

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

У 2007–2008 роках Україна відзначає скорботну дату – 75 років з того часу, коли насильницька голодна смерть забрала життя мільйонів українців. Понад півстоліття ця тема була викреслена з історії країни, але тепер у нашій державі відновлюється історична справедливість. Зокрема, 28 листопада 2006 року Верховна Рада України прийняла довгоочікуваний Закон «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні», який визначає його як Геноцид Українського народу. То був геноцид, справжня війна радянського режиму проти волелюбного народу. На найродючіших у світі чорноземах, що годували пів-Європи, у мирний час від голоду гинули мільйони людей. На вшанування пам'яті невинно загиблих Президент України Віктор Ющенко оголосив 2008-й рік Роком пам'яті жертв Голодомору.

У суспільстві ще існує думка, що на Донбасі Голодомору як такого не було. Цю тезу цілковито заперечує видання, яке ви тримаєте в руках. Його особливістю є те, що тут уперше в історії публікуються документи з Державних архівів Донецької та Луганської областей, а також фотодокументи цього регіону 1930-х років із Центрального державного архіву кінофотофонодокументів України ім. Г.С. Пшеничного.

Про голод на Донбасі мені розповідав батько, який сам пережив усі жахи геноциду у рідному селі на сході Харківщини та у місті Лисичанську. Тоді, у 1932–1933 роках, на Донбасі загинула й частина нашої родини. А ті, хто вижив, від недоїдання

і вживання в їжу різних сурогатів втратили міцне здоров'я назавжди.

Підтримка видання збірника здійснюється Міжнародним благодійним Фондом «Україна 3000» у рамках спеціальної програми «Уроки історії: Голодомор 1932–1933 років» і є внеском у вшанування пам'яті жертв геноциду українців та відтворення правдивої історії. Адже справедливо каже мудрий український народ: «Хто не знає свого минулого, той не вартий свого майбутнього».

Від Голодомору постраждала вся Україна, і нашим спільним обов'язком задля відновлення правдивої історії є видання подібних регіональних збірників документів. Вірю, що це допоможе нашому народові ще раз згадати своє минуле, пересмислити його та об'єднати нас у пам'яті і скорботі.

Катерина Ющенко,

*Голова Наглядової Ради
Міжнародного благодійного Фонду
«Україна 3000»*

м. Київ, січень 2008 р.

ВІД УПОРЯДНИКА

Минуле – це завжди частина сьогодення, адже світогляд і суспільні ідеали нинішнього часу складаються із оцінок вже пережитих подій. Фальсифікація історії дуже небезпечна – вона породжує фальшиві громадянські цінності і моральні орієнтири. Саме тому сьогоденнє українське суспільство хоче знати правду про свою історію, навіть про її найстрашніші періоди, одним із яких є Голодомор 1932–1933 років.

Протягом багатьох десятиліть масштаби цієї трагедії замовчувалися, як і інші криваві злочини тоталітарного режиму. Прийнято було вважати, що Голодомор не торкнувся промислових регіонів Донбасу. Але сьогодні стають відомими факти, які переконливо засвідчують, що жертвою сталінського геноциду став увесь український народ. Тому, на мій погляд, вихід книги «Голодомор на Луганщині у 1932–1933 роках» є великою подією як науково-історичного, так і суспільного значення. Адже до останніх часів ці сторінки історії Луганської області були одними з найменш вивчених, населення шахтарського краю до останніх часів не мало чіткого уявлення про справжні причини і масштаби історичної драми 1932–1933 років.

Варто зазначити, що пролити світло на ці сторінки було б неможливо без архівних матеріалів Служби безпеки України. Опубліковані в книзі нормативно-розпорядчі документи ГПУ, секретні інструкції та циркуляри розкривають механізм дії сталінського режиму, мотивацію поведінки і вчинків його окремих носіїв. На цьому тлі розгортаються трагічні події, які

відображені через спогади і долі жертв радянського тоталітаризму.

Послідовно втілюючи державну політику, спрямовану на відновлення історичної пам'яті українського народу, Служба безпеки України провела величезну роботу над розсекреченням і впорядкуванням документів про Голодомор 1932–1933 років, які зберігалися в Галузевому державному архіві СБУ та в архівах регіональних органів. Одним із етапів цієї цілеспрямованої роботи було проведення Службою в усіх областях України виставки «Розсекречена пам'ять». На початку 2007 року в Луганську виставку відвідали понад 10 тисяч осіб. Це свідчить про велике прагнення мешканців регіону знати історичну правду. Упевнений, що книга «Голодомор на Луганщині» викличе не менший інтерес і надасть читачам можливість на основі першоджерел сформуувати власну думку про події минулого.

Звичайно, в одному збірнику не могли вміститися усі факти й подробиці, пов'язані із Голодомором на Луганщині. Ця тема ще чекає своїх дослідників. Вірю, що видання цієї книги покладе початок серйозному, вдумливому, вільному від політичних ангажувань вивченню теми Голодомору 30-х років на Луганщині, за результатами якого для громадськості будуть відкриті нові сторінки історії українського народу.

Микола Погребицький,

*Начальник Управління
СБУ в Луганській області*

м. Луганськ, січень 2008 р.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Голодомор 1932–1933 років в Україні

(Відомості Верховної Ради України (ВВР),
2006, № 50, ст. 504)

Верховна Рада України постановляє:

вшановуючи пам'ять мільйонів співвітчизників, які стали жертвами Голодомору 1932–1933 років в Україні та його наслідків;

шануючи всіх громадян, які пережили цю страшну трагедію в історії Українського народу;

усвідомлюючи моральний обов'язок перед минулими та наступними поколіннями українців і визнаючи необхідність відновлення історичної справедливості, утвердження в суспільстві нетерпимості до будь-яких проявів насильства;

відзначаючи, що трагедія Голодомору 1932–1933 років в Україні офіційно заперечувалася владою СРСР протягом багатьох десятиріч;

засуджуючи злочинні дії тоталітарного режиму СРСР, спрямовані на організацію Голодомору, наслідком яких стало знищення мільйонів людей, руйнування соціальних основ Українського народу, його вікових традицій, духовної культури і етнічної самобутності;

співчуваючи іншим народам колишнього СРСР, які зазнали жертв внаслідок Голодомору;

високо цінуючи солідарність та підтримку міжнародної спільноти у засудженні Голодомору 1932–1933 років в Україні, що відображено в актах парламентів Австралії, Аргентинської Республіки, Республіки Грузія, Естонської Республіки, Італійської Республіки, Канади, Литовської Республіки, Республіки Польща, Сполучених Штатів Америки, Угорської Республіки, а також у розповсюдженій як офіційний документ

58-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН Спільній заяві з нагоди 70-х роковин Голодомору – Великого голоду 1932–1933 років в Україні, яку підписали Аргентинська Республіка, Азербайджанська Республіка, Народна Республіка Бангладеш, Республіка Білорусь, Республіка Бенін, Республіка Боснія і Герцеговина, Республіка Гватемала, Республіка Грузія, Арабська Республіка Єгипет, Ісламська Республіка Іран, Республіка Казахстан, Канада, Держава Катар, Киргизька Республіка, Держава Кувейт, Республіка Македонія, Монголія, Республіка Науру, Королівство Непал, Об'єднані Арабські Емірати, Ісламська Республіка Пакистан, Республіка Перу, Південно-Африканська Республіка, Республіка Корея, Республіка Молдова, Російська Федерація, Королівство Саудівська Аравія, Сирійська Арабська Республіка, Сполучені Штати Америки, Республіка Судан, Республіка Таджикистан, Туркменістан, Демократична Республіка Тимор-Лешті, Республіка Узбекистан, Україна та Ямайка, а також підтримали Австралія, Держава Ізраїль, Республіка Сербія і Чорногорія та 25 держав – членів Європейського Союзу;

виходячи з Рекомендацій парламентських слухань щодо вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років, схвалених Постановою Верховної Ради України від 6 березня 2003 року № 607-IV, та Звернення до Українського народу учасників спеціального засідання Верховної Ради України 14 травня 2003 року щодо вшанування пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років, схваленого Постановою Верховної Ради України від 15 травня 2003 року № 789-IV, в якому Голодомор визнається актом геноциду Українського народу як наслідок зумисних дій тоталітарного репресивного сталінського режиму, спрямованих на масове знищення частини українського та інших народів колишнього СРСР;

визнаючи Голодомор 1932–1933 років в Україні відповідно до Конвенції від 9 грудня 1948 року про запобігання злочину геноциду та покарання за нього як цілеспрямований акт масового знищення людей, приймає цей Закон.

Стаття 1. Голодомор 1932–1933 років в Україні є геноцидом Українського народу.

Стаття 2. Публічне заперечення Голодомору 1932–1933 років в Україні визнається наругою над пам'яттю мільйонів жертв Голодомору, приниженням гідності Українського народу і є протиправним.

Стаття 3. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень зобов'язані:

брати участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу;

сприяти консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості та культури, поширенню інформації про Голодомор 1932–1933 років в Україні серед громадян України та світової громадськості, забезпечувати вивчення трагедії Голодомору в навчальних закладах України;

вживати заходів щодо увічнення пам'яті жертв та постраждалих від Голодомору 1932–1933 років в Україні, в тому числі спорудження у населених пунктах меморіалів пам'яті та встановлення пам'ятних знаків жертвам Голодомору;

забезпечувати в установленому порядку доступ наукових та громадських установ і організацій, вчених, окремих громадян, які досліджують проблеми Голодомору 1932–1933 років в Україні та його наслідки, до архівних та інших матеріалів з питань, що стосуються Голодомору.

Стаття 4. Держава забезпечує умови для проведення досліджень та здійснення заходів з увічнення пам'яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні на основі відповідної загальнодержавної програми, кошти на виконання якої щорічно передбачаються в Державному бюджеті України.

Стаття 5. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України:

1) визначити статус і функції Українського інституту національної пам'яті та забезпечити його утримання за рахунок коштів Державного бюджету як спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері відновлення та збереження національної пам'яті Українського народу;

2) у тримісячний термін з дня набрання чинності цим Законом:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування органами виконавчої влади прийнятих ними нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Закону;

3) вирішити в установленому порядку за участю Київської міської державної адміністрації питання щодо спорудження у м. Києві до 75-х роковин Голодомору 1932–1933 років в Україні Меморіалу пам'яті жертв голодоморів в Україні.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ, 28 листопада 2006 року
№ 376-V

РОЗСЕКРЕЧЕНІ ДОКУМЕНТИ ЗВИНУВАЧУЮТЬ, ЗАСУДЖУЮТЬ, ЗАСТЕРІГАЮТЬ

З «Тлумачного словника» В.І. Даля: «На Русі ніхто з голоду не помирає». Слова «голодомор» у словнику немає.

З книги «Життя і творчість селян Харківської губернії», виданої губернським статистичним управлінням у 1898 році: «Мешканці Білолуцька (нині – смт Новопсковського району Луганської області) не люблять собі відмовляти у їжі. Полюбляють їсти: яйця, масло, молоко, сир, баранину, сало, свинину, м'ясо свійської птиці...»

З книги «Україна. Історія» Ореста Субтельного, професора Йоркського університету в Торонто (Канада), українця за походженням:

«На початку ХХ століття 90 відсотків основного експортного продукту Російської імперії – пшениці – припадало на Україну. Тут збирали 43 відсотки світового врожаю ячменю, 10 відсотків кукурудзи.»

Харчам на дореволюційному столі білолучан важко було не позаздрити. Та вже через тридцять років багато з тамтешніх господинь були раді, якщо могли налити в миски баланду з картопляного лушпиння, лободи та кропиви. А невдовзі в них взагалі не лишилося нічого їстівного.

Новий поштовх посиленню роботи з дослідження всіх аспектів трагічних подій 1932–1933 років дало доручення Президента України від 21 вересня 2006 року щодо збирання цілісного масиву документів, пов'язаних із Голодомором та іншими фактами геноциду українського народу.

... Десятиріччями будь-які дані про причини і наслідки Голодомору були таємницею за сімома печатками. І лише із здобуттям Україною незалежності горезвісні «спецсховища» почали поволі відкривати свої секрети. Умовно процес їх розшифрування і оприлюднення можна поділити на три етапи: повне замовчування, свідоме перекручення, прагнення осягнути істину. Останнє виявилось найважчим. На заваді раз у раз ставали політична орієнтація «літописців», суворі партійна і авторська (продиктована почуттям самозбереження) цензура.

Аналіз періоду вітчизняної історії, що передував голоду, дає підстави вважати головною причиною лиха відверто споживацьке ставлення більшовицького режиму до українського селянства. Коли в 1919 році спустошені буревієм революції російські промислові міста стали потерпати від нестачі продовольства, в Україну з Москви і Петрограда прибули опричні «продзагони». Тисячі посланців заводів і фабрик дочиста відбирали у селян харчі, щоразу вдаючись до прямого насильства. Через два роки, у 1921-му, Центр діяв ще масштабніше і жорстокіше – примусив Україну щодня відвантажувати до Росії по сто вагонів хліба.

За ходом виконання грабіжницької «рознарядки» присікливо стежив сам голова Раднаркому В.І. Ленін. У неодноразових зверненнях до українських чекістів (!), зокрема від 3 лютого, 7 березня, 21 і 31 травня, він вимагав суворого покарання українських посадовців, «винних у заниженні» даних про кількість зерна у засіках. До ревізиції були залучені й члени комітетів неможливіків, й так звані «двадцятип'ятитисячники». Спустошення

останніми селянських комор, горищ і підвалів видавалося за «безкорисливу класову допомогу».

Подальшим логічним продовженням ленінсько-сталінської політики на селі стали колективізація і розкуркулення, якими у механізм функціонування аграрної галузі було закладено бомбу уповільненої дії. Перший вибух пролунав страшним голодом 1932–1933 років. Далася взнаки несумісність всмоктаної з молоком матері психології селянина-індивідуаліста з колективною формою господарювання на землі. Колгоспний віз, в який силоміць запрягли працелюба і лежебоку, одразу ж став шкутильгати на всі чотири колеса. Розхитувало його й навмисне розпалювання владою ворожнечі між бідняками і огульно звинувачуваними у всіх бідах «куркулями». Останні, а це були переважно ті, хто впродовж короткої віддушину за часів непу довів свою підприємливість, кмітливість, працьовитість, сприйняли наступ режиму на свої позиції буквально в багнети, раз у раз вдаючись до відчайдушного силового опору. Заодно з ними було й чимало «середняків», які не полишали надії і самим вибитися в люди, зажити заможніше.

Як наслідок – лише в селах Старобільського округу у 1929 році було зареєстровано близько 70 замахів на запопадливих розкуркулювачів, підпалів їхнього майна тощо. Діями у відповідь ставали дедалі лютіші репресивні заходи. Судові й позасудові каральні органи не скупилися на суворі вироки: розстріл, тривалі терміни позбавлення волі, вислання за межі України... Опрацьовані нами статистичні дані свідчать: якщо в 1929 році на Луганщині серед репресованих за політичними мотивами було лише 170 селян, то в 1932-му – 515, у 1933-му – 771. Вряди-годи вершителями судових справ ставали самі селяни. Коли в селі Чмирівка на Старобільщині колгосп імені Леніна у соцзмаганні посів останнє місце, його не без гумору стали називати «колгоспом № 36» (в районі налічувалося тридцять шість колективних господарств). Секретаря парторганізації колгоспу Величка виключили з партії і притягли до суду.

У 1932 році, коли у сільських районах України почався справжній голод, союзна партійна верхівка вимагала... збільшення поставок хліба.

Не викликає сумніву, що всі важелі управління станом справ на селі, яке було головним постачальником коштів на потреби індустріалізації, могла тримати в своїх руках лише одна особа – Сталін. Цілком імовірною здається перейнята ним у спадок від Леніна невіра в правдивість одержуваної з Києва інформації. Далі сталося, очевидно, те, чого й слід було очікувати: низові виконавці, боячись репресій та розстрілів, добряче «перегнули палицю».

Відомо, що за менш критичного стану справ з нестачею хліба (1922–1923 рр.) Україна зверталася до міжнародних благодійницьких організацій по допомогу і одержувала її. Зважимо й на таке. На час голоду тридцятих років в Україні діяли численні організації Товариства Червоного Хреста, одним із статутних обов'язків яких була допомога жителям місцевостей, що потерпали від стихійних лих. Натомість в охоплені голодом райони влада направляла не сестер-жалібниць, а оперативників каральних структур. Внаслідок запровадження суворих карантинних заходів частина мешканців промислових міст, у тому числі й Луганська, про голод на селі, який лютував буквально за кілька кілометрів, нічого достеменно не знала. Отож і не сприймали чутки всерйоз.

Розв'язання проблем реформування села виявилось для режиму незрівнянно важчим, ніж ще свіжі в пам'яті гучні перемоги на фронтах громадянської війни: розгром білогвардійської кінноти під Гострою Могилою поблизу Луганська, штурм Перекопа, відсіч різноплеменним інтервентам...

Передбачуваної мети не досягали жодні заходи, у тому числі й драконівські. Назвемо деякі з них. У 1932 році партійні осередки на місцях на чолі з присланим керівництвом дістали юридичне право конфіскації зерна в колгоспах. Було введено смертну кару за розкрадання соціалістичної власності (сумнозвісний закон про «п'ять колосків»). Аби не дати селянам можливості полишати колгоспи у пошуках їжі, більшовицька влада впровадила систему «внутрішніх паспортів», відкинувши тим самим село у часи кріпацтва. У листопаді набув чинності закон, яким заборонялося видавати колгоспникам зерно на вироблені трудовні, доки не буде виконано план держзаготівель...

Як же висвітлювали тогочасні події науковці-історики нашого краю? В «Очерках истории Ворошиловградской областной партийной организации», які вийшли друком у Видавництві політичної літератури (м. Київ) у 1979 році, найтрагічніший період Голодомору характеризувався таким чином: «В ході розгорнутого наступу соціалізму по всьому фронту, в боротьбі за ленінський кооперативний план було успішно перетворене в життя найважче після завоювання влади робітничим класом історичне завдання – перехід мільйонів дрібновласницьких селянських господарств на шлях колгоспів, на шлях соціалізму. Як і по всій країні, на території Луганщини на основі суцільної колективізації був розтрощений і в основному ліквідований останній експлуататорський клас – куркульство. Перемога колгоспного ладу ще більш зміцнила союз робітничого класу з трудовим селянством, що є основою і надійною гарантією успіхів у соціалістичному будівництві».

А от якою бачили тогочасні реалії автори виявленої нами у фондах архіву «Доповідної записки членів бригади Новоайдарського райкому партії про результати вибіркового обстеження випадків голодування по району»: «Починаючи з другої половини лютого 1933 р. в селах Дмитрівка, Олексіївка, Колядівка, Співаківка, Штормове, Денежникове нами виявлений цілий ряд фактів голодування, які в деяких із цих сіл супроводжуються смертними випадками. Окрім фактів смертності, в цілому ряді сіл в середньому не менш як 10 сімей, перевірених нами, лежать опухлими від голоду. Крім того, за останні 10–15 днів у ряді сіл усі коні, що пали, були розкрадені голодуючими для вживання в їжу».

Наведемо ще кілька характерних уривків з інших подібного роду доповідних записок. «7 березня виявлено два трупи в родині бідняка-колгоспника Бондаря Євмена, залишився один хлопчик. Колгоспник Харківський виявив труп бідняка Недбая в його хаті. З 1-го січня по 9-е березня 1933 року зареєстровано і виявлено 83 смертних випадки, за останні 10 днів – 19 чоловік. Трупи лежать по кілька днів у хаті, ніхто не хоче рити ями. Ховають у погребях, сараях. Правління артілей і сільради не організували поховань трупів, доручивши цю справу бригадирам, які, в свою чергу, нічого не роблять. Є випадки людоїдства».

Як зазначалося в низці архівних матеріалів, серед тих, хто голодував, були й сім'ї куркулів... Слова «голод» і «голодомор» у «Нарисах» не вживалися. Натомість читаємо: «Але в успіхах реконструкції сільського господарства були й тіньові сторони... Окремі колгоспи виявилися засміченими ворожими куркульськими та іншими антирадянськими елементами. Проникаючи в колгоспи на посади бригадирів, комірників, рахівників, завгоспів, куркулі розкрадали суспільну власність, шкодили артільному господарству, дезорганізовували роботу, несправедливо розподіляли доходи, проводили антирадянську агітацію, саботували виконання директив радянських органів. Вони не зупинялися перед підпалами колгоспного хліба, отруєнням худоби, організацією терористичних актів проти колгоспників-активістів. Серйозні недоліки в керівництві сільським господарством, ворожі дії класових ворогів, а також неврожай 1933 року через засуху, призвели до важкого становища в сільському господарстві».

І ані слова про дійсний стан справ. На тих «Нарисах» на Луганщині виховувалися тисячі пропагандистів і слухачів системи партійної освіти, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, усіх тих, хто цікавився історією рідного краю. Під впливом прищеплюваного книгою світогляду вони визначали свою громадянську позицію, способи дій в усіх життєвих питаннях: політичних, економічних, соціальних. Один з наслідків того багатом сучасникам ще добре пам'ятний: замість експорту країна почала величезні імпортні закупівлі зерна.

У ході роботи над цим матеріалом я постійно відчував: у темі Голодомору 1932–1933 років надто багато «білих плям», нез'ясованих моментів, тверджень науковців, що суперечать одне одному. Багато дослідників називають голодомор штучним. Що ж стало поштовхом для «організації» цього злочину? Бо ж якими б несумісними з лінією режиму були погляди селян, останні давали країні хліб і до хліба. А це експортні поставки, це кошти для пришвидшення темпів індустріалізації. Навіщо ж рубати дерево, яке плодоносить? У різних джерелах подаються різні дані про кількість жертв. Відомі історики, у тому числі Р. Конквест, О. Субтельний, Б. Кравченко, називають різні цифри: три–шість–

десять мільйонів. Яка цифра ближча до істини – сказати важко. Зрозуміле одне: їх мільйони.

Рани від Голодомору – з тих, які, загоюючись, не тільки залишають рубці і шрами, а й притягують, немов магнітом, нові біди. От і уявляється правомірним припустити: а чи не підштовхнуло послаблення країни голодом і масовими політичними репресіями тридцятих років керівництво фашистської Німеччини до розв’язання війни проти СРСР?

Кількість її жертв набагато перевищила усі ті, які мали місце раніше.

Що ж до нас, архівістів, то сьогодні вбачаємо свою позицію в якнайповнішому осягненні складових і наслідків голодомору, в очищенні проблеми від кон’юнктурних нашарувань.

У книзі, що пропонується увазі читача, вміщено 134 документи з фондів Галузевого державного архіву Служби безпеки України, Державних архівів Луганської і Донецької областей, а також з деяких київських архівів. Значну частину документів подаємо повністю. Тексти друкуються мовою оригіналу зі збереженням мовно-стилістичних особливостей. Пропущені і нерозбірливі слова відновлено чи замінено та подано у квадратних дужках. Орфографічні та синтаксичні помилки, незграбні, заплутані слова виправлено без застережень.

Вміщені у книзі документи відбивають адміністративно-територіальний поділ України 1932–1933 років. Археографічне їх оформлення виконано відповідно до правил видання історичних документів.

До збірника додаються іменний та географічний покажчики, складені мовою оригіналу, список скорочень, переліки документів та використаних фондів.

Видання дає змогу ввести в науковий обіг великий обсяг документів, які десятиріччями були недоступні для дослідників.

Висловлюємо вдячність співробітникам Управління СБУ в Луганській області – заступнику начальника Управління

І.В. Майстренку, начальнику підрозділу В.Б. Завгородньому; начальнику відділу Галузевого державного архіву Служби безпеки України В.М. Даниленку, експерту Департаменту культурологічних програм МБФ «Україна 3000» О.О. Стасюк, заступнику начальника відділу інформації та використання документів Державного архіву Луганської області Т. І.Челишевій.

М.М. Старовойтов,

*директор Державного архіву
Луганської області*

РОЗДІЛ І

**Документи центральних,
партійних, радянських,
НКВС органів
СРСР та УСРР**

№ 1

**Инструкция ЦВК СРСР і РНК СРСР
Центральним виконавчим комітетам, РНК союзних
та автономних республік, крайовим та обласним виконавчим
комітетам про куркульські господарства**

4 лютого 1930 р.

Совершенно секретно

В дополнение и разъяснение к Постановлению Центрального Исполнительного Комитета и Совета Народных Комиссаров Союза ССР о мероприятиях по укреплению социалистического сельского хозяйства в районах сплошной коллективизации и по борьбе с кулачеством, опубликованным в газете «Известия», 2 февраля с. г., предлагается в районах сплошной коллективизации провести немедленно, а в остальных районах – по мере действительного развертывания коллективизации, нижеследующие мероприятия.

I. Выселение и расселение кулаков

1. В целях решительного подрыва влияния кулачества на отдельные прослойки бедняцко-средняцкого крестьянства и безусловного подавления всяких попыток контрреволюционного противодействия со стороны кулаков проводимым советской властью и колхозами мероприятий.

а) выселить кулацкий актив наиболее богатых кулаков и полупомещиков в отдаленные местности Союза ССР и в пределах данного края – в отдаленные его районы;

б) расселить остальных кулаков в пределах районов, в которых они проживают, на новых, отводимых им за пределами колхозных хозяйств, участках.

Примечание: Вся организация доставки и сама доставка кулаков в отдаленные местности Союза ССР возлагается на ОГПУ [...]

II. Конфискация имущества кулаков

5. В районах сплошной коллективизации конфисковать у кулаков средства производства, скот, хозяйственные и жилые

постройки, предприятия производственные и торговые, продовольственные, кормовые и семенные запасы, излишки домашнего имущества, а также и наличные деньги.

6. При конфискации у кулаков имущества им должны быть оставлены лишь самые необходимые предметы обихода, некоторые простейшие средства производства в соответствии с характером их работы на новом месте и необходимый на первое время минимум продовольственных запасов [...]

7. Сберегательные книжки и облигации государственных займов отбираются у всех кулаков и заносятся в опись с выдачей расписки о направлении их на хранение в соответствующие органы НКФина...

11. Конфискуемые у кулаков жилые постройки используются на общественные нужды сельсоветов и колхозов или для общежития вступающих в колхозы батраков, не имеющих своего жилья.

12. Должно быть обращено сугубое внимание всех исполкомов на то, чтобы кулацкие элементы не успели до конфискации ликвидировать свое имущество (брать немедленно на учет!), а также на строгий учет и правильное использование конфискуемого у кулаков имущества.

III. Порядок расселения кулацких хозяйств

[...]

б) на расселяемых возлагаются определенные производственные задания и обязанности по сдаче товарной продукции государственным и кооперативным органам;

в) окружные исполнительные комитеты должны срочно проработать вопрос о способе использования расселяемых кулаков, как рабочей силы, в особых трудовых дружинах и колониях на лесозаготовках, корчевках, лесонасаждениях, строительных, дорожных, мелиоративных, лесоустроительных и др[угих] раб[отах].

Конфискацию кулацкого имущества и ликвидацию кулачества нужно производить в неразрывной связи с процессом сплошной коллективизации, опираясь на бедняцко-средняцкие и батрацкие массы деревни на основе коллективизации, эти административные меры могут привести к успешному разрешению поставленных

советской властью задач в отношении социалистического переустройства деревни и ликвидации кулачества как класса.

Должны быть приняты все меры к тому, чтобы ликвидация кулачества была произведена с максимальной быстротой и ни в малейшей степени не помешала бы подготовке к весенней посевной кампании, а, наоборот, способствовала бы успешному ее проведению.

Председатель ЦИКа СССР

Калинин

Председатель СНК СССР

Рыков

Секретарь ЦИКа СССР

Енукидзе

Державний архів Донецької області, ф. Р-1169, оп. 2, спр. 210, арк. 3–5.

Редакційна примітка: Суцільна примусова колективізація і розкуркулювання, як відомо, призвели до занепаду сільського господарства, стали однією з причин голодомору 1932–1933 років.

№ 2

Записка ДПУ УСРР про організаційно-господарський стан колгоспів за матеріалами агентурного вивчення їхньої діяльності за 1931 р.

29 березня 1932 р.

Совершенно секретно

УЧЕТ И ОРГАНИЗАЦИЯ ТРУДА

РУБЕЖАНСКИЙ РАЙОН. В колхозе им. ЛЕНИНА учет трудодней ведется неправильно. Наряды, выдаваемые бригадам, большое время находятся на руках последних, что создает путаницу при разноске проделанных работ в лицевые счета колхозников. Учет трудодней и разноска их по книжкам колхозников **ОТСТАЕТ** на 3 месяца.

В связи с этим отмечается недовольство колхозников и безавторитетность трудкнижек.

СТАРОБЕЛЬСКИЙ РАЙОН. В колхозе им. К. Либкнехта имеет место запущенность учета трудодней, многие книжки

колхозников имеют отметки только по ноябрь м[еся]ц. В табельной книге не подведены итоги на декабрь м[еся]ц. Сдаваемые колхозниками книжки для отметки трудодней задерживаются в конторе каждый раз на 10–12 дней, а так как они сдаются для отметки 2 раза в месяц, то фактически трудкнижка находится у колхозника 5–6 дней в месяц. На этой почве имеют место недовольства колхозников, которые говорят: «РАЗ КНИЖКУ ВЫДАЛИ, НУЖНО СВОЕВРЕМЕННО ЕЁ ЗАПОЛНЯТЬ, А ТО НЕ ЗНАЕШЬ, ЧТО, КАК И КУДА ЗАНОСЯТ, И КНИЖКА НЕ ИМЕЕТ НИКАКОГО СМЫСЛА».

РЕЗУЛЬТАТЫ ХОЗЯЙСТВЕННОГО ГОДА

СТАРОБЕЛЬСКИЙ РАЙОН. В артели им. ПЕТРОВСКОГО стоимость трудодня по сравнению с прошлым годом уменьшилась на 25 коп., на уменьшении стоимости трудодня отразились, в основном, плохая организация труда, низкая производительность и организационные неполадки, в результате всего этого вместо 37.000 трудодней, которые должны были быть израсходованы на все работы, израсходовано 61.000 трудодней.

ЖИВОТНОВОДСТВО

СВАТОВСКИЙ РАЙОН. В артели «Вольный труд» в течение года пало 22 свиноматки и 103 шт. молодняка, которые погибли вследствие эпидемии оспы. Кроме того, от неправильного поения молоком с примесью воды пало 14 телят и погибло 49 ягнят из-за отсутствия соответствующих кормов.

СТАРОБЕЛЬСКИЙ РАЙОН. В Подгоровской артели им. Петровского тягловая сила находится в неудовлетворительном состоянии. Из 49-ти лошадей 12 совершенно непригодны для работы. Некоторые из них настолько истощены и обессилены, что их привязывают к стойлу, т.к. стоять они не могут. На 1/1 – 31 г. лошадей было 81. Уменьшение произошло за счет браковки части лошадей и падежа 20 штук на почве истощения и старости. Концентрированных кормов нет. Часть лошадей больна чесоткой, никто на это не обращает внимания и не изолирует больных лошадей.

ПОСЕВНЫЕ КАМПАНИИ

СТАРОБЕЛЬСКИЙ РАЙОН. В артели им. Петровского, где стоимость трудодня определена в 36 коп., имеет место неорганизованное отходничество колхозников. Из числа 300 колхозников на работу в Донбасс выбыло 200 человек, которые ушли самовольно, без разрешения правления, говоря: «ДАЛЬШЕ В КОЛХОЗЕ БЫТЬ НЕВОЗМОЖНО, ХЛЕБА ДАЮТ МАЛО, А РАБОТАЕМ ПОЧТИ БЕСПЛАТНО, НАДО УДИРАТЬ В ДОНБАСС, ПОКА НЕ ПОЗДНО».

ОБЩЕЕ СОСТОЯНИЕ КОЛЛЕКТИВИЗАЦИИ

СВАТОВСКИЙ РАЙОН. Пред[седатель] артели, кулак ТАРАНУХА проводит работу, направленную к развалу колхоза. Так, например, в результате его распоряжения закопанные

3.000 пудов картофеля и 1.500 пудов буряка в ямах, находившихся вблизи воды, полностью сгнили. Ряд безобразных явлений, о которых известно ТАРАНУХЕ, не изживаются и приводят к развитию антиколхозных настроений среди некоторой части колхозников.

Несмотря на то, что в процессе проведенной чистки из числа 200 колхозов по 112-ти было исключено 1.059 кулацких хозяйств, засоренность колхозной массы кулацким и антисоветским элементом продолжает иметь место.

По тем же данным выборочного изучения 200 колхозов нежелательный элемент выявлен в 101 колхозе в количестве

1.158 человек, из них:

Кулаков	426
Петлюровцев	232
Политбандитов	17
Торговцев	186
Городовых, стражников и полицейск[их]	102
Белых офицеров	61
Активных церковник[ов]	49
Уголовников	35

КУЛЬТУРНО-БЫТОВОЕ ОБСЛУЖИВАНИЕ

СТАРОБЕЛЬСКИЙ РАЙОН. В Бутовской артели им. К. Либкнехта культурная работа проводится слабо. Хату-читальню посещает исключительно молодежь, а взрослые колхозники бывают очень редко. Кинопередвижка бывает нерегулярно.

У 42 колхозников установлены точки Старобельского радиотрансляционного узла, но по причине неисправности приемника слышимость плохая. Зав[едующий] хаты-читальни, комсомолец ЧЕРЕВАТЫЙ к обязанностям относится халатно, развит очень слабо. По его халатности в хате-читальне произошел пожар, но последний быстро был ликвидирован.

Правленческий аппарат некоторых колхозов, недооценивая важности культурно-просветительского обслуживания колхозных масс, нередко умышленно тормозит разворачивание этой работы, несмотря на наличие широкой базы и всех возможностей в этом направлении.

В Подгоровской артели им. Петровского в период уборочной кампании были организованы детские ясли. В начале колхозники охотно приводили детей, но, благодаря скверному уходу и присмотру, колхозницы отказались от пользования яслями. Правление приняло необходимые меры и провело несколько собраний, но это никаких результатов не дало, и ясли были закрыты.

Настоящий доклад составлен на основании материалов агентурного изучения деятельности колхозов за 1931 год.

Зам[еститель] пред[седателя] ГПУ УССР Карлсон

ГДА СБ України, ф. 16, оп. 24 (1951 р.), спр. 1, арк. 1–77.

Опубліковано:

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. – К.: ВД «Стилос», 2007. – №1 – С. 122, 125, 147, 151, 161, 179, 188, 190, 192.

№ 3

**З постанови ЦК ВКП(б) про організацію
хлібозаготівель у кампанію 1932 р.***7 липня 1932 р.*

ЦК и СНК СССР в своем постановлении от 6 мая о хлебозаготовках и развертывании колхозной торговли хлебом подчеркнули, что в 1931 г. государственные заготовки хлеба достигли, несмотря на засуху, 1400 млн. пудов вместо 1350 млн. пудов, заготовленных в 1930 году. Этот успех достигнут на основе победы колхозной и совхозной системы в сельском хозяйстве и разгрома кулацких элементов в деревне.

Приступая к новой хлебозаготовительной кампании, необходимо учесть все достижения и ошибки прошлой кампании с тем, чтобы, устранив допущенные ошибки, по-большевистски организовать и провести предстоящие хлебозаготовки.

Главная ошибка нашей хлебозаготовительной работы в истекшем году, особенно на Украине, состоит в том, что план хлебозаготовок был разверстан по районам и колхозам и проводился не в организованном порядке, а стихийно, «по принципу» уравниловки, проводился механически, без учета положения в каждом отдельном районе, без учета положения в каждом отдельном колхозе.

Что нужно сделать, чтобы не повторить ошибок истекшего года?

1. План нужно довести до района и колхоза, а в части единоличников – до села, но довести нужно не механически и уравниловски, а с учетом особенностей каждого района, каждого колхоза и каждого села.

Надо решительно ликвидировать уравниловку в подходе к колхозам, тем самым обеспечить полное выполнение плана хлебозаготовок и добиться того, чтобы колхозы, лучше посеявшие, убравшие и полностью выполнившие установленный для них план хлебозаготовок, имели бы соответственно в своем распоряжении для собственных потребностей большее количество хлеба.

2. Так как при данном состоянии наших организаций у нас не может быть абсолютно точного учета этих особенностей, то надо

допустить страховую надбавку к плану области для районов 4–5%, чтобы создать тем самым возможность перекрытия неизбежных ошибок в учете и выполнить план во что бы то ни стало.

3. Нужно, чтобы обкомы, крайкомы и ЦК нацкомпартий послали в помощь районам ответработников с хлебозаготовительным опытом как до разбивки плана по районам (для разработки необходимых данных), так и после доведения плана до районов (для участия и проверки, насколько правильно производится разбивка районного плана по МТС, колхозам, а в части единоличников – по селам).

Разбивка плана по районам должна быть произведена с обязательным участием секретарей райкомов и председателей райисполкомов, а доведение планов до колхозов и в части единоличников до села – с участием председателей колхозов и председателей сельсоветов.

Сельсоветы должны иметь повседневное наблюдение за выполнением плана хлебозаготовок по всему селу как в части единоличников, так и колхозов.

4. Выделить в планах хлебозаготовок следующие культуры и группы культур: 1) пшеница, 2) рожь, 3) все кормовые с особым выделением овса, 4) крупяные и 5) бобовые, допустичу пшеницы, ржи и бобовых взамен любой другой культуры, не допуская, однако, замены пшеницы и ржи какой-нибудь другой культурой или замену пшеницы рожью.

5. Установить следующие предельные сроки доведения плана до районов:

[...] по Украине – 20 июля.

Доведение плана до колхоза, а в отношении единоличников – до села произвести в десятидневный срок с момента доведения плана до района.

6. Не допуская недооценки роли единоличного сектора в выполнении плана хлебозаготовок и ведя борьбу против перегибов и администрирования, добиться, чтобы единоличные хозяйства сдавали хлеб государству с каждого гектара посева не менее, чем соседние колхозы. В отношении же кулацко-зажиточных хозяйств – сохранить практику дачи сельсоветами твердых заданий.

7. ЦК подтверждает к безусловному выполнению принятый 6 мая с. г. ЦК и СНК план хлебозаготовок по совхозам, колхозам и единоличному сектору, включающий в том числе госсортфонд, и указывает, что этот план не включает в себя поступление гарнцевого сбора и выданную государством семенную и продовольственную ссуду, подлежащую возврату полностью.

8. Утвердить план поступления централизованной части (90%) гарнцевого сбора (из урожая 1932 г.) в размере 100 млн. пудов с разбивкой по республикам, краям и областям согласно прилагаемой таблице.

9. Утвердить план возврата семенной и продовольственной ссуды в размере 80 млн. пудов [...].

10. Разрешить Зерносовхозобъединению, в случае необходимости, на уборочных работах допустить частичную оплату рабочей и тягловой силы натурой в пределах 1 млн. пудов хлеба, при обязательном выполнении установленного плана хлебосдачи по Зерносовхозобъединению.

Союзахару для этой же цели в отдельных районах УССР разрешить израсходование до 200 тыс. пудов хлеба при обязательном выполнении установленного плана хлебозаготовок.

11. Предложить Комитету заготовок при СТО представить на утверждение ЦК с заключением обкомов, крайкомов и национальных ЦК разбивку плана хлебозаготовок по секторам и культурам: [...] по Украине – 10 июля.

12. Запретить практику безналичного расчета между колхозами и заготовительными организациями, обязав Заготзерно и МТС произвести немедленно расчет с колхозами, а Госбанк – расширить соответственно с этим сеть приписных касс при ссыпных пунктах.

Не допускать повторения прошлогодней практики, когда колхозы за сданный ими хлеб получали совершенно ничтожную часть причитающихся им денег в результате производства без согласия колхоза многочисленных удержаний и отчислений. Удержания МТС за свою работу должны производиться не сразу из первых партий сданного хлеба, а равномерно и в календарные сроки по согласованию с колхозами с тем, чтобы расчет между колхозами и МТС закончить одновременно с окончанием выполнения плана хлебозаготовок по данному колхозу.

13. Усилить и ускорить завоз товаров широкого потребления в деревню (хлопчатобумажные ткани, нитки, платки, обувь кожаная, резиновая обувь, мыло хозяйственное, мыло туалетное, махорка, папиросы, трикотаж, швейные изделия), определив план завоза в деревню на третий квартал по указанным товарам в сумме 690 млн. руб., против 335 млн. руб. соответствующего квартала прошлого года.

Обязать все партийные и советские организации, Наркомснаб, Наркомлегпром и Центросоюз сурово наказывать виновных в использовании для других целей товаров, предназначенных к завозу в деревню.

14. Подготовка технической базы к хлебозаготовкам: строительство и ремонт элеваторов и складов, механизация погрузочно-разгрузочных работ, тара, весы и проч. оборудование, подготовка к бестарным перевозкам хлеба, строительство подъездных путей к элеваторам и ссыпным пунктам, быстрая и своевременная подача под хлебные грузы НКПСом и Наркомводом порожняка и тоннажа, подготовка транспортных средств в колхозах, МТС и совхозах для подвозки хлеба на пристанционные и пристанские пункты – все эти работы должны быть под повседневным наблюдением партийных организаций.

ЦК предлагает искоренить имевшие место в практике работы заготовительных пунктов факты бюрократического отношения к сдатчикам хлеба, образования очередей и задержки в расчетах за сданный государству хлеб и поручает органам РКИ систематически проверять работу этих пунктов.

15. ЦК обязывает Заготзерно расширить сеть пристанционных и пристанских пунктов и усилить практику приемки хлеба непосредственно в вагоны и на баржи. Открытие новых глубинных пунктов сверх существовавших в истекшем году допускать в виде исключения только с разрешения Комитета заготовок при СТО.

16. Партийные организации должны срочно развернуть всю организационную работу по проведению хлебозаготовительной кампании и укрепить заготовительный аппарат (областные и районные конторы Заготзерна, элеваторы, ссыпные пункты) опытными в деле хлебозаготовок работниками, создать комиссии

содействия хлебозаготовкам при сельсоветах и выделить во всех колхозах членов правления, а в МТС – помощников директоров, на которых возложить ответственность за организацию сдачи хлеба по установленному плану.

* * *

ЦК подчеркивает, что нынешняя обстановка в деревне характеризуется полной победой колхозов и совхозов в сельском хозяйстве. Тем самым определяется преобладающее значение социалистического сектора в нынешней хлебозаготовительной кампании. Однако наличие остатков кулацких элементов и кулацкого влияния на единоличные хозяйства и на отдельные прослойки колхозников указывает на неизбежность сопротивления кулацких элементов делу хлебозаготовок и необходимость для партийных организаций быть готовым сломить это сопротивление и во что бы то ни стало выполнить утвержденный план хлебозаготовок.

В результате успехов партии в деле подъема промышленности и социалистической переделки сельского хозяйства стала возможной колхозная торговля хлебом, как добавочный источник снабжения городского населения. ЦК требует точного проведения в жизнь постановления ЦК и СНК от 6 мая о развертывании колхозной торговли хлебом, начиная с 15 января, после полного выполнения хлебозаготовительного плана, и предупреждает, что кулацкие элементы и спекулянты будут стараться по-своему толковать и использовать развертывание колхозной торговли для подрыва государственного плана хлебозаготовок. В связи с этим необходима самая решительная борьба с хлебной спекуляцией с самого начала хлебных заготовок под лозунгом: ни одного центнера колхозного хлеба перекупщику и спекулянту.

По-большевистски проведенная хлебозаготовительная кампания в борьбе со всеми разновидностями оппортунизма в рядах партии и влиянием кулацких элементов в деревне должна обеспечить полное выполнение в срок государственного плана хлебозаготовок и организационно-хозяйственное укрепление колхозов.

Парторганизации должны твердо усвоить, что всякие перегибы в отношении трудящихся крестьян, и особенно колхозов и колхозников, играют на руку кулацким элементам.

Недостатки, вскрытые ЦК в прошлой хлебозаготовительной кампании, указывают на наличие отрыва руководства ряда парторганизаций от деревни, незнание действительного положения в районе и колхозе и неумение учитывать их особенности в своей практической работе.

Дело выполнения плана хлебозаготовок требует от партийных организаций, в первую очередь от их руководящих органов, решительной борьбы с правоуклонистскими демобилизационными настроениями и, с другой стороны, с левацкими перегибами в подходе к крестьянским массам. В особенности ЦК ВКП(б) обращает внимание парторганизации Украины на борьбу с этими оппортунистическими настроениями и требует мобилизации всех сил для полного выполнения плана хлебозаготовок.

ЦК возлагает ответственность за успехи и недочеты в хлебозаготовках этого года, так же, как за все состояние сельского хозяйства, лично на первых секретарей парторганизаций хлебозаготовительных районов, что ни в какой мере не должно, конечно, освобождать от ответственности соответствующих председателей исполкомов и председателей совнаркомов.

ЦК предлагает всем парторганизациям немедленно развернуть агитационно-массовую работу, мобилизовав вокруг хлебозаготовительной кампании партийные ячейки деревни, ячейки комсомола, колхозный актив и советы, профсоюзы и печать, и добиться того, чтобы всеми колхозниками и трудящимися крестьянами и рабочими совхозов был осуществлен на деле лозунг: выполнение плана хлебозаготовок – первоочередная обязанность колхозов, совхозов, МТС и единоличников.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5381, арк. 5 – 6.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 72. – С. 198–203.

№ 4

Телеграма ЦК ВКП(б) і Раднаркому СРСР Центральному комітету КП(б)У та Раднаркому УСРР про посилення темпів хлібозаготівель

Не раніше 25 липня 1932 р.

Хлібозаготовки України розверстяться недопустимой медлительностью: на 25 [июля] июньский план выполнен вами менее 10% сравнению прошлым годом заготовили 4 раза меньше, вместе тем имеет место спекуляция хлебом значительных размерах. ЦК, Совнарком объясняют неудовлетворительный темп хлебозаготовок тем, что районные организации еще не мобилизовались в должной мере для организованного проведения всех работ, связанных реализацией урожая, хлебозаготовками. Данным Наркомзема 20 июля Украине скошено 3 млн. 940 тыс. га или два лишним раза меньше прошлого года, смолочено меньше 3% скошенной площади при таком же мизерном скирдовании. Особо отмечаем совершенно недопустимое отставание зерносовхозов уборке равно хлебосдаче: скошено 80 тыс. га или 16% посева, намолочено около 20 тыс. т зерна, сдано 20 июля данным Заготзерно лишь 2780 т, июльский план выполнен меньше 5%. ЦК, Совнарком обязывают вас немедленно выправить положение всех участках реализации урожая, провести решительную борьбу спекуляцией хлебом, одновременно широко развернуть массовую разъяснительную работу выполнению постановления ЦК, Совнаркома развертывании колхозной торговли хлебом лишь после выполнения общесоюзного плана хлебозаготовок, засыпки семфондов, максимально ускорить обмолот, уделив особое внимание повышению темпа обмолота совхозах добиться резкого перелома хлебозаготовках, обеспечив обязательное выполнение июльского плана. Принятых мерах телеграфуйте.

Каганович, Молотов

Передал уполномоченный ОГПУ Науман

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5381, арк. 11, 12.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я.Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 85. – С. 221–222.

№ 5

**Постанова Політбюро ЦК КП(б)У
з питань збиральної кампанії і хлібозаготівель***26 липня 1932 р.*

1. Зважаючи на незадовільний хід скиртування й обмолоту, а також тенденції до затримки обмолоту, запропонувати обкомам вжити всіх заходів до посилення темпів скиртування і обмолоту, встановивши по кожному району, колгоспу й бригаді точні терміни закінчення скиртування хліба.

2. Незважаючи на категоричні попередження ЦК, до цього часу серйозної боротьби в районах з зрівнялівськими тенденціями не розгорнуто.

ЦК пропонує областкомам на ділі повести рішучу боротьбу зі всякими зрівнялівськими тенденціями в колгоспах, що є необхідною умовою успішного проведення збиральної кампанії і хлібозаготівель.

3. Зобов'язати облпарткоми забезпечити видачу по всіх колгоспах натуральних авансів хлібом відповідно до постанови РНК СРСР і ЦК ВКП(б).

Застерегти райони проти фактів підміни видачі натуральних авансів надмірним поширенням громадського харчування, що на ділі призводить до зменшення натуральної частини, яка належить до видачі колгоспникам.

4. Внаслідок незадовільного керівництва з боку районних організацій справою організації хлібозаготівель, кволої роботи з роз'яснення останніх постанов про колгоспну торгівлю хлібом і відсутності боротьби з рвацькими елементами в колгоспах, в ряді районів є факти продажу правліннями колгоспів на ринок колгоспного хліба, ЦК пропонує мобілізувати сільську партійну організацію і колгоспні маси на боротьбу з цими тенденціями, що призводять до підриву плану хлібозаготівель і послаблення особистої зацікавленості колгоспників в наслідках господарювання.

5. Доручити комісії в складі тт. Любченка, Реденса, Степанського, Сапова розробити практичні заходи для безумовного проведення в життя постанови ЦК ВКП(б) і РНК Союзу про те, що

беззаборонна торгівля хлібом може проводитись лише після 15 січня, тобто після виконання плану хлібозаготівель.

6. Доручити тт. Косіору і Чубарю на підставі обміну думок, що відбувся, протягом 24 годин скласти телеграму областям і районам.

Доручити Секретаріату протягом 5 днів скласти листа областям і районам з питань збиральної кампанії і хлібозаготівель.

7. Командирувати на допомогу обласним партійним комітетам для проведення збиральної кампанії і хлібозаготівель групу відповідальних робітників 75–100 чоловік.

Секретаріату протягом 2 днів скласти список товарищів.

8. Доручити Секретаріату розглянути питання про стан з керівництвом збиральною кампанією і хлібозаготівлями в радгоспах і постанову опублікувати в пресі.

9. Дозволити НКЗ встановити для республіканських трестів фонди хліба на часткову оплату натурою за роботу по косовиці, скиртуванню і обмолоту хліба.

Доручити УЕН визначити розміри цих фондів.

10. Запропонувати уповнаркомважпрому т. Маслоу взяти під безпосередній догляд виробництво запасних частин на заводах України.

РНК встановити систематичний контроль за виконанням замовлень на запасні частини і їх відправку на місце.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 236, арк. 205–207.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 86. – С. 222–224.

№ 6

**Телеграма ЦК КП(б)У всім обласним комітетам партії
про вжиття негайних заходів по посиленню хлібозаготівель***31 липня 1932 р.*

Надіслати областкомам таку телеграму:

ЦК вимагає від вас вжиття негайних заходів посилення хлібозаготівель. Створюється неподібний і неприпустимий стан. Збиральна кампанія України основному закінчена, а заготовлено до цього часу біля 3 млн. пудів хліба проти заготовлених на перше серпня минулого року 21 млн. пудів. На Україні в кінці липня постачати робітничі центри нема чим, спекуляція хлібом. ЦК пропонує негайно кинути весь керівний актив хлібозаготівлі, в найближчі дні виправити становище. Дальшу затяжку розгортання хлібозаготівель та постачання робочих центрів. Вжиті заходи обкомам негайно повідомити ЦК.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 236, арк. 228.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 87. – С. 224.

№ 7

**Телеграма ЦК ВКП(б) Центральному комітету КП(б)У
про затвердження наркоматом землеробства СРСР завдань
для України з озимої сівби та зяблевої оранки**

3 серпня 1932 р.

Сообщается постановление ЦК от 1 августа: утвердить представленные Наркомземом СССР задания краям по озимому севу и зяблевой пахоте, запретив местным органам изменять их в сторону уменьшения УССР (в тысячах гектар): зяблевая вспашка 7400, озимый сев – 10730, в том числе пшеница – 6500, незерновые культуры – 130.

Секретарь ЦК

Каганович

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5408, арк. 2.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 89. – С. 226.

№ 8

**Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про заходи по боротьбі з
спекуляцією хлібом**

9 серпня 1932 р.

Решением партии и правительства колхозная торговля хлебом разрешена только после 15 января 1933 г., после полного выполнения хлебозаготовок по Союзу. До этого срока продажа хлеба на базарах воспрещена. Это мероприятие должно облегчить борьбу с разбазариванием колхозного хлеба, создать необходимые условия для борьбы с разбазариванием хлеба единоличными хозяйствами и тем самым способствовать успешному выполнению плана хлебозаготовок и сохранению максимальных натуральных фондов, подлежащих распределению среди колхозников.

Продажа хлеба на рынке до установленных правительством сроков на деле является потаканием кулаку и спекулянту и облегчает им работу по срыву выполнения основного обязательства колхозов, единоличников-бедняков и середняков пролетарским государством, ведет к разбазариванию натуральных фондов, подлежащих распределению среди колхозников, а тем самым направлена против организационно-хозяйственного укрепления колхозов, против колхозов.

Борьба с торговлей хлебом до полного выполнения плана хлебозаготовок во всем Союзе (до 15 января) должна стать делом широчайших масс, составной частью всей нашей работы по выполнению плана хлебозаготовок.

Обеспечение этой задачи является важнейшей обязанностью районных партийных комитетов, сельских парторганизаций, всех передовиков – в первую очередь необходимо ударить по перекупщикам-спекулянтам, кулацко-зажиточной верхушке и единоличникам, злостно уклоняющимся от выполнения плана хлебозаготовок.

На общих собраниях колхозов и бригад необходимо обсудить вопрос о хлебозаготовках и торговле хлебом колхозов и колхозников и разъяснить колхозникам действительный смысл решений партии и правительства и провести постановление, категорически воспрещающее правлениям производить продажу колхозного хлеба до 15 января 1933 г., призывающее колхозников не продавать до этого срока хлеба на базарах.

Необходимо на общих собраниях разъяснить, что за продажу хлеба на базарах (зерно, мука) до выполнения плана по Союзу (до 15 января) виновные будут привлекаться к судебной ответственности.

Провести такие же общесельские собрания единоличников-бедняков и середняков.

Наряду с массовой работой необходимо умелое, твердое проведение судебно-репрессивных и административных мер, репрессии необходимо направить в первую очередь против перекупщиков хлеба – спекулянтов, против кулацко-зажиточной верхушки села. В то же время необходимо применять репрессии и против правлений колхозов, а также единоличников-контрактантов, не выполняющих своих обязательств по сдаче хлеба государству и продающих уже теперь хлеб (зерно, муку) на базарах.

Для этого:

1. Обязать советские органы, ГПУ и милицию обеспечить полное устранение с рынка перекупщиков зерна и муки.

2. Против кулацко-зажиточных хозяйств (твердосдатчиков), продающих хлеб, применять меры административной ответственности по закону 3 июля 1929 года, а также судебные репрессии.

3. Правления колхозов, продающие хлеб на базаре, должны быть привлечены к судебной ответственности, причем репрессии прежде всего направить против председателей и зав. хозяйством колхоза.

Во всех случаях привлечения к ответственности колхозная система должна обеспечить общественное осуждение и постановление о привлечении виновных к суровой судебной ответственности со стороны колхозов, правления которых допустили незаконную продажу хлеба.

Все случаи привлечения к ответственности правлений колхозов, торгующих хлебом, необходимо широко освещать в прессе, сообщая одновременно, как реагировали колхозники того колхоза, где правление допустило незаконную торговлю хлебом.

4. Единоличников-контрактантов, продающих свой хлеб на базаре, привлекать к судебной ответственности, и прежде всего тех, которые, не выполнив контрактационных обязательств, злостно уклоняясь от выполнения контрактационных договоров, продают свой хлеб.

Борьбу со спекуляцией хлебом, работу по выявлению единоличников и колхозников, незаконно торгующих хлебом, необходимо проводить так, чтобы ни в какой мере не ударить по колхозной торговле и торговле трудящихся единоличников другими сельскохозяйственными продуктами своего производства, чтобы никоим образом не отражалось на развертывании колхозных базаров.

Репрессивные меры должны применяться так, чтобы никоим образом не скатиться к массовым репрессиям против колхозников и единоличников, середняков и бедняков. Репрессии должны применяться с тщательным выбором объектов, с таким расчетом, чтобы решительно ударяя по кулаку-спекулянту, по злостному срывщику-контрактанту-единоличнику, этим самым воздействовать на остальных продавцов хлеба – колхозников, единоличников.

В отношении колхозников, единоличников (бедняков и середняков) должны быть применены товарищеские суды, осуждение бригадой и т. д. Партийные организации должны помнить, что методы общественного воздействия должны явиться основной формой борьбы в отношении колхозников и единоличников, бедняков и середняков.

Репрессии (арест, конфискация) не должны производиться на базарах. Но на базарах мы должны, в первую очередь через фининспектуру, устанавливать фамилию продающего хлеб, из какого он села и колхоза.

Райпарткомы, райколхозы, сельсовет, колхозы должны обеспечить, чтобы ни один вскрытый факт торговли зерном и мукой не остался недоведенным до колхоза, колхозник которого торгует хлебом, до сельсовета, единоличники которого продают хлеб.

Обязать ГПУ и НКЮ в соответствии с настоящим решением дать указания по своей линии.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 237, арк. 14–16.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 91. – С. 227–230.

№ 9

З постанови Комітету по заготівлях сільськогосподарських продуктів при Раді Праці і Оборони СРСР щодо відвантаження з УСРР насіння озимої пшениці для Грузинської РСР

17/19 серпня 1932 року
м. Москва

1. Отпустить ССР Грузии в качестве семсуды с возвратом из урожая 33 г. 1250 тонн озимой пшеницы.
2. Отпуск производит из госсортфонда в порядке завоза. Всю погрузку закончить не позднее, чем к 27-му августа.
3. Поручить «Заготзерно» (т. Саркису) и Союзсеменоводу (т. Есипову) дать необходимые оперативные распоряжения в течение сегодняшнего дня.

Зам. Председателя Комитета по заготовкам при СТО (Чернов)
ЦДАВО України, ф. 404, оп. 1, спр. 416, арк. 2.

№ 10

Телеграма заступника голови Комітету заготівель при Раді Праці та Оборони СРСР М. Чернова уповноваженому Комітету по УСРР М. Степанському з вимогою негайного відвантаження 1450 тонн насінневої пшениці до Грузії

18 серпня 1932 р.

1467 МОСКВЫ 879 38 18 8 50=ХРК УПОЛКОМЗАГСТО
СТЕПАНСКОМУ

=ОСОБОМУ ЗАДАНИЮ ПРАВИТЕЛЬСТВА ОТГРУЗИТЕ САМОМ СРОЧНОМ ПОРЯДКЕ ТЫСЯЧУ ДВЕСТИ ПЯТЬДЕСЯТ ТОНН ОЗИМОЙ ПШЕНИЦЫ ЖЕЛАТЕЛЬНО УКРАИНКИ ИЗ ГОССОРТФОНДА ГРУЗИЮ ТЧК ГРУЗИТЕ НЕ ДОЖИДАЯСЯ РАЗНАРЯДОК ГРУЗИНСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ АДРЕСУ БАТУМ ПОТИ ОТГРУЗКУ ЗАКОНЧИТЬ ДВАДЦАТЬ ПЯТОМУ АВГУСТА 2441708 ЧЕРНОВ

ЦДАВО України, ф. 404, оп. 1, спр. 416, арк. 2.

№ 11

**Постанова Укрколгоспцентру про заборону видавати хліб
в громадському харчуванні***22 серпня 1932 р.*

Несмотря на указания ЦК, во многих районах продолжают выдавать хлеб при общественном питании. Выдавая натуральные авансы в размере 200–400 г на трудодень, в то же время отпускают при общественном питании в день 1 кг и больше на едока, протаскивая этим путем худшего вида уравниловку.

Таким образом, через общественные столовые разбазаривается значительная часть фондов, подлежащих распределению среди колхозников на трудодни, вносится такая поправка едоцкого порядка к установленному партией порядку распределений исключительно на трудодни, что лучшая часть колхозников, актив колхозников, имеющих большое количество трудодней за полугодие, в частности за период весенней посевкампании, попадают в явно невыгодное положение. Под влиянием тех групп колхозников, которые имеют мало трудодней, правления колхозов очень медленно, неохотно идут на отмену выдачи хлеба при общественном питании.

Ввиду этого предлагается:

а) Выдачу хлеба при общественном питании, за исключением трактористов, прекратить;

б) Обеспечить полностью выдачу колхозникам натурального аванса в соответствии с решением ЦК и СНК Союза исключительно на трудодни;

в) Колхозники, находящиеся на работе, получают общественное питание (горячая пища), принося свой хлеб.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 237, арк. 13.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 92. – С. 230–231.

№ 12

**Телеграма Центральному комітету КП(б)У
з викладом Постанови Раднаркому СРСР та ЦК ВКП(б)
про неможливість виділення насінневої позики колгоспам
і радгоспам**

23 вересня 1932 р.

Постановление СНК СССР и ЦК ВКП(б): ряд местных организаций обращается в СНК и ЦК за семенной ссудой для совхозов и колхозов. Ввиду того, что урожай настоящего года является удовлетворительным, а правительством оставлен для колхозов уменьшенный план государственных хлебазаготовок, который должен быть выполнен полностью, СНК и ЦК постановляют: первое – отклонить все предложения о выдаче семенной ссуды. Второе – предупредить, что в текущем году ни совхозам, ни колхозам ссуда не будет выдаваться ни для озимого, ни для ярового сева. Третье – возложить на председателей колхозов, директоров МТС и директоров совхозов ответственность за выделение полностью семенных фондов к яровому севу в установленные СНК и ЦК сроки (не позднее 15 января 1933 г.) и за их полную сохранность.

Председатель СНК СССР
Секретарь ЦК

Молотов (Скрябин)
И. Сталин

ЦДАГО України, ф. 1 , оп. 20, спр. 5362, арк. 8.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 98. – С. 238.

№ 13

**З постанови Політбюро ЦК КП(б)У
про необхідність подолання відставання України
у виконанні плану хлібозаготівель***25 жовтня 1932 р.*

Октябрьский пленум ЦК КП(б)У потребовал от всех партийных организаций Украины усиления боевой мобилизованности в борьбе за хлеб, за решительное и быстрое преодоление отставания Украины в выполнении плана хлебозаготовок.

Пленум ЦК КП(б)У обязал партийные организации добиться немедленного перелома в ходе хлебозаготовок путем усиления оперативного руководства хлебозаготовками, максимального напряжения всех сил партийных и советских органов и лучшей мобилизации активности миллионных масс колхозного крестьянства на выполнение своих первейших обязательств перед пролетарским государством.

Этого перелома до сих пор нет. Итоги четвертой октябрьской пятидневки, давшей ничтожно малое количество заготовленного хлеба – 60214 т по всей Украине, – говорят о том, что в большинстве партийных организаций вместо повышения боевой большевистской мобилизованности продолжают иметь место неповоротливость и отсутствие должного организующего нажима на важнейшем сейчас участке – на участке борьбы за хлеб. Чем, как не отсутствием должной большевистской мобилизованности, можно объяснить итоги на 20 октября, когда месячный план хлебозаготовок выполнен только на 18%, а годовой план выполнен всего лишь на 38% по сравнению с прошлым годом.

Такого положения мы не можем терпеть более ни одного дня. Задача большевиков Украины, задача всех областных и районных организаций, каждой колхозной и совхозной ячейки КП(б)У, каждого члена и кандидата партии, каждого комсомольца заключается в том, чтобы быстрее и крепче мобилизоваться не на словах, а на деле на немедленное преодоление этого позорного отставания, неизмеримо повысить свою роль в руководстве массами в деле успешного выполнения хлебозаготовок, обеспечив на деле тот перелом, которого требовал пленум ЦК КП(б)У. Мы должны суметь быстро наверстать упущенное время и общими усилиями,

дополнительной мобилизацией всех сил и ресурсов вывести Украину в число передовых районов СССР.

Ноябрь и последние дня октября должны быть решающими в деле усиления поступления хлеба, в выполнении хлебозаготовок – решающими в борьбе за хлеб не в резолюциях, обязательствах и обещаниях, которые до сих пор не выполнялись, а на деле.

Совершенно очевидно, что если мы растянем хлебозаготовительную кампанию до января-февраля, то мы сорвем и выполнение плана хлебозаготовок, и подготовку к осеннему севу. Уже в декабре потребуются переключение полного внимания всех наших организаций на боевую подготовительную работу к четвертой большевистской весне. Поэтому ноябрь должен стать месяцем, решающим выполнение годового плана хлебозаготовок.

Приближается 15-я годовщина Октябрьской революции. В создавшихся конкретных условиях мы не мыслим подготовки и празднования этой великой годовщины без решительного усиления темпов хлебозаготовок. Последние дни подготовки к празднованию этой великой годовщины должны дать новый большой подъем активности, трудового производственного энтузиазма рабочих, колхозных масс и трудящихся единоличников на всех участках социалистического строительства.

Задача всех партийных организаций заключается в том, чтобы путем широчайшего развертывания массовой работы возглавить эту активность, направить ее в организованное русло усиления борьбы за выполнение первоочередных хозяйственно-политических заданий и в том числе и в первую очередь – за выполнение планов хлебозаготовок. Лозунг стопроцентного выполнения годового плана хлебозаготовок к 15-й годовщине Октября должен стать боевым лозунгом для колхозов и единоличных трудящихся крестьян.

ЦК КП(б)У требует от всех областных, районных и низовых организаций немедленно провести следующие мероприятия:

1. Развернуть широчайшую политическую работу среди колхозников и единоличников за скорейшее выполнение планов хлебозаготовок, бросив все партийные и комсомольские силы для непосредственной работы в колхозах и селах для организации массовых красных хлебных колхозов имени 15-й годовщины Октябрьской революции.

2. Немедленно созвать массовые собрания и слеты колхозников и единоличников, на которых всесторонне обсудить воззвание рабочих Днепроостроя, а также и более полно осветить наши задачи и обязанности в связи с 15-й годовщиной Октября. На этих собраниях должны быть приняты конкретные обязательства колхозов и единоличников, они должны стать поворотным пунктом действительного подъема колхозников и единоличников на борьбу за усиление во много раз темпов хлебосдачи.

3. С целью наилучшей подготовки колхозных собраний и наиболее быстрого, организованного выполнения их решений немедленно провести собрания партячек совместно с колхозным активом, на которых всесторонне обсудить и наметить боевые действенные меры, на деле обеспечивающие необходимое усиление хлебозаготовок.

4. Широко развернуть между колхозами, селами и единоличниками социалистическое соревнование за усиление хлебосдачи и быстрейшее выполнение плана. На этой основе организовать повсеместно непрерывные красные обозы хлебосдачи имени Октябрьской революции.

5. Необходимо вовлечь в борьбу за выполнение плана колхозы, уже выполнившие свои обязательства по хлебу. Эти колхозы должны выделить наилучших, наиболее стойких и преданных делу колхозников для помощи отстающим колхозам и проведения в них организационно-массовой работы по передаче своего опыта в деле организации хлебозаготовок, в организационно-хозяйственном укреплении колхозов, в распределении колхозных доходов. Широкое освещение и передача опыта передовых отстающим должно стать основной задачей этих социалистических колхозных буксиров. При этом следует, как правило, практиковать переброску тягловой силы и машин из района в район.

6. Все районные газеты должны на деле стать боевыми организаторами масс за быстрейшее выполнение обязательств перед государством, широко освещая опыт лучших колхозов, колхозников, единоличников, показывая лучшие образцы проведения соцсоревнования и социалистической взаимопомощи, усилив одновременную борьбу с кулаком и его правой и «левой» агентурой, беспощадно клеймя тех, кто вместо усиления боевой мобилизованности проявляет оппортунистическую бездеятельность и размагниченность.

7. Необходимо, чтобы в деле усиления хлебозаготовок приняли активнейшее участие и профорганизации. Профсоюзы, предприятия и учреждения, шефствующие над тем или иным районом, селом, колхозом, должны оказать всестороннюю помощь сельским организациям в деле поднятия темпов хлебозаготовок, выделив в связи с подготовкой к празднованию Октябрьской годовщины бригады из лучших рабочих и служащих для развертывания широкой массовой организаторской работы в подшефных селах и колхозах.

ЦК еще раз призывает все партийные организации к усилению боевой большевистской мобилизованности на фронте борьбы за хлеб, за решительное нарастание темпов, обеспечивающих немедленный перелом, необходимый для быстрейшего выполнения планов хлебозаготовок.

Этой большевистской мобилизованности ЦК требует от каждой областной и районной организации, от каждой ячейки села, колхоза, совхоза и МТС, от каждого члена и кандидата КП(б)У и комсомольца.

Только беспощадно подавляя все попытки классового врага и его агентуры, направленные к срыву хлебозаготовок; только при развертывании непримиримой борьбы с прямым саботажем хлебозаготовок, так и с элементами косности, растерянности, мелкобуржуазной распущенности, дезертирского пасования перед трудностями; только широко развернув массово-организаторскую работу по мобилизации масс колхозников и трудящихся единоличников на выполнение плана хлебозаготовок, усилив на деле свою мобилизованность и напрягая все силы партийных и советских организаций на селе, большевики Украины в решающем месяце хлебозаготовок сумеют преодолеть и ликвидировать наше позорное отставание в борьбе за хлеб и выйти в число передовых республик СССР.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 237, арк. 130–133.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 100. – С. 239–242.

№ 14

**Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про посилення допомоги
в проведенні хлібозаготівель з боку органів юстиції***5 листопада 1932 р.*

В целях усиления борьбы за хлеб ЦК КП(б)У предлагает Наркомюсту, областным и районным комитетам наряду с развертыванием широкой массовой работы обеспечить решительное усиление помощи хлебозаготовкам со стороны органов юстиции.

ЦК предлагает:

1. Обязать судебные органы вне очереди рассматривать дела по хлебозаготовкам, как правило, выездными сессиями на месте с применением суровых репрессий, обеспечивая дифференцированный при этом подход к отдельным социальным группам, применяя особо суровые меры к спекулянтам, перекупщикам хлеба.

2. Организовать в каждой области не менее 5–10 добавочных разъездных судебных сессий нарсуда для разъездов по районам.

Судебный разбор дел и применение строжайших репрессий должны сопровождаться широким развертыванием массовой работы по мобилизации общественности вокруг этих процессов на усиление борьбы за хлеб.

Обязать обкомы и Наркомюст укомплектовать эти сессии крепкими подготовленными работниками из бывших судебных работников.

Оформление назначения нарсудьям провести немедленно.

3. Обязать административные органы быстро проводить все установленные законом меры взыскания не сданного хлеба и административные меры к злостным неплательщикам.

4. Предложить обкомам и райкомам обеспечить органам юстиции и административным органам все условия для усиления их работы, в частности немедленно освободить от всяких мобилизаций прокуроров, судей, следователей, дав им возможность и требуя от них должного участия в борьбе за выполнение хлебозаготовительного плана на своей непосредственной работе.

Наркомюсту и Прокуратуре республики немедленно дать органам юстиции соответствующую подробную директиву об активизации их участия в хлебозаготовках.

Обязать центральную и особенно местную прессу широко освещать эти судебные дела.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 237, арк. 177.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 103. – С. 247–248.

№ 15

З постанови Політбюро КП(б)У про ліквідацію контрреволюційних гнізд та розгром куркульських груп

18 листопада 1932 р.

1) Поручить т. Реденсу совместно с т. Косиором разработать до 23 ноября специальный оперативный план ликвидации основных кулацких и петлюровских контрреволюционных гнезд.

2) Одновременно должна быть усилена работа ГПУ Украины по снятию в городах идеологов и организаторов кулацкого саботажа и срыва выполнения государственных заданий, выявленных органами ГРУ.

3) Обязать ГПУ провести изъятие и осуждение наиболее злостных счетоводов и бухгалтеров колхозов, срывающих выполнение плана хлебосдачи и организующих расхищение колхозного хлеба. Охватить этой операцией до 300 человек, сконцентрировав удар на наиболее важных для успеха хлебозаготовок районах и колхозах.

4) Вся работа ГПУ по ликвидации контрреволюционных гнезд и разгрому кулацких групп, активно проводящих борьбу против хлебосдачи, должна проводиться в сочетании с соответствующей организационно-политической работой партийных организаций в деревне.

За последнее время участились террористические акты со стороны контрреволюционных кулацких элементов по отношению к сельским активистам, борющимся за честное выполнение колхозами и единоличниками своих обязательств перед Советским

государством. Это усиление кулацкой активности не встречает должного организованного отпора. К террористическим актам, поджогам, грабежам большей частью относятся как к случайным явлениям, ограничиваются проведением следствия в обычном порядке или через ГПУ.

Благодаря этому значительная часть террористических выступлений остается не раскрытой и безнаказанной.

ЦК считает подобное положение совершенно нетерпимым и предлагает вам:

1. Усилить репрессии в отношении кулацких и др. контрреволюционных элементов. Ни один факт какого бы то ни было кулацкого проявления не должен остаться нераскрытым и безнаказанным. Карательные органы пролетарской диктатуры – ГПУ, суд, прокуратура – должны наносить быстрые и решительные удары по наглеющим кулацким элементам не только после их выступлений, а и для предотвращения контрреволюционных выступлений.

2. В отношении сел и районов, где особенно активно проявление кулацких элементов, должны быть немедленно предприняты широкие и решительные меры к выявлению и разгрому кулацких элементов и их пособников.

Этими мероприятиями должна быть предотвращена всякая возможность контрреволюционных выступлений.

3. Мероприятия по борьбе с кулацкими элементами должны сопровождаться широкой политической, массовой работой и организацией вокруг борьбы с кулацкими элементами за выполнение плана хлебозаготовок низового партийного и колхозного актива.

4. Все дела о террористических актах, поджогах, расхищении государственной и общественной собственности должны быть расследованы быстро и до конца, а к виновным без снисхождения должны быть применены самые суровые меры наказания.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 16, спр. 9, арк. 59–61.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 106. – С. 260–261.

№ 16

**Постанова Політбюро ЦК КП(б)У
про заходи з підсилення хлібозаготівлі**

18 листопада 1932 р.
Совершенно секретно

I. О мобилизации рабочих-коммунистов на хлебозаготовки

1. Считая дело хлебозаготовок в данных условиях важнейшей задачей всей не только сельской, но и городской партийной организации Украины, ЦК КП(б)У постановляет мобилизовать в помощь сельским организациям на срок до 1.1–1933 г. в помощь РПК решающих хлебозаготовительных районов – 600 коммунистов рабочих из промышленных центров, имеющих опыт партийно-массовой работы и проявивших себя в выполнении ударно-политических кампаний как сознательные и стойкие большевики: в Харькове – 140 чел., Донбассе – 200 чел., Днепропетровске – 130 чел., Одессе – 70 чел., Киеве – 60 чел.

2. Предложить обкомам мобилизацию и отправку людей закончить в трехдневный срок. Мобилизованных направить бригадами в составе 3–4 человек каждая в 40–50 решающих хлебозаготовительных районов по 2–4 бригады на район, для посылки в села, где кулацкий саботаж и неорганизованность партийной работы приняли наиболее острый характер.

3. Донецкому обкому из числа мобилизованных командировать в помощь Одесской области 80 человек.

4. Обязать ГПК и РПК под личную ответственность секретарей этих парткомитетов организовать на предприятиях тщательный отбор мобилизуемых и в особенности подбор руководителей бригад.

Предложить обкомам тщательно проинструктировать мобилизуемых.

**II. О расстановке партсил и установлении отчетности
и контроля по хлебозаготовительной работе**

В целях обеспечения правильной расстановки партийных сил, мобилизуемых для хлебозаготовок и обеспечения должного партийного и советского контроля за работой местных органов и мобилизованных товарищей, ЦК КП(б)У постановляет:

1. Обязать обкомы и райкомы систематически проверять расстановку партийных сил, мобилизованных для хлебозаготовок, дабы обеспечить на деле лучшими партийными силами важнейшие по хлебозаготовкам колхозы. В наиболее крупные колхозы, имеющие большой план хлебозаготовок, посылать бригады.

В тех селах, где имеется более или менее значительное количество единоличных хозяйств, не выполнивших заданий по хлебозаготовкам, выделяется специальный уполномоченный по выполнению плана хлебозаготовок по индивидуальному сектору.

Все мобилизованные (уполномоченные) по хлебозаготовкам должны находиться в установленном для них месте работы, не имея права отлучаться без разрешения на то РПК, если мобилизованы РПК, и без разрешения обкома и ЦК КП(б)У, если они мобилизованы обкомом или ЦК партии.

2. Уполномоченные, не справляющиеся с возложенными на них задачами, должны быть немедленно заменены более способными, подготовленными и преданными делу работниками.

К тем из посланных на хлебозаготовки работникам, которые проявили не только неспособность, но и проявили явную расхлябанность и саботаж хлебозаготовок, применять суровые партийные и государственные репрессии.

3. ЦК обязывает обкомы раз в пятидневку кратко информировать ЦК о ходе хлебозаготовок, особо выделяя при этом важнейшие районы и МТС. Райкомы должны давать такие же отчеты обкому по МТС и крупнейшим колхозам.

Обкомы и райкомы обязать наладить действительное повседневное оперативное руководство всей работой по хлебозаготовкам.

Работающие по хлебозаготовкам, командированные ЦК члены ЦК и другие ответственные работники, каждую декаду обязаны аккуратно присылать в ЦК информационные письма о ходе хлебозаготовок и о тех мероприятиях, которые осуществлены в районе за истекшую пятидневку.

Кроме того, предложить Агитмассделу и Оргинстру до 5-го декабря произвести проверку работы районных партийных и заготовительных организаций, а также всех посланных на хлебозаготовки по 20 районам.

4. Предложить ЦК ЛКСМУ разработать на основе данного постановления краткие предложения по повышению роли и участия комсомольских организаций в борьбе за усиление хлебозаготовок и внести в двухдневный срок на утверждение ЦК КП(б)У.

5. Взять под постоянный контроль ЦК работу 22 газет важнейших хлебозаготовительных районов.

III. О хлебозаготовках в колхозах. О колхозных фондах

В соответствии с указанием ЦК ВКП(б), что «выполнение плана хлебозаготовок – первоочередная задача колхозов, совхозов, МТС и единоличников», – ЦК КП(б)У особо указывает всем парторганизациям Украины на то, что полное выполнение плана хлебозаготовок колхозами и МТС является их основной обязанностью перед партией и рабочим классом, первоочередной задачей, которой должно быть подчинено выполнение всех других задач в колхозах, и, в том числе, задач по созданию разного рода колхозных натуральных фондов: семенного, фуражного, продовольственного и других.

В соответствии с этим ЦК КП(б)У указывает парторганизациям на следующее:

1. Задачей парторганизаций является полное окончание плана хлебозаготовок к 1-му января и образование семенных фондов к 15-му января.

2. Немедленно запретить какое-либо расходование всех натуральных фондов, созданных в колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок, и организовать строжайшую проверку всех этих фондов, действительных их размеров, место их хранения, лиц, ответственных за их сохранность, взяв это дело под непосредственное руководство РИК и РПК.

3. Предоставить право РИК перечислять в фонд хлебозаготовок все натурфонды, созданные в колхозах, совершенно неудовлетворительно выполняющих планы хлебозаготовок.

4. В отношении семенных фондов допускать проведение в жизнь п. 3-го только с предварительной санкции облизполкомов в отношении каждого отдельного колхоза.

Проведению всех этих указаний о натурфондах ЦК КП(б)У придает исключительное значение и возлагает особую политическую ответственность за правильное проведение этих указаний

в жизнь на областные партийные комитеты, в первую очередь, на первых секретарей и председателей исполкомов.

О натуравансах и борьбе со злоупотреблениями в колхозах

1. Полностью прекратить с получением настоящей директивы выдачу каких-либо натуравансов во всех колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок.

2. В колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок и раздавших сверх установленных натуравансов хлеб в порядке общественного питания, дополнительной выдачи различного рода осадков, последов, отходов и т. п. – немедленно организовать возвращение незаконно розданного хлеба и обратить его на выполнение плана хлебозаготовок.

Председателей правлений этих колхозов (как коммунистов, так и беспартийных) привлечь к строгой ответственности за растрату колхозного хлеба с изъятием неправильно выданного хлеба, в первую очередь, членов правлений колхозов и административно-служебного персонала (счетоводов, кладовщиков, полеводов и т. д.).

3. Во всех районах немедленно организовать изъятие от отдельных колхозников и единоличников хлеба, разворованного у колхозов и совхозов при уборке, при молотье, при перевозке из амбаров и прочее, особо имея при этом ввиду различного рода рвачей и лодырей, не имеющих трудодней, но имеющих запасы хлеба.

При проведении этого мероприятия необходимо опереться на колхозников-передовиков в работе на поле, на молотье и во всей колхозной работе, не допуская применения массовых обысков у колхозников и единоличников.

4. В колхозах, неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок, в отношении колхозников, имеющих посевы зерна на приусадебных землях, полностью засчитать все полученное ими с приусадебных земель зерно в счет натуральной выдачи по трудодням, с изъятием излишне выданного хлеба на выполнение плана хлебозаготовок.

5. В колхозах, допустивших разворовывание колхозного хлеба и злостно срывающих хлебозаготовки, применять натуральные штрафы в виде установления дополнительного задания по мясозаготовкам в размере 15-тимесячной нормы сдачи для данного

колхоза мяса, как по общественному, так и индивидуальному скоту колхозников.

Применение этого штрафа проводится райисполкомом с предварительного разрешения в каждом отдельном случае облисполкома. Причем райисполкомы устанавливают сроки взыскания и размеры штрафа для каждого колхоза (в пределах 15-тимесячной нормы мясосдачи) применительно к состоянию отдельных колхозов.

Организационные мероприятия по хлебозаготовительной работе

1. Предложить обкомам произвести проверку проведения в жизнь решения ЦК КП(б)У о назначении специальных контролеров при молотилках и создании троек при МТС, сельсоветах и райисполкомах и о результатах сообщить в ЦК КП(б)У не позднее 25 ноября.

Кроме того, предложить обкомам обеспечить проведение переобмолота соломы, переивание половы и перечистку всяких отходов в тех колхозах, где имели место злоупотребления и бесхозяйственная постановка дела.

2. Предложить обкомам проверить проведение в жизнь постановления ЦК КП(б)У от 5–6.XI о назначении контролеров-уполномоченных «Заготзерно» при всех МТС, не выполнивших план хлебозаготовок, и о результатах доложить ЦК КП(б)У не позднее 25-го ноября.

3. Ввиду совершенно неудовлетворительного подбора счетоводов в колхозах, нередко являющихся явно антисоветскими элементами, злостно саботирующими хлебозаготовки, – обязать райпарткомы и райисполкомы произвести проверку кадров счетоводов в колхозах, неудовлетворительно выполняющих хлебозаготовки, и в необходимых случаях райисполкомы должны предложить колхозам сменить счетоводов и представить на утверждение РИК новых кандидатов.

Привлекать к суду на основе декрета от 7 августа, как расхитителей государственного и общественного имущества, – кладовщиков, бухгалтеров, счетоводов, завхозов и весовщиков, скрывающих хлеб от учета и составляющих ложные учетные данные в целях облегчения воровства и хищения и, тем самым, в целях срыва плана хлебозаготовок и других государственных обязательств.

Обязать райпарткомы в двухдекадный срок представить в обкомы КП(б)У отчеты о принятых мерах во исполнение настоящего постановления.

4. В колхозах, выполнивших план хлебозаготовок, засыпавших семенные фонды, у которых есть возможность заготавливать хлеб, должна быть развернута массовая работа по перевыполнению плана с поощрением этих колхозов протоварами (без дачи каких-либо новых твердых заданий в виде встречных планов).

5. ЦК предупреждает парторганизации о необходимости самого внимательного подхода к семьям красноармейцев, как колхозников, так и единоличников, при проведении всех вышеуказанных мероприятий.

Репрессии к семьям красноармейцев, как колхозников, так и единоличников, применять в каждом отдельном случае лишь с особого постановления райисполкома.

О мерах борьбы с кулацким влиянием в колхозах и в сельских парторганизациях

В целях преодоления кулацкого сопротивления планам хлебозаготовок ЦК КП(б)У постановляет:

1. Установить занесение на черную доску колхозов, особо злостно саботирующих сдачу хлеба по государственному плану.

В отношении колхозов, занесенных на черную доску, произвести следующие мероприятия:

а) немедленное прекращение подвоза товаров, полное прекращение кооперативной и государственной торговли на месте и вывоз из соответствующих кооперативных лавок всех наличных товаров;

б) полное запрещение колхозной торговли как для колхозов, колхозников, так и для единоличников;

в) прекращение всякого рода кредитования и досрочное взыскание кредитов и других финансовых обязательств;

г) проверку и очистку колхозов с изъятием контрреволюционных элементов – организаторов срыва хлебозаготовок;

д) занесение отдельных колхозов на черную доску, а также предупреждение о занесении объявляется постановлением облисполкома.

Обязать обкомы немедленно сообщать в ЦК о занесении на черную доску колхозов.

2. Ввиду того, что в ряде сельпарторганизаций, особенно в период хлебозаготовок, вскрылось смыкание целых групп коммунистов и отдельных руководителей партячек с кулачеством, петлюровщиной и т. п., что на деле превращает такого рода коммунистов и парторганизации в агентуру классового врага и является наглядным доказательством полного отрыва этих ячеек и коммунистов от бедняцко-средняцких колхозных масс, ЦК и ЦКК КП(б)У постановляет немедленно произвести чистку ряда сельских парторганизаций, явно саботирующих выполнение плана хлебозаготовок и подрывающих доверие партии в рядах трудящихся.

В целях укрепления сельских парторганизаций, поднятия боеспособности их рядов и мобилизации парторганизаций и широких трудящихся масс на выполнение стоящих перед партией задач (хозяйственное укрепление колхозов, выполнение плана хлебозаготовок, сева и т. д.) признать необходимым произвести чистку сельских парторганизаций следующих районов: Снегуровский и Фрунзенский – Одесской области, Солонянский, Васильковский, В. Лепетихский – Днепропетровской области.

Чистка должна освободить партию от людей, чуждых делу коммунизма, проводящих кулацкую политику, разложившихся, неспособных проводить политику партии в деревне. Вычищенных выслать как политически опасных.

Чистка должна помочь выдвижению новых кадров из числа наиболее преданных партии колхозников-ударников и сплотить вокруг партии широкие колхозные массы на борьбу за укрепление колхозов против кулака.

3. Подтвердить, что в районы и отдельные села (и без занесения их на черную доску), особенно неудовлетворительно выполняющие хлебозаготовки, должен прекращаться завоз и продажа всех, без исключения, промтоваров.

Предложить обкомам систематически проверять результаты проведения этого мероприятия, чтобы на деле обеспечить этим путем усиление хлебозаготовок.

IV. О хлебозаготовках у единоличников

В дополнение к постановлению ЦК КП(б)У от 11.XI-32 г. и инструкции СНК.

1. В отношении единоличников, злостно срывающих хлебодачу (по контрактации или самообязательствам), применять натуральные штрафы в виде установления дополнительных заданий по мясозаготовкам в размере 15-тремясячной нормы сдачи мяса.

Применение этого штрафа проводится сельсоветом с предварительного разрешения в каждом отдельном случае райисполкома. При этом сельсоветы устанавливают сроки взыскания и размер штрафа для каждого хозяйства (в пределах 15-тремясячной нормы мясосдачи и, соответственно, годичной нормы сдачи картофеля), применительно к состоянию и условиям отдельных хозяйств.

Наложение штрафа не освобождает хозяйство от полного выполнения установленного хлебозаготовительного задания.

В случае, если единоличник в установленный срок полностью выполнит свое задание по хлебу, штраф может быть отменен с предварительного разрешения райисполкома.

В отдельных районах (по постановлению облисполкома) штраф может быть установлен картофелем в размере годичного плана данного хозяйства по картофелю.

В исключительных случаях по специальному постановлению облисполкома размер штрафа может быть удвоен.

2. ЦК предупреждает все местные парторганизации и всех местных работников против подмены массовой работы в борьбе за хлеб голым администрированием и против придания штрафам массового характера. Задача натурального штрафа – обеспечить полное выполнение хлебозаготовительного плана.

3. Взыскать первоочередно в бесспорном порядке семенную и продовольственную ссуду, выданную единоличникам в отдельных районах, через колхозы: во всех случаях, когда выданная единоличнику ссуда была погашена колхозом (например, в Винницкой области), засчитать взысканную с единоличников ссуду в план сдачи хлеба по соответствующему колхозу.

4. Организовать бригады из колхозных активистов колхозов (данного села или близлежащих), выполнивших план хлебодачи,

а также приближающихся к окончанию его – для содействия полному выполнению хлебозаготовительного задания по единоличному сектору.

До 1-го декабря организовать на Украине не менее 1100 таких бригад колхозников, в том числе по областям:

Винница.....– 200,	Киев.....– 300,
Чернигов....– 100,	Харьков.....– 350,
Одесса.....– 50,	Днепропетровск....– 50
Донбасс.....– 50	

5. Единоличников, добросовестно выполнивших свои обязательства по хлебодаче, в особенности досрочно, отмечать в постановлениях сельсоветов, комиссий содействия и т.п., включать в состав бригад по хлебозаготовкам, комиссий содействия и т. д.

6. В отношении кулаков-твердосдатчиков, не выполняющих заданий по хлебу, – применять репрессии, предусмотренные ст. 58 Уголовного Кодекса в судебном или административном порядке.

В. О хлебодаче в совхозах

1. В соответствии с установленным окончательным планом хлебодачи по Зернотресту Украины в 9800 тыс. пуд[ов] утвердить представленную т. Бурковым разбивку планов по отдельным зерносовхозам и сроки их выполнения.

ЦК КП(б)У напоминает решение ЦК ВКП(б) о персональной партийной и государственной ответственности директоров совхозов за выполнение плана хлебозаготовок: «Предупредить, что настоящий план хлебодачи является окончательным, не подлежащим каким бы то ни было изменениям, а невыполнение его, хотя бы в незначительной степени, будет рассматриваться как нарушение советского закона, влекущее кару как по партийной, так и по государственной линии».

2. Исходя из установленного ЦК КП(б)У окончательного срока выполнения плана хлебодачи по Укрсементресту и свеклотрестам Украины – 15.XII, предложить Киевскому, Харьковскому, Винницкому обкомам и директорам Киевского, Харьковского и Винницкого свеклотрестов, а также Укрсементресту и соответствующим

обкомам в 3-х дневный срок определить крайние сроки выполнения установленного плана хлебосдачи для каждого совхоза в отдельности и сообщить об этом ЦК КП(б)У и СНК УССР.

3. ЦК КП(б)У обязывает т. Буркова по зерносовхозам и директоров свеклотрестов представить не позже 25-го ноября уточненные, проверенные расчеты на потребные семена для ярового посева по каждому совхозу.

Вместе с тем ЦК обязывает директоров совхозов под их личную ответственность обеспечить выделение и полную сохранность семенных фондов, в количествах, обеспечивающих посевные планы, утвержденные союзным правительством, и предупреждает, что в случае какой-либо недостачи выделенных семенных фондов за это несут строжайшую ответственность перед судом не только лица, непосредственно отвечающие за состояние складов и сохранность семян (кладовщики, завскладами, управляющие отделениями, зам. директора по производственной части), но и лично директора совхозов.

В случае непринятия со стороны директоров совхозтрестов действенных мер к выделению и сохранности семенных фондов, директоров совхозтрестов привлекать к строжайшей партийной ответственности, вплоть до исключения из партии.

Обязать т. Одинцова представить в ЦК КП(б)У и Совнарком не позже 1.XII план обеспечения яровой посевной кампании по семеноводческому тресту.

4. Поручить Секретариату ЦК КП(б)У командировать для укрепления Укрзернотреста 2-х крепких партийных работников в качестве заместителей директора. Секретариату ЦК выделить в помощь директорам совхозов 10 ответственных товарищей на период до окончания хлебосдачи.

5. Обязать обкомы и директоров трестов каждые 5 дней специально информировать ЦК о ходе выполнения задания каждым совхозом.

6. Обязать обкомы обеспечить выполнение планов хлебосдачи по остальным совхозным системам не позднее 15-го декабря, а также проверку наличия всяких фондов в этих совхозах с целью возможного получения дополнительных количеств хлеба сверх

установленних планом. Данніе о выявленних дополнительных ресурсах в этих совхозах сообщить в ЦК не позже 1-го декабря.

Секретарь ЦК КП(б)У

С. Косиор

*Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 18,
арк. 13 – 21.*

№ 17

Постанова Раднаркому УСРР про доповнення до інструкції «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі»

20 листопада 1932 р.

Доповнюючи свою постанову з 11 листопада «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі», Рада народних комісарів УСРР ухвалює:

Затвердити нижченаведені додатки до інструкції про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі.

Харків, 20 листопада 1932 р.

Голова Ради народних комісарів УСРР
Керівничий Справ Ради
народних комісарів УСРР

В. Чубар

В. Легкий

Оголошенню в пресі не підлягає

Додатки до інструкції «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі»

1. На додаток до п. 2 інструкції «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі» встановити:

З одноосібників, зазначених в цьому пункті, стягати першочергово безспірним порядком насінні та харчові позики, що їх видано одноосібникам в окремих районах через колгоспи.

У всіх випадках, коли видану одноосібникові позику було згашено колгоспом, стягнути з одноосібників позику зараховувати до плану хлібоздачі відповідного колгоспу.

2. На додаток до п. 3 згаданої інструкції встановити:

а) До одноосібників, які злісно зривають хлібоздачу як за контрактацією, так і самозобов'язаннями, застосовувати, крім передбачених у цьому пункті заходів, натуральні штрафи порядком додаткових завдань з м'ясозаготівель розміром до 15-тимісячної норми здавання м'яса.

Ці штрафи застосовують сільські ради з попереднього дозволу в кожному окремому випадку районного виконавчого комітету.

б) Надати право обласним виконавчим комітетам, за їх постановами, в окремих районах встановлювати натуральні штрафи картоплею розміром річного плану здачі картоплі відповідним господарством.

У виняткових випадках, за окремою постановою, облвиконкоми мають право подвоювати розміри цих штрафів.

в) Сільради, встановлюючи розміри натуральних штрафів (у межах 15-тимісячної норми здачі м'яса або відповідно до річної норми здачі картоплі) та термін стягання, повинні виходити з господарського стану та умов кожного окремого господарства.

г) Накладання цих штрафів не звільняє одноосібні господарства від повного виконання встановлених хлібозаготівельних завдань цих одноосібних господарств.

д) Надати право районним виконавчим комітетам у випадках, коли одноосібники виконують плани здачі хліба за контрактацією та самозобов'язаннями у встановлені терміни та відповідними розмірами, скасовувати натуральні та грошові штрафи за окремою постановою райвиконкому.

3. Зобов'язати райвиконкоми дати вказівки сільським радам відзначати в постановах сільрад і комісії сприяння хлібозаготівлям тих одноосібників, що ретельно, а особливо тих, що дотерміново виконують свої зобов'язання щодо хлібоздачі, залучаючи зазначених одноосібників до складу бригад хлібозаготівель, комісії сприяння хлібозаготівлям тощо.

4. На додаток до п. 11 інструкції «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі» встановити: до куркулів-твердоздатників, що не виконують завдань здачі хліба, застосо-

вувати репресії, передбачені в ч. 2 арт. 58 Кримінального Кодексу УСРР.

Керівничий Справ Ради
народних комісарів УСРР

В. Легкий

*Державний архів Донецької області, ф. Р-279, оп. 1, спр. 694,
арк. 11.*

№ 18

Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про хід виконання постанов Політбюро про хлібозаготівлі від 30 жовтня та 18 листопада 1932 р.

29 листопада 1932 р.

Поступающие с мест сведения о проведении в жизнь постановлений ЦК КП(б)У от 30 октября и 18 ноября показывают, что в ряде районов эти постановления недостаточно понятны и пользуются ими часто неправильно и неумело.

В связи с этим ЦК считает необходимым дать некоторые дополнительные указания:

1. Постановление ЦК КП(б)У о фондах в колхозах на местах упрощают и искажают. ЦК еще раз предупреждает, что применение этого решения является делом, требующим большой гибкости, знания действительного положения в колхозах. Просто и механически вывозить все фонды в хлебозаготовку является совершенно неправильным и недопустимым. Особенно это неправильно в отношении семенного фонда. Изъятие колхозных фондов и их проверка должны проводиться не огульно, не повсеместно. Нужно умело выбирать колхозы с таким расчетом, чтобы там действительно обнаружить злоупотребления и скрытый хлеб.

Более ограниченное количество проверок, но проверок, дающих серьезные результаты, разоблачающих саботажников, кулаков, их пособников, и решительная с ними расправа, окажут значительно большее давление на другие колхозы, где проверка еще

не производилась, чем торопливая, неподготовленная проверка большого количества колхозов с незначительными результатами.

Нужно применять различные формы и методы этой проверки, индивидуализируя каждый колхоз. В ряде случаев выгоднее применять скрытую проверку фондов, не сообщая колхозу о проверке. Там, где заведомо известно, что проверка не даст серьезных результатов и нам не выгодна, лучше от нее отказаться заранее.

Вывоз хотя бы части посевного материала должен допускаться только в особо исключительных случаях, с разрешения обкомов партии и с одновременным принятием мер, действительно обеспечивающих пополнение этого фонда из других внутриколхозных источников. За самовольный вывоз хотя бы частично семенного фонда обкомы по отношению к РПК, а РПК по отношению к своим уполномоченным должны применять строгие меры взыскания и немедленно исправлять допущенные ошибки.

2. В применении репрессий как к единоличникам, так в особенности против колхозов и колхозников во многих районах уже сбиваются на механическое и огульное их применение, рассчитывая, что само по себе применение голых репрессий должно дать хлеб. Это неправильная и безусловно вредная практика. Ни одна репрессия, без одновременного развертывания политической и организационной работы, необходимого нам результата дать не может, тогда как репрессии, хорошо рассчитанные, примененные в отношении умело выбранных колхозов, репрессии, доведенные до конца, сопровождаемые соответствующей партийно-массовой работой, дают нужный результат не только в тех колхозах, где они применяются, но и в колхозах соседних, не выполняющих плана.

Многие работники считают, что применение репрессий освобождает их от необходимости вести массовую работу или облегчает им эту работу. Как раз наоборот. Именно применение репрессий как крайней меры воздействия делает нашу партийную работу более сложной. Если мы, воспользовавшись репрессией, применяемой к колхозу в целом, к правленцам или к счетоводам и другим должностным лицам колхоза, не добьемся сплочения наших сил в колхозе, не добьемся сплочения на этом деле актива, не добьемся действительного одобрения этой репрессии со стороны

массы колхозников, тогда необходимых результатов в отношении выполнения плана хлебозаготовок мы не получим.

При смене правленцев в результате примененной репрессии должно быть обеспечено улучшение руководящего состава колхоза не только с политической, но и с хозяйственной стороны.

В тех случаях, когда мы имеем дело с исключительно недобросовестным, упорным, подпавшим целиком под кулацкое влияние колхозом, необходимо в первую очередь обеспечить поддержку этой репрессии со стороны окружающих колхозов, добиться осуждения и организовать давление на такой колхоз общественного мнения окружающих колхозов.

Все вышесказанное вовсе не означает, что репрессией применено уже достаточно и что в настоящее время в районах организовали действительно серьезный и решительный нажим на кулацкие элементы и организаторов саботажа хлебозаготовок.

Наоборот, предусмотренные постановлениями ЦК репрессивные меры по отношению к кулацким элементам и в колхозах, и среди единоличников, еще очень мало использованы и не дали необходимых результатов, вследствие нерешительности и колебаний там, где репрессия, безусловно, необходима.

Особенно в отношении единоличников, несмотря на то, что уже прошло 20 дней со времени введения инструкции СНК, репрессивные меры применяются чрезвычайно слабо и недостаточно. Наряду с этим существующая практика и здесь вскрывает недостатки нашей партийной работы, неумение подкрепить применение мер инструкции СНК организацией общественного мнения единоличников, неумение организовать разоблачение кулацких и антисоветских элементов перед бедняцко-средняцой массой, неумение отколоть на нашу сторону лучшую часть единоличников.

Применяя в отношении единоличников лишение права покупки товаров, сплошь да рядом даже не вывешивают в общественных местах списки хозяйств, подвергнутых этой репрессии, не делают применение репрессии к отдельным умело выбранным хозяйствам предметом обсуждения на собраниях единоличников для оказания давления на всех единоличников, не предупреждают о применении наиболее острых мер (например, натуральных штрафов, лишение усадебной земли и др.).

Только одновременное, наряду с суровыми репрессиями к кулацким элементам, развитие широкой массовой работы среди бедняков обеспечит сдачу хлеба единоличниками.

3. Борьба с кулацким влиянием в колхозах есть, прежде всего, борьба с воровством, с укрывательством хлеба в колхозах. Это борьба с теми, кто обманывает государство, кто прямо или косвенно ведет борьбу против хлебозаготовок, кто организует саботаж хлебозаготовок. А между тем как раз на это в районах обращается совершенно недостаточное внимание.

Проявлением кулацкого влияния считают только прямое кулацкое выступление, террористический акт или открытую кулацкую агитацию, а на наиболее распространенные, наиболее хитрые формы борьбы кулака внутри колхоза против хлебозаготовок смотрят как на что-то незначительное, как на обыденное, неизбежное явление. ЦК указывает парторганизациям на то, что эти формы кулацкого влияния приняли в настоящее время наиболее угрожающий характер. Беспощадно ударить по воровству, расхищениям, по составителям фальшивой ответственности, по утайкам, разоблачить их кулацкую сущность, показать в этом деле организующую руку классового врага, антисоветских элементов – является основной и решающей задачей партийной работы.

Против воров, рвачей и расхитителей хлеба, против тех, кто обманывает пролетарское государство и колхозников, одновременно с применением репрессии мы должны поднять ненависть колхозной массы, должны добиться, чтобы и вся масса колхозников клеймила этих людей как кулацких агентов и классовых врагов.

4. Несмотря на указания ЦК, до сих пор организация хлебозаготовительной работы в районах поставлена из рук вон плохо. Вместо правильной расстановки сил по колхозам, а в отношении единоличников по селам, вместо серьезного и постоянного большевистского руководства хлебозаготовками из районного центра продолжают бестолковые и безответственные разъезды руководящих работников района по селам. Вместо точной, правильной расстановки людей по отдельным колхозам, вместо отправки наиболее крепких товарищей в решающие колхозы продолжается расстановка партийных сил по принципу кустов, по сельсоветам, а не

определенным колхозам. Эта расхлябанность, отсутствие большевистского руководства и ответственности, прикрываемая с внешней стороны кипучей «работой» и беспомощной суетой, должна быть немедленно ликвидирована.

ЦК считает ненормальным и вредным такое положение, когда в районах и областях вся хлебозаготовительная работа выполняется только партийным аппаратом, когда партийный аппарат непосредственно и от своего имени выполняет различные административные функции (наложение штрафов, аресты, раскрытие ям и т. д.), а советский аппарат в это же время совершенно бездействует и не исполняет своих прямых обязанностей, не несет никакой ответственности.

Исходя из этого, ЦК считает необходимым, чтобы в районном центре постоянно оставалось два ответственных руководящих работника (по партийной и советской линии) и необходимый советский аппарат, без которого невозможно наладить оперативное руководство работой, учет и реагирование на все недостатки и прорывы.

ЦК еще раз указывает всем парторганизациям на решающее значение организационной работы для обеспечения полного выполнения плана хлебозаготовок.

Без серьезной постановки организационной работы не может быть настоящего большевистского руководства хлебозаготовительной кампанией.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 238, арк. 32–36.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 112. – С. 271–275.

№ 19

**Директива ЦК ВКП(б)
Центральному Комітету КП(б)У, всім обкомам партії
про затвердження кінцевого терміну вивозу хліба
з глибинних пунктів України**

1 грудня 1932 р.

Сообщаем руководству директиву, полученную из ЦК ВКП(б):

а) Утвердить конечный срок вывоза хлеба с глубинных пунктов Украины – 15 января.

б) Обязать обкомы, ЦК нацкомпартий установить в трехдневный срок календарные сроки вывоза хлеба из глубинки, исходя из окончания вывоза к установленным срокам в пункте первом и сообщать ЦК как о ходе вывоза каждую пятидневку, так и о размерах снижения остатков хлеба в глубинных пунктах.

в) Запретить открытие новых глубинных пунктов во всех краях, областях и республиках.

ЦДАГО України, ф. 1 , оп. 20, спр. 5384, арк. 194.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 113. – С. 275.

№ 20
Постанова Політбюро ЦК КП(б)У
про заходи з ліквідації саботажу хлібозаготівель,
який ведеться куркульськими елементами

5 грудня 1932 р.

Ликвидация саботажа хлебозаготовок, проводимого кулацкими элементами и их пособниками, расхищающими и утаивающими хлеб в колхозах, а также срывающими заготовки в единоличном секторе, требует нанесения этим элементам меткого, решительного и быстрого удара. Для этого, прежде всего, необходимо:

а) Выбор и серьезная подготовка наиболее значительных дел, могущих иметь серьезное значение для достижения перелома в хлебозаготовках для всего района или группы сел и колхозов;

б) Быстрый разбор этих дел и быстрое проведение приговоров в исполнение;

в) Немедленная ударная организация массовой партийной работы в данном колхозе или селе, наряду с широким и серьезным освещением всего дела в местной печати.

Недостаток проводимых в настоящее время репрессий заключается в том, что на местах большей частью сбиваются на простое увеличение количества репрессий. При этом смешиваются вместе и мелкие, и значительные дела, причем подготавливаются дела плохо. Кроме того, тянутся эти дела долго, от начала дела до окончательного утверждения приговора проходит месяц-полтора, в редких случаях 20–25 дней. При большом количестве дел политическое руководство ими поставлено неудовлетворительно, организационные и политические меры по партийной линии запаздывают и проводятся недостаточно серьезно.

Исходя из этого, ЦК предлагает:

1. Для коренного улучшения руководства применением судебных репрессий создать в областях комиссии в составе первого секретаря обкома, обл. КК, начальника областного отдела ГПУ и облпрокурора.

2. Комиссиями раз в 2–3 дня устанавливать дела, которые заслуживают наибольшего внимания и которые должны быть

проведены в ускоренном порядке. Список этих дел должен немедленно направляться в ЦК. Дела, по которым проходят члены партии, должно уделяться особо серьезное внимание.

3. Суд по всем этим делам должен заканчиваться в срок 4–5 дней под непосредственным руководством и наблюдением комиссии. В двухдневный срок после суда дело должно быть доставлено на утверждение в Харьков, где прохождение дел обеспечивается в 1–2 дня.

4. Комиссия должна проследить за прохождением дела в районе, имея в виду, прежде всего, опубликование о приговоре и его исполнении в печати, организацию массовой работы в колхозе и окружающих селах, а также выделение результатов, которых добилась организация в связи с данным делом.

Предательская роль осужденных членов партии, переродившихся и ставших на деле кулацкими агентами, должна быть беспощадно разоблачена как в печати, так и во всей партийной массовой работе.

Газеты с освещением каждого дела РПК должен немедленно направить в ЦК.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 6, спр. 238, арк. 93–94.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 114. – С. 275–277.

№ 21

З оперативного бюлетеня ДПУ УСРР
щодо боротьби із «сільською контрреволюцією»

5 грудня 1932 р.

Совершенно секретно

РУБЕЖАНСКИЙ РАЙОН

Дело о сокрытии хлеба в колхозе с. Чабановки

В колхозе с. Чабановки выявлена группировка в составе:

1. БАРАБАН – пред[седатель] колхоза, член партии.
2. ЛИСОГУБ – завхоз, кулак.
3. ГАРМАТА – счетовод, бывш[ий] жандарм.
4. ЛУГОВСКИЙ – член правления.

По вине этой группы в колхозе обнаружен незаприходованный урожай кукурузы со 118 га.

Участники группировки арестованы. Следствием закончено и передано на рассмотрение выездной сессии Облсуда.

Дело о хищении хлеба в колхозе с. Михайловки

В колхозе с. Михайловки выявлена группировка, занимающаяся систематическим хищением хлеба. При обыске у каждого из участников группировки обнаружено от 30 до 70-ти пудов хлеба. Участники группировки:

1. РЕШЕТНЯК – председатель колхоза.
2. КРАЕВ – член ревизионной комиссии.
3. Полевод колхоза.
4. Кладовщик и 3 члена правления колхоза арестованы. Дело следствием закончено и передано в Суд.

РОВЕНЕЦКИЙ РАЙОН

Дело о сокрытии хлеба в колхозе им. Сталина

В колхозе им. Сталина вскрыта группировка, в которую входили:

1. Пред(седатель) правления колхоза.
2. Счетовод.
3. Завхоз.
4. Кладовщик.

Члены группировки занимались систематическим сокрытием хлеба, который в количестве 154 цнт обнаружен у указанных лиц. Группировка арестована. Дело следствием заканчивается.

СВАТОВСКИЙ РАЙОН

Дело о хищении зернохлеба в колхозе «ДВА»

В артели «ДВА» Мостовского сельсовета вскрыта группировка, занимавшаяся хищениями хлеба во время перевозки последнего на сыпной пункт. В группировку входили:

1. Пред(седатель) правления колхоза
2. Кладовщик колхоза
3. Два члена правления и
4. 7 возчиков хлеба.

У указанных лиц было обнаружено 156 цнт скрытого хлеба. Члены группировки арестованы. Дело следствием заканчивается и передается в суд.

Председатель ГПУ УССР

С. РЕДЕНС

ГДА СБ України, ф. 16, оп. 25 (1951 р.), спр. 3, арк. 111–151.

Опубліковано:

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. – К.: ВД «Стилос», 2007. – № 27. – С. 357, 413–416.

№ 22

Телеграма

Сталіно – Старобільськ

Міськрайпартком № 139/к 291

7 грудня 1932 р.

Серія «Г»

Сообщается постановление Совнаркома УССР и ЦК КП(б)У от 6 декабря о занесении на черную доску сел, злостно саботирующих хлебозаготовки ввиду особо позорного провала хлебозаготовок в отдельных районах Украины СНК и ЦК ставят перед Облисполкомом и Обкомами, райисполкомами и Райпаркомами задачу

слоमितь саботаж хлебозаготовок, организованный кулацкими и контрреволюционными элементами, уничтожить сопротивление части сельских коммунистов, ставших фактически проводниками саботажа, и ликвидировать несовместимую со званием члена партии пассивность и примиренчество к саботажникам, обеспечить быстрое нарастание темпов, полное и безусловное выполнение плана хлебозаготовок СНК и ЦК постановляют за явный срыв плана хлебозаготовок и злостный организованный кулацкими и контрреволюционными элементами занести на черную доску следующие села: 1) Свердловка – Павлоградского р-на Днепропетровской области; 3) с. Мотники Гадячского р-на Харьковской области; 5) с. Святотроицкое Троицкого р-на Одесской области; 6) с. Пески Баштанского р-на Одесской области. В отношении этих сел провести следующие мероприятия: первое – немедленное прекращение подвоза товаров, полное прекращение кооперативной и государственной торговли на месте и вывоз из соответствующих кооперативных и государственных лавок всех наличных товаров; 2) полное запрещение колхозной торговли как для колхозников колхозов, так и для единоличников; 3) прекращение всякого рода кредитования, проведение досрочного взыскания кредитов и других финансовых обязательств; 4) проверку и очистку органами РКИ кооперативных и государственных аппаратов от всякого рода чуждых и враждебных элементов; 5) проверку и очистку колхозов этих сел изъятием контрреволюционных элементов – организаторов срыва хлебозаготовок. СНК и ЦК обращаются с призывом ко всем честным преданным советской власти колхозникам и трудящимся крестьянам единоличникам организовать все свои силы для беспощадной борьбы с кулацкими элементами и их пособниками для преодоления кулацкого саботажа хлебозаготовок в своих селах за честное добросовестное выполнение хлебозаготовительных обязательств перед советским государством за укрепление колхозов.

№ 1151

Секретарь Обкома

Саркис

Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр 454, арк. 245.

№ 23

**Телеграма секретарям міськрайпарткомів,
уповноваженим обкому про заборону вивозу насфондів***1 січня 1933 р.*

Направляем Вам решение ЦК от 29 декабря, предлагаем немедленно разработать мероприятия реализации данного Постановления в отношении колхозов выполнивших план хлебозаготовок выше 80% разрешаем вывозить семфонды только крайнем случае

СЕКРЕТАРЬ ОБКОМА КПБУ**/АКУЛОВ/**

квчк До сих пор еще районные работники не поняли что первоочередность хлебозаготовок в колхозах не выполняющих своих обязательств перед государством означает, что все имеющееся наличное зерно в этих колхозах в том числе и так называемые семенные фонды должно быть в первую очередь сдано в план хлебозаготовок тчк Именно поэтому ЦК ВКПб отменил решение ЦК КПБУ от 18 ноября о невывозе семенных фондов как решение ослабляющее наши позиции в борьбе за хлеб тчк ЦК КПБУ предлагает в отношении колхозов не выполнивших план хлебозаготовки немедленно на протяжении пяти тире шести дней вывезти все наличные фонды в том числе так называемые семенные на выполнение плана хлебозаготовок ЦК обязывает немедленно мобилизовать для этого все перевозочные средства зпт живую тягловую силу зпт автотранспорт и трактора тчк В однодневный срок дать твердый ежедневный наряд на поставку необходимого количества лошадей в том числе и единоличникам тчк Всякую задержку вывозе этих фондов ЦК будет рассматривать как саботаж хлебозаготовок со стороны районного руководства и примет соответствующие меры тчк № 291007 – СЕКРЕТАРЬ ЦК КПБУ С КОССИОР квчк

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 53, арк. 5.

№ 24

З резолюції пленуму ЦК КП(б)У про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р.

7 лютого 1933 р.

НЕ ДЛЯ ДРУКУ

Обговоривши постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р., в якій сказано, що: «парторганізації України не справилися з покладеним на них партійним завданням щодо організації хлібозаготівель і виконання пляну хлібоздавання, не вважаючи на триразове скорочення і без того скороченого пляну» – пленум ЦК КП(б)У разом з секретарями міськкомів і райкомів КП(б)У вважає, що ця постанова, як і промова т. Сталіна на останньому об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б), дає сувору, але безумовно правильну оцінку становища з хлібозаготівлями на Україні, дає правильну більшовицьку критику незадовільної роботи українських партійних організацій і незадовільного керування хлібозаготівлями та керування колгоспами від ЦК КП(б)У.

Пленум відзначає, що рішення III Всеукраїнської конференції, яка дала розгорнуту критику помилок керування сільським господарством і справою хлібозаготівель минулого року і накреслила шляхи, щоб виправити ці помилки і ґрунтовно змінити методи керування сільським господарством, керування колгоспами, що цих рішень не тільки не виконано, а припущено цього року в справі хлібозаготівель, у справі керування колгоспами нові серйозні помилки.

Пленум вважає, що Україна мала всі можливості виконати не тільки тричі знижений плян, який все ж зірвано, але мала всі об'єктивні можливості виконати цілком спочатку встановлений плян хлібозаготівель.

Провал тричі зниженого пляну хлібозаготівель є тільки наслідок незадовільного керування хлібозаготівлями, відсутності ясного розуміння особливостей обстанови цього року (колгоспна торгівля, складність керування колгоспами), відсутності справжньої більшовицької мобілізації партійної організації, особливо по вирішальних областях.

Пленум вважає за потрібне відзначити, що з самого початку хлібозаготівель як центральні, обласні, так і районні керівні партійні органи були недостатньо пильні, прогледіли і вчасно не викрили маневрів клясового ворога – куркуля, петлюрівця, махновця, – що проліз до колгоспів і посів у ряді колгоспів командні посади, не викрили куркульського маскування і куркульських хитрощів у боротьбі проти хлібозаготівель. ЦК КП(б)У і обкоми вчасно не підняли низові районні і сільські партійні організації на викриття підтасованих куркульських балянсів і складених під куркульським впливом фальшивих цифр про врожай, не підняли всю партійну організацію, не мобілізували колгоспні маси на боротьбу за хліб, проти організованого куркулями саботажу хлібозаготівель. Замість непохитного більшовицького керування справою організації хлібозаготівель, замість справжньої мобілізації всієї організації згори донизу, припустили проведення черговости різних сільськогосподарських кампаній (після косовиці – скиртування, потім засів), а хлібозаготівлі лишилися на ділі у найостаннішій черзі. Цим самим пропустили час, дали можливість розкрати хліб, тоді як, навпаки, треба було всіляко форсувати темпи хлібозаготівель, щоб виконати план.

Пленум засуджує застосовану на Україні політику утворювання і зберігання до виконання плану хлібозаготівель, так званих засівних фондів, що послабляло наші позиції в боротьбі за хліб, за виконання плану хлібозаготівель, утворювало благовидне прикриття для саботажників, посилювало опір хлібозаготівлям. Ця політика на ділі дезорієнтувала районних і сільських працівників, демобілізувала їх в боротьбі з організаторами саботажу хлібозаготівель.

Ця відсутність належного розуміння обстановки справжнього характеру труднощів, відсутність твердої, ясної лінії у питанні першочерговості хлібозаготівель перед утворенням усіх без винятку колгоспних фондів перешкоджала справжній мобілізації партійних сил і утворювала розмагнеченість у виконанні плану хлібозаготівель.

Пленум вважає за безумовно правильну ухвалу ЦК ВКП(б) від 24 січня, вітає зміцнення керівництва основних областей України і відрядження на другого секретаря ЦК КП(б)У т. Постишева.

Партійні організації України, насамперед її керівні кадри, повинні особливо уважно і серйозно продумати і обговорити ухвалу ЦК від 24 січня, по-більшовицькому до кінця розгорнути критику помилок та хиб нашої роботи в хлібозаготівлях, у керівництві колгоспами для того, щоб нарешті зробити звідси висновки, які подобають для більшовиків, щоб у найкоротший строк не на словах, а на ділі перебудувати свою роботу і виправити свої помилки.

Зміна метод партійного керівництва має насамперед означати встановлення від усіх керівних партійних органів, починаючи від ЦК КП(б)У, до низових партійних осередків, суворого більшовицького контролю над роботою кожного комуніста, незалежно від того поста, який він посідає, серйозної критичної оцінки його роботи та рішучого виправлення хиб роботи кожного комуніста.

Пленум ЦК КП(б)У спільно з секретарями міськкомів і райкомів КП(б)У приймає до неухильного керівництва критику й вказівки т. Сталіна, зроблені ним на об'єднаному пленумі ЦК і ЦКК ВКП(б). Партійна організація України і насамперед її керівні кадри зроблять всі потрібні висновки з ухвали ЦК ВКП(б) та промови т. Сталіна, зосередять свої сили на швидкому виправленні своїх помилок, на рішучій перебудові своєї роботи, зміні метод керування колгоспами і не на словах, а на ділі піднімуть всю партійну організацію України на боротьбу за збирання насінних фондів, готування та успішне проведення весняної засівної кампанії.

Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 35, арк. 3, 3 зв.

РОЗДІЛ ІІІ

**Документи місцевих
партійних та радянських
органів, місцевих
органів НКВС.
Тогочасні публікації
місцевих газет**

№ 25

Політлист секретаря Білокуракинського РПК секретарю ОПК

24 червня 1930 р.

Таємно
т. Приходько

Білокуракинський РПК повідомляє, що 19–П–30 р. о 12 години дня зібралась купа жінок та куркулів на площі навколо с/ради с. Лубянки, до цієї толпи приєдналась частина середняцько-бідняцької маси села неколективізовані, ця толпа вимагала від с/ради та Уповноваженого РВК повернення їм посівного матеріалу та відпуску краму. Голова с/ради та актив села втекли з с/ради, вся толпа жінок та чоловіків знайшла прийомщика, котрий приймав посівматеріал, й потребували від нього повернення посівматеріалу, приймач був винужден повернути посівматеріал, ця толпа забрала посівматеріал, на цьому й скінчилось.

20-П-30 р. виступають жінки членів колгоспу, які теж вимагали повернути їм посівний матеріал. Представником РВК т.Чередниченко та активом села було розоблачено цей намір, толпа була задоволена цим роз'ясненням.

22-П-30 р. знов виступають жінки с/г артілі «Пятикутня Зірка», з'явилися до зсипункту і вимагали повернути їм хліб, прийомщик був винужден повернути цього хліба, але з цієї артілі 7 господарств залишається дійсними членами, які не брали свого хліба, в цей день подано заяв до правління про вихід з артілі 41.

Мається по Заводянській с/раді подача заяв про вихід з артілей в кількості 50 штук, ці заяви були подані в час куркульських виступів із села Круглого Містківського району. По всім останнім с/радам члени колгоспів мають устійчивість. Після проведення масової роботи серед членів колгоспів усі ті члени, котрі подавали заяви про вихід, потребували повернути їм їхні заявки і залишились членами артілей, за винятком членів

Т-ва СОЗ ім. т. Чубаря Лубянської с/ради.

У Дем'янівській с/раді під час наскоку куркульських банд артіль ім. Ворошилова розібрала свій посівфонд з приводу того, щоб не пограбували. Після виїзду бригади до с. Дем'янівки

в кількості 4-х чоловік, які провели масову роз'ясовчу роботу посеред колгоспів, артіль звела весь посівфонд.

Під час виступу куркулів з села Круглої в н/районі куркулі почали гартуватися до виступу, в деяких куркулів знайдена зброя – 4 відріза та 1 берданка, це знайдено по Дем'янівській с/раді, ці куркулі брали участь в виступах, які затримані й знаходяться під вартою, затримка зазначених куркулів була проведена активом села.

З району зникло 15 чоловік куркулів, з котрих встановлено, що брали участь в банді 3 чоловіки. Один куркуль Хмеленко Пилип Петрович, який знаходиться в Ново-Айдарі Ново-Айдарського району.

Районова парторганізація, комсомол, члени артілей та КИС мобілізували самі себе на боротьбу з куркульськими виступами – резерв в районному центрі не досить озброєно та й з озброєних більшість – охотничими рушницями.

Куркулями ізбито активу по Коноплянівській с/раді 21 чоловіка, а також було ночне покушення на секретаря Дем'янівської с/ради Верезуна, крім того, взято в артілі 5 коней, з них 2 з упряжжю та 2 саней.

Цією бандою знищено зовсім в Коноплянівській с/раді бібліотеку та устаткування в х/читальні, забрано в зав. х/ч Костяникова всі речі, по Дем'янівській с/раді зовсім розгромлено канцелярію с/ради та все устаткування, в школі знищено шкаф та все шкільне та канцелярське приладдя. Виявлення збитків перевадиться й буде повідомлено в слідуючому політлісті.

Секретар РПК

/Сукач/

Державний архів Луганської області, ф. П-4, оп. 1, спр. 588, арк. 97.

№ 26

**Витяг з протоколу № 2
засідання бюро Новопсковського райпарткому**

4 січня 1932 р.

СЛУХАЛИ: Інформація т. Бойченко про те, що кандидат КП(б)У тов. Вагин, Голова Робочкому зв'язку, підбурював робітників пошти, щоб вони подавали заяви про залишення посад, з огляду на те, що не дають хлібного пайка, деякі це зробили, а на пошти маються заяві окремих поштовиків про уход з роботи, в перших числах січня відбулися збори співробітників пошти, де проводилась куркульсько-контрреволюційна агітація «мовляв, хліб – у нас, млини – у нас, ми пухнемо з голоду, більшіе дурні», і нарешті подали телеграму до Нарком-Постачання про видачу пайка.

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр 20, арк. 9.

№ 27

**Витяг з протоколу №7 загальних зборів
Новороссошанського партосередку «Закриті»**

8 квітня 1932 р.

Загальні збори констатують: во время сева поставить партійно-комсомольський контроль для сохранения посівматеріала, щоб не було похіщено сіячами для харчування родин сіячів.

Голова зборів
Секретар

Свірідов
/нерозбірливо/

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 108,
арк. 27, 27 зв., 29.*

№ 28

Лист колгоспника Лук'яна Павловича
до брата – червоноармійця

9 травня 1932 р.

Письмо от извесного твого брата Лукян Павловича. Здрастуй дорогой мой братуха Максим Павлович ...

Жизнь наша совсем плохая, а імено почему – потому что кушать нечево, імо только макуху, та й то по-трудоднях дают, так шо наша жизнь не очень себе, посівна компанія теж плоха. Обстоятельство нашей засів. кампанії таке: лошаді совсем стали, потому что кушать нічево, сена нима, полови теж, только 1 солома житна. Люде живут теж так. Так вот яка бувае картіна на полі: лошадь ляга, потому что голодна, а чоловік коло неї сіда, потому что кушать нічого, встае чоловік і говорит: вставай, іще підем, а вона не встае. Бире її за хвіст підніма, підняв і поїхав, сколко видно, поки вже упаде через 10 сажен, потом обратно за хвіст і піднімати, так шо у наших коней почти у всех хвосты набік, все тягаемо та добиваємося куска.

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 73,
арк. 25, 25 зв.*

№ 29

Витяг с протоколу засідання бюро Новопсковського РПК

18 червня 1932 р.

...

б) Що в районі маються випадки, коли окремі колгоспи одержували посівне просо та використовували його на харчування, райколгоспспілка, земвідділ та уповноважені РПК не прийняли ніяких заходів щодо такого використання посів. фондів (Ново-Розсош, Булавинівка, Олексіївка, Дем'янівка, Курячівка).

...

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 20, арк. 79.

№ 30

**Заява від громадянки Никоненко Г.Я. до Бюро Партизан
Новопсковського району про збільшення пенсії**

[...] червня 1932 р.

Мій чоловік партизан, інвалід, зовсім непрацездатний і немає правої ноги, я теж розбита паралічем, не дивлячись на вищевикладене, нам не видають ніяких харчових продуктів і пенсію не одержуємо четвертий місяць. Прошу Бюро Партизан звернути на наше положення увагу й побільшити пенсію (одержуємо пенсії по 6 карбованців на місяць).

Моя адреса: Булавинівка
Галина Яківна Никоненко

Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 64, арк. 13.

№ 31

**З доповідної записки ДПУ УСРР у ЦК КП(б)У
про тенденції до виходу з колгоспів на Україні**

13 липня 1932 р.

Дополнительно поступившие материалы местных органов ГПУ сигнализируют о дальнейшем росте требований колхозников об исключении их из колхозов.

Массовый характер выходов и тенденции к выходам из колхозов фиксируются в ряде новых районов.

Если за первые 20 дней июня подача заявлений о выходе из колхозов была отмечена в 239 колхозах 65 районов, со стороны 6126 человек, то за последние 10 дней июня это явление имело место в 306 колхозах 81 района, со стороны 7029 человек.

Всего по Украине на протяжении июня поступило заявлений о выходе из колхозов от 14055 человек в 475 колхозах 111 районов.

Значительно усилились также требования колхозников главным образом из числа подавших заявления о выходе из колхозов, о немедленном возвращении обобщественного ими рабочего скота, инвентаря и выделения озимых и яровых посевов.

Во многих колхозах эти требования зачастую носили групповой характер и сопровождались угрозами самовольного разбора скота и инвентаря, если таковой не будет выдан. В тех случаях, когда руководство колхозов проявляло растерянность и бездействие в части проведения соответствующей работы, отдельные группы колхозников самовольно разбирали скот и инвентарь. Особую активность в этих случаях проявляют колхозницы.

Чаще всего разбирается рабочий скот. На протяжении июня, по далеко неполным данным, было разобрано 1640 лошадей в 70 разных колхозах, из них в третьей декаде июня – 989 лошадей по 52 колхозам.

Отмечавшиеся ранее тенденции к разделу колхозного посева на корню и уборка его в индивидуальном порядке в отдельных районах получили широкое распространение как среди подавших заявления о выходе из колхозов, так и в отдельных группах колхозников.

В третьей декаде июня эти тенденции зафиксированы в 148 колхозах.

По-прежнему тенденции к выходам и выходы из колхозов имеют место, главным образом, в тех колхозах, где вопросам организационно-хозяйственного укрепления их не уделяется достаточного внимания и в основном вызваны:

- а) бездеятельностью и бесхозяйственностью правлений колхозов;
- б) низкой нормой выработки и задолженностью по трудодням;
- в) допущенными классовыми искривлениями и недочетами руководства;
- г) нечутким отношением к нуждам колхозников;
- д) продовольственными затруднениями.

В некоторых местах усилению тенденций к выходам из колхозов способствует деятельность кулацкого, церковного и прочего враждебного элемента, направленная к развалу колхозов, выражающаяся в проведении антисоветской агитации и распространении всевозможных провокационных слухов.

Вместе с тем в ряде районов сельские и районные организации совершенно недостаточно развернули массово-политическую работу. Особо обращает на себя внимание бездеятельность этих

організацій в вопросу прийняття соответствующих мер предупреждения виходов из колхозов.

Заместитель председателя ГПУ УССР

Карлсон

ЦДАГО України, ф. 1 , оп. 20, спр. 5480, арк. 53–57.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. уряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 74. – С. 205–207.

№ 32

Протокол об'єднаного пленуму Новоайдарського РПК та РАЙ КК Донецької області

14 серпня 1932 р.

Присутні Ч/Пленуму РПК тов.: Мотієнко, Бондар, Лазаренко, Бардаш, Гусів, Задорожній, Сотніков, Гузьов, Калугін, Березніцкий, Смитана, Літвіненко, Завгородній, Майстренко. Кандидати: Воронков, Юмашев, Давидюкова, Толстопятенко, Шопін, Захарчинко.

Члени Пленуму РайКК тт.: Худоба, Панасенко, Давидюк, Скрипник, Цилуйко, Момот, Данільченко, Воронкова, Бондаренко.

Секретарів партосередків – 12 чол. Уповноважених Райпаркому – 8 чол. Представники Уч. Контори Масдонстрою – т. Кучин, Часовярский, Фітісов.

Представники Участку Зарнорадгоспу «Індустрія» Калікін, Дирекції Мільхонченк

РАЗОМ ПРИСУТНІХ 54 ЧОЛ.

1) СЛУХАЛИ: Про хід вборочної, скиртувальної та хлібозаготівельної компанії 1932 року (доп. тов. Бардаш).

ВИСЛОВИЛИСЬ тт: Кривякин, Захарченко, Гузьов, Бондар, Лісняк, Смитана, Гусев, Калікін, Панасенко, Чирнова, Гребіник, Юмашев, Вільховченко, Васільков, Калугін, Задорожній, УХВАЛИЛИ: Постанова додається.

2) СЛУХАЛИ: Про хід будівництва магістралі Москва–Донбас по Ново-Гайдарському району. Співдоповідь Рай К.К. Р.С.І. (Доп. Березніцкий, Данільченко, Кучин, Худоба).

ВИСЛОВИЛИСЬ тт.: Часовский, Сидоренко, Бардаш, Калікін, Фітісов, Гамольський, Момот, Мотієнко, Гузьов, Гузій, Бондар, Гусів, Задорожній, Лазаренко, Захарчинко, Лісняк.

УХВАЛИЛИ: Пленум РПК та Рай КК вважає, що расстановка та мобілізація комуністів, а також і хід самої роботи по виконанню будівельної програми не задовільний, внаслідок чого Прорабрайон має недовиконання будівельної програми та наявність на будівництві прориву, а саме:

На земляних роботах недовиконано плян на 11% ;

По іскусвітнім спорудженням недовиконано програму на 72% ;

По цивільному спорудженню зовсім відсутні проекти, чертіжі та кошториси.

Відмітити, що механізмами та автомашинами Прорабрайон задовільнений лише на 25% .

Забезпеченість Прорабрайона грабарями має лише на 50% , а кваліфікованими робітниками на 22% .

Будівельними матеріалами Прорабрайон забезпечений лише на 35% . Прорабрайон недостатньо укомплектований ІТР з боку технічного знання.

Не виконання будпiana склалось внаслідок того, що недостатньо було зміцнено партійно профспілкове керівництво на виробництві.

Незадовільно розгорнута партійно-масова та масово-виробнича робота, як то: соцзмагання, ударництво, госпрозрахункові бригади, преміально прогресивна оплата праці та нормування робіт.

Нечітке й недостатнє застосування на виробництві 6-ти історичних вказівок тов. Сталіна.

Трикутником Прорабрайона в недостатній мірі приділено уваги підбору вербовочного апарату, через що вербовщики часто не відповідали своєму призначенню.

Партосередки та Сільради в частині надання допомоги будівництву магістралі так в наборі робочої сили, як і тяглової, проявили слабкість, а Уповноваженні РПК не забезпечили контролю над виконанням постанов РПК в частині допомоги магістралі.

Відмітити, що поряд наявності гарних показників окремих виробничих бригад, мали місце невірні організація праці в частині расстановки й невмілого використання раб. сили, поступаючої на будівництво, через що мали місце плинності як тяглової, так і робочої сили.

На культурно-побутові умови робітників та грабарів трикутником не було приділено достатньої ваги, через що грабарі й робітники до цього часу повністю не забезпечені матрасами, тапчанами та іншими культурно-побутовими умовами.

[Робітне] постачання харчуванням і деце. заготівлі продуктів харчування знаходяться під загрозою зриву на зимовий час.

Апарат ЗРК не відповідає своєму призначенню, особливо Уповноважений та Зав. їдальнею, через що необхідна негайна заміна так – Уповноваженого ЗРК, як і Зав. їдальні.

Об'єднаний Пленум РПК та Рай КК постановляє:

1) Схвалити рішення Обкому КП(б)У та затвердити Постанову Бюро Райпаркому і РПС по питанню переведення 30-тиденника соцдопомоги магістралі й вважать за необхідне об'явити місячник з 12/VIII ц. р. по 12/IX ц. р.

2) Zobov'язати Комфракцію РВК, а в купі з Ком. частиною Прорабрайону в двохденний термін накреслити конкретні [заходи] соцдопомоги колгоспам та одноосібним секторам, виходячи з наявності прорива на будівництві та потрібної кількості робочої й тягової сили, а також потреби внутрішніх ресурсів будматеріала та деце заготівель продуктів харчування.

3) Zobov'язати фракцію РВК та всі партосередки на підставі складеного пляну соцдопомоги оказати Прорабрайону максимальну допомогу та організації в наборі тягової і робітної сили, а також форсування деце заготовок продуктів харчування, водночас перевірити попередню постанову щодо надання допомоги магістралі будматеріалами.

4) Запропонувати партосередкам та Уповноваженим Райпаркома в купі з Прорабрайонами забезпечити виконання постанови Бюро Райпаркому та Призидії Райвиконкому щодо переведення 30-тиденника по складанню умов з колгоспами та одноосібниками, шляхом переведення роз'ясовчої кампанії та висвітлення в районній пресі завдань 30-тиденника.

5) Zobov'язати Бюро РПК негайно виділити одного члена Бюро РПК, на якого покласти відповідальність за переведення 30-тиденника, а також і надалі керівництво та догляд за ходом будівництва магістралі та забезпечення закінчення його в строк.

6) Зобов'язати Бюро РПК, партосередки та Прорабрайону забезпечити проведення серед робітників масово-виробничої роботи, посиливши керівництво фракції Строй Робітком, забезпечивши грабарів та робітників відповідними культ-побутовими умовами.

7) Запропонувати Транспортному Партосередку переглянути розташування партійно-комсомольських сил на виробництві з метою зміцнення парткерівництвом всіх виробничих бригад.

8) Запропонувати Транспортному Партосередку та Партчастині Прорабрайону в дводенний термін перевірити соціальний стан робітників магістралі, негайно очистивши будівництво від клясово-чуждого елемента, одноразово проводячи рішучу боротьбу з куркульською агітацією на будівництві, не припускаючи ні в якому разі засміченості робітників куркульськими елементами.

9) Доручити Редакції Райгазети широко висвітлювати перебіг роботи по переведенню 30-тиденника соцдопомоги.

3) СЛУХАЛИ: Про стан радгоспу «Скотовод». Свідповідь Рай КК РСІ. (Доповідачі тт. Сотніков та Худоба).

ВИСЛОВИЛИСЬ: Лутченко, Скубак, Мартинов, Бардаш, Юмашев, Мотієнко.

УХВАЛИЛИ: 1. Відмітити незадовільне керівництво Радгоспом з боку Директора тов. Сотнікова, Контрольора НКЗС тов. Лутченко та Секретаря парт осередку тов. Скубака, що призвело до зриву вборки сіна, значної загибелі молодняка рогатої худоби (за 3 місяці заг. 400 шт.), невиконання програми нового будівництва та зриву переведення сілосної компанії, що ставить під загрозу зимівлю м'ясо-молочної худоби в радгоспі.

2. Відмітити, що, не ивлячись на організацію радгоспа, ще в квітні місяці й останній період з В.-Теплянського району в Н.-Гайдар в червні місяці, все ж таки скот й до цього часу знаходиться в Верхне-Теплянському районі, який не має належного догляду, внаслідок чого й маємо велику кількість загибелі скоту, а тому терміново [запра...] В.-Теплянський РПК та Рай КК про загибель скоту та про маючуся там безгосподарність.

Слідчим органам провести слідство й при виявленні винних притягнути до відповідальності.

3. Запропонувати Директору радгоспа тов. Сотникову, контролююру НКЗС тов. Лутченко та Секретарю партосередку тов. Скуба-

ку негайно перебудувати керівництво радгоспом відповідно до останніх рішень ЦК ВКП(б) та 6-ти історичних вказівок тов. Сталіна, зміцнюючи [єдиноначаліє] дирекції та ділову ув'язку в роботі трикутника радгоспу.

4. Попередити тов. Сотнікова, Лутченко та тов. Скубака, що в разі ними на протязі декади не буде перебудовано роботу по новому та досягнуто рішучого зламу в форсуванні нового будівництва, закладки сілосу та збиранні сіна, питання буде поставлено про перебування їх в партії та притягнення до судової відповідальності.

5. Запропонувати Радгоспному партосередку негайно перебудувати свою роботу відповідно до постанов ЦК КП(б)У від 12/VII та промови тов. Кагановича на Пленумі МК ВКП(б), максимально посилюючи партмасову роботу серед робітників радгоспу.

6. Зобов'язати Фракцію радгоспу та партосередок негайно будівництво стаєнь забезпечити буд. матеріалом.

Для доставки буд. матеріалів з пристанційних пунктів в радгосп дирекції радгоспу негайно скласти умови з околішними колгоспами.

Фракції РВК та РКС надати радгоспу максимальну допомогу в організації роботи.

7. Зобов'язати Комфракцію радгоспу та партосередок значно покращити культурно-побутові умови та харчування робітників радгоспу.

8. Запропонувати трикутнику радгоспу на підставі перебудови роботи по-новому забезпечити цілковите виконання програми будівництва до 1/X ц. р. та забезпечити поголів'я радгоспу фуражем.

9. Комфракції РВК, РКС МТС та партосередкам сіл: Дмитрівка, Олексіївка та Колядівка надавати радгоспу всебічну допомогу в наборі робочої сили та переведенню осінньої посівкампанії.

Секретар РПК

/підпис/

Мотієнко

*Державний архів Луганської області, ф. П-53, оп. 1, спр. 777,
арк. 1–2 зв.*

№ 33

**Телеграма заступника голови Ради праці і оборони
В.В. Куйбишева в ЦК КП(б)У про необхідність прискорення
відвантаження зерна з України на експорт**

27 серпня [1932 р.]

Вместо установленного Вам правительством плана отгрузок в августе порты 190 тыс. т Вами отгружено только 20 тыс. Такое положение приводит большим валютным потерям, связанным невыполнением контрактов, простоем тоннажа, также подрыву авторитета рынках. Предлагаю немедленно усилить первую очередь отправку порты, отгрузить до конца месяца тоннах пшеницы 30 тыс., ячменя – 20 тыс., ржи – 10 тыс., не считая уже отгруженного. Примите как боевое задание ежедневных отгрузках, телеграфируйте комзагсто. Куйбышев.

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 5446, арк. 23.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 95. – С. 235.

№ 34

**Постанова бюро Луганського міськкому КП(б)У
про недопустимість витрачання хліба
на громадське харчування в їдальнях колгоспів**

31 серпня 1932 р.

1. Руководствуясь директивой ЦК и Обкома предложить фр. Райколхозсоюза и Сельпартячейкам выдачу хлеба при общественном питании, за исключением трактористов, не допускать. Правления колхозов, нарушающих эту директиву, привлекать к суровой ответственности за разбазаривание продовольственных фондов колхозов.

2. Предложить фр. Райколхозсоюза обеспечить полностью выдачу колхозникам натурального аванса, в соответствии

с решением ЦК и Совнаркома, исключительно по трудодням, не допуская уравниловки, а в тех колхозах, где допущены искривления решений ЦК, Совнаркома и Колхозцентра, немедленно исправить ошибки, а виновников, допустивших нарушение указанных директив, привлечь к ответственности.

3. Предложить РКС и партийке установить такой порядок, чтобы колхозники, находящиеся на работе, получали общественное питание (горячую пищу), принося свой хлеб.

4. В связи с грубым нарушением директив партии и правительства о выдаче натуральных авансов колхозникам и разбазаривании продовольственных фондов в артели «Демьяна Бедного» Ореховского сельсовета (выдача более 20% обмолота, выдача по 800 грамм хлеба взрослому и 400 грамм подросткам в общественном питании), просить Президиум Гор. КК – председателя колхоза – коммуниста т. Павлюченко, завхоза – кандидата партии – т. Кубаткина и других членов правления коммунистов привлечь к партийной ответственности. Одновременно с этим предложить фр. Райколхозсоюза срочно проверить работу правления колхоза «Демьяна Бедного» и лиц, допустивших грубейшее извращение директив партии и правительства, привлечь к ответственности.

5. Бюро Ореховской партийки за непринятие решительных мер в отношении коммунистов, работающих в правлении колхоза «Демьяна Бедного» и допустивших искривления линии партии и правительства как в выдаче авансов, так и разбазаривании продовольственных фондов колхоза, объявить строгий выговор с предупреждением и предложить немедленно разоблачить нарушителей директив партии и правительства перед колхозной массой.

г. Луганск

1/IX-32 г.

фр. Міськради, РКС,
сельпарт-ячейкам, КК-РКИ. –
к протоколам

*Державний архів Луганської області, ф. П-5, оп. 1, спр. 79,
арк. 77.*

№ 35

Протокол Ч-2

пленуму Новоайдарського РПК Донецької області

13 вересня 1932 р.

Присутні Члени Пленуму тов.тов.: Бондар, Лазоренко, Завгородній, Юмашев, Ільїнова, Бардаков, Деніченко, Толстопятенко, Давидюкова, Літвіненко, [Ста...]

Представник Обкому КП(б)У т. Грабовський, Уповноважений Обк. тов. Жиров, тов. Торба.

Секретаріат Парт. ос. – 15 ч., Голів С/Р – 15 ч., Голів колгоспів – 17 ч., Уповноважених РПК та роб. з Луганськ – 24. Разом – 84 ч.

1. СЛУХАЛИ: Хід виконання хлібозаготівлі (тов. Калугін)
ВИСЛОВИЛИСЬ тов.: Мирошниченкова, Бойченко, Гузьов, Смитана, Якушев, Бондар, Пучков, Захарченко, Бондар, Ільїнова, Лісняк, Грабовський, Торба
УХВАЛИЛИ: По стану на 13/ІХ ц.р. річний план хлібозаготівлі в районі виконано на 11,1%, з них по колгоспному сектору – 13,5%, одноосібному сектору – 2,9%, по твердому завданню з куркульської частини села лише 14%.

Зокрема вересневий плян хлібозаготівлі в районі виконано лише 15%, з них: по колгоспному сектору – 24,9% й одноосібному сектору – 3%.

Відмічаючи неприпустимо ганебний стан виконання хлібозаготівлі та невиконання постанов ЦК КП(б)У й Обкому в цій справі, особливо по одноосібному сектору й зокрема по селах: Смоляниново, Н-Гайдар, Мало-Вендилівка, Царівка, Колпаки, Штурмово, Денижниково, Співаковка, Баурге[...], що сталося внаслідок правоопортуністичного [...] та потурання на самоплив з боку секретарів партосередків, уповноважених РПК та голів С/Рад і колгоспів (комуністів) цих сіл, з одного боку, й відсутність справжньої більшовитської масової політичної роботи серед колгоспників й бідняків та середняків-одноосібників, з другого боку, в той час не даючи рішучої відсічі куркульській агітації [...] на підрич хлібозаготівель.

ПЛЕНУМ РПК ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Стверджуючи цілком і повністю постанову Бюро РПК від 11/IX ц.р. про виключення з лав партії за правий опортунізм на практиці керівників с. М-Вендилівки: Приз, Лесика, Соколика та оголошення догани й виведення зі складу пленуму РПК Літвіненка й Задорожнього (останній зі складу Бюро РПК) й оголошення догани керівникам с. Співаківки, Бондаренко, Сизову, Данілевському й Уповноваженому РПК т. Крамаренко Пленум РПК доручає Бюро РПК й надалі вести рішучу боротьбу з проявами будь-якого ухилу від генеральної лінії партії, мобілізуючи по більшовитськи партійно комсомольські і колгоспні маси на успішне закінчення виконання пляну хлібозаготівлі, форсуючи молотьбу хліба та збирання соняшнику.

2. Zobov'язати всі партосередки, С/Ради та Уповноважених РПК широко розгортаючи політично-масову роботу підпорядковуючи хлібозаготівлям роботу всіх громадсько-політичних організацій села (сільбудів, хат читалень, шкіл і та ін.) виконання вересневого пляну хлібозаготівлі та недовиконання серпневого плану по колгоспному й одноосібному сектору закінчити повністю до 25/IX ц.р.

3. Враховуючи сприятливий стан погоди, що дає цілковиту можливість закінчення виконання плану хлібозаготівлі по одноосібному сектору встановленого Урядом й Обкомом КП(б)У строку.

Zobov'язати всі партосередки, Уповноважених РПК та С/Ради забезпечити виконання хлібозаготівлі в установлені урядом терміни до 1/X ц.р. по одноосібному сектору.

4. Всі терміни виконання хлібоздачі по твердим завданням з куркульсько заможної частини села закінчились, але завдання виконано лише в районі на 14% і збоку партосередків та СільРад особливо сіл: Н-Гайдар, Смоляниново, до куркульсько заможної частини села заходів адміністративно-судового порядку майже не вживається, що свідчить про правоопортуністичне ставлення партосередків та Уповноважених РПК цих сіл до виконання хлібоздачі по твердим завданням.

Пленум РПК попереджує секретарів партосередків та Уповноважених РПК сіл, що й до цього часу не виконали тверді завдання по хлібозаготівлі, категорично zobov'язує всі партосередки,

Уповноважених РПК та фракцію РВК на протязі 2-х діб повністю виконати тверді завдання по хлібоздачі з куркульсько-заможної частини села, вживаючи до останніх найрішучих заходів примусового порядку, опис та продаж майна й віддача до суду.

5. Зобов'язати фракцію РВК, РКС та МТС і всі партосередки для відвантаження хлібозаготівлі до пристанційних пунктів переключити тяглової сили в кожному селі й колгоспі не менше 15%, максимально використовуючи на основі масової роботи по відвантаженню зернохліба транспорт одноосібного сектору.

6. Відмічаючи зовсім недостатнє керівництво хлібозаготівлями з боку РайзаготЗерно та МТС, Пленум РПК категорично вимагає від керівників цих установ найближчими днями домогтися максимального покращення оперативного керівництва хлібозаготівлями, забезпечивши цілковите виконання постанови ЦК КП(б)У та обкому КП(б)У про організацію й проведення хлібозаготівель в терміни.

2. СЛУХАЛИ: Про хід осінньої сівби в районі

УХВАЛИЛИ: План осінньої сівби 22000 га по стану на 13/ІХ ц. р. в районі виконано лише на 13,3% або посіяно 2925 га, з них по колгоспному сектору посіяно 16,7% й одноосібному сектору – 5,3%, а по радгоспу «Скотовод» сівбу й до цього часу не почато.

Пленум відмічає особливо не дозволене відставання в розгорненні сівби по одноосібному сектору всього району та по колгоспному сектору сіл: Безгиново, Ковпаки, Бауергейм, Петренково, Співаківка, Копитаново, які неспр[...] навіть до цього часу організаційно оформити посівні бригади та утворити насінєвий фонд для сівби.

Такий стан розгорнення осінньої сівби свідчить про те, що партосередки, фракція РКС МТС та РЗВ ще й до цього часу не взяли по-справжньому керівництво сівбою й не змобілізували навколо сівби активність колгоспних та бідняцько-середняцьких одноосібних мас.

ПЛЕНУМ РПК ПОСТАНОВЛЯЄ:

1. Категорично зобов'язати всі партосередки, С/Ради та РКС, МТС обов'язково закінчити осінню сівбу в районі по всіх секторах в установленій Обкомом термін, тобто до 25/ІХ ц. р.

2. Фракції РВК на протязі 2-дів перевірити по всіх селах й колгоспах за участю РКС і МТС, як доведено плани сівби до виробничих бригад й одноосібних господарств, та чи пророблено доведенні плани серед колгоспників в бригадах одноосібників на участках. Перевірку провести відповідно постанов ЦК КП(б)У від 4/ІХ та Донецького Обкому КП(б)У про осінь сівбу.

3. Зобов'язати Фракцію РВК, РКС, МТС та партосередки й С/Ради переключити на осінню сівбу не менше 80% всієї тяглової сили, максимально використовуючи на легких сільгоспроботах в колгоспах [...] скот.

Покласти персональну відповідальність за повне й безперерійне використання тракторного парку МТС на сівбі особисто на тов. Смитану.

4. Парт осередкам, фракції РКС та МТС протягом 2-х дів повністю утворити посів фонди озимих культур по всіх селах й колгоспах району з кращого посів матеріалу, перевівши останньому старанну очис[...].

Одноразово враховуючи в деяких колгоспах району відсутність посів матеріалу озимої пшениці, РЗВ, РКС і МТС в цей же термін порядком організації обміну поміж колгоспами, забезпечити всі колгоспи повністю посів матеріалом оз. пшениці, прискоривши в той же час завоз в район призначеної Обл ЗУ чистосортної оз. пшениці.

5. Відмічаючи наявність порушень з боку окремих колгоспів й одноосібних господарств, обов'язкових вимог агротехнічних заходів під час сівби, особливо в селах: Бауергейм, Дмитрівка, Н-Г-Миколаєвка, [пос....] пшениці, низька очистка та скверний обробіток ґрунту, Пленум РПК категорично вимагає від всіх парт осередків, фракцій РКС МТС не припускати будь-яких порушень під час сівби агротехнічних вимог, запроваджуючи в обов'язковому порядку на зарощих площах скошування бур'янів, глибоку оранку, доброякісне боронування, а також засів р[...]кою.

6. РЗВ вкупі з МТС і РКС та управами колгоспів протягом 2-х дів відповідно до постанови ЦК КП(б)У від 4/ІХ ц.р. скласти й довести до кожного колгоспу, бригади й ланки конкретного плану застосування агротехнічних мироприємств, широко проробивши його серед колгоспників виробничих бригад, одноразово закріпити

за кожною виробничою бригадою стали земельні ділянки під осінню сівбу на весь с/г. рік відповідно [пол.в сівозміну] з тим аби починаючи з осінньої сівби ц.р. в кожному колгоспі було обов'язково застосовано сталі поля сівозм[...].

7. Встановити у всіх колгоспах, бригадах, ланках виключно відрядну оплату праці встановивши воднораз норми виробітку для кожної бригади окремо враховуючи особливості кожної бригади (зем вчасто сільгоспреманент, тяглову силу і т. ін.)

8. Зобов'язати всі партосередки зміцнити парт групи виробничих бригад по осінній сівбі кожен комуніст і комсомолец в виробничій бригаді повинен стати справжнім вдарником в організації колгоспних мас на успішне виконання завдань осінньої сівби.

9. Відмічаючи байдуже відношення до коня в деяких колгоспах, а особливо сіл: Олексіївка, Дмитрівка, Михайлюки зобов'язати всі партосередки та фракцію РКС і МТС негайно перевірити фактичний стан й догляд коня в кожному колгоспі, забезпечивши цілковите виконання постанов ЦК про зміцнення колгоспного коня.

10. Зобов'язати всі партосередки широко проробити постанову ЦК КП(б)У від 4/IX ц.р. про осінню сівбу серед колгоспників й односібників, водночас зміцнивши організацію й переведення осінньої сівби відповідно постанови ЦК й Обкома КП(б)У.

3. СЛУХАЛИ: Про Секретаря РПК (тов. Грабовський)

УХВАЛИЛИ: Ввести в склад Пленуму та Бюро РПК тов. Торбу. Обрати тов. Торбу Секретарем РПК.

4. СЛУХАЛИ: Про тов. Корпенка

УХВАЛИЛИ: Командированного Обкомом КП(б)У в наше розпорядження т. Корпенко й призначеного Бюро РПК Інструктором РПК ввести в склад Пленуму Райпаркому.

5. СЛУХАЛИ: Постанова Бюро РПК від 1/IX ц.р. про виведення зі складу Пленуму РПК Мотієнко, Бардаша та Гусіва (тов. Бондар).

УХВАЛИЛИ: Постанову Бюро РПК від 1/IX ц.р. підтвердити й вивести зі складу Бюро РПК та Пленуму – Мотієнко, Бардаша, Гусіва

6. СЛУХАЛИ: Постанову Бюро РПК від 11/ІХ 1932 року
УХВАЛИЛИ: Ствердити постанову Бюро РПК від 11/ІХ ц.р.
й вивести зі складу Бюро та Пленуму РПК
т. Задорожнього, тов. Літвіненко зі складу
Пленуму РПК.

Т.В.О. секретаря РПК

/Бондар/

*Державний архів Луганської області, ф. П-53, оп. 1, спр. 777,
арк. 5–8.*

№ 36

**Роз'яснення хлібофуражного сектору уповноваженого
Комітету заготівель при РПО СРСР по УСРР Донбасі
про збільшення експортного завдання по зерну
за рахунок загальних централізованих заготівель**

20 вересня 1932 року

Уповкомзагесто повідомив Вас про експортне завдання по Донецькій області на 1932/1933 рік в кількості 47.850 тонн, з яких по окремих організаціях та окремих культурах.

	По Укртрактору	По зернотресту	Разом
Жито	5000	-	5000
Пшениця озима	4800	6000	10800
Ячмінь	15000	150	15150
Кукурудза	10000	1700	11700
Пшениця яра-069	2850		2850
«Аржутка Кочина»	1500		1500
Пшениця яра-062	850		850
РАЗОМ	34800	13050	47850

НАЧ.ХЛІБОФУРАЖНОГО
СЕКТОРУ

(ВАЙНШТОК)

Референт

(КИРИЧЕНКО)

ЦДАВО України, ф. 404, оп. 1, спр. 444, арк. 90.

Від редакції: Як показав подальший перебіг подій, експортні поставки здійснювалися Україною позачергово.

№ 37

Витяг з протоколу бюро Новоайдарського РПК
Донецької області

26 вересня 1932 р.

Шляхом опиту
Про наслідки об'їзду району
По перевірці перебігу сівби.
(-тт: -Торба, -Бондар, Калугін -Худоба).

Відмітити, що не дивлячись на вжиття рішучих заходів та накреслення низки практичних мироприємств, рішення Бюро РК від 18–23/ІХ ц.р. встановлені терміни сівби – не виконано. На 25/ІХ ц.р. засіяно по району лише: – 33% та явний зрив по односібним господарствам – 10%.

Опортуністична бездіяльність окремих парт осередків, Сіль-Рад, Уповноважених Райпарткому як: – Бауергейм, Колпаки, Смоляниново, Муратов, Співаківка, Копитаново, Олексіївка, Дмитрівка привела навіть до того, що замість напруження всіх зусиль та повної мобілізації мас навколо закінчення сівби, улаштували – 25/ІХ ц.р. день відпочинку (секретарі парт осередків та уповноважені, особливо сіл: Муратово, Копитаново – заявили: «Сьогодні релігійне свято, удіяти ми нічого не можем».)

В сівбі серед односібних господарств панує самоплив внаслідок оскаженілої роботи куркульсько-ворожих елементів, мають місце масові явища: відмовлення від сівби, скорочення доведених планів, не укриття посівів, особливо це в селах: Ново-Гайдар, Колядівка, Н-Г-Миколаєвка, Смоляниново, та відмітити явне ігнорування, особливо по цих селах, директив РПК щодо розгорнення масово-політичної роботи та мобілізації мас колгоспних, бідняцько середняцьких мас до нещадної боротьби з куркульсько ворожими елементами що намагаються зірвати осінню засівну компанію.

Визнати неприпустимим, роботу Комфракції РВК та РКС і Директора МТС не виконання Бюро РПК від 18/ІХ ц.р. щодо розгорнення обліку оперативних завдань до сел колгоспів та бригад.

БЮРО РПК ПРОПОНУЄ:

1. За ігнорування постанов Бюро РПК, за припущений опортуністичний самоплив в сівбі Секретарям партосередків та Уповноваженим РПК села: Бауергейм – Уривському й Грекову; Колпаки – Шинкарьову; Смоляниново – Серебрякову; Муратово – Толстопятенко; Муратово – Юмашеву; Співаківка – Крамаренко та Кофанову; Олексіївка – Прищепі та Борисенко; Дмитрівка – Сосницькому та Пучкову оголосити сувору догану.

Попередити всіх секретарів партосередків, уповноважених Р.П.К., що вразі не прийняття негайних заходів до закінчення сівби – РПК буде вжито самих найсуворіших заходів.

2. За невиконання постанов РПК, щодо організації обміну засів-зерна колгоспам, доведення оперативних планів та налагодження обліку тов. Калугіну та Гузьову оголосити сувору догану.

Директору МТС т. Смитані за непереключення 100% тракторного парку на сівбу, грубе порушення норм виробітку та несплату зарплатні трактористам, за відсутність оперативного керівництва МТС засівкомпанією – оголосити сувору догану з попередженням. Бюро РПК рішуче вимагає від цих товаришів вжиття негайних заходів щоб забезпечували рішення РПК від 18 та 23/IX ц.р.

3. Зобов'язати всі партосередки, Уповноважених Райпарткому про негайне переключення на сівбу тягло сили не менше 80% та використання корів, особливо ялових, повністю на сівбу. Секретарям парт осередків та уповноваженим Райпарткому взяти під свій догляд роботу та стеження за нормами виробітку як по кількості, так і по якості у кожній бригаді.

Відмічаючи, що мається напружений стан в колгоспах, які по своїм кількісним завданням значно вирішують сівбу, – додатково надіслати відповідальних Уповноважених Райпарткому:

- 1). Олексіївка до колгоспу ім. ХУП Партконференції – Жиров;
- 2). Дмитрівка- «-« «Гігант» – Гузьов;
- 3). Колядівка до колгоспу «Індустрія» – Скрипник;
- 4). Співаківка «-« – Кофанов.

Покласти персональну відповідальність від Бюро РПК на цих товаришів про закінчення сівби по цих колгоспах.

4. Зобов'язати тов. Калугіна та Гузьова про складання оперативного плану соціалістичної допомоги по сівбі відсталим колгоспам за рахунок тих, що закінчують сівбу, шляхом надсилки буксирів та спеціальних бригад.

5. Зобов'язати Комфракцію РВК та партосередки і уповноважених про негайне налагодження обліку та засіву одноосібних господарств, розбивши на десяти-хатки та прикріпивши відповідальних за облік, які б інформували щоденно.

Комфракції РВК ввести відповідальних за облік серед одноосібних господарств по кожній С-Раді, яких взяти на утримання, вишукавши відповідно до цього кошти, та тих, що зразково поставлять роботу, окремо преміювати.

6. Зобов'язати ТВО Редактора Райгазети тов. П'ясецького посилити висвітлювання в газеті перебігу сівби по конкретним селам, колгоспам та, зокрема: МТС, Радгоспу, викриваючи конкретних носіїв, зривщиків перебігу сівби особливо в боротьбі за якісні показники.

Т-23   СЕКРЕТАР РПК   підпис   (ТОРБА)

М.Г.

Державний архів Луганської області, ф. П-53, оп. 1, спр. 778, арк. 41-41 зв.

№ 38

Протокол пленуму Новоайдарського РПК Донецької області

4 жовтня 1932 р.

Присутствовали Ч/Пленума тов.: Торба, Бондар, Андрущенко, Толстопятенко, Лазоренко, Бондаренко, Карпенко, Гузьов, Смитана, Сотников, Юмашев.

От Обкома КП(б)У тт.: Волевач, Аврашков

Секретарей партячеек – 14 человек и Уполномоченных РПК с активом 25 человек

1) СЛУШАЛИ: О ходе осеннего сева. (Доклад тов. Дудник, Смитана, Гузьов)

ВЫСТУПИЛИ В ПРЕНИЯХ: Урывский, Толстопятенко, Даниленко, Серебряков, Савичев, Скубак, Карпенко, Волевач, Торба.

ПОСТАНОВИЛИ: Заслушан доклад Пред.РИКа тов. Дудника Директора МТС тов. Смитану и Пред.РКС тов. Гузьова о ходе осеннего сева по району, Пленум Райпаркома Ново-Айдарского района констатирует:

1. По Ново-Айдарскому району на 4/Х-32 года засеяно 11972 га из общего задания по всем секторам 22400 га, что составляет 53,5% и свидетельствует о невыполнении решения ЦК и Областкама об окончании сева к 5/Х-сг. с фактическим срывом и затяжка посев компании непосредственно связана с ухудшением урожайности идет в разрез последним решениям ЦК и Совнаркома от 20/IX сг. о Мероприятиях по повышению урожайности. Особо пленум РПК отмечает отставание в ходе сева озимой пшеницы – (засеяно по колхозам всего 15% по индивидуалам сев почти не производится).

Пленум отмечает отставание в некоторых случаях соскращения посева по индивидуальному сектору села: Смоляниново Ново-Айдар – не налаженность учета посева по индивидуальному сектору. По колхозам наибольшее отставание наблюдается в колхозах Баурегеймского С/совета, где план выполнен всего на 30%, Колпаковского С/совета – 26%, Олексеевского – 37%, Дмитриевского С/совета – 35%.

2. Анализируя причины срыва сева в районе Пленум считает, что основной и главной причиной является совершенно неудовлетворительная работа сельских партийных, Советских и колхозных организаций, нежелание и неумение организовать посев, надежды на самотек, что подтверждается фактическими результатами однодневного посева (29/IX сг. 824 га посеяно по району, 30/IX – 408 га, 1/Х – 714 га, 2/Х – 367 га, 3/Х – 516 га, такая же скачкообразность наблюдается и по всем советам).

При разборе и изучении этого вопроса на месте установлено по всем С/советам, что руководители фактически сева не организуют, примерно: село Муратово посеяно 2/Х сг. 18 га, 3/Х – 23 га, состояние с тяглом вполне позволяет сеять ежедневно 36 га, т. е.

пустить 12 сеялок, 18 плугов и 10 борон и добиться посева на одну сеялку 3 га.

Пред. колхоза «Шлях до комуни» – тов. Толстопятенко вместо реального плана по колхозу с точной расстановкой тягла как к сеялкам, плугам, боронам фактически руководился бумажной резолюцией о посеве 70 га в сутки. Такое явление с организацией сева наблюдается в большинстве колхозов района.

В тоже время Пленум особо отмечает совершенно не удовлетворительное руководство севом со стороны Ново-Айдарского МТС (полное незнание МТС хода сева, значительные простои тракторов по селам Безгиново, Спевакровка, Н-Айдар по причинам прогулов бригадиров и трактористов, недоставки горючего, невыплата зарплаты трактористам, отсутствие наблюдения руководства со стороны Директора МТС и старшего агронома за ходом сева).

3. Что касается работы РК в организации сева, то Пленум считает, что Райколхоз союз не организовал и не развернул широкой массовой работы среди колхозников вокруг, не возглавил соцсоревнования и ударничества в севе в колхозах, не организовал соцвзаимопомощи колхоз-колхозу, а невыплатой за соцвзаимопомощь на весне (Ново-Ахтырка не получила от Смоляниново хлеба, выданного весной, Дмитриевка не получила денег за работу тягла весной) – фактически значительно подорвал эффективность соцвзаимопомощи.

4. Райземаотдел оперативно севом не руководил, не организовал наблюдения за качеством сева по линии агрономии (перевозки сортовой и сортотоварной пшеницы, чем оттянул посев пшеницы).

Что касается посева пшеницы в индивидуальных хозяйствах, то пленум РПК констатирует почти полное отсутствие массовой работы среди индивидуальников по вопросам сева, в большинстве сел почти совершенно не проводились собрания индивидуалов, а там, где они проводились, то судя по протоколам массовая работа заменялась голым администрированием и перекручиванием, проводилась работа на руку кулаку (село Муратово протокол по хлебозаготовке или трафаретными заранее заготовленными постановлениями, с. Смоляниново) – при наличии незначительного % коллективизации по району, а в отдельных селах просто мизерно-

го % (с. Смоляниново – 11% коллективизации) – вопросы сева не были совершенно увязаны с вопросами коллективизации. В тоже время пленум [отм.] хозяйствам [состо...] учета посева индивидуальных, фактическое сокрытие посева, бездеятельность земкомиссий и уполномоченных по севу по индивидуальному сектору.

5. Пленум отмечает неудовлетворительный ход сева по Совхозу «Скотовод» со стороны Деректора тов. Деревянки, где при наличии значительного наличия скота на сегодняшний день посеяно всего лишь 20%.

6. Пленум отмечает, что в результате большевистской организации сева по отдельным советам и колхозам уже на 3/X сг. осенняя посевкомпания закончена – (село Боброво колхоз им. «Красный Борец» – выполнил сев на 103%, с. Смоляниново колхоз ..... выполнил сев на 107% и весь Ново-Ахтырский и Царевский С/советы выполнили сев с превышением).

ИСХОДЯ ИЗ ЭТОГО ПЛЕНУМ РПК ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Поручить Комфракции РИКа премировать колхозы и колхозников-ударников, проявивших себя в севе и досрочно окончивших сев.

2. Утвердить постановление Бюро РПК о наложении партзысканий на тов., допустивших фактический срыв сева, одобрить мероприятия Бюро Райпаркома направленные на поднятие дисциплины в парторганизации, ответственности за свои действия.

Предупредить Деректора МТС тов. Смитану, прнд колхоза «Гигант XVII Партконференции» «Ротер Октябрь» «Карла Либкнехта» «Чирвоний партизан», а также секретарей партячеек Дмитриевской, Олексеевской, что если они не организуют в ближайшие дни перелома в ходе сева и не ликвидируют отмеченных у них недостатков в работе, то по отношению к ним будут приняты суровые партийные взыскания.

3. Обязать всех секретарей ячеек уполномоченных РПК пред С/советов и пред колхозов района разработать однодневные планы по посеву из расчета использования 100% тракторов и быков, 80% лошадей, привлечения коров, рассчитав расстановку таким образом сеялок, плугов, борон и букарей, чтобы посев был закончен по

советам: Ново-Николаевка, Денежниково, Штормово, Смоляниново, Муратово, Спеваковка, Петренково, Капитаново, Безгиново, Мехайлюки, Царевка и совхоз «Скотовод», Колядовка и Ново-Айдар до 10/X включительно, а Советы: Олексеевка, Дмитриевка, Колпаки, Баурегейм закончить сев до 15/X сг. включительно.

4. Пленум обращается к селам и колхозам района, закончивших сев организовать соцвзаимопомощь отстающим колхозам и безлошадным индивидуальным хозяйствам выполнив план соцвзаимопомощи на 100%.

Пленум обязывает РКС в недельный срок организовать расчет с колхозами за соцвзаимопомощь зерном и тяглом весной, под личную ответственность тов. Дудника и Гузьова.

5. Считая, что основным в севе единоличников является массовая работа и что в условиях Ново-Айдарского района проведение осеннего сева и хлебозаготовок должно быть увязано с коллективизацией пленум обязывает Бюро Райпаркома сельские партийные советские и колхозные организации развернуть широко массовую работу среди единоличников за выполнение сева, за качество сена, организовав проработку и обсуждение на собраниях единоличников вопросов коллективизации достижений колхозов и колхозников, применяя методы работы по сельбудах участках и индивидуальной обработки, ведя категорическую борьбу с командованиями – голым администрированием.

Всякие собрания заседания должны быть содержательными, с широко развернутой критикой и самокритикой, с учетом предложений индивидуалов по вопросам сельского хозяйства и жизни села вообще строго следя за проведением в жизнь принятых предложений, исправленных недочетов по жалобам и заявлениям. В основу массовой работы в колхозах положить в основу постановление ЦК КП(б)У по Чубаревскому и Лоховскому районах.

6. Пленум обязывает фракцию РИКа добиться в кратчайший срок не позже 10/X точного посева индивидуалов, применяя к руководителям и уполномоченным индивидуальных хозяйств самые суровые взыскания за срыв сева.

7. Обязать тов. Дудника и тов. Смитану персонально организовать перевоз озимой пшеницы из Луганска не позже 7/X сг., в этот

же срок организовать перевозку плугов и запаса горючего на две недели.

8. Обязать всех председателей С/советов организовать взаимопомощь безлошадным индивидуалам, вдовам и семьям Красноармейцев, проводя работу по организации безуставных – (групп (супряги).

9. Пленум обязывает Бюро Райпаркома организовать ежедневную проверку выполнения настоящего постановления Пленума Райпаркома построив всю работу по севу в плоскости непосредственного участия всех членов Бюро Райпаркома в ходе сева непосредственно в С/советах, колхозах (на поле).

10. Отмечая катастрофическое отставание по поднятию зяби – 6%, предложить комфракции РИКа, РКС и МТС всем партячейкам о переключении необходимого количества тягловой силы и тракторов на зябь.

11. Обязать Комфракцию РИКа РКС и МТС и все партячейки развернуть подготовку к проведению дня урожая и коллективизации, проводя собрания колхозников единоличников бедняков и середняков, проводя смотр выполнения компаний колхозом, премируя примерные ударные бригады, отдельных колхозников ударников, которые героически себя проявили.

2) СЛУШАЛИ: Ход хлебозаготовок по району (Докладчики тт. Бойченко, Смитана)

ВЫСКАЗАЛИСЬ В ПРЕНИЯХ: Аврашков, Бондар, Волевач, Торба, Лазаренко, Дудник, Гузьов, Савичев, Худоба, Скрипник

ПОСТАНОВИЛИ: Заслушав доклад тов. Бойченко и Смитаны о ходе хлебозаготовок как в годовом разрезе, так и за сентябрь месяц, пленум Ново-Айдарского Райпаркома отмечает явно неудовлетворительный ход хлебозаготовительной компании в районе (на сегодняшний день всего выполнено сентябрьского плана ...% и 15,8% годового плана, из них % выполнения по индивидуальному сектору равен 4,3% и по кулакам 20%).

Такое состояние с хлебозаготовками свидетельствует о наличии правооппортунистических настроений со стороны отдельных сельских парторганизаций, наличия самотека, неудовлетворительного руководства хлебозаготовками со стороны фракций РИКа РКС и МТС. Пленум констатирует до сегодняшнего дня по ряду сел не проведено твердых заданий к кулацко-зажиточным хозяйствам, не организовано решительного большевистского отпора правооппортунистическим кулацким настроениям в отдельных колхозах, не поднято массу колхозников бедняков и середняков района на борьбу с хищениями, утайками колхозного зерна, переводом зерна в отход домо[...]лачевание. Почти отсутствует наблюдение за перевозкой зерна на молотарки, в амбары и учетом фактически обмолоченного зерна.

Место большевистской борьбы с вышеотмеченными недостатками и [искривлениями] отдельных руководителей сельских парторганизаций и даже уполномоченные Райпаркома (с/совета Дмитриевка, Бауергейм, Смоляниново, Царевка) – практикуют методы составления опортунистических хлебо-фуражных балансов и твердят об отсутствии хлеба для хлебозаготовок, оказывая сопротивление по выполнению планов.

Пленум категорически осуждает такие настроения в колхозах и поручает Бюро Райпаркома принять самые суровые меры к руководителям, [...ктически] срывающим выполнение хлебозаготовок в районе.

Отмечая полнейший провал выполнения хлебозаготовок по индивидуальному сектору, пленум констатирует, что это объясняется главным образом отсутствием массово разъяснительной работы среди бедняков и середняков индивидуалов, наличия недооценки борьбы с кулачеством (случаи по селу Спеваковка, Смоляниново, Дмитриевка, у кулацко-зажиточных хозяйств фактически сорвавших выполнение плана хлебозаготовок, была отдана только одна лошадь). В некоторых селах Денежниково, Алексеевка к кулакам совершенно не применялись меры, предусмотренные законом и наоборот (Муратово), к кулацко-зажиточным хозяйствам отнесены явно середняцкие хозяйства. Пленум отмечает, что МТС никакого участия в хлебозаготовках не принимает.

ИСХОДЯ ИЗ ЭТОГО ПЛЕНУМ РПК ПОСТАНОВЛЯЕТ:

1. Под личную ответственность тов. Дудника и Худобы в 3-х дневный срок закончить проверку твердых заданий по району и объявить результаты проверки через печать, в этот же срок окончить оформление [...менений] к кулацко-зажиточным хозяйствам, не сдающим своих хлебных излишков (закон ВУЦВК от 3/VII), а также отдачу под суд.

Результаты применения мер к кулацко-зажиточным хозяйствам, не выполняющим своих обязательств перед господарством, обсудить на пленуме Советов и общих собраниях.

2. Отмечая совершенно неудовлетворительную борьбу с хищениями хлеба (кукурузы и подсолнуха), затажку и расследование этих дел со стороны милиции, недостаточной популяризации среди колхозников бедняков и середняков решений суда по этим делам, Пленум обязывает Бюро Райпаркома немедленно проверить работу милиции по расследованию дел по расхищению хлеба в колхозах [.....] применением к злостным расхитителям хлеба постановления ВУЦВКа и Совнаркома союза.

Организовать во всех селах тщательную охрану и наблюдение за сохранением хлеба. Отмечая, что в некоторых селах (Михайлюки и Ново-Айдар) практиковали случаи разбазаривания хлеба, в частности продажа хлеба на рынке, до 15/1-33 года Пленум считает необходимым мобилизовать всю парторганизацию на борьбу с этими явлениями.

3. Пленум категорически обязывает всех секретарей партячек и уполномоченных под их личную ответственность довести в самое ближайшее время выдачу натуравансов колхозникам до 15% от обмолоченного и не в коем случае вплоть до отдачи их под суд предколхозов не превышать 15% от обмолоченного для этой цели.

4. Пленум постановляет весь состав Бюро РПК, Президиум РИКа вместе с партактивом раскрепить по селам в качестве уполномоченных по хлебозаготовкам, обязав их на основании прежних директив и настоящего постановления пленума организовать немедленный перелом в хлебозаготовках.

5. За разбазаривание хлеба в колхозе с. Михайлюки утвердить постановление ячейки об исключении из партии тов. Ткаченко

и отдачи его под суд за отсутствие наблюдения за работой колхоза им. Ворошилова Михайлюковского с/совета, поручить фракции РИКа привлечь к ответственности пред. Михайлюковского Сельсовета.

6. Пленум обязывает Парт часть Заготзерно под персональную ответственность тов. Момота обеспечить налаживание учета ежедневных поступлений хлебозаготовок по каждому с/совету и по секторам в отдельности.

4) СЛУШАЛИ: Об итогах выполнения плана мобилизации средств III кв. и план моб.средств на IV кв. (Докл. Бондар).

ПОСТАНОВИЛИ: Резолюция прилагается.

5) СЛУШАЛИ: Вывод из состава Пленума РПК тт. Задорожного и Сотникова.

ПОСТАНОВИЛИ: тов. Задорожного и Сотникова из состава Пленума вывести.

6) СЛУШАЛИ: Вывод из Бюро РПК тов. Лазоренко и т. Задорожного

ПОСТАНОВИЛИ: тов. Лазоренко и Задорожного из состава Бюро вывести.

7) СЛУШАЛИ: Вывод из кандидатов Пленума тов. Юмашева.

ПОСТАНОВИЛИ: тов. Юмашева из кандидатов пленума вывести.

8) СЛУШАЛИ: Кооптирование в состав Пленума Райпаркома тов. Дудника, Недбайло, Вакуленко, Андрущенко.

ПОСТАНОВИЛИ: тов. Дудника, Недбайло, Вакуленко, Андрущенко кооптировать в состав Пленума Райпаркома.

9) СЛУШАЛИ: Ввод в состав Бюро РПК тов. Дудник, Недбайло, Андрущенко.

ПОСТАНОВИЛИ: тов. Дудника, Недбайло, Андрущенко ввести в состав Бюро РПК.

№ 39

**Постанова секретаріату Донецького обкому КП(б)У
про викривлення лінії партії в Білолуцькому районі***жовтень 1932 р.*

Визнати, що в Білолуцькому районі мали місце обурливі випадки розкуркулення середняків, родин червоноармійців й червоних партизан, акти примусового відбирання корів, масові арешти та знущання над окремими колгоспниками та одноосібниками. Ці факти Обком розцінює як грубе викривлення лінії партії й порушення ревзаконності. Вони сталися внаслідок притуплення класової пильності, затиску самокритики в парторганізації, засміченості апарату району та відриву керівництва району від партійної маси та широких мас колгоспників.

Квола середпартійна робота, відсутність повсякденної масово-роз'яснюючої роботи серед колгоспників при наявності фактів примиренського ставлення до активізації куркульських елементів, призвело до зовсім незадовільного переведення осіннього сіву та хлібозаготівельної кампанії. Незадовільний перебіг сіву затягування хлібозаготівель стався внаслідок відсутності повсякденної боротьби за орг-госп. зміцнення колгоспів в районі по всім ланкам. Облпарком визначає, що районне керівництво Білолуцького району не справилось з роботою й не зуміло забезпечити лінії партії в керівництві партійною радянською роботою району.

Виходячи з цього, Секретаріат Обкому ухвалює:

1. Секретареві РПК т. Самойленко, як несправившогося, – оголосити сувору догану і з партійної роботи зняти. Бюро РПК оголосити догану. Голову РПК т. Житніка – як несправившогося – з роботи зняти. Фракції РВК – за невжиття заходів в боротьбі з фактами викривлення лінії партії в районі – оголосити догану.

2. Голову КК РСІ т. Тарасюка за неприйняття заходів боротьби з викривленнями лінії партії й несвоєчасне реагування на застереження газети й скарги від колгоспників та одноосібників – з роботи зняти.

Доручити Оргінстру та Відділу кадрів до слідуючого засідання секретаріату подати кандидатури на керівників району замість

знятих, переглянути й зміцнити керівний склад робітників району.

3. За розкуркулення середняків, масові протизаконні арешти, командування й застрачування окремих селян – Кукувадченко (зав.РайЗО) та Романенко (Голова комуни с. Талонова) з партії виключити. Запропонувати Облпрокуратурі прискорити слідство та розбор справ на всіх винних в викривленні лінії партії в районі.

4. Запропонувати фракції РВК за участю райпрокурора негайно розглянути всі заяви та скарги на неправильне розкуркулення, примусове усупільнення худоби, відібрання корів за борги тощо і негайно повернути, разом з цим перевірити стан розгляду заяв від когоспників та одноосібників по всіх установах району.

5. Оргвідділові Обкому надіслати в район оргпартгрупу для допомоги РПК в справі налагодження партійно-масової та виховничої роботи серед комуністів й розгортання масово-роз'яснюючої роботи серед колгоспників та одноосібників.

Через два місяці заслухати в Обкомі доповідь про стан та роботу Білолуцької парторганізації.

Цю постанову надрукувати в пресі.

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 22, арк. 10.

№ 40

Витяг з протоколу № 20 засідання бюро Кадієвського міськпарткому

11 листопада 1932 р.

...

Президиум постановляє:

1) Занести на чорну дошку колхозы: «Безвірник Луганщини», «Осоавиахим», «Червоний Жовтень», «Новий побут».

2) Изъять зерно в бесспорном порядке в пределах установленного плана хлебозаготовок из числа имеющегося в наличии у перечисленных колхозов.

3) Прекратить снабжение промтоварами этих колхозов.

Предложить сорабкоопу и Донбассторгу вывезти из этих сел все имеющиеся в наличии товары и передать в колхозы, выполнившие план хлебозаготовок, а именно: к/х «Гигант» – Камышевахского с/с, «Захист бідности» – Хорошее, «Коммуна «Ким» – Попасная и «Комсомолец» – Попасная, «5-тирічка» – Петровеньки и «Заповіт Ілліча» – К.Кряковка.

4) Предложить МТС ввиду невыполнения этими колхозами ранее заключенных договоров о сдаче (продаже) излишков хлеба государству, в порядке хлебозаготовок, немедленно прекратить машинно-тракторное обслуживание этих колхозов и взыскать всю задолженность МТС в бесспорном порядке.

5) Прокурору привлечь к судебной ответственности правления этих колхозов, как переродившихся, использовавших доверие колхозников во вред государству и общеколхозным интересам, что фактически вредило осуществлению мероприятий партии и соввласти, направленных на организационно-хозяйственное укрепление колхозов.

...

Секретарь Горпаркома

/Ив. Рубченко/

Державний архів Луганської області, ф. П-185, оп. 1, спр. 1083, арк. 85, 89.

№ 41

Протокол № 12/45

засідання Президії Старобільського райвиконкому

11 листопада 1932 р.

ПРИСУТНІ: Коденко, Чиркін, Загорайко, Благодарев, Баштовий, Луганська, Мирошниченко, Шерман, Макарович.

Головує – Коденко

Секретар – Мирошниченко

СЛУХАЛИ: Про стан хлібозаготівлі та переведення молотьби по Чмирівській та Байдівській сільрадах /допов. Коденко/.

УХВАЛИЛИ: 1. Констатувати, що села Чмирівка та Байдівка чинять явний опір виконанню хлібозаготівель.

2. Молотьба хліба, особливо пшениці по Чмирівці злочинна відволікається завдяки антирадянського ставлення до молотьби та шкідництва під час проведення молотьби з боку окремих колгоспників та керівників колгоспівських бригад.

3. Сільські ради та їх керівники, уповноважені РВК та колгоспів увесь час покладалися на самовплив, у наслідок чого ставлять під пряму загрозу зриву закінчення у встановлений термін молотьби та хлібозаготівель.

4. Констатувати повну бездіяльність сільських комісій сприяння хлібозаготівлям, особливо одноосібному сектору, ігнорування ними директив Партії та уряду в справі хлібозаготівель.

5. Сільські ради і організації села зовсім не проводять масової роз'яснювальної роботи навколо прискорення молотьби та виконання пляну хлібозаготівель.

Перелічені факти свідчать, що значна частина керівників цих сіл, колгоспників та одноосібників піддалися впливу куркуля та ворожих елементів.

ВИХОДЯЧИ З ЦЬОГО ПРЕЗИДІЯ РАЙВИКОНКОМУ УХВАЛЮЄ:

1. Припинити Чмирівці та Байдівці відпуск всіх видів краму.

2. Запропонувати Райспожспільці і Донбасторгу негайно вивезти увесь наявний крам, що мається в крамницях перелічених сіл і передати таким селам, які закінчили виконання пляну хлібозаготівель, або краще виконують завдання, а саме: Бутово, Голодаєво, Садки, Криничне та Тецьке. Заборонити продаж краму Чмирівки та Байдівки так по всіх сільських коопераціях, як і в місті.

3. Комісії сприяння хлібозаготівлям цих сільрад за бездіяльність і саботаж розпустити і членів комісії притягти до карної відповідальності.

4. Попередити керуючі органи цих сіл, колгоспників, одноосібників, що в разі вони найближчими днями не зламають куркульського опіру в справі хлібозаготівель і молотьби та не приступлять негайно чесно виконувати свої обов'язки перед державою, Райвиконком буде примушений застосовувати до цих сіл надзвичайних заходів.

5. Поруч з цим попередити відсталі села: Підгорівку, Курячівку та II В-Покрівки I, особливо, Титарівку, що вони зобов'язані негайно зламати опір проти хлібозаготівель і молотьби у себе.

6. Цю постанову оголосити у пресі.

Голова Президії РВК

/Коденко/

Секретар

/Мирошніченко/

Державний архів Луганської області, ф. Р-1202, оп. 1, спр. 20, арк. 73.

№ 42

З постанови бюро Старобільського РПК про хлібозаготівлі

13 листопада 1932 р.

Считают, что решение ЦК КП(б)У и Обкома, а также бюро РПК о хлебозаготовках среди колхозников, индивидуальных трудящихся единоличников проработано недостаточно глубоко; при наличии безусловного классового сопротивления, проработка недостаточно обеспечила мобилизацию активности трудящихся масс села на форсированное выполнение плана хлебозаготовок – темпы по-прежнему позорят парторганизацию (выполнено ноябрьского плана 25%, годового – 58%).

Наилучше организовали работу, поэтому обеспечили выполнение годового плана хлебозаготовки Тецкое, Садки, Бутово, близко к выполнению Омельково. Позорно отстают, по существу сдают позиции классовому врагу: Чмировка, Титаровка, Подгоровка, Камянка, Байдовка.

Бюро РПК предупреждает, что в случае не обеспечения решительного перелома по вопросам хлебосдачи и работе молотарок, не выполнения уполномоченными данного ими обещания по вывозу хлеба 12/Х1 – это будет расценено, как кулацкий саботаж, измену [партии] предательство рабочего класса в деле выполнения своих обязательств перед партией и правительством.

Обязать парторганизацию, уполномоченных РПК немедленно организовать вторичную проработку решений ЦК КП(б)У, Областко-

ма и бюро РПК о хлебе, мобилизовав вокруг практического их выполнения активность колхозных, единоличных трудящихся масс села, немедленно сломить сопротивление классового врага хлебозаготовки, обеспечить решительный перелом в темпах хлебосдачи и выполнении плана к установленному сроку, добиться честного лучшего и добросовестного отношения колхозников, единоличников к выполнению своего долга перед рабочим классом и Красной Армией в деле хлебосдачи, применяя к злостным неплательщикам хлеба по контракции репрессивные меры воздействия (лишая права на получение промтоваров, штрафуя, привлекая к судебной ответственности).

Ликвидировать ненормальности, тормозящие выполнение плана, которые отнюдь не являются явлением технического порядка, а как метод классовой борьбы избранным кулачеством на данном отрезке времени сводящегося к неналаженности работы молотарок, необеспечение двигателей горючим, безконтрольного отношения к учету хлеба из-под молотарок, неналаженность учета работы молотарки, для того, чтобы скрыть действительное положение каждого дня с молотьюбой.

ОБЯЗАТЬ:

а) Тов. Коденко организовать оперативное руководство работы молотарок исходя из замечаний, внесенных на бюро уполномоченными РПК, наладить учет их работы, форсировать переброску, обеспечить немедленно молотарками 1 и 2 В-Покровки, Криничное, Подгоровку, Чмировку, Байдовку, Шпотино.

б) Тов. Чумаченко, Кошевому проверить работу ремонтной мастерской МТС, движущейся бригаде помочь наладить работу, провести массовую работу среди рабочих МТС, мобилизовав их активность на форсированный ремонт тракторов.

в) Тов. Давыденко обеспечить бесперебойное снабжение колхозов горючим, организовав доставку по договорам с колхозниками сроком 24-х часов, доставить керосин Голодаево.

г) Уполномоченным РПК, секретарям партячеек личной ответственностью их установить контроль правильного учета намолотого хлеба у молотарок, организовав немедленно проверку у полоны, поставить ее на учет, перевеять, сообщить РПК о выполнении этого Х1-32 г. с анкетой.

е) Фракции РИКа личной ответственностью тов. Коденко дать [ука]зания колхозам о порядке учета отходов как одной составной [час]ти валового сбора; укрывателей привлечь к ответственности.

Обязать тов. Чумаченко 12/Х1 организовать и направить в [команд]ировку сроком на одну декаду работы для усиления молотьбы бригаду из членов профсоюза 25 чел.; тов. Артамошину на этот же срок систематически ежедневно давать Чмировке помощь по своей [линии].

Отмечая абсолютное бездействие Нарсуда по разбору дел злостных контрактантов, недостаточной борьбы со спекуляцией и кражей, сопротивления выполнению хлебосдачи:

а) Рекомендовать временно в помощь тов. Майоркову Нарсудьей Старобельского участка тов. Шевцова работающего уже в должности судьи, предложить ему немедленно принять дела, организовав выезд на места для разбора дел злостных контрактантов, просить Обл[...стком] и соответствующие организации – санкционировать. Просить вторично КК проверить задержку дел в партийном порядке послабление борьбы со злостным элементом.

б) Обязать судебно-следственные и финорганы немедленно принять самые репрессивные меры борьбы со всякого рода спекуляцией, разбазариванием, скрытием колхозного хлеба, выявлять конкретных виновников, судить, применяя последний закон об охране общественной собственности.

в) Уполномоченным РПК, секретарям партячеек ставить на обсуждение колхозных собраний, и на собраниях единоличников конкретные факты потерь через кражу, разбазаривание, скрытие хлеба, решение суда по этим вопросам, мобилизовав их активность на борьбу с этими явлениями.

г) Обязать редакцию газеты, освещать эти факты в газете «Степова комуна» и «Більшовицькі темпи».

Обязать уполномоченных РПК, секретарей партячеек проверить колхозы по сдаче ими [мерчука], обеспечить вывозку его сроком [-х] дней.

Принять к сведению заявление уполномоченных РПК, что 50% тягла полностью обеспечивает вывозку хлеба согласно установленных графиков до утвержденного срока, обязать уполномоченных

и секретарей партячеек безоговорочно 50% тягла перебросить на поднятие зяби, и тракторов 100%.

Всем уполномоченным и партячейкам указать, что выполнение плана картофеля, маслосемян поставит наравне с планом хлеба заготовок и принять те же меры что и за хлеб, выполнение плана шло преступно так как и абсолютно слабо выполняется фин план – обязать немедленно по приезду на село расставить свои силы с таким расчетом, чтобы обеспечить выполнение планов указанных заготовок и мобилизации средств.

Учитывая, что в колхозах еще сохранился прошлогодний государственный подсолнух, сданный колхозам под сохраненные расписки, обязать тов. Циганкова проверить через своих инспекторов, а уполномоченным РПК обеспечить сдачу его на склады завода.

Обязать уполномоченных РПК обеспечить подачу сводок согласно порядка и времени установленного фракцией Райисполкома.

Секретарь РПК

Управдел[ами] РПК

/подпись/

Чиркин

Тецкий

Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 45, арк. 225–226 зв.

№ 43

**Витяг з протоколу № 45/67
засідання бюро Старобільського РПК***13 листопада 1932 р.*

...

До тих, що виявляють опір у виконанні своїх завдань хлібоздачі прийняти найрішучих заходів суворої репресії, оголошуючи їм бойкот, позбавляючи права на одержання краму з кооперації та накладання штрафу.

...

Секретар РПК

/Чиркин/

*Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 1982,
арк. 130–132.*

№ 44

**Витяг із протоколу загальних закритих
партійних комсомольських зборів***14 листопада 1932 р.*

3. Забезпечити роботу мінімум по 15 букарів на бригаду і відповідну кількість сівалок та борін і засоби сівби: ралки припашних тощо аби забезпечити мінімум 35 г 40 г засіву на кожную бригаду щоденно. Забезпечити нормальною годівлею, особливо коней, а також орган. по бригадах громадське харчування для колгоспників щоб забезпечити нормальну роботу в бригаді треба видачу аванс-продуктів у першу чергу проводити для тих колгоспників, що працюють на сівбі і попереді є можливості таку видачу продуктоавансів видавати в бригаді та вважати абсолютно за неприпустиме видачу тепер аванс-продуктів для тих колгоспників, що мають мало трудоднів і не виходять на сівбу.

...

Секретар п/о

/підпис/

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 69,
арк. 18, 21 зв., 22, 23 зв.*

№ 45

З постанови бюро Троїцького РПК про перебіг виконання плану хлібозаготівель за листопад

15 листопада 1932 р.

3. За явний саботаж і зрив виконання пляна хлібозаготівлі, як по колгоспах, так і по одноосібному сектору (Тарасівка, Бабічево, Багачка Сільради) припинити зовсім завіз дефіцитного промкрану і вивезти із цих Сільрад і колгоспів увесь маючийся промкран в ті колгоспи і села, що вивершили річний плян хлібозаготівлі.

4. За опортуністичну практику і ганебне плентання в хвості по виконанню плану хлібозаготівлі припинити завіз дефіцитного промкрану до остаточного виконання річного пляну хлібозаготівлі по таких Сільрадах і колгоспах:

- а) Маньківській С/Р припинити завіз одноосібному сектору
- б) Сиротинській С/Р колгосп ім.Будьоного
- в) Н-Червоній С/Р одноосібному сектору
- г) Н-Ніконовській С/Р колгоспу Н-Побут і одноосібному сектору
- д) Покровській С/Р колгоспам і одноосібному сектору

5. Зобов'язати фр.РВК вище наведені Сільради, що зривають виконання пляну хлібозаготівлі занести на чорну дошку, а П/О розгорнути навколо цього масову роботу;

...

Секретар РПК

/Тарасенко/

Державний архів Луганської області, ф. П-234, оп. 1, спр. 694, арк. 136, 137.

№ 46

Витяг з протоколу № 50/11
засідання бюро Новоайдарського РПК

16 листопада 1932 р.

В окремих селах (Співаківка, Царівка, Боброво) замість масової роботи стали на шлях голого адміністрування, масове необгрунтоване запровадження безспірного стягнення хліба в контрактантів Співаківки, незаконні штрафи по Царівці, трус бідняцько-середняцьких господарств в Бобровому, чим саме дискредитували політику партії.

Секретар РПК

/Торба/

Державний архів Луганської області, ф. П-53, оп. 1, спр. 778,
арк. 42, 43, 46.

№ 47

З доповідної записки голови ДПУ УСРР С. Реденса
генеральному секретарю ЦК КП (б)У С. Косіору про заходи
з проведення операції проти «куркульсько-петлюрівських
та контрреволюційних елементів»

22 листопада 1932 р.

Совершенно секретно
т. КОСИОРУ

Украинская к[онтр]-р[еволюция]

Беловодский район. -Контр-революционная террористическая организация молодежи, именующая себя «Спілка Визволення Студентів». Организация предполагает похитить шрифт из типографии для изготовления к[онтр]-р[еволюционных] листовок. Намечается проведение терактов. Подлежит ликвидации 5 человек.

Краснолучский район. – Повстанческая группировка из числа быв(ших) петлюровцев, участников политбанд. Руководитель –

быв(ший) политбандит СУРЖКО, брат агента разведки УНР. Установлены факты распространения участниками группировки петлюровских листовок закордонного происхождения. Имеются данные о связи группировки с закордоном. Подлежит ликвидации 7 чел., из них 4 кулака.

Белая к[онтр]-р[еволюция]

Кадиевский район. – Группировка б[ывших] белых и раскулаченных, выходцев из Шахтинского р[айо]на СКК. Группировку возглавляет бывш[Ий] белый, служивший в отряде генерала Мамонтова – БОРИСОВ. Участники группировки являются членами к[онтр]-р[еволюционной] организации, находящейся на территории СКК. Подлежат ликвидации 7 чел. – бывш[ие] белые и кулаки.

Национальная к[онтр]-р[еволюция]

Луганский район. – В последнее время в районе усиливается религиозное движение в немецких колониях. На базе молитвенных домов немколоний возникла повстанческая к[онтр]-р[еволюционная] организация, ставящая себе целью вооруженное выступление. Основные фигуранты разработки – немцы-кулаки и середняки. Намечено к аресту 10 человек.

Председатель ГПУ УССР

С. РЕДЕНС

ГДА СБ України, ф. 16, оп. 25 (1951 р.), спр. 3, арк. 69, 73–100.

Опубліковано:

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. – К.: ВД «Стилос», 2007. – № 17. – С. 320, 327, 341.

№ 48

Супровідний лист голови ДПУ УСРР С. Реденса генеральному секретарю ЦК КП(б)У С. Косіору із зведенням про ставлення партійців і комсомольців на селі до хлібозаготівель

22 листопада 1932 р.

Совершенно секретно

т. КОСИОРУ

При этом прилагаю подобранный по нашим материалам за период с августа м(еся)ца перечень право-оппортунистических проявлений членов, кандидатов партии и комсомольцев по сельским организациям Украины, сводящихся, в общем, к нежеланию драться за выполнение хлібозаготовительных планов.

Прошу обсудить этот вопрос на Политбюро на предмет вынесения соответствующего решения.

Председатель ГПУ УССР

С. Реденс

Зведення ДПУ УСРР про настрої і протидію партійців та комсомольців під час хлібозаготівель

20 листопада 1932 р.

Совершенно секретно

Август [1932г.]

СВАТОВСКИЙ РАЙОН. Уполномоченные РПК по Коломичанскому, Ковалевскому, Сватовскому, Октябрьскому, Балтинскому, Райгородскому, Гончаровскому и Круглинскому сельсоветам заявили, что «План хлібозаготовок по этим сельсоветам является нереальным».

СТАРОБЕЛЬСКИЙ РАЙОН. Зам[еститель] пред[седателя] Старобельского РИК??а НЕДЕЛЬЧЕНКО в беседе с некоторыми членами партии заявлял: «План нереален, заберут все. В стране нет правды, а у нас в районе тем более. Уйду из партии и пойду бить молотом. План навязали, нужно сплочение честных людей-революционеров для борьбы с гадами, которые творят антисоветские дела с хлібозаготовкой».

Председатель артели им. Сталина ИЛЬМИНСКИЙ, кандидат партии, заявил: «План для артели очень большой. Болит душа, что такая маленькая артель должна выполнять такую цифру, необходимо ходатайствовать перед РИКом о снижении плана».

ЛУГАНСКИЙ РАЙОН. При обсуждении плана хлебозаготовок на колхозных собраниях в ряде мест отмечены выступления членов партии против принятия плана. Так, например, в Суходольском сельсовете член партии БИРЮКОВ на собрании заявил: «План большой, нам придется голодать, молотить нечего, пусть забирают хлеб в соломе».

Такие выступления отмечены по Ново-Анновскому, Ореховскому, Ново-Светловскому, Кругляковскому, Самсоновскому, Суходольскому и др. сельсоветам (всего зафиксировано 26 аналогичных выступлений).

КРАСНОЛУЧСКИЙ РАЙОН. Уполномоченный РПК в Софиевском сельсовете СВИКОВИЕВ в беседе с активистами заявил: «В этом году хлеб хуже, чем в прошлом, а план больше. Как его доводили до колхозов, я не понимаю, при таком положении все колхозники разбегутся».

Сентябрь 1932 г.

МЕЛОВСКОЙ РАЙОН. В с. Морозовка кандидаты партии МЕДВЕДЕВ и КРИКУНОВ, выступая на общих собраниях, заявляли: «До каких пор этих бедных крестьян будут обирать... Нас, колхозников, призывают на собрания только для того, чтобы показать, что, мол, колхозники сами, добровольно сдают хлеб государству».

БЕЛОВОДСКИЙ РАЙОН. При проработке плана хлебозаготовок на закрытых партсобраниях были выступления против принятия плана. В с. Синьково партсобранием было вынесено такое решение: «Ввиду неурожайности, план хлебозаготовок, данный РИКом, не принять как нереальный, выполнять плана не будем».

РОВЕНЕЦКИЙ РАЙОН. «Хлеба на ссыпункт не повезу, в постановлении правительства говорится, что в первую очередь надо снабдить колхозников, а потом уже сдавать государству» (председатель] колхоза «Верный путь» Ореховского сельсовета кандидат партии КИРИЧЕНКО).

РУБЕЖАНСКИЙ РАЙОН. «В этом году мы по своему сельсовету просчитались, план выполнять не придется. Предполагаемый

урожай ниже фактического. У нас не только излишков, но едва ли на посев останется» (секретарь партячейки КАРАУШ, с. Первомайское).

КАДИЕВСКИЙ РАЙОН. «Хлебозаготовку я выполнять не буду, так как преподанный для нашего села план – нереальный» (пред[седатель] сельсовета, член партии КУЦЕНКО).

Октябрь 1932 г.

МАРКОВСКИЙ РАЙОН. В с. Бондаревке пред[седатель] сельсовета СУДНИК и секретарь партячейки ГРЕКОВ все время ведут разговоры о нереальности плана и проявляют тенденции о том, чтобы этот вопрос ставить перед вышестоящими организациями.

КРАСНОЛУЧСКИЙ РАЙОН. «Разве это секрет, что кулаки – это те люди, что кормили всю советскую власть хлебом. Вы посмотрите, как кулаки хорошо работают». (Уполномоченный РПК по Хрустальской артели, член партии КУЗЬМИНСКИЙ, в разговоре с колхозниками).

КАДИЕВСКИЙ РАЙОН. «План мы не выполним, работать никто не хочет, колхозники на работу выходят плохо». (Кандидат партии ПРИЧИНА, уполномоченный от правления артели «Сельинтерн» по хлебозаготовкам, служил в белой армии).

Ноябрь 1932 г.

РОВЕНЕЦКИЙ РАЙОН. «Нужно прямо сказать, что дело хлебозаготовок – ни к черту. Сами видят, что хлеба нет, но хоть умри, а хлеб давай», (уполномоченный РПК по Козобеловскому сельсовету СЕРЫЙ).

СВАТОВСКИЙ РАЙОН. В с. Мостках, в артели «ОКДВА» уполномоченный РПК категорически приказал председателю артели не вывозить хлеб, мотивируя тем, что хлеба в артели для вывоза нет.

ГДА СБ України, ф. 16, оп. 25 (1951 р.), спр. 3, арк. 3–68.

Опубліковано:

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932-1933 років в Україні в документах ГПУ-НКВД. – К.: ВД «Стилос», 2007. – №2. – С. 193, 238–241, 244–245, 263.

№ 49

**З постанови бюро Троїцького РПК
про хід виконання річного плану хлібозаготівлі**

23 листопада 1932 р.

Шляхом опиту

...

1. Зобов'язати фр. РВК по радянській лінії прохати Облвиконком за саботаж у виконанні пляна хлібозаготівлі про занесення на чорну дошку і застосування натуральних штрафів (в розмірі 15-ти місячної норми м'ясозаготівлі) та повністю припинення кооперативної і колгоспної торгівлі в таких колгоспах:

- а) арт. «Вільний Степ» Н-Преображеної С-р
- б) -/- «Сталіна» Бабічівської С-р
- в) -/- «Будьоного» Сиротинської С-р

Одноразово фр. РВК зняти з артілі Бабічівської Сільради назву Сталіна, як не виправдавши почесної назви ім'я Сталіна перед партією та організувати у вище наведених колгоспах вичещення куркульського елементу, а нач. ДПУ тов. Сарафанову із'ять контрреволюційний елемент та організаторів зриву хлібозаготівлі з цих артілів.

...

Секретар РПК

/Тарасенко/

*Державний архів Луганської області, ф. П-234, оп. 1, спр. 694,
арк. 143, 145, 146.*

№ 50

З протоколу № 49/71 бюро Старобільського РПК

23 листопада 1932 р.

...

5. Под личную ответственность секретарей партячеек, председателей сельсоветов и колхозов воспретить расходование зерна на какие бы то ни было нужды в колхозах неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовок, – дать немедленно директиву по линии Земотдела и МТС.

6. В колхозах совершенно неудовлетворительно выполняющих план хлебозаготовки: Байдовка, Лиман, 1 В-Покровка немедленно поставить вопрос перед колхозниками о возврате незаконно розданного хлеба и обратить его на выполнение плана, у членов правления указанных колхозов, административно-служебного персонала немедленно предложить возвратить незаконно полученный хлеб. Правление колхоза привлечь к уголовной ответственности за растрату, незаконную выдачу хлеба после предупреждения.

...

Секретарь РПК

/Чиркин/

Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 1982, арк. 121–123.

№ 51

Протокол № 12/46

засідання Президії Старобільського райвиконкому

23 листопада 1932 р.

ПРИСУТНІ: Коденко, Чиркін, Загорайко, Баштовий, Мірошніченко, Благодаров, Шерман, Луганська, Кошевой

Головує – Коденко

Секретар – Мирошніченко

СЛУХАЛИ: Рішення Раднаркому України про заходи посилення хлібозаготівель /допов. т. Коденко/.

УХВАЛИЛИ: Рішення Раднаркому України «Про заходи посилення хлібозаготівель» прийняти до неухильного виконання.

Для практичного здійснення цієї постанови негайно провести слідуєчі міроприємства:

1. Зобов'язати сільради безсуперечно подавати щоденно письмову інформацію РВК про пророблену роботу за день в забезпечення 100% виконання пляна хлібозаготівлі у встановлені строки.

2. Відмітити, що по ряду сіл: Байдівка, Шульгинка, Чмирівка, Підгорівка та Титарівка преступне відношення радянських організацій до виконання пляну хлібозаготівлі по одноосібному сектору.

Для закінчення виконання пляна по односібному сектору у відсталих селах призначити спеціально уповноважених Райвиконкому: Шулгинка – Муромець, Байдівка – Новічков, Чмирівка – Ляшенко, Підгорівка – Самков, Титарівка – Вербицький, Лима – Бережний. Зобов'язати указаних товаришів закінчити безсуперечно виконання плану по односібникам до 1-го грудня 32 року.

3. Голову Байдівської сільради Неню за бездіяльність і неприйняття мір до злісних контрактантів з роботи зняти і справу передати до РСІ. Доручити прокуратурі прискорити розгляд справи про притягнення до суворої відповідальності членів управи і бувшого голову Управи – Деркача Байдівського колгоспу «Перемога» за розтрату хліба.

4. Під особисту відповідальність голів сільрад і колгоспів заборонити витрачання зерна на які б то не було потреби в колгоспах незадовільно виконавших пляни хлібозаготівлі.

5. В колгоспах зовсім незадовільно виконавших план хлібозаготівлі Байдівка «Перемога», Лима «Черв. Плугатар», І-В-Покрівка Петровського, негайно поставити питання перед колгоспниками про повернення незаконно розданого хліба і повернути його до виконання пляну. Членам управи цих колгоспів, адміністративно-службовому персоналу запропонувати негайно здати незаконно одержаний хліб. Управі Лиманського колгоспу «Черв. Плугатар» притягти до суворої відповідальності за розтрату і незаконну видачу хліба після заборони.

6. Провести негайно зняття хліба у колгоспників Байдівського к-пу «Перемога», які брали участь в розкраданні колгоспного хліба при молотбї і збиранні. Запропонувати сільрадам виявити у себе подібні явища і сповістити РВК 26 листопаду для прийняття мір.

7. В колгоспах, що чинять опір виконанню пляна хлібозаготівлі Байдівка «Перемога», Лиман «Черв. Плугатар» врожай садибних посівів колгоспників зарахувати як аванс на трудодні, лишки виданого колгоспникам хліба запропонувати колгоспникам здати для виконання пiana хлібозаготівлі.

8. Прохати Облвиконком дозволити накласти м'ясний штраф на Байдівський колгосп «Перемога» в розмірі 15-ти місячного плану, запропонувати Байдівській сільраді на односібників – злісних

нездатчиків хліба за контрактаційним договорам накласти штрафи в розмірі 15-ти місячного пляна м'ясазаготівлі.

9. Запропонувати Райземвідділу та сільрадам закінчити перевірку половини та соломи до 1-го грудня, перевіювання відходів закінчити до 28 листопаду.

10. Вказати на бездіяльність уповноважених Заготзерно при МТС – Кравченко та при Заготзерно – Миколаенку запропонувати забезпечити виконання плану до 1-го грудня.

11. Доручити Райземвідділу й дирекції МТС на протязі декади переглянути склад рахівничих робітників колгоспів і замінити тих, що незадовільно виконують роботу.

12. Райземвідділу і дирекції МТС перевірити правильність надходження і прибуткування хліба, в разі виявлення зловживання винних негайно притягти до відповідальності.

13. Заборонити сільрадам примінити репресивні заходи до сімей червоноармійців без окремого на це дозволу РВК.

14. Запропонувати сільрадам негайно скликати позачергові Пленуми сільрад з участю радянського кооперативного та колгоспного активу для проробки постанови РНК та РВК про посилення хлібозаготівель.

15. Прохати редакцію газети «Степова Комуна» посилити висвітлення питань боротьби за хліб, особливо передових колгоспів та одноосібників, що виконали свої зобов'язання перед державою.

Голова Президії РВК

/Коденко/

Секретар

/Мирошниченко/

Державний архів Луганської області, ф. Р-1202, оп. 1, спр. 20, арк. 72–72 зв.

№ 52

Витяг з протоколу №15 засідання бюро
Верхнь-Теплянського РПК

26 листопада 1932 р.

...

СЛУШАЛИ § 30: Ход выполнения плана хлебозаготовок (Зинченко)

...

ПОСТАНОВИЛИ § 30: Признать, что несмотря на имеющиеся сдвиги в хлебозаготовках по отдельным советам (Райгородка, Болотное, Михайловка, Бахмутовка, Благовещенка), что явилось следствием того, что парторганизации указанных сел по большевистски перестроили свою работу и работу сельских организаций на участке хлебозаготовок, в большинстве сел района кулацкое сопротивление хлебозаготовкам до сих пор еще не сломлено (В-Теплая, Камышное, Б-Черниговка, Кр.Октябрь и др.), что ставит под прямую угрозу выполнение плана хлебозаготовок (на 25/X1 месячный план выполнен на 46% и годовой на 59%), а также срывать дело организационно-хозяйственного укрепления колхозов.

Для обеспечения полного выполнения плана хлебозаготовок к 15 декабря и очистки парторганизации и руководства сел и колхозов, позорно отстающих и срывающих выполнение плана хлебозаготовок от лиц, неспособных по большевистски организовать и проводить хлебозаготовку, предавших интересы партии и рабочего класса, бюро постановляет:

1. Председателя Войтовского колхоза Понежу за саботаж хлебозаготовок и разбазаривание колхозного хлеба исключить из кандидатов в члены КП(б)У.

Секретаря опорной парт-ячейки Черниговского с/совета Михайлова за саботаж хлебозаготовок и пьянство исключить из членов КП(б)У, Долженко, уполномоченного РПК по Черниговскому совету, отозвать с села как не оправдавшего доверия партии.

Председателя Камышанского с/совета Попова и председателя колхоза того же совета Пархоменко за саботаж хлебозаготовки и пьянство исключить из партии и привлечь к судебной ответственности.

Председателя колхоза Заветы Ильича Камышанского с/совета Нечаева за саботаж хлебозаготовок, укрывательство хлеба и пьянство исключить из кандидатов в члены КП(б)У и привлечь к судебной ответственности.

Председателя Н-Ольховского колхоза Иванова и завхоза указанного колхоза Ерохина за разбазаривание колхозного хлеба, плохой, с большими потерями, обмолот хлеба и сопротивление хлебозаготовкам, исключить из членов КП(б)У и привлечь к судебной ответственности.

2. Поручить ГПУ срочно провести следствие по колхозу им. Сталина Кр-Октябрьского совета и привлечь виновных в саботаже хлебозаготовок и разбазаривании хлеба к судебной ответственности, а также поручить ГПУ произвести арест бывшего председателя В-Теплянского колхоза Зинченка, в 2-3 дня закончить следствие по делу руководящих работников указанного колхоза и судить их по закону от 7 августа.

3. Снять с Кр-Октябрьского колхоза название имени вождя партии тов. СТАЛИНА, так как указанный колхоз, оказывая кулацкое сопротивление хлебозаготовкам, не оправдал присвоенного ему названия.

...
Секретарь РПК

/Зинченко/

Державний архів Луганської області, ф, П-207, оп. 1, спр. 719, арк. 45, 46, 49.

№ 53

**З резолюції по доповіді фракції РВК про виконання
плану хлібозаготівлі по Марківському району***1 грудня 1932 р.*

...

Ще недосить розгорнена боротьба проти Куркульського опору в колгоспах. Недостатньо розгорнена орг. мас та робота серед контрактантів по виконанні своїх зобов'язань перед державою. Недосить застосовуються репресивні міри до злісних невиконувачів контрактаційних умов, в наслідок чого виявилась масова крадіжка хліба, повернення хлібної валки серед путі, затримка обмолоту, приміри: с. Кам'янка, Тернівка, I Марківка, Бондарівка, цілковитий саботаж по виконанню плану хлібозаготівлі одноосібними господарствами: I Марківка, II Марківка, Сичівка, Кам'янка, Тишківка.

...

Секретар РПК

/підпис/

*Державний архів Луганської області, ф. П-46, оп. 1, спр. 1099,
арк. 14, 17.*

№ 54

З протоколу засідання Новопокровського РПК*2 грудня 1932 р.*

...

7. За злістний опір в виконанні пляну хлібозаготівлі колгоспами «Знамя Труда» Дем'янівської с/р виконано річний плян на 59% і припинили вивіз хліба, не дивлячись на ряд попереджень, бюро РПК ухвалює: Керівника, голову правління колгоспу, члена партії т. Сап'яна з партії виключити, пропонувати фракції РВК в 3-денний термін розпустити правління і віддати до суду, як саботуючих виконання пляну хлібозаготівлі, суд провести терміново, як показовий, з приміненням репресивних заходів, як до зриваючих і саботуючих виконання пляну хлібозаготівлі, з висилкою за межі України. Провести чистку колгоспу від куркульсько-чуждих елементів і вислати їх за межі України, поставити перед

облпарткомом питання про занесення данного колгоспу на чорну дошку і зняття посівматеріалу в хлібозаготівлю, для посилення керівництва данного колгоспу фракції РВК підшукати кандидатуру на голову колгоспу, маючи на увазі, що в Дем'янівській с/р три колгоспи, з них два виконали річні пляни хлібозаготівлі, за винятком колгоспу «Знамя Труда», за слабое керівництво парт-масовою роботою серед колгоспників секретарю Дем'янівського п/о т. Якименку винести сувору догану з попередженням всіх комуністів, що коли в 5 денний термін не буде зламу в виконанні пляну хлібозаготівлі по колгоспу «Знамя Труда» РПК буде змушений вжити репресивних заходів до всіх комуністів Дем'янівського п/о.

...

Секретар РПК

/Повстаний/

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 20, арк. 106, 107.

№ 55

Постанова бюро Троїцького райкому КП(б)У про виконання плану хлібозаготівель по радгоспах

5 грудня 1932 р.

Відмітити, що не дивлячись на досить чіткі постанови ЦК КП(б)У, обкому та бюро РПК про виконання пляна хлібозаготівель по радгоспах в встановлений строк, останні з боку директорів зернорадгоспів «Сватово» та «Тополі» не виконуються, особливо директором Сватівського радгоспу.

На 5/ХІІ-32 р. виконано радгоспом «Сватово» 42%, радгоспом «Тополі» 57%.

1. Такий стан виконання пляна хлібозаготівлі є ніщо інше, як правоопортуністична практика і прямиий саботаж у виконанні партійних директив.

2. Бюро РПК безоговорочно вимагає персонально від директорів Тоцького, Шкурата та секретарів п[артійних] о[рганізацій] забезпечити виконання наданого пляна хлібозаготівлі у встановлений строк... Одночасно попереджує, що коли не буде забезпечено виконання в строк пляна хлібозаготівлі, бюро РПК змушене буде

стати на шлях притягнення до партійної відповідальности на основі постанови ЦК КП(б)У від 18/XI-1932 року.

3. Зобов'язати персонально секретарів п[артійних] о[рганізацій] та директорів радгоспів ТОЦЬКОГО та ШКУРАТА щоденно інформувати бюро РПК, щоб дати змогу інформувати обком.

Секретар РПК

Тарасенко

Державний архів Луганської області, ф. П-234, оп. 1, спр. 694, арк. 175.

№ 56

**Супровідний лист голови ДПУ УСРР С. Реденса
генеральному секретарю ЦК КП(б)У С. Косиору
з інформаційним зведенням про боротьбу
із «саботажем хлібозаготівель» у колгоспах**

*8 грудня 1932 р.
т. Косиору*

Направляю сводку матеріалів по справах о саботаже хлібозаготовок, разбазариванні і расхищенні хліба в колгоспах.

С. Реденс

Додаток

**З оперативного бюлетеня ДПУ УСРР про справи, пов'язані
з викриттям антиколгоспних угруповань та хлібозаготівлями**

*6 грудня 1932 р.
Совершенно секретно*

СВАТОВСКИЙ РАЙОН

Дело о хищении хлеба группой кулаков.

В с. Мостки группа кулаков в количестве 5 человек систематически занималась хищением хлеба крупными партиями (от 100 до 200 пудов). Похищенный хлеб кулаки сбывали на частном рынке. Группа также вела систематическую агитацию среди колхозников против выполнения плана хлебозаготовок.

Выездная сессия Облсуда 2-х участников группировки приговорила к расстрелу, а остальных – к разным срокам наказания.

Дело о хищении хлеба в артели «КОММУНАР».

Бухгалтер, счетовод и кладовщик артели «Коммунар» скрыли от учета несколько сот пудов хлеба. Договорившись с амбарщиками, они несколько раз ночью набирали хлеб в амбарах и возили его продавать на рынок.

Выездная сессия Облсуда, рассмотрев это дело, приговорила бухгалтера ПЕТРЕНКО, счетовода и кладовщика к 8 годам лишения свободы.

БЕЛОВОДСКИЙ РАЙОН

Дело о сокрытии и разбазаривании хлеба в колхозе «Волна рев[олюции]».

В с. Шуликовка, в колхозе «Волна революции», группа в составе:

1. Председатель колхоза,
2. Председатель сельсовета,
3. Трех членов правления,
4. Завхоза,
5. Счетовода – систематически расхищали и разбазаривали хлеб.

Руководители колхоза не заприходовали 840 пудов зерна и приблизительно такое же количество разбазарили.

Участники группировки приговорены к лишению свободы сроком от 2 до 3 лет каждый.

Дело о сокрытии хлеба в колхозах им. ВОРОШИЛОВА и «ДОНБАСС»

В с. Селидовке арестованы:

1. СТАЖЕННИК, предправления колхоза им. Ворошилова,
2. АБРАМОВ, член правления колхоза им. Ворошилова
3. РОДИН, кладовщик
4. КОЛЕСНИК, бригадир.

Эта группа не заприходовала 220 цнт хлеба и разбазарила 122 цнт муки.

Дело следствием закончено и направлено в Суд.

После ареста выполнение плана хлебозаготовок поднялось с 67% до 90%.

В артели «Донбасс» председатель правления, счетовод систематически разбазаривали хлеб и саботировали выполнение плана. Эти лица скрыли от учета 2166 пудов зерна.

Областной Суд, рассмотрев дело, приговорил председателя правления к высшей мере наказания, а счетовода – к 5 годам лишения свободы.

Дело о саботаже хлебозаготовок группой предколхозов.

В Галициновском сельсовете 9.Х1 шесть председателей правлений колхозов на заседании президиума сельсовета заявили о нереальности преподанных им планов хлебозаготовок и отказались от выполнения их.

Следствием установлено, что колхозы, где указанные председатели работали, имели все возможности для выполнения плана хлебозаготовок, и что руководители их организовались для противодействия выполнению его.

Председатель артели им. ШЕВЧЕНКО в своих показаниях заявил: «МЫ ВЫВЕЗЛИ НЕМНОГО ХЛЕБА, А ЗАТЕМ ПРЕДСЕДАТЕЛИ ПРАВЛЕНИЯ КОЛХОЗОВ СГОВАРИВАЛИСЬ О ТОМ, ЧТОБЫ ДАЛЬНЕЙШЕЕ ВЫПОЛНЕНИЕ ПРИОСТАНОВИТЬ И ОБЕСПЕЧИТЬ ХЛЕБОМ В ПЕРВУЮ ОЧЕРЕДЬ СЕБЯ, ПЕРЕД ЗАСЕДАНИЕМ ПРЕЗИДИУМА СЕЛЬСОВЕТА 9.Х1. МЫ ВСЕ СГОВОРИЛИСЬ НА ПРЕЗИДИУМЕ ОТКАЗАТЬСЯ ОТ ВЫПОЛНЕНИЯ ПЛАНА, ЗАЯВИВ О ЕГО НЕРЕАЛЬНОСТИ. ТАК МЫ И ПОСТУПИЛИ.»

После ареста и осуждения председателя колхоза ВОРОНЧУКА выполнение плана хлебозаготовок с 24% поднялось до 84%.

Председатель ГПУ УССР

С. Реденс

ГДА СБ України, ф. 16, оп. 25 (1951 р.), спр. 3, арк. 111–151.

Опубліковано:

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. – К.: ВД «Стилос», 2007. – № 33. – С. 430, 459, 460, 461.

№ 57

Витяг з протоколу засідання бюро Старобільського РПК

13 грудня 1932 р.

§ 2

СЛУХАЛИ: Про хід уборки врожаю
/доп. тов. МТС – Хрісти, РКГС –
т. Грузин, РВК – т. Недіденко/

Бюро вважає за неприпустиме безгосподарче відношення та невміння організувати та забезпечити основні ланки роботи як засобами виробництва, так і матеріалами, а також і міроприємствами попереджувачими безгосподарність (горюче – на 20%, відсутність граблів, незакінчення ремонту двигунів, незабезпечення запасними частинами, неорганізованість найважливішої справи громадського харчування в колгоспах, неналагоджена правильна видача авансів в колгоспах, неналагоджена справа з оперативним обліком, несвоєчасна надсилка відомостей про виконання виробничих завдань, косовиця, скирдування, сінеуборка, лушровка, чисті пари, моб.коштів й інше, не забезпечуються максимальні норми виробітку, не ведеться боротьба з явно приуменшеними нормами, не розгорнута боротьба з уже маючимися випадками крадіжки хліба різними методами – підпольні ручні млини крадіжка снопів у полі, обрізання колосків, обминання колосків під час в'язання в кармани – ладунки).

...

*Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 45,
арк. 162.*

№ 58

**Зі спецповідомлення Транспортного відділу ДПУ УСРР
про антипартиїні й антирадянські прояви партійців
на транспорті***13 грудня 1932 р.*Совершенно секретно

Отмечается ЗНАЧИТЕЛЬНЫЙ РОСТ антипартийных и анти-советских проявлений со стороны членов и кандидатов партии.

Характер этих проявлений находит отражение в следующих фактах:

ПОПАСНЯНСКИЙ РАЙОН

Стрелочник ст[анции] Попасная СТОРОЖЕВ [партиец] по поводу взятого с него сельхозналога заявлял:

– Берите с меня последнюю рубашку и кормите бюрократов центра. Вы задались целью построить социализм на костях рабочих.

Он же по вопросу коллективизации говорит:

– Украина пухнет с голоду. Куда смотрят правители? Колхозы нужно разогнать, так как тех, кто трудится, разогнали, а остались лодыри. Можете выгнать меня из партии. Я отдам хоть сейчас свой партбилет.

Заместитель начальника Дистанции ст[анции] Сватово БОШКО, партиец, положительно отнесся к разрыву торгового договора с Англией:

– Разрыв с Англией нам на руку, так как ни одна тонна пшеницы может остаться у нас. Капиталисты тракторами разрушили свое хозяйство, а мы, дураки, тоже погнались за машинами и тоже угробили свое хозяйство.

ЛУГАНСКИЙ РАЙОН

Зав[едующий] пекарней ТПО в Луганске ПОНОМАРЕВ о политике партии на селе говорит в следующих словах:

– Село погибает. По селу прошла чума.

ПОНОМАРЕВ подозревается в авторстве а[ннти]/с[оветской] листовки, обнаруженной в ноябре с.г. на воротах пекарни ТПО.

Упомянутые выше выражения ПОНОМАРЕВА фигурируют и в тексте листовки. ПОНОМАРЕВ живет во дворе пекарни, имеет связь с селом. Ведется следствие.

Начальник ТО ГПУ УССР

Друскис

Расчет рассылки:

Экз. № 1 – Зам[естителю] Пред[седателя] ОГПУ т. БАЛИЦКОМУ

- «- № 2 – Пред[седателю] ГПУ УССР т. РЕДЕНС

- «- № 3 – Зам[естителю] Пред[седателя] ГПУ УССР т. КАРЛСОН

- «- № 4 – Нач[альнику] ОО ОГПУ т. ЛЕПЛЕВСКОМУ

- «- № 5 – ТООГПУ Москва т. ПРОХОРОВУ

- «- № 6 – в дел[о] ТО [ГПУ УССР]

На першому аркуші резолюція червоним олівцем:

«Тов. Хатаевич. Посылаю взятую мною у Реденса сводку, говорящую о засоренности наших парторганизаций, особенно очевидно на транспорте. Нужно обсудить меры реагирования на подобные выступления. Надо прямо и немедленно исключать за отдельные выступления. Интересно проверить несколько фактов, как реагировали в ячейках и районах на эти выступления. 25/Х11-1932 г.» Підпис нерозбірливий.

ГДА СБ України, ф. 16. оп. 25 (1951 р.), спр. 2, арк. 1–13 зв.

Опубліковано:

Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932–1933 років в Україні в документах ГПУ–НКВД. – К.: ВД «Стилос», 2007. – № 3. – С. 264, 282–284.

№ 59

Витяг з протоколу № 24 засідання бюро
Кадієвського міськпарткому

18–19 грудня 1932 р.

Наложение репрессий на ряд руководителей, в особенности партийных, оказавшихся в кулацком плену, переродившихся и превратившихся в изменников делу партии и советской власти (Ханин, Бринза, Тимофеев и др.), занесение на черную доску колхозов: Комиссаровки, Степановки, Калиново, Михайловки и Попасную абсолютно недостаточно разъяснены среди колхозников и единоличников. Мероприятия Горсовета, кооперации, суда, прокуратуры, банка, печати, местных партийных, советских организаций на селе оказались распыленными и не дали еще должного результата.

§ 2 О Муке тов. Леонов

В связи с сокращением отпуска муки для 2-го списка по неугольным Рабкоопам в размере 76,6 тонн, вместо выданных в ноябре месяце 173,7 тонн, в целях обеспечения полностью снабжения хлебом первого и особого списка – признать необходимым:

1) Уменьшить норму рабочих 2-го списка с 700 гр. до 400 грамм, служащим до 250 грамм, иждивенцам рабочих и служащих 200 грамм.

4) Снять со снабжения кустарей.

5) Снять со снабжения всех приехавших в Донбасс инвалидов с других районов страны и которые не являются инвалидами местного производства, для проведения этой работы образовать 4 комиссии для каждого Горпо, в комиссии ввести представителя Страха. кассы, Председателя Горпо, Председателя соответствующего Пос. совета (он же председатель комиссии). Срок работы комиссии 5 дней.

Инвалидов, приехавших с других мест и являющихся родственниками: отец, мать, сестра – членами семьи рабочих в районе, снабжаются как иждивенцы.

С возобновлением работы комиссии снять со снабжения инвалидов и брать на снабжение только по предложению комиссии по перерегистрации. Этот пункт относится ко всем прочим организациям, которые должны браться на снабжение с санкцией районной комиссии по пересмотру контингента.

Секретарь ГПК

/Рубченко/

Державний архів Луганської області, ф. П-185, оп. 1, спр. 1083, арк. 134–135, 138, 166.

№ 60

ПРОТОКОЛ

засідання Президії Старобільського РВК

19 грудня 1932 р.

ПРИСУТНІ: Коденко, Мирошніченко, Загорайко, Чиркин, Кошевой, Луганська, Макаревич, Костін, Радіонов
Головує – Коденко,
Секретар – Мирошніченко

Шляхом опиту

СЛУХАЛИ: Про стан хлібозаготівлі по Байдівській с/раді по колгоспу «Перемога» та повернення незаконно розданого – розкраденого хліба /доп. Коденко/

УХВАЛИЛИ: Констатувати, що колгосп «Перемога» и колгоспники с. Байдівки продовжують ще й дальше саботувати та робити опір, не виконуючи пляна хлібозаготівлі и не повертаючи незаконно розданого та розкраденого хліба – запропонувати с/раді та Правлінню колгоспу прийняти рішучі заходи до осіб, що злісно ухиляються від виконання контрактації з садибних посівів та незаконно розданого й розкраденого хліба. Прохати Облвиконком дозволити накладсти штраф в розмірі 15 місячного плану м'ясозаготівлі на всіх колгоспників Байдівського колгоспу «Перемога» за явний опір в хлібозаготівлі.

Відмітити, що частина одноосібників с. Байдівка також роблять опір в виконанні пляну хлібозаготівлі не здаючи належного з

них по контрактації хліба, чим зривають виконання плану по одноосібному сектору в установлений термін.

Запропонувати с/радї негайно представити Райвиконкому список господарств, що злісно уклоняються від виконання контрактційних зобов'язань для виселення за межі району й області.

Зобов'язати Кущ-заготзерна негайно вислати своїх робітників для стягнення повністю контрактційних зобов'язань не пізніше 25 грудня ц.р.

Голова Президії РВК
Секретар РВК

/Коденко/
/Мирошниченко/

*Державний архів Луганської області, ф. Р-1202, оп. 1, спр. 20,
арк. 67, 70.*

№ 61

Постанова бюро Луганського міськкому КП(б)У про заходи щодо посилення хлібозаготівель

23 грудня 1932 р.

Признати ход виконання хлібозаготовок позорно неудовлетворительным. На 23/ХІІ вместо окончания хлібозаготовок план выполнен только на 74%, причем за последние дни ряд сел совершенно приостановили хлібозаготовки, в результате чего дневное поступление хлеба на ссыпункты снизилось до 45 цент. в сутки.

Причинами такого неудовлетворительного выполнения хлібозаготовок, как уже неоднократно было указано постановлениями ЦК, облпаркома и горпаркома, являются: продолжающееся потворствование со стороны ряда партячеек и уполномоченных сел: Ореховки, Раевки, Георгиевки, Успенки, Суходола, Первозвановки, Самсоновки, Каменки и Ново-Анновки, обнаглевшим кулацким саботажникам хлібозаготовок, неумение со стороны уполномоченных и партячеек развернуть массовую работу и, опираясь на колхозный актив, организовать переобмолот, наладить сбор неправильно розданного хлеба, изъятие раскраденного хлеба, использовать судебные репрессии в отношении кулацких элементов и злостных саботажников для усиления темпов хлібозаготовок.

Для немедленного поднятия темпов хлебозаготовок и действительного обеспечения выполнения плана хлебозаготовок горпарком постановляет:

1. Предложить комфракции горсовета, партячейкам и уполномоченным ГПК форсировать переобмолот и перевеивание хлеба к 30/ХІІ, установив сроки для каждого колхоза.

2. Командировать дополнительно в вышеперечисленные села бригады под руководством членов бюро ГПК, членов президиума К[онтрольной]К[омиссии] и горсовета.

Агитмассотделу в 24 часа пересмотреть состав всех уполномоченных.

Тех уполномоченных, которые не сумели по-большевистски реализовать ранее данные указания бюро ГПК, отозвать, представить материал секретариату на предмет привлечения их к партийной ответственности.

3. Поскольку основной центр хлебозаготовок переносится на индивидуальную заготовку, на организацию возврата излишне полученных авансов, изъятия раскраденного и расхищенного хлеба, предложить всем уполномоченным и партячейкам произвести расстановку членов и кандидатов партии по бригадам, провести по всем колхозам и бригадам собрания колхозников, разъяснив необходимость полного выполнения плана и последнего постановления ЦК партии и облпаркома по хлебозаготовкам, использовав в области массовой работы и по сбору хлеба как основную опору колхозный актив, проработав с ними методы и задачи работы.

4. Обязать всех уполномоченных ГПК под их персональную ответственность совместно с пред[седателями] сельсоветов и секретарями партячеек организовать просмотр социального состава колхозников, и, в первую очередь, руководящего состава – членов правлений, кладовщиков, бригадиров, завхозов и счетоводов на предмет очищения колхозов от всех кулацких элементов, злостных симулянтов и рвачей. Эту работу закончить к 1/І-33г. Списки, намеченных к вычищению из колхозов, предварительно обсудить на колхозном активе, приложив к спискам протоколы собраний колхозного актива и представив таковые горсовету не позднее 2/І-33 г.

Обязать фр[акции] горсовета в 24-х часовый срок со времени получения списков рассмотреть и утвердить списки намеченных к вычищению из колхозов.

5. Предложить нач[альникам] ГПУ, милиции и прокуратуре к 30/XII разработать мероприятия по очистке района и города от всех кулацких элементов, согласовав эти мероприятия с соответствующими областными организациями.

6. Просить партколлегию КК в кратчайший срок выехать в Ореховку для проверки работы парторганизации.

7. Обязать фр[акции] горсовета и Соцзембанк в кратчайший срок закончить подготовительные работы по взысканию задолженности по ссудам с бывших единоличников и с колхозов, использовавших не по назначению государственные ссуды.

8. Предложить орготделу укрепить руководящий партсостав следующих ячеек: Ореховской, Суходольской, Каменской и Давыдо-Никольской.

9. Предложить всем заводууправлениям и рабкоопам снять со снабжения семьи колхозников, поступивших на заводы осенью 32 года, и пересмотреть состав иждивенцев рабочих, живущих на селе, имея в виду снятие со снабжения семей тех рабочих, которые имели посевы или же получали хлеб в колхозе по трудодням.

10. Предложить милиции немедленно изолировать всех осужденных по делам хлебозаготовок.

Одновременно предложить прокуратуре и милиции ускорить расследование по делам хлебозаготовок согласно срокам, установленным областной прокуратурой.

11. Отмечая добросовестное выполнение немецкими национальными колхозами плана хлебозаготовок, предложить горсовету немедленно поставить вопрос перед облисполкомом о выделении товарных фондов для этих колхозов.

12. Предложить «Луганской правде» и агитмассовому отделу ГПК организовать от колхозников немецких национальных артелей обращение к отстающим колхозам и в частности отстающим немецким колхозам Ровенецкого района.

13. Предложить ЗПК и завкомам Луганскстроя, заводов «ОР», № 60 и «Артема» послать крепкие рабочие бригады для хлебозаготовок в следующие села: Елизаветовку, Большую и Малую Вергунки, Лутугинскому и Коксобензолному заводам – в Успенку, Ольховку и Георгиевку.

14. Предложить фр[акциям] Горсовета дать не позже 28/XII указания всем сельсоветам и правлениям колхозов об обобществлении лошадей, находящихся в индивидуальном пользовании и у колхозников.

Державний архів Луганської області, ф. П-5, оп. 1, спр. 79, арк. 250–251.

№ 62

Витяг з протоколу № 25 засідання бюро
Кадіївського міськпарткому КП(б)У

27 грудня 1932 р.

Опубликовать следующее постановление:

1) Снять с работы и исключить из партии Ягарева – секретаря Желтянской партячейки, как человека неоправдаввшего доверия партии, посланного в счет «40», дискредитировавшего себя как мобилизованного на укрепление сельпартячейки из Горактива. За непроведение директив ЦК, Обкома, Горпаркома по хлебозаготовкам (выполнение 59%), по переобмолоту, организации борьбы с кулацким влиянием, с утайками, возвратом украденного и т.д.

2) Исключить из партии и арестовать как злостного саботажника в хлебозаготовках Коваленко (пред. колхоза 13-летия Октября) и выслать на Север наравне с кулаками.

3) Арестовать и выслать на Север наравне с кулаками Бутко, кандидата партии – секретаря и Зам. пред. сельсовета с. Скелевого за контрреволюционный саботаж хлебозаготовок и дискредитацию плана среди единоличников.

4) За скрытие утаенного хлеба (35 пудов) и пособничество утайщикам Рязанцева, Уполномоченного по заготовкам в с. Троицком, из партии исключить.

5) Снять т. Московского с работы чл. бригады в с. Троицком за допущенное искривление, как неоправдаввшего доверие партии.

6) За недопустимо пассивное отношение ко всем мероприятиям по хлебозаготовкам, невыполнение директивы ГПК о борьбе с потерями, об охране конского поголовья, ухода за ним, за допущение практики безнаказанного истребления скота в колхозе и т. п. т. Логвиненко с работы секретаря ячейки снять, дело передать в КК.

7) Объявить строгий выговор директору Попаснянской МТС т. Олейникову с предупреждением, что если он в ближайшее время не обеспечит должным руководством хлебозаготовки, не ликвидирует неверие в план хлебозаготовок, не обеспечит борьбы за его выполнение на деле, а не на словах, и не обеспечит оперативного руководства, из партии исключить.

Объявить выговор т. Шевченко (директору Хорошанской МТС) за отсутствие должного руководства хлебозаготовками, за полный самотек в руководстве и потребовать от обеих МТС и всех колхозов, руководимых МТС, всех партийных организаций безоговорочного выполнения плана.

8) Объявить выговор секретарю партячейки т. Поплавскому (шахты «Парком») за совершенно недопустимое отношение к работе по хлебозаготовкам в подшефной деревне Николаевке, выразившейся в пустопарадной шумихе и т. п. вместо серьезной партийно-массовой агитации.

9) За совершенно недопустимое искривление массовой работы и совершенно ненужную мобилизацию женщин – домохозяек с завода в село без заботы о них объявить выговор бюро ячейки Алмазного завода.

10) Снять с работы суда Пред.суда Славяносербск Сидорова, как исключенного КК из партии, прокуратуре выполнить предыдущее постановление ГПК

16/19. Заявление тов. Бойко, уполномоченного Горпарткома в селе Кременском о том, что в селе произведены массовые обыски колхозников.

Поручить тов. Розенбергу проверить, у кого в действительности были произведены обыски, на каком основании, какие результаты и по чьему поручению.

Секретарь Горпарткома

/Рубченко/

Державний архів Луганської області, ф. П-185, оп. 1, спр. 1083, арк. 167, 170, 171, 183, 186.

№ 63

Витяг з протоколу № 27 засідання бюро
Кадіївського міськпарткому КП(б)У

31 грудня 1932 р.

§ 40 Протокол КК РКІ от 4 ноября 1932 г.

Согласиться. Колиниченко (секретарь партячейки), исключенного из партии за сознательный саботаж в хлебозаготовках, выслать на Север наравне с кулаками.

§ 41 Протокол КК РКІ № 16

Тимофеева за антисоветскую агитацию и сознательный саботаж в хлебозаготовках, исключенного из партии ячейкой, утвержденного КК, выслать на Север наравне с кулаками.

§ 42 Протокол № 15 КК РКІ

Согласиться. Михайленко за саботирование хлебозаготовок, перерождение, превращение его в кулацкого агента, выслать на Север; Колесникова, социально опасного элемента, исключенного из партии, Задорожного, Сикалова, Пономаренко, Турченко, Брынза, Скосоренко, Мериуца, выслать на Север наравне с кулаками.

Секретарь Горпарткома

/Рубченко/

*Державний архів Луганської області, ф. П-185, оп. 1, спр. 1083,
арк. 190, 196, 197.*

№ 64

**Витяг з протоколу № 57
засідання бюро Старобільського РПК***2 січня 1933 р.*

УХВАЛИЛИ: ...Підтвердити директиву, дану на місця секретарем РПК від 29/ХІІ-32 р., бюро ще раз зобов'язує фр. РВК, дирекцію МТС, всіх уповноважених РПК і секретарів партосередків забезпечити виконання пляну хлібозаготівлі в установлений термін і підкреслює особо звернути увагу на відстаючі колгоспи, ліквідувати всякі фонди, в тому числі й так звані «посівні», обернувши їх в плян хлібозаготовок.

Секретар РПК

/Чіркін/

*Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 1983,
арк. 1, 4.*

№ 65

**Постанова про практичні заходи
з посилення хлібозаготівлі та закінчення річного плану
(Прийнято бюро Луганського міськкому КП(б)У)***3 січня 1933 р.*

Несмотря на категорические директивы ЦК КП(б)У, ЦК ВКП(б), Донецкого Обкома и ряда практических указаний Бюро Горкома на то, что «Выполнение плана хлебозаготовок – первоочередная задача колхозов, совхозов, МТС и единоличников» (из реш. ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У). Особо указывает всем парторганизациям Украины на то, что полное выполнение плана хлебозаготовок колхозниками МТС является их новой обязанностью перед партией и рабочим классом, первоочередной задачей, которой должно быть подчинено выполнение всех других задач в колхозах и в том числе задач по выполнению разного рода колхозных натуральных фондов семенного, фуражного, продовольственного и других (из решения ЦК КП(б)У).

Это важнейшая политическая задача поставленная ЦК ВКП(б), ЦК КП(б)У и Донецким Обкомом в деле выполнения плана хлебозаготовок возлагает исключительную политическую ответственность и требует напряжения всех сил партийной организации, решительной перестройки политико-массовой и организационной работы, беспощадного разгрома саботажа в хлебозаготовках, организованного кулачеством, поскольку окончание плана хлебозаготовок в установленный Донецким Обкомом срок, нашей партийной организацией не только не выполнено, но допущено позорное снижение темпов поступления хлеба.

Несмотря на ряд заверений со стороны уполномоченных и секретарей партийных ячеек: Успенки, Петровки № 2, Ивановки, Кружиловки, Николаевки, Шелкового Протока, Каменки, Первозвановки, Бело-Скелеватой, Суходола, Ново-Анновки, Белой и Георгиевки, Бюро Горкома отмечает, что эти организации не только не добились необходимого перелома, но позорно, оппортунистически снизили темпы за шестую пятидневку декабря, что иначе нельзя рассматривать, как по существу прекращение хлебозаготовок, а следовательно невыполнение директив партии, в угоду кулацким оппортунистическим рваческим элементам. В результате явно безответственного отношения к выполнению директив партии по этим сельским советам за шестую пятидневку декабря заготовлено 36 тонн, вместо необходимых для полного выполнения годового плана хлебозаготовок 1693 тонны.

Бюро Горкома требует от всех уполномоченных, секретарей партячеек, председателей колхозов, председателей сельских советов и особенно директоров МТС, чтобы вся практическая работа ближайшего периода, до окончания выполнения годового плана, была подчинена исключительно выполнению директив партии по хлебозаготовкам.

Для выполнения годового плана хлебозаготовок к 15/1-33 года и в связи с этим достижения необходимых большевистских темпов по выполнению плана хлебозаготовок вообще и в особенности по пшенице, ржи и подсолнуху, Бюро Горкома постановляет:

1. Предупредить всех уполномоченных, секретарей партячеек, председателей колхозов, председателей сельсоветов и директоров

МТС, что Бюро Горкома не может терпеть явно оппортунистического отношения к выполнению важнейших директив партии по хлебозаготовкам, терпимого отношения к саботажу хлебозаготовок, организованного кулачеством, проявлению оппортунистической размагниченности и будет принимать к уполномоченным и секретарям партийных ячеек, а также руководителям советов, колхозов и директорам МТС самые суровые меры не только партийного, но и судебного характера.

2. За не проявление большевистской настойчивости в борьбе за выполнение плана хлебозаготовок, допущение мизерно-позорных темпов, бездельничание и отсиживание, предупредить уполномоченных Горкома и секретарей партячеек Николаевского, Суходольского, Успенского сельсоветов о том, что если и впредь будет продолжаться такое отношение к директивам партии Бюро Горкома привлечет их к самой суровой партийной ответственности.

3. Для окончания плана хлебозаготовок и заготовки 3.300 тонн считает необходимым провести следующие мероприятия:

а) Предложить уполномоченным Горкома и секретарям партячеек закончить план хлебозаготовок по 9-ти колхозам, выполнившим на 1/1-33 года более 80% годового плана – к 8 января (список № 1 этих колхозов прилагается).

б) Сосредоточить все лучшие силы по работе хлебозаготовок в 16-ти отстающих колхозах, в которых должно быть заготовлено 2796 тонн или 85% оставшегося годового плана (список № 2 этих колхозов прилагается). Поручить Агитмассовому отделу командировать в эти колхозы основные кадры руководящего партактива. Предупредить уполномоченных и секретарей партячеек этих колхозов о том, что выполнение годового плана хлебозаготовок по району целиком и полностью зависит от выполнения плана этими отстающими колхозами.

4. За проявление саботажа и совершенно неудовлетворительное выполнение плана хлебозаготовок провести на основе директивы ЦК и Обкома такие мероприятия:

а) Предложить комфракции Горсовета, директорам МТС, уполномоченным Горкома, секретарям партячеек, председателям советов и колхозов в пятидневный срок вывести посевные фонды в 13-ти колхозах (список № 3 этих колхозов прилагается).

б) Вывести 50% посевных фондов в 6-ти колхозах, выполнивших годовой план от 60 до 70% (список № 4 этих колхозов прилагается).

в) Предложить комфракции Горсовета, директорам МТС, председателям сельсоветов организовать вывозку хлеба на ссып-пункты из этих колхозов путем: мобилизации тягловой силы колхозов, единоличников и мобилизации необходимого количества автомашин из города.

г) Обязать уполномоченных и секретарей партячеек широко разъяснить среди остальных колхозов, а также колхозникам, что если не будет достигнуто решительного перелома в выполнении годового плана хлебозаготовок, тогда и в этих колхозах будут вывезены посевные фонды в счет выполнения плана хлебозаготовок.

д) Предложить уполномоченным, секретарям ячеек и комфракции Горсовета широко разъяснить колхозникам тех колхозов, где вывозятся посевные фонды, что это не освобождает их от посева, а наоборот требует действительной мобилизации всех сил на выполнение плана хлебозаготовок, а после выполнения плана хлебозаготовок на заготовку посевного материала.

5. Указать комфракции Горсовета и комфракции Оргбюро Райсоюза на недопустимость безответственного отношения к реализации директив партии о товароснабжении колхозов, выполнивших годовой план хлебозаготовок (список № 5 этих колхозов прилагается). Просить президиум ГорКК в 2-х дневный срок проверить товароснабжение 23 колхозов, выполнивших годовой план (возбуждено ли ходатайство перед Облсполкомом, отпущены ли товары, качество ассортимента, использование отпускаемых фондов по прямому назначению). Итоги проверки поручить заслушать секретариату.

Ввиду выполнения годового плана хлебозаготовок в этих 23-х колхозах, предложить секретарям партячеек, уполномоченным Горкома, предсоветов и колхозов сосредоточить все внимание на заготовку посевных и страховых фондов, а затем фуражных фондов с тем, чтобы к 10/1-33 г. эти фонды полностью были засыпаны в этих колхозах. Поручить т. Ажиппо проверить выполнение настоящего пункта.

6. Отметить, что Агитмасс Горкома и редакция газеты «Луг. Правда» недостаточно ведут контроль о занесении колхозов, выполнивших годовой план хлебозаготовок на красную доску, организованную редакцией газеты «Социалистический Донбасс», поручить т.т. Стеценко и Бурову немедленно эти недочеты исправить.

7. Для выполнения директивы ЦК КП(б)У и Совнаркома, обязать секретарей партячеек, уполномоченных комфракции Горсовета провести следующие мероприятия:

а) Широко оповестить через сельсоветы, колхозы, колхозников и трудящихся единоличников, что те из них, которые добровольно сдадут государству ранее расхищенный и скрытый от учета хлеб, не будут подвергаться репрессиям, а в отношении колхозов, колхозников и единоличников, упорно продолжающих укрывать расхищенный и скрытый от учета хлеб, будут применяться строжайшие меры взыскания, предусмотренные постановлением ЦИКа и Совнаркома СССР от 7/VIII-32 г. «Об охране имущества государственных предприятий, в колхозах и кооперации и укреплении общественной социалистической собственности».

б) Для разъяснения этого постановления немедленно провести пленумы советов и совещания колхозного актива. После пленумов советов и совещаний колхозного актива провести общие собрания по каждому колхозу в отдельности и отдельно собрания трудящихся единоличников.

в) На пленумах советов, совещаниях колхозного актива, собраниях колхозников и трудящихся единоличников обсудить вопрос о выполнении колхозами и единоличниками годового плана хлебозаготовок и разъяснить необходимость сдачи расхищенного и скрытого от учета хлеба и о тех суровых мерах взыскания, которые будут применяться в отношении упорно продолжающих укрывать расхищенный и скрытый от учета хлеб.

г) Обязать редакцию газеты «Луг. Правда», выездные редакции, как газеты «Луг. Правда», так и «Соц. Донбасс» широко осветить опыт тех сел и колхозов, где благодаря хорошо проведенной разъяснительной работе удалось добиться массовой добровольной сдачи колхозниками и трудящимися единоличниками скрытого от учета расхищенного хлеба.

8. Отметить, что суд, милиция и органы прокуратуры недостаточно ведут борьбу с кулацкими элементами, саботирующими выполнение плана хлебозаготовок и ведущих разлагательную работу, как среди колхозников, так и среди единоличников, предложить прокурору т. Главному, нач. Гормилиции тов. Круглову и пред.суда т. Кучерову усилить репрессивные меры в отношении этих элементов.

Одновременно с этим предложить уполномоченным, секретарям партячеек, пред.колхозов и пред.сельсоветов форсировать выполнение директив партии по чистке колхозов от кулацких и классово-чуждых элементов.

Считать недопустимым, что вычищенные кулацкие элементы из колхозов продолжают оставаться в этих сельских советах, ведут разлагательную работу, поручить нач. ГПУ т. Райхштейну и прокурору тов. Главному провести соответствующие мероприятия об очистке, как колхозов, так и сельсоветов от кулацких элементов.

9. В связи с тем, что организованные кулацкие поселки во время раскулачивания находятся преимущественно рядом с колхозами, а поэтому кулацкие элементы, естественно, связаны с колхозниками и трудящимися единоличниками, ведут среди них разлагательскую работу и что, благодаря примитивно организованному надзору, часть кулаков из этих поселков разбежались и проникли в производство, просить Облпартком, Облисполком дать соответствующие директивы о ликвидации этих поселков и высылки кулацких элементов за пределы района.

Поручить т. Полянскому, Райхштейну и Главному от имени Горкома составить по этому вопросу соответствующую докладную записку.

10. В связи с выявленными фактами, когда отдельные «коммунисты», связанные с кулачеством, а также коммунисты, саботирующие выполнение плана хлебозаготовок, в некоторых партийных ячейках недостаточно решительно привлекаются к партийной ответственности, а дела на этих коммунистов от ячейки до ГорКК проходят чрезвычайно медленно, просить президиум ГорКК провести следующие мероприятия:

а) «Коммунистов», связанных с кулачеством и злостно саботирующих выполнение плана хлебозаготовок, как правило, не

только исключать из партии, но и применять к ним государственные меры (отдача под суд, высылка).

б) Командировать выездную тройку Партколлегии для разбора дел, связанных с хлебозаготовками, на месте.

в) Решения ГорКК в отношении «коммунистов», исключенных из партии за связь с кулацкими элементами и саботирующих выполнение плана хлебозаготовок, публиковать в печати.

11. Отмечая неудовлетворительное выполнение плана хлебозаготовок, большие потери при уборке урожая, разбазаривание и воровство колхозного хлеба в Давыдо-Никольском, Суходольском и Ново-Анновском сельсоветах, поручить комиссии в составе т.т. Романичева, Главного и Стародумова детально проверить работу партячеек, колхозов и сельсоветов указанных сел, с точки зрения выяснения причин создавшегося положения и виновников, допустивших это. Итоги проверки заслушать на Бюро Горкома 13/1-33 г.

12. В связи с тем, что в ряде сельских советов не полностью учтены посевы единоличников, а также многие колхозники имели свои собственные, не обобществленные посевы, кроме приусадебных земель еще на арендованной земле, достигающие иногда крупных размеров от 1 до 2-х га, и так как эти посевы, как правило, не были охвачены контракцией и выпали из хлебозаготовок, предложить комфракции Горсовета, партячейкам и уполномоченным выяснить все такие необобществленные посевы колхозников, а также единоличников и распространить на них контрактационные обязательства по хлебозаготовкам в счет выполнения районного плана.

13. Обратить особое внимание уполномоченных Горкома и секретарей партячеек на то, что проведение репрессивных мероприятий даст необходимые положительные результаты в выполнении плана хлебозаготовок только в том случае, если действительно будет развернута массово-политическая работа. Поэтому Бюро Горкома требует решительного усиления постановки массовой политической работы среди колхозников и единоличников, для чего необходимо расставить партийные силы для работы на кутках, в десятихатках, используя клубы, широко привлекая силы комсомольской организации и культурные силы села.

14. Констатируя неудовлетворительное состояние учета в конторе Заготзерно и на пунктах (разница в данных колхозов

и Заготзерно и т.д.) предложитъ комфракции Горсовета и РКИ организовать проверку состояния учета в конторе Заготзерно и ссыпнуктах.

г. Луганск

*Державний архів Луганської області, ф. П-5, оп. 1, спр. 136,
арк. 10–14.*

№ 66

**Протокол № 1 засідання президії
Старобільського райвиконкому**

5 січня 1933 р.

ПРИСУТНІ: Коденко, Чіркін, Загорайко, Мирошніченко
Головує Коденко
Секретар Мирошніченко
СЛУХАЛИ: Про стан виконання пляну хлібозаготівлі
по колгоспу «Перемога» та одноосібному сектору Байдівської с/р.
/Коденко/

УХВАЛИЛИ: 1. Констатувати що виконання пляну хлібозаготівлі по колгоспу «Перемога» та одноосібному сектору Байдівської с/р знаходиться під зривом його виконання (виконано на 1/1-33 р. колгоспом 51,5%, одноосібн. 34,3%). Колгосп «Перемога» колгоспники та одноосібники сл. Байдівки ще й даліше продовжують саботаж та роблять опір у виконанні пляну хлібозаготівлі, не повертаючи незаконно забраного та розкраденого хліба, ухиляючи від виконання контрактаційних зобов'язань з садібних посівів, ховаючи хліб в ями та замазуючи в печі аби не здати Державі.

2. Не дивлячись на переведену масово-роз'яснювальну роботу поруч із застосуванням репресій як за злісний саботаж у виконанні пляну хлібозаготівлі, а саме заборона продажу краму, віддання до суду управи колгоспу та голови с/ради, засудження 16 колгоспників за крадіжку хліба, 40 безспірних стягнень хліба у контрактантів, притягнення 23 господарств до суду, накладення на 25 господарств штрафу, накладення м'ясного штрафу в розмірі 15 місячного пляну

так в цілому на колгосп як не колгоспників і окремих одноосібників, ці репресії з'являються так для колгоспу як для колгоспників і одноосібників недостатніми, а тому просять Облвиконком занести колгосп «Перемога» Байдівської с/ради, а також і село Байдівку на чорну дошку.

Голова

/Коденко/

Секретар

/Мирошніченко/

Державний архів Луганської області, ф. Р-1202, оп. 1, спр. 20, арк. 19, 20.

№ 67

Витяг з протоколу № 11 засідання секретаріату Кадіївського міськкому КП(б)У

21 січня 1933 р.

Інформація тов. Ольшанского о плакате вывешенном в Алмазн. магазине № 22

1) Отметить политическую близорукость тов. Щеглова в вопросе выполнения постановления ГПК по снижению норм хлеба для второго списка и кустарей, выразившуюся в том, что Щеглов отделился простой формальной бумажкой по магазинам, не создал зав. магазин., не проинструктировал их.

Просить КК разобрать вопрос по чьей инициативе, на основании чего и кем был написан этот плакат (прилагается) «Согласно постановления вышестоящих партийных организаций с 24/ХІІ-32 года снижается выдача норм хлеба второму списку и снимаются вовсе со снабжения: кустари, портные, сапожники, парикмахеры и другие».

2) Поручить РКИ проверить наличие плакатов и содержание и по какому поводу написаны по торгово-кооперативной сети, а также разобрать порядок дальнейшего издания всяких плакатов, объявлений и т.д.

За секретаря Горкома

Я. Мокин

Державний архів Луганської області, ф. П-185, оп. 1, спр. 1091, арк. 25, 31, 33.

№ 68

З доповідної записки про результати перевірки бригадою Донецького обкому КП(б)У випадків голодування по Верхньо-Теплянському і Новоайдарському районах*Лютий–березень 1933 р.***І. Верхне-Теплянский район**

Наиболее пораженными в части необеспеченности колхозников средствами питания являются два села в районе: Большая Черниговка, имеющая 3 артели и 1 коммуну, насчитывающих вместе 644 двора с 2575 чел. населения и 305 [дворов] единоличников с 2014 чел. населения. Село Красный Октябрь, имеющее 6 колхозов, насчитывающих вместе 631 двор с 3154 чел. населения и 155 дворов единоличников.

В этих селах имеют место случаи хронического недоедания, имеет место значительно повышенная смертность населения, главным образом за счет стариков и детей.

За январь-февраль в Большой Черниговке имело место 37 смертных случаев, по селу Красный Октябрь с 25.ІІ по 5.ІІІ было до 7 смертных случаев. Однако есть много случаев незарегистрированных. Установить точно причины смертных случаев не представляется возможным, т.к. их записывают со слов заявителей.

По Большой Черниговке установлено по данным ГПУ, секретарей партячеек, предколхозов – далеко неполными – 157 случаев хронического недоедания, переходящего в стадию прямого голодания, по селу Красный Октябрь – также далеко не полным – 249 семейств хронически недоедающих. Здесь есть проверенные смертные случаи от голодания. В семье колхозника-бедняка Сидорова Бориса умер он сам и двое детей, а третий не установлено – родился ли мертвый или умер после, а мать сохранила его в хате. В семье бедняка Нечаева Ефима – умер он сам и его невестка.

Бригадой по Большой Черниговке проверены на выборку 8 семейств и по селу Красный Октябрь – 19. Во время проверки установлено, что основными продуктами питания по ряду семейств Большой Черниговки служат семена магары, выданные по 5–6 кг. на семью правлением колхоза, вместе со столченными черенками

кукурузных початков с стеблями кукурузы и подсолнуха и отваренной половой. В семьях, где положение сравнительно лучше, есть кукуруза с примешиванием толченых стеблей кукурузы и подсолнуха. В тех семьях, где отелились коровы, питаются кроме всего – водой с молоком. Семья бедняка-колхозника, больного туберкулезом Долженко Алексея несколько поддержалась благодаря отелу коровы, хотя последствия прямого голодания в форме отеков еще не исчезли.

По семьям кохозников села Красный Октябрь, находящимся в бедственном положении, во всех почти хатах ели конопляное семя, выданное по 3–7 кг. на семью. Пекут лепешки из истолченных просеянных бурьянов – лебеды, чемерики, половы, стеблей кукурузы и подсолнуха, черенков кукурузы. В семье Иванова Макара в печурке смалили конские ноги на холодец. В отдельных семьях, находящихся в лучших условиях, есть гарбузы кормовые и кормовой буряк в небольшом количестве. Кое-где есть капуста, выданная колхозами по 3-6 кг. на семью. Едят кочерыжки с капусты, покупают кофе, фруктовый чай, съедая сухим. Хлеба ни в одной проверяемой семье не обнаружено.

Переходя к оценке физического состояния колхозников и единоличников, следует сказать, что большинство на них являют признаки истощения на почве недостаточного питания от стадии похудения до начальных стадий отечной болезни. В отдельных случаях уже наступившие отеки исчезали под влиянием улучшения пищи (отелилась корова). Эти расстройства глубоко поражали старческие и детские организмы и смертные случаи в этом районе приходится, главным образом, на эти возрасты. Питание за счет суррогатов способствует появлению катаров желудочно-кишечного тракта, клинически выражающихся в спазматических болях, упорных запорах и вздутии живота. Редко встречаются заболевания, сопровождающиеся повышением температуры, связанные по-видимому, тоже с кишечной интоксикацией.

Санитарное состояние указанных сел крайне неудовлетворительное, антисанитарно содержится территория самих сельсоветов, что характеризует работу сансекций. Совершенно не проявляет себя в работе Красный Крест.

В обследованных селах Большая Черниговка и Красный Октябрь медицинская организация представлена амбулаторией, находящейся в селе Черниговке и обслуживающей, кроме упомянутых сел, и село Верхнюю Богдановку. Общее число обслуживаемого населения достигает более 12.000 чел. В наличном штате амбулатории один лекпом, положено же 2 врача и 4 лекпома. По заявлению лекпома, другие села, кроме Большой Черниговки, обращаются редко за помощью. Ему тоже редко приходится выезжать за отсутствием транспорта. Обеспеченность самого лекпома недостаточна. Он получает 12 кг. муки на себя и 6 кг. на всех иждивенцев, сколько бы их ни было, других продуктов нет совсем. В таком тяжелом положении находятся и все учителя.

Особенно в тяжелых условиях – исключительного истощения – находятся дети. Школы по селу Красный Октябрь не занимают, в Большой Черниговке очень упала посещаемость.

Всего только по 7 колхозам, насчитывающим 920 дворов и 4656 чел. населения, имеется детей до 5 лет 820 и от 5 до 12 лет – 807, или 34,9% ко всему составу населения. Однако, несмотря на большое число детей, в Большой Черниговке ясель совсем нет, а в селе Красный Октябрь хотя и организовали, но не обеспечили продуктами. В момент проверки состояния яслей – 5 марта – в них было на 27 детей только один пуд картофеля и никаких больше продуктов. Обслуживающий персонал этих яслей состоит из колхозниц, мало подготовленных к своей работе. Матери, несмотря на тяжелое положение в семье, забирали в этот день назад своих детей (3 случая). Завтраки в школе не организованы, только 5 марта зав[едующий] школой села Красный Октябрь получил наряд на 1 тонну картофеля, 0,5 тонны капусты для детских завтраков. Школы отапливаются плохо.

Секретари партячеек села Большая Черниговка до приема бригады совсем не занимались вопросом учета и проверки фактов голодания, зав[едующий] агитмассовой работы РПК т. Гончаренко заявил, что это не дело секретаря ячейки, пусть занимается ГПУ. Плохо, а все же лучше учет поставлен по селу Красный Октябрь.

Правления артелей организовали выдачу работающим колхозникам по 200 грамм капусты или магары, или отходов, особен-

но конюхам, чтобы не сорвать подготовку к севу. В колхозе им. Ленина для конюхов организованы завтраки, однако текучесть среди них очень велика: от артели «Труд» только 4 конюха работают больше месяца, 15% лошадей в результате плохого ухода никуда не годны. Для поддержки семей колхозников по селу Черниговка выдавали семена магары, по селу Красный Октябрь – капусту, конопляное семя, отходы и буряки. В результате – настроение бодрое, несмотря на тяжелое положение ряда семейств. Вопросами оказания помощи единоличникам никто не занимается.

Состояние лошадей по всем колхозам среднее. Большой процент слабых, т.к. конюхи очень слабые, а дежурят бессменно на конюшне. По всем 9 колхозам из 486 лошадей 92 слабых и 10 больных. Кроме этого, есть 169 волов с упитанностью ниже средней.

Причины такого тяжелого состояния в колхозах – это плохая организация работы в прошлом году и имевшее место 19 и 22 июля 1932 г. градобитие, уничтожившее по Большой Черниговке 1907 га и по селу Красный Октябрь 2348 га колхозных посевов. Этот град выбил и подавляющее большинство индивидуальных огородов колхозников и единоличников.

При хорошей организации труда колхозы до градобития с 4.VII – когда начали косовицу – до 19.VII, за 15 дней имели полную возможность скосить рожь, пшеницу и ячмень, к тому времени уже созревшие и впоследствии выбитые градом. В селе Красный Октябрь в самый разгар косовицы начали разукрупнять колхоз-гигант «Стучи машина», труддисциплина еще больше упала, уборку задержали. Кроме того, много повредили посевы бурьяны, а то, что осталось, в значительной степени разворовали, против чего почти не велось никакой борьбы.

Несмотря на то, что в артели «Октябрьская Революция» градобитие колхозных посевов почти не затронуло, семей колхозников, попавших в бедственное положение, в этой артели не меньше, чем по остальным артелям. Очень низкий учетный сбор урожая привел к тому, что в распределение вошло такое количество зерновых, которое не могло, как видно из приводимой таблицы, полностью обеспечить ряд семей колхозников.

**Распределение урожая по трудодням в колхозах
с. Большая Черниговка и с. Красный Октябрь**

Артели	Всего населения в них	Всего трудоспособных	Всего трудодней	Выдано натурой	Выдано в среднем на 1 трудодень (гр.)	Ср. число трудодней на 1 трудоспособного
«Труд»	842	372	73808	923,14 ц	1006	199
«Красный Партизан»	933	406	63327	865,33 ц	1365	156
«Коммуна Ленина»	311	161	32102	343,56 ц	1070	199
«Октябрьская Революция»	589	318	53166	684,78 ц	1288	167
«Стучи машина»	1254	689	112658	1182,06 ц	1049	163
«Заря новой жизни»	399	225	43334	433,34 ц	1000	192
«Пламя Октября»	719	340	51796	831,49 ц	1165	152
«Сталина»	249	124	16639	242,41 ц	1475	134

Однако распределение [не везде] реализовано правильно по трудодням, о чем говорят следующие данные по артели «Стучи машина»:

	Всего трудодней на семью	Получено натурой в кгр.	Приходится на 1 трудодень грамм
Карлов Н.И.	716	692	966
Головинский Н.М.	675	650	962
Нечаев П.Т.	610	623	1021
Якунин С.П.	606	554	914
Михайлов И.С.	489	736	1505
Чуроина Н.К.	225	305	1255
Нечаев Ф.Ф.	170	386	2269
Брежнев К.А.	88	402	4568
Юрьев К.И.	64	147	2297

Такое распределение больше всего ударило по многосемейным активистам-колхозникам, бывшим беднякам и середнякам, кто не воровал колхозный хлеб. В тяжелое положение попали и плохо работающие в колхозе колхозники с малым числом трудодней.

Районными организациями до приема бригады областного комитета партии, по существу, ничего не делалось за исключением выявления случаев голодания силами райуполномоченного ГПУ. Лишь во время работы бригады договорились об организации помощи колхозам со стороны района и о развертывании децзаготовок овощей по району, поскольку в колхозах для выдачи семьям колхозников почти не осталось продуктов: в артели «Стучи машина» почти ничего нет, в «Коммуне Ленина» есть всего 4 центнера проса, 8 пудов мяса на питание полевых бригад, 10 центнеров проса, 21,94 центнера кукурузы, 15 ведер капусты, 3 пуда жиров, 5 центнеров картофеля, 9 центнеров магары; в артели «Октябрьская Революция» имеется ржи 68 кгр, проса 8,27 центнера, конопли 12 центнеров, отходов 3,38 ц., капусты 30 пудов, картофеля 26 центн.; в артели «Красный Партизан» имеется проса 9 центн., пшеница 3,5 цент., отходов 40 пуд., муки 35 пуд., капусты 40 пуд. и мяса 6 пудов. Артели «Стучи машина» совхоз «Индустрия» не отдал 200 цент. отходов, причитающихся по договору за обработку полей, погнуив их в поле.

Своими силами район не сможет ликвидировать случаи голодания в трех больших селах: Большой Черниговке, Красный

Октябрь и Верхней Богдановке. Необходима помощь, особенно в части организации детских яслей, детских площадок не менее, как на 500-600 детей, организации детских завтраков по школам и помощи в организации питания бригад работающих колхозников с поддержкой их семей.

II. Ново-Айдарский район

Положение в Ново-Айдарском районе значительно тяжелее, чем в Верхне-Теплянском. Однако, учет и проверка фактов голодания не были организованы, почему действительные размеры голодания по колхозам не учтены. В наиболее тяжелом положении находятся три села, охватывающих всю черноземную часть района, – Колядовка, Алексеевка и Дмитровка. Колхозы этих сел в прошлом году, имели 40,1% всех колхозных посевов и 34,1% всех колхозных дворов в районе.

По предварительным данным установлено и проверено в селе Колядовка 69 случаев голодания, по Алексеевке 50 и по Дмитровке 29. Это объясняется тем, что секретари партячеек и предсельсоветов вопросом учета и проверки до приезда бригады, по существу, не занимались.

Бригадой проверено: по Колядовке 15 семейств, по Алексеевке 7 и по Дмитровке 21. По Колядовке имеют место массовые смертные случаи на почве голода.

В семье колхозника Шевченко Мартына умерло 5 чел., осталось 3; в семье Ляшенко Тимофея 3 чел, в семье Соловей Пантелея 2-е захоронены, 3-й труп лежал на лавке в хате; в семье Галич Романа умерло 2 человека. 7 марта обнаружено 2 трупа в семье бедняка-колхозника Бондаря Евменя, остался один мальчик. Колхозник Харьковский обнаружил труп бедняка Недбая в его хате, жившего одиночкой. С 1 января по 9 марта 1933 года зарегистрировано и выявлено 83 смертных случая, за последние 10 дней 19 чел. Однако точных данных нет, т.к. о смертных случаях не заявляют. Трупы лежат по несколько дней в хате, никто не хочет рыть ямы. Хоронят в погребах, сараях. Член партии Ткаченко своего отца зарыл в хате.

Правления артелей и сельсовет не организовали похорон трупов, поручив это дело бригадирам, которые в свою очередь ничего не делают.

Во время проверки обнаружено, что в семьях голодающих никаких намеков на продукты нет: едят льняную и пшеничную полову, истолченную с бурьянами и черенками кукурузных початков. В тех семьях, где случаев голодания нет, есть овощи, буряк и другие продукты, двери в хатах этих семей всегда на запоре, коровы, кролики, птицы находятся в хате. Но таких дворов небольшое число.

В большинстве голодают бедняцкие семьи.

В отдельных случаях едят кошек и собак: когда уполномоченный РПК Митин зашел к колхознику Пачкуну Пимену (живет одиночкой, жена бросила, имеет 100 трудодней), то он половину ободранной кошки варил, а другую мыл. Член партии Шевченко застрелил во дворе собаку, его сосед Рыбалко Иван взял эту собаку и съел. В квартире красноармейца Погребенко Филиппа, демобилизованного этой осенью, председельсовета обнаружил собачьи шкуры и кости.

По Алексеевке всего установлено смертных случаев 33, из них зарегистрировано только 21. Сколько в действительности смертных случаев, никто не знает. В семье красного партизана колхозника Михайлика Арсена все дети умерли, в момент проверки в квартире лежало два детских трупа. Хата была наполнена смрадом жженной шерсти, отец и мать у печки грызли черенки с кукурузы. На вопрос, что они палят, сказали, что съели соседскую кошку. В других хатах питаются чемерикой, половой. В семьях лучше обеспеченных есть кормовой буряк.

По Дмитровке смертных случаев всего за январь 5, за февраль 7 и за 9 дней марта 3. Причины не установлены, но положение проверяемых семей очень тяжелое. Продуктов питания нет, работающим колхозникам дают отходы по 200 грамм, в которых процентов 10 зерна, остальное – земля, бурьяны и другие суррогаты, из этих истолченных отходов детям пекут лепешки. Толкут и отваривают полову и кукурузные стебли, кое где есть кормовой буряк.

Степень поражения от недостаточного питания в этом районе значительно выше, чем в Верхне-Теплянском. Здесь очень много

выраженных случаев отечной болезни, много смертных случаев (5 случаев в день обследования в Колядовке), есть отдельные семьи, где детское население почти все вымерло.

Угрожающе стоит вопрос об элементарной санитарии в связи с тем, что трупы хоронятся с задержкой, часто в клунях, сараях и сенях квартир.

Медико-санитарное состояние этого района не лучше Верхне-Теплянского. Обследованные села обеспечены единственным лекпомом, находящимся в селе Колядовка. В этом же селе при амбулатории имеется небольшой приемный покой на 6 коек, но с 15. II он не работает за отсутствием продуктов для питания больных.

В наиболее тяжелом состоянии находятся дети. По Колядовке насчитывается всего 1021 чел. детей по колхозам, или 40,2% к населению; по Алексеевке 623 чел., по Дмитровке 986 чел. (до 5 лет – 237, с 5 до 8 лет – 374 и от 8 до 12 лет – 375 чел.), или 42,2%. В Колядовке имеется оборудование для яслей на 100 детей, но яслей нет. Резко сократилась посещаемость школ: по Алексеевке она составляет не более 40%, в Колядовке и того меньше. Завтраков в школах нет. Необходимо открытие яслей и детских площадок минимум на 800 детей с одновременной организацией завтраков по всем школам.

Сельские организации сёл Колядовки и Алексеевки не приняли своевременно мер к прекращению массовых случаев голодания. В Колядовке имелись для этого все возможности, в момент проверки бригады у них было: до 1000 пуд. кормового буряка, предназначенного для свиней, 4 тонны капусты, 80 цент. отходов для конюхов, 400 цент. льняного семени, из которых 100 цент. нужно сдать государству, 40 цент. оставить на семена, а 260 цент. можно было использовать. Но председельсовета тов. Чуйкин и секретарь партячейки тов. Лазоренко (бывш[ый] заворготделом РПК) после того, как правление колхоза посадили на 10 лет за разбазаривание хлеба, решили, что оказание помощи голодающим колхозникам тоже разбазаривание хлеба и ничего не делали. В с. Алексеевка секретарь партячейки Кривякин организовал поддержку коммунистам, не организовав одновременно помощи беспартийным колхозникам. В с. Дмитровке секретарь партячейки т. Поддубный иначе подошел к этому вопросу, организовав поддержку колхозников со

стороны колхозов, чем и объясняется меньшее число смертных случаев по Дмитровке, хотя число голодающих семей в этом селе не меньше, чем в первых двух.

Основная причина тяжелого положения колхозов этих сел – это плохая организация хозяйствования. В этих селах были созданы 3 гиганта-колхоза со всеми вытекающими отсюда последствиями. От стихийных бедствий по району погибло всего 2200 га (по данным РайЗУ), однако учтенный сбор хлебов, из-за широко развитого хищения, плохой обработки и уборки очень мал.

Низкий уровень учтенного урожая, что остался после хищений и потерь, предопределил и малое количество хлеба, вошедшее в распределение по трудодням: их при распределении очень плохо придерживались.

	Всего трудодней на семью	Получено натурой в кгр.	Приходится на 1 трудодень грамм
Село Колядовка:			
Гладких Корней	852	793	931
Доброскок С.	749	722	964
Бурим Гордей	695	746	1073
Кононей Фадей	440	443	1066
Бондарь Петр	380	552	1453
Село Алексеевка			
Бурин Филипп	682	735	1077
Галонов Федор	551	626	1116
Коваль Павел	323	406	1257

В колхозах организована поддержка конюхов, но очень слабая. Конюхи дежурят бессменно, что резко отрицается на состоянии тягловой силы, лошадей почти не чистят. Лошади к колхозникам не прикреплены.

Настроение в ряде семей подавленное, но все колхозники хотят лучше работать, чем раньше. Выходят на работу до последнего истощения.

РПК не обеспечил своевременного принятия мер к ликвидации случаев голодания. В данное время уже организуется учет и проверка всех случаев голодания со стороны секретарей парт-организаций. Намечено развертывание децзаготовок овощей в районе. Начата работа по организации помощи за счет имеющихся ресурсов. Возможности децзаготовок в Ново-Айдарском районе значительно меньше, чем по Верхне-Теплянскому, и без помощи областных организаций тут не смогут обеспечить проведения посевной кампании.

Необходимо в самом срочном порядке развернуть сеть яслей и детских площадок с учетом нуждаемости сел, с максимальным охватом детского населения – обеспечив всем необходимым. Принять меры к открытию всех школ по этим селам, добившись улучшения медицинского и педагогического персонала за счет большей внимательности к их нуждам со стороны РИКов. Одновременно принять меры к подготовке общественного питания для полевых бригад на весенний сев.

Бригада орготдела
обкома КП(б)У

Позняков
Свидлер

*Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130,
арк. 51–63.*

№ 69

Постанова Ворошиловського міськпостачу

4 лютого 1933 р.

За невыполнение распоряжений со стороны конторы Донмолпрома немедленно приступить к молокозаготовке на основании постановления СНК и ЦК ВКП(б) от 19/ХІІ-32. Обязательства на сдачу молока колхозами, колхозниками и единоличниками не доведены, чем сорван январский план молокозаготовки.

Управляющему конторой Донмолпрома тов. Котикову и заместителю тов. Квасникову объявить строгий выговор, предупредив, [что] в случае, [если] к 10/ІІ-33 не закончат работу по вручению обязательств, [не будут] иметь точного учета поступления и расхода молока, не усилят заготовку молока, дело будет передано следственным органам как за срыв рабочего снабжения. Предложить Донмолпрому производить отпуск молока в первую очередь диетстоловым, консультациям, больницам, санаториям, яслям.

Зав. міськпостачу

Підпис

Державний архів Луганської області, ф. Р-343, оп. 1, спр. 94, арк. 16.

№ 70

З довідки про хід підготовчих робіт до весняної кампанії
по районах Старобільського округу

8 лютого 1933 р.

...

Меловской район

...

Зав.сектором учета РЗО Шермер Николай, член партии, говорил: «Колхозы оставлены без семян, правительство заведомо нереальными планами угробило нас. Коссиор человек слабохарактерный, он согласился с теми планами, которые были преподнесены политбюро. Колхозы не могут засеять той площади, которая намечена планом. Для лошадей корма нет, а дальше еще хуже будет с лошадьми, мы будем сеять сто с лишним дней и результатов с этого ждать нельзя. План хлебазаготовок по последнему постановлению правительства мы не выполним и сельское хозяйство придет к окончательному упадку, кто-то виноват, а терпят колхозники, семян не заготовим и не посеем, а за это всех нас сошлют на Соловки».

«Украина на протяжении всего революционного времени и по сей час несет тяжесть революции, а россияне за их счет живут, это объясняется тем, что Коссиор и другие украинские главки боятся Москвы и в этом головотяпят».

...

Рубежанский район

...

В колхозе им. «Коссиора» правление – конскому поголовью уделяет мало внимания, у лошадей появилась чесотка. 2 января, по пути в Кабанье, лошадь будучи не подкована, оскользнулась, упала и разбила себе грудь. Колхозники дорезали ее и мясо разобрали по домам.

...

В колхозе «Незаможник» 24/1 от истощения пала лошадь, после снятия шкуры мясо в течение нескольких минут было разобрано членами колхоза. Колхозник Щеняцкий Григорий, бедняк, взял около двух пудов конины, заявляя, что берет для собак,

впоследствии сознался, что кроме бурака для еды у него ничего нет и конину взял для употребления в пищу.

...

Ново-Псковский район

...

Учитель Бондаренко Т.Т. в присутствии учителей, касаясь вопроса подготовки к весеннему севу, заявляет: «Наше правительство, как видно, решило угробить сельское хозяйство, что это за работа и какой может быть урожай, если в некоторых колхозах нет ни фунта семян. Колхозники едят бураки и гарбузы, а лошади сухую солому. Система сельского хозяйства подрывается основательно».

Член партии, Пом.Директора, Зав.участком Осиновской МТС, в своем письме на имя партотдела газеты «Коммунист» пишет: «Особенно скверное дело обстоит с лошадьми, они сейчас в самом скверном состоянии – никуда не годятся, так как нечем кормить, нет зернофуража. На чем будем работать, тракторов у нас мало и людей на весну не останется, разбегутся во все стороны, сделали 75000 трудодней, а остались совсем голодные; такому бы колхозу только жить, а он разваливается. Встает такой вопрос и его ставят колхозники, неужели для того делали революцию, чтобы всем хуже жилось теперь, чем при капитализме».

...

Державний архів Луганської області, ф. П-4, оп. 1, спр. 631, арк. 4–6, 11, 12.

№ 71

Витяг з протоколу № 10 засідання
Президії Донецького обласного виконавчого комітету
Рад Робітничо-Селянських та Червоноармійських депутатів

13 лютого 1933 р.

№ 6

Опитом

СЛУХАЛИ: Про занесення на чорну дошку колгоспів «Червона Україна», «Борець за правду» та «Червоне поле» (28.XII–1932 р.)

УХВАЛИЛИ: За опір виконанню плану хлібозаготівель та злісний саботаж, Донецький Облвиконком Постановлює:

1. Занести на чорну дошку такі колгоспи: комуну «Червоне поле» Маріупільської М/Ради Рубіжанського р-ну, колгосп «Червона Україна» Орловської с/ради Рубіжанського р-ну, колгосп «Борець за правду» – Хацапетівської с/ради Риківського р-ну та вжити до цих колгоспів таких заходів:

а) Припинити кооперативну та державну торгівлю з цими колгоспами та окремими колгоспниками.

б) Зовсім заборонити колгоспну торгівлю як для цих колгоспів, так і для окремих колгоспників.

в) Припинити кредитування, провести дотермінове стягнення кредитів та фінансових зобов'язань.

г) Перевірити та очистити всі колгоспи від контрреволюційних елементів-організаторів зриву хлібозаготівель.

Доручити РВК та МР телеграфно сповістити Облвиконком про здійснення цих заходів, а також кожні 3 дні інформувати про хід хлібозаготівель в цих колгоспах.

Голова Облвиконкому

(ЧУВИРІН)

№ 42

Опитом

СЛУХАЛИ: Про оштрафування колгоспу ім. Молотова, Н. Тарасівської с/р Ровенецького р-ну 15-ти місячним планом хлібозаготівель (4/II-1933 року).

УХВАЛИЛИ: За відвертий саботаж у виконанні наданого від держави плану хлібозаготівель, дозволити Ровенецькому РВК оштрафувати колгосп ім. «Молотова» Н.Тарасівської с/ради 15-ти місячним планом м'ясозаготівель, не знімаючи з нього зобов'язань по виконанню хлібозаготівель.

Заст. Голови Обл.ВК

(ЛІФШИЦЬ)

...

№ 65

Опитом

СЛУХАЛИ: Про занесення на чорну дошку села Третьяково, Біловодського РВК.

УХВАЛИЛИ: Затвердити постанову Біловодського РВК про занесення на чорну дошку села Третьяково, за злісний опір у виконанні планів хлібозаготівлі (заготівельний план виконано на 48,1%).

Заст. Голови Облвиконкому

(ЛІФШИЦЬ)

Державний архів Луганської області, ф. Р-693, оп. 1, спр. 223, арк. 51, 56, 63 зв., 64, 75.

№ 72

**Витяг з протоколу № 5
засідання бюро Новопсковського райпарткому**

14 лютого 1933 р.

СЛУХАЛИ: Про масову крадіжку зернохліба в Радгоспі «Червоне Руно» Білолуцького району мешканцями села Рудово Ново-Псковського району (лист Обкому від 9/II-33 року)

...

6. Доручити райпрокуратурі негайно розібрати цю справу на селі в показовому порядку.

7. Цю постанову оголосити в райгазеті «ЛК».

Секретар РПК

/Повстаний/

*Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 50,
арк. 23, 24.*

№ 73

**Витяг з протоколу № 72
засідання бюро Старобільського РПК**

2 березня 1933 р.

ПОСТАНОВИЛИ: Інформацію т. Машкова о состоянии радгоспа им. Шевченко принять к сведению.

Отметить, что создавшемуся катастрофическому положению совхоза, доведшему до падежа скота в размере: пало – 57, прирезано – 163, всего – 220, явилось непринятие решительных мер со стороны дирекции радгоспа, парт. профорганизаций, в связи с сильными заносами снега не обеспечено скота кормами, водопоем их, снабжение рабочих продуктами питания, спецодеждой.

Секретарь РИК

/Чиркин/

*Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 1983,
арк. 40, 42.*

№ 74

Витяг з протоколу № 73
засідання бюро Старобільського РПК

5 березня 1933 р.

СЛУШАЛИ: Об організації допомоги колхозам /т. Чиркин/

ПОСТАНОВИЛИ: Предложить фракции Райисполкома немедленно разработать практические мероприятия оказания помощи колхозам Проезжанского, Лиманского, Байдовского, Шульгинского, Покровчанских и Камянского с/советов, ответственность за выполнение этого возложить на т. Баштового, обязав его немедленно произвести перемол отпущенных по наряду у Облснаба 2632 кг зерна и в суточный срок выдать.

Поручить фракции Райисполкома поставить вопрос перед соответствующими организациями, исходя из напряженного состояния отдельной части колхозов об отпуске для Старобельского р-на минимум 8 тонн зерна, составление докладной записки по этому вопросу поручить рабочей части фракции РИК.

...

Секретарь РПК

/Чиркин/

Державний архів Луганської області, ф. П-28, оп. 1, спр. 1983, арк. 43, 46.

№ 75

Витяг з протоколу засідання президії
Старобільського райвиконкому

5 березня 1933 р.

ПРИСУТНІ: Коденко, Баштовой, Грузін, Кошевой, Макаревич, Хрестіч, Мирошніченко, Бровкін, Рибалка

Головує Коденко

Секретар Мирошніченко

...

3. СЛУХАЛИ: Протокол № 5 засідання президії Пісчанської с/ради з 29/1-33 року про застосування репресій за злісне невиконання контрактації хліба та м'яса. /Мирошніченко/

3. УХВАЛИЛИ: Постанову президії с/р про застосування репресій до злісних контрактантів, а саме:

БЕСЕДА Ілля Семенович. За не здачу м'яса штраф у розмірі 15-ти місячного пляна м'ясозаготівлі, або 40 кілограм та 400 кр. грішми ЗАТВЕРДИТИ.

НЕНЯ Павло Костянтинівич. Зняти з роботи інкубаційної станції як спекулянта коньми, запропонував Райфінвідділу обложити прибутковим податком.

БЕСЕДА Олександра Іванівна. Штраф по суду 400 крб. негайно стягнути на загальних підставах.

ЦИГАНКОВА Харит. Олександр. Штраф за не здачу хліба 600 крб. ЗАТВЕРДИТИ

ГРИГОРЕНКО Семен. За злісну не здачу хліба – штраф 700 крб. ЗАТВЕРДИТИ

КУЛІШ Інга Олександрівна. Штраф в сумі 300 крб. за не здачу хліба ЗАТВЕРДИТИ

БЕЗУГЛИЙ Семен. По скільки сім'я червоноармійця, син якого з 1917 року знаходиться в лавах червоної армії і зараз займає посаду комполка – постанову с/ради про накладання штрафу відмінити, запропонував с/раді добитися виконання контрактації добровільним порядком.

4. СЛУХАЛИ: Постанову Криничанської с/ради про виключення з колгоспу як кулаків: ЧЕРНУХУ Василя Микитовича, ЧЕРНУХУ Дениса Микитовича та СВИРИДОВУ Олександрю Петровну /Мирошніченко/

4. УХВАЛИЛИ: Постанову Криничанської с/ради ЗАТВЕРДИТИ.

5. СЛУХАЛИ: Постанову Шпотинської с/ради № 3 про застосування репресій за злісну не здачу контрактації, а саме:

5. УХВАЛИЛИ: ШПОТА Олександра Даниловна. Штраф в сумі 300 крб. за злісну не здачу хліба утайку посіву – ЗАТВЕРДИТИ, позбавив права користування польовою та садибною землею, вислати за межі України як господарство заможне завжди вороже ставилось до виконання державних обов'язків, мало тісний зв'язок з куркулями та перетримувало їх, занімалось крадіжкою та приховуванням колгоспного хліба.

ШПОТА Яків Кондратьєвич. Постанову с/ради про виключення з колгоспу – ЗАТВЕРДИТИ, як заможне господарство, маючи як до так і після революції батраків, завжди вороже ставилось до виконання державних обов'язків, переводив розкладницьку роботу серед колгоспників, вислати за межі України.

СЕРЕДЮК Яким Архипович і ЧИПКАЛЕНКО Олексій. Постанову с/р про виключення з колгоспу ЗАТВЕРДИТИ, запропонував с/раді довести плян весняного посіву на 1933 рік.

ЧИПКАЛЕНКО Андрій Евтеєвич. Постанову с/ради про виключення з колгоспу як сина полицяя і кулака, який провадив розкладницьку роботу серед колгоспників – ЗАТВЕРДИТИ та вислати за межі України.

6. СЛУХАЛИ: Постанову П-В-Покрівської с/ради про застосування репресивних заходів за невиконання пляна м'ясозаготівлі.

6. УХВАЛИЛИ: РИСУХИН Петро Іванович. За невиконання зобов'язань по м'ясу – штраф 110 крб. ЗАТВЕРДИТИ.

ЖЕВАГА Григорій Семенович. За невиконання зобов'язань по м'ясу штраф в сумі 150 крб. ЗАТВЕРДИТИ.

КАТАСОНОВ Іван Іванович і КАТАСОНОВ Андрій Іванович – Постанову с/ради та колгоспу про виключення з колгоспу ЗАТВЕРДИТИ.

7. СЛУХАЛИ: Постанову Бондарівської с/ради та колгоспу про виключення з колгоспу як кулацькій елемент КРАВЦОВА Грицька Арсентьєвича та ІЛЬЧЕНКА Семена Єгоровича.

7. УХВАЛИЛИ: ЗАТВЕРДИТИ, запропонував с/ради негайно довести плян весняної компанії.

...

Голова

/Коденко/

Секретар

/Мирошниченко/

Державний архів Луганської області, ф. Р-1202, оп. 1, спр. 20, арк. 22–25.

№ 76
Інформація в ЦК КП(б)У
про випадки голодування в сільських районах Донбасу
і надання їм продовольчої допомоги

9 березня 1933 р.

№177
т. КОСИОРУ
Совершенно секретно

В дополнение к прежней нашей информации посылаю Вам сводку ГПУ о случаях голодания. Мы крепко установили по линии горпарткомов обязательную проверку каждого факта, кроме того, мы ежедневно из своих средств отпускаем продовольствие сельским районам. Но это крайне недостаточно.

Хотя и сводки всегда преувеличивают количество голодающих (однако нами это установлено специальной проверкой райпарткомов) – эти факты последнее время заметно увеличиваются. Мы уже поставили перед Вами вопрос об оказании сельским районам Донбасса продпомощи.

Настоятельно повторно просим ЦК из фонда продсуды выделить Донбассу 50.000 пудов [продовольственной помощи].

Если мы продпомощь Старобельщине [...] сейчас не завезем, дальше будет весьма трудно.

Учтите, что нам приходится помогать также и совхозам.

Секретарь обкома КП(б)У

Саркис

Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130, арк. 19–21.

№ 77

**Довідка Донецького обласного відділу ДПУ
Донецькому обкому КП(б)У про посилення продовольчих
труднощів у ряді районів області та смертності населення
на ґрунті голодування***

9 березня 1933 р.

По матеріалам райапаратів ГПУ, отриманим нами за останню декаду, видно, що в ряді районів області продовольственні затруднення місцями приймають угрожаючі форми і розміри.

В окремих селах наряду з поголовним голодуванням колхозників відзначається і зростаюча смертність.

За період з 27 лютого по 9 березня с.г. включительно по 21 району області зареєстровано 1008 голодаючих сімей. [...] В 648 з них голодаючих членів сімей встановлено 2569 чоловік. З них членів і кандидатів партії 11 чоловік.

З загального числа голодаючих к самотнім сім'ям відноситься 12 сімей з числом членів сімей в них – 61 чоловік. В окремих районах** вказане число голодаючих розбивається наступним чином:

---

* Того ж дня секретар Донецького обкому партії С.Саркісов направив копію довідки до ЦК КП(б)У і водночас порушив питання про виділення Донбасу 50 тис. пудів хліба. Документ друкується нижче.

** В таблиці подані райони, які з часом увійшли до складу Луганської області.

№ п/п	Район	Колич. голодающих семей с установл. количеством чл. семьи	В них голод. членов семей	К-во семей с неустан. числом чл. семьи	Примечание
1.	Верхнетеплянский	291	1335	-	Одиночек 39 человек. Поражено фактами голодания 66 сельсоветов, в них колхозов – 70.
2.	Новопсковский	190	570	2	
3.	Старобельский	53	140	19	
4.	Новоайдарский	12	62	72	
5.	Беловодский	12	58	33	
6.	Троицкий	10	39	15	
7.	Красный Луч	8	37	2	
8.	Луганский	3	23	45	
9.	Меловской	6	17	6	
10.	Ровенецкий	-	-	2	
11.	Рубежанский	5	22	-	

В Новопсковском районе в с. Шапарском был зарегистрирован факт людоедства. Колхозница Х. со своей 16-летней дочерью зарезала свою 11-летнюю внучку.

За период с 1 февраля по 9 марта с. г. включительно на почве голода по 12 районам области умерло 245 человек, из них: детей (по не совсем точному учету) 76 человек. Из них к семьям одиночников относится 20 детей.

По районам число умерших распределяется так:

Районы	Общее число умерших	Из них детей	К семьям единолич. относятся
Новопсковский	111	38	5
Беловодский	32	10	-
Рубежанский	26	2	2
Меловской	13	9	-
Троицкий	8	7	7
Старобельский	45	7	3
Новоайдарский	8	3	3
Теплянский	2	-	-

Попутно с приведенными фактами действительного голодания в отдельных районах за последнюю декаду отмечено 11 фактов симуляции голода.

Заместитель начальника Донецкого
областного отдела ГПУ

Соколов

*Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130,
арк. 19–21.*

№ 78

**Доповідна записка Міловського райкому партії
Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труднощі
у районі та заходи надання допомоги населенню***10 березня 1933 р.*

Настоящим информирую Вас по вопросу создавшихся продовольственных трудностей в нашем районе.

В конце февраля и начале марта продовольственные трудности в части колхозов района значительно усугубились. В районе по этим колхозам на почве недоедания и полного истощения есть случаи смерти, которых за последние три декады зарегистрировано до 40; семей, которые находятся в тяжелом состоянии, большинство, из них на почве истощения, опухшие, нуждающиеся в срочной помощи, в районе есть до 200. Большинство из смертельных случаев припадают на возраст стариков и детей, причем часть из этих смертельных случаев была связана с заболеванием корью и другими болезнями, которые усугубились недоеданием, после чего наступила смерть. По данным проверки работниками ГПУ установлено, что все эти семейства из бедняков и середняков-колхозников, есть отдельные семьи из сельских активистов-партийцев. Среди них имеется незначительная часть лодырей, остальные — имели от 100 до 250 трудодней, но многие из них многосемейные, где мало трудоспособных.

Нужно отметить, что при первом появлении этих случаев местными организациями не было проявлено надлежащей инициативы для их ликвидации, и лишь после принятия решительных мер удалось добиться организации оказания некоторой помощи на местах, хотя положение в этих колхозах не позволяет изыскать хлебных ресурсов, кроме таких продуктов, как буряк, капуста и кое-где незначительное количество картофеля.

С получением помощи из области, которой с последним нарядом мы получили 36 ц, нам удалось оказать помощь наиболее находящимся в тяжелом положении семьям, добавив к полученному хлебу 50–60% также суррогатов, картофеля, буряка и жмыха. Полученная помощь на протяжении марта месяца нам окажет зна-

чительную поддержку. Кроме всего этого, мы принимаем все меры к изысканию местных ресурсов для оказания помощи.

9 марта в конце пленума РПК мною на закрытой части секретарей и уполномоченных был дан ряд указаний для принятия мер по этому вопросу на местах.

За последнее время на почве продовольственных трудностей отмечено ряд случаев в некоторых колхозах невыхода на работу, особенно со стороны конюхов и других рабочих.

Все эти факты, особенно сейчас заметно, активно используются контрреволюционным элементом для срыва подготовки к весне.

Учитывая все последствия этих вопросов, мы приняли все меры к проведению массово-организационной и практической работы по линии партийных ячеек и органов ГПУ для облегчения и ликвидации создавшихся продовольственных трудностей.

В дальнейшем для проведения весенней посевкампании я все же просил бы оказать нашему району возможную продовольственную помощь.

Секретарь райкома КП(б)У

Стражев

Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130, арк. 22.

№ 79

**Повідомлення ДПУ УСРР Центральному комітету КП(б)У
про тяжкий продовольчий стан та заходи допомоги
голодуючому населенню в с. Шапарське
Новопсковського району**

14 березня 1933 р.

В с. Шапарском* Новопсковского района из 230 хозяйств (212 колхозных и 18 единоличных) совершенно не имеет продуктов питания и голодает 190 хозяйств, которые употребляют в пищу мясо кошек и собак, разные отбросы и падаль.

Среди голодающих насчитывается 570 человек опухших и больных. За время с 1 января по 20 февраля умерло от голода

74 человека, в том числе 38 детей. Из числа умерших 5 человек одиночников, остальные колхозники, выработавшие от 200 до 700 трудодней, получившие в свое время по 550 г хлеба за трудодень.

Правление колхоза на неоднократные просьбы колхозников об оказании помощи в этом отказывало, несмотря на наличие 170 ц. зерновых отходов.

Райисполкомом оказана продпомощь в количестве 1 т. зерна. Правлению артели предложено немедленно перемолоть 50 ц. отходов и снабдить печеным хлебом в первую очередь особенно нуждающиеся семьи колхозников.

Зам. председателя ГПУ УССР

Леплевский

ЦДАГО України, ф. 1, оп. 20, спр. 6274, арк. 181.

Опубліковано:

Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / Кер. кол. упоряд. Р.Я. Пиріг. – К.: Політвидав України, 1990. – № 186. – С. 439.

№ 80

Доповідна записка

**Новопсковського райкому партії Донецькому обкому КП(б)У
про продовольчі труднощі в селах і колгоспах району
та надання допомоги населенню**

16 березня 1933 р.

К ранее посланной докладной записке о продовольственных затруднениях в отдельных селах и колхозах района дополнительно сообщая. Несмотря на ряд принятых мер со стороны райорганизаций по оказанию продовольственной помощи голодающим колхозникам из местных ресурсов и полученных с области 8,8 т. хлеба, в районе по селам имеются случаи голодания. Членами бюро [райкома], работниками ГПУ и самим лично на сегодняшний день установлено факты голодания, опухания и смертности от голода по следующим сельсоветам: Шапарск, Лизино, Целуйково, Лубянка, Булавиновка, Заводянка, Рибянцево, Конопляновка,

Паньковка, 2-я Белокуракино, Макартетино, Заиковка, Караван-Солодкий, Новороссошь, Писаревка и Курячевка. Из имеющихся 34 сельсоветов в 18 имеются такие факты. В одних селах в меньших размерах, в других в больших, как-то:

В селе 2-й Белокуракино нуждается в срочной продовольственной помощи 502 человека, из них: колхозников 205 человек, единоличников 297 человек, многие из них лежат уже опухшие от голода. Умерло за январь, февраль и половину марта 94 человека – колхозников 38 человек, единоличников 40 человек и кулаков 15 человек. Голодные колхозники и единоличники употребляют в пищу павших лошадей, кошек, собак, старую кожу. В этом селе у единоличницы, беднячки М., муж которой исчез неизвестно куда месяц тому назад, за период февраля м-ца умерло двое детей, из которых два трупа было съедено матерью и 20-летней дочкой, третьего 16-тилетнего сына зарезали под 15 марта с целью употребления в пищу.

На место для расследования выехал начальник райотдела ГПУ т. Еременко, для проведения соответствующей работы – председатель РИК т. Роенко.

В селе Курячевка от голода лежит 40 человек, умерло в марте 12 человек.

В селе Лизино с 22 февраля по 10 марта 1933 г. умерло 63 человека. Установлено, что мрут не только от голода, но и от употребления в пищу разных суррогатов, отходов, которые имеют большой процент засоренности семян разных трав, а также от простуды. Умиრაю в большинстве старики 50 лет и выше, дети, в меньшей степени подростки и средних лет. Из всех проверенных фактов голодания колхозников и единоличников в большинстве: лодыри, симулянты, имеющие мало трудодней в колхозе и не обрабатывающие своих огородов, ездившие на заработки в Донбасс, совхозы, а на зиму возвратившиеся на село, но есть и хорошие колхозники, как-то: колхозник Пономаренко Андрей, бедняк, семьи имеет 5 человек, выработал 492 трудодня, получил 6 ц. хлеба, сейчас выявлено, что вся семья голодает. Есть случаи проведения инсценировки голодания. В селе 2-м Белокуракино: единоличница Рудяшкина притворилась, что она голодает, и у нее нашли яму, где было 2 ц[ентнера] ржи и кукурузы. Замечается бездушное отношение населения и даже отдельных сель-

ских руководителей как к голодающим, так и умершим. В с. Курячевке 8 человек умерших лежало несколько дней. В с. Писаревке 12 человек несколько дней лежали, а затем захоронили в одну яму.

Нами сейчас приняты все меры к недопущению таких явлений. Кроме использования отходов и овощей в колхозе с райцентра выдали нуждающимся колхозам 350 пудов муки из пшеничных отходов, 350 пудов муки. Из полученных 8,8 т. хлеба, 18,1 т. картофеля, 5,6 т. буряков и т.д. организовали общественное питание бригадам. В колхозах и наиболее пораженных селах (Шапарское, Лизино, Целуйково) организовано горячие завтраки при школах, в менее пораженных селах выдают колхозникам помощь на руки, помощь оказываем тем, кто действительно нуждается, после тщательной проверки. Помощь, какую оказываем, имеет положительные результаты, в Шапарском, Лизино, Целуйково, Солодково положение гораздо улучшилось. Сейчас также в тех селах, где имеются массовые голодания, организуем общественное питание в колхозах по бригадам, в незначительном количестве помощь выдаем на руки.

Секретарь Новопсковского РПК

Повстаный

*Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр 130,
арк. 28, 29.*

№ 81

Витяг з доповідної записки уповноваженого РПК Мельмана секретарю РПК Повстаному

27 березня 1933 р.

Тепер щодо самих колгоспників: мається багато пухлих на бригади з 10 по 26 березня померло 5 чоловік. Оскільки можемо, допомагаємо тільки ударникам, колгоспникам даємо піддержку. Но симулянтам, ледарям, хоча і маються випадки що є пухлі, допомагати ми їм не можемо, оскільки у них немає трудовнів в колгоспі.

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 81,
арк. 8, 9 зв.*

№ 82

**Повідомлення Рубежанського райкому КП(б)У
Донецькому обкому партії про випадки голодування
у районі та заходи продовольчої допомоги населенню**

29 березня 1933 р.

По данным ГПУ, информации секретарей партячеек и по данным уполномоченных РПК, случаи голодовок имеют место, особенно в таких сельсоветах: Чабановка, Мариновка, Н[ижняя] Покровка, Боровеньки, Епифановка и Н[овая] Астрахань.

Эти сельсоветы объединяют 14 колхозов. Большинство сельсоветов были нами различными способами и методами проверены. Примерно по последним данным в этих сельсоветах голодают 50 семей, что же касается остальных, пока такой остроты не ощущается, за исключением отдельных лиц.

В наиболее пораженные села мы из местных средств отпустили 10 т продуктов питания и, кроме того, разных овощей 10 т.

Всем секретарям партячеек и председателям сельсоветов была вручена для прочтения строжайшая директива о принятии срочных мер на месте по оказанию помощи в каждом отдельном случае за счет мобилизации внутренних ресурсов.

В связи с началом раннего сева дали директиву ввести выдачу горячей пищи колхозникам на работах.

Секретарь РПК

Варшавский

*Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130,
арк. 35.*

№ 83

**Заява від шофера С. Протасова до політвідділу
з проханням про надання допомоги***31 березня 1933 р.*

Цим прошу товарищ політотдела, будь ласка, допоможіте хотя ви нашему горю, скажіте пожалуйста, для чіво наша дірекция нас так моріть голодом і наші все, як робочком, бухгалтер, вот напірмер у міня із 17/III-33 нет есть совершенно нічіво, кроме буряка і я просіл у ніх допомоги в харчуванні, они не дають, вот напірмер молока: я прошу у ніх – они не дают, а другим робочім, как кузнеци, всю зіму бралі і січас, я не імею дома своїх коров, а я сроду не імею і нет на міня нікакого даже не обрацают вніманія, хотя давалі б проса, бо я вже два раза біл пухлий і потом одного імею пацана і тот помірает, пухнет, вот почему в тов. Букаренко і Следьки деті едят хлеб? Разве в меня не такой мальчик або і сам я? Цим прошу допомогти мне, бо я вже далі не можу работать, у міня нет сіл, в чем росписуюся.

Протасов

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 1047,
арк. 6, 6 зв.*

№ 84

**Доповідна записка Новопсковського райкому партії
Донецькому обкому КП(б)У про факти вживання в їжу
трупів померлих та заходи щодо подолання голоду***5 квітня 1933 р.*

20 марта с.г. в селе Булавиновке умер единоличник Круподера Свиридон Николаевич, 46-ти лет. Жена его Мария Ивановна 23 марта, на почве голода, порубала труп на части и сложила в бочку с целью употребления в пищу, причем обнаружили это 25 марта, и руки от трупа уже были приготовлены для пицци и по признакам частично съедены. Председателю сельсовета Овчаренку

Круподера Мария сообщила о смерти мужа 20 марта и просила помощи закопать его, но последний помощи не оказал и только 25 марта послал секретаря сельсовета проверить, закопала ли она труп, и последний обнаружил, что труп порубленный.

Круподера Свиридон – единоличник, бедняк, в 1932 году дома сельским хозяйством не занимался, был в ЦЧО и только зимой вернулся в село. Председатель сельсовета за халатное отношение привлекается к ответственности. Село Булавиновка находится в тяжелом продовольственном затруднении. Колхоз выполнил план хлебазаготовки на 83,2%, колхозники получили на трудодень 1,2 кг, из них 46% пошло на общественное питание, единоличники почти не сеяли, большинство из них ходили на заработки в Донбасс и ЦЧО.

Районом была отпущена продовольственная помощь 30 пудов житной муки, бураков 100 пудов, картофеля 25 пудов, разных отходов 30 пудов. В школе для детей организованы горячие завтраки, организуем на бригадах общественное питание для более нуждающихся колхозников.

При проверке по отдельным селам района голодающих обнаружено ряд симулянтов, упорно скрывающих зерно, как-то: в селе Алексеевке кулак Нещерет Трохим умер от голода, и у последнего нашли яму с кукурузой, большинство которой погнило. В селе Макретино у Поповой Елены муж умер с голода, дети лежат пухлые, а у неё 25 марта найдено 7 пудов кукурузы, 12 кг гороху, 10 кг подсолнуха и т.д. В том же селе у единоличника Стрельцова Семена Мироновича, который заявлял, что голодает, обнаружено 8 пудов ржи, 3,5 пудов кукурузы. У колхозницы Юрченковой, которая заявляла на собрании, что она пухнет от голода, 24 марта обнаружено 8 пудов ржи и т.д.

Секретарь РПК

Повстаный

Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130, арк. 38.

№ 85

Інформаційна записка керівнику бригади обкому КП(б)У
тов. Воробйову

11 квітня 1933 р.

...

НАСТРОЕНИЯ МАСС И СЛУЧАИ ПРОЯВЛЕНИЯ ГОЛОДОВОК
В ОТДЕЛЬНЫХ СЕЛАХ

Настроение среди основной части колхозников мы имеем такое, что люди ждут скорей бы ехать в поле и приступать к работе, хлебные обязательства колхозами и индивидуальными хозяйствами на 10/IV вручены на 100%, правда имели случай, когда 3 индивидуальных хозяйства отказались от получения хлебных обязательств, одно хозяйство в Кисловке, второе хозяйство в Аношкино и третье хозяйство в Цыгановке, после чего последним были вручены хлебные обязательства на основе обязательного закона. Кроме того, со стороны отдельных колхозников и единоличных хозяйств лодырей имеем заявления такие, что если государство даст хлеба тогда мы будем сеять. Одновременно мы имеем место в районе в отдельных селах факты проявления голодовок со стороны отдельных колхозников и единоличных хозяйств, распространение случаев голодовки особенно мы имеем в таких селах: Богородицкое, Козарик, Ильинка и в меньшей мере проявление фактов голодовки в селах: Аношкино, Тарасовка, Н-Никоноровка, Свистуновка, реагируя на проявление фактов голодовки после соответствующей проверки районными организациями согласно полученных разнарядок роздано муки голодающим хозяйствам 8948 кг, кроме того, сельскими организациями было роздано значительную часть бурака, картофеля. Следует отметить, что на сегодня в отдельных колхозах Ильинка – «Шевченко», Козарик – «Оборона страны», Богородицкое – «Большевик» имеется необходимость в помощи отдельным колхозникам, в случае не оказания помощи мукой или другими продуктами будем иметь место невыхождаемости отдельными колхозниками на работу во время полевых работ. Кроме того мы имеем распространение случаев собаководства и мяса павших лошадей, например: в селе Ильинка колхозник Промский Кость

имеющуюся у него собаку зарезал и съел, Токарев и Елисеев единоличники середняки поели имеющихся у себя собак, кроме того занимались ловлею чужих собак для еды, с. Аношкино голодающие хозяйства разобрали мясо павшей лошади для еды. Кроме того, имеем случаи с 8/IV на 9/ IV кулак села Маньковки Ляшенко Михаил проданный за невыполнение плана хлебозаготовок заманил к себе мальчика 10 лет сына члена коммуны «Червоний Шлях» Морозова, которого зарезал, часть мяса сварил для употребления, после чего Ляшенко скрылся с женой. Соответствующими организациями принимаются меры к розыску кулака Ляшенко. Проявление фактов голодовки кулаки используют для агитации и сами демонстрируют озверелые формы кулацкой борьбы, например, с. Аношкино кулак Лемзяков Денис помер от недоедания в то время, как у него обнаружено 7 пудов пшеницы и 8 пудов проса, Григориев Кузьма вычищенный из колхоза, ходил по селу и занимался попрошайничеством, у которого обнаружено 10 пуд. ржи. Аналогичные формы классовой борьбы имеем в ряде других сел: Покровск, Тарасовка, Н-Красная.

Исходя из вышеизложенного Партийный комитет сейчас все свое внимание сконцентрировал на продолжении сбора недостающего посевматериала и подготовку разворота массового сева, вследствие чего мобилизован весь районный актив и разослан в колхозы. Кроме того присланные 9/IV обкомом КП(б)У 15 чел. посланы непосредственно в бригады и колхозы.

СЕКРЕТАРЬ ТРОИЦКОГО

РАЙПАРКОМА

/подпись/

ЯЧЕНИН

*Державний архів Луганської області, ф. П-4, оп. 1, спр. 634,
арк. 16, 17.*

№ 86

Витяг з протоколу № 34 засідання бюро
Верхньотеплянського РПК*13 квітня 1933 р.*

5. За злостний саботаж немедленно 10 единоличных хозяйств лишить земельных наделов, включая усадьбы, и выслать их из пределов района в отдаленные местности Севера. Просить областные организации утвердить это решение.

6. Предупредить всех единоличников, не приступивших еще к севу, что если они и дальше будут продолжать саботаж, то к ним будут применены меры воздействия в соответствии с решениями партии и правительства, с лишением земельных наделов и высылкой в отдаленные местности, при бесспорном взыскании причитающегося количества по обязательной поставке государства хлеба.

7. За полное отсутствие массового сева, за потерю классовый бдительности, за прямое содействие кулацкому саботажу снять с работы и исключить из рядов КП(б)У секретаря Ст-Айдарской партячейки Шерстюка и председателя Болотенского с/совета Панарина. Последнего немедленно арестовать и привлечь к судебной ответственности.

Просить Луганский горком КП(б)У и КК немедленно исключить из партии и привлечь к судебной ответственности Смирнова, присланного Луганским горкомом КП(б)У на помощь району и работавшего уполномоченным РПК по Болотенскому с/с, как проявившего прямое предательство и дезертировавшего с села без ведома организации.

8. Арестовать и привлечь к судебной ответственности полевода колхоза «8-я пятилетка» Болотенского с/с Левченко, допустившего явно вредительский посев, производя высев по 80 кг на га.

9. Объявить строгий выговор с предупреждением за необеспечение массового сева по колхозам, за игнорирование единоличников, за слабую борьбу с кулацким саботажем секретарям Кр-Октябрьской ячейки Радтонову, Петровской № 2 Аникиенко,

Александровской Чебанову и председателям В-Ольховского с/с Несмиянову и В-Герасимовского Золотареву.

Секретарь РПК

/Чиркин/

Державний архів Луганської області, ф. П-207, оп. 1, спр. 722, арк. 42–45.

№ 87

Повідомлення Політсектору Донецького обласного земельного відділу Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труднощі, смертельні випадки та людоїдство

19 квітня 1933 р.

По полученным политсводкам начальников политотделов МТС наблюдаются по ряду районов из-за отсутствия продовольственных фондов смертные случаи и людоедства, характерными из них являются:

По Белокуракинской МТС, политсводка от 6 апреля: по колхозам «Карла Маркса», «Коминтерн», «Червоный хлебороб», «Новое життя», «Сталина», «Червоный прапор» остро нуждающихся по неточным подсчетам 2452 человека. В этих колхозах за январь-март месяц от недоедания умерло 578 человек, из которых 218 детей, 182 стариков, 189 трудоспособных.

Отмечены случаи людоедства, характеризующиеся следующими фактами: колхозник Бабенко Лука 28 марта у умершего брата отрезал голову, руки и ноги, выбросил в реку, а остальное употребил в пищу.

Хрипунова Ирина задушила свою внучку 9 лет и с внутренностей готовила пищу. Хрипунов Антон от умершей сестры 8 лет вытаскивал внутренности и употребил в пищу, и ряд других случаев.

По Старобельской МТС: в колхозах села Песчаное на почве отсутствия продовольствия умерло 54 человека, Шульгинка – 96.

По Осиновской МТС: в колхозах с. Писаревка – 18 человек, Булавиновка – 30 человек. Со стороны местных и районных организаций оказывается недостаточная помощь. Имеются случаи

невыхода на работу. Имеются опасения, что непринятие мер может отразиться на посевкампании.

Ставя Вас об этом в известность, прошу дать соответствующие указания.

Начальник политсектора облземотдела
Секретарь

Кудрявцев
Толмачева

*Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 130,
арк. 47.*

№ 88

З протоколу засідання правління колгоспу ім. Балицького Христовської сільради Слов'яносербського району

20 квітня 1933 р.

Повістка денна:

1. Про видачу хліба колгоспникам.

Ухвалили: видачу хліба в печеному виді прекратить на квітень місяць. На 10 днів видать мукою кращим колгоспникам, заборонити видачу симулянтам та нововступившим членам в колгосп. Видать муку з такого розрахунку: на робітника-рільника 400 гр. муки на день, робітнику господарчих робіт 300 гр., старим та хворим 250 грам, школьникам 300 гр., дітям для ясель впровадить випечку хліба, установив норму 200 гр. на день, трактористам видавать хлебом по 800 грам.

*Державний архів Луганської області, ф. Р-259, оп. 1, спр. 162,
арк. 79.*

№ 89

**Доповідна записка уповноважених Косарева і Панченка
секретареві Новопокровського РПК***27 квітня 1933 р.*

Мы, работающие в селе Тишковка, ставим вас в известность о том, что в настоящее время у нас нет денег и в коллективе продуктов, которые необходимы для существования, нету кроме той муки, которую мы получили из РВК по 8 килограмм, которая была в виде лепешек потому что ее везли во время дождя, поэтому мы просим в первую очередь выдать нам денег и продуктов, по возможности тех, которые у вас в закрытом парке, консервы, сахар, потому что работать в таких условиях нельзя, поэтому, не нарушая всякой дисциплины, мы доводим к сведению вас, на что просим ответа.

Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 70, арк. 39.

№ 90

**Інформаційний лист про хід весняної сівби
до Новопокровського РПК***27 квітня 1933 р.*

...

Економічний стан з харчуванням скверний. Серед колхозних дворів на 50% на сьогодні відсутнє всяке харчування, навіть у тих дворах, що в минулому році працювали сумлінно; ресурсів в колгоспах для видачі харчепродуктів немає нічого; усього мається кукурудзяна крупа 4 ц., яка видається виключно на польові роботи. Расход по всім бригадам в 1 день 20 кило, що вистачить на 12, 15 днів з розрахунку 200 гр на 1 чоловіка. Харчування школи дітей припиняється за відсутністю продуктів, так і для дитясел, де мається дитвори 50 дітей. Останні дні виявляється, що на роботі у полі є колгоспники пухлі по 2, 3 чоловіка на бригаді. Смертність людності за час з 1/ IV по 26/IV 33 р. Чоло-віків 20 осіб, жінок 11 осіб; з них більшість до 10 років 17 осіб; 40 до 50 років 6 осіб. Відвідування школи учнями на 30%.

Секретар п/о /підпис/ 27/IV 33 р.

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 93,
арк. 2 зв.*

№ 91

Витяг з протоколу засідання Президії Старобільського РВК

10 травня 1933 р.

СЛУХАЛИ: Про саботаж сівби по Половинчанській сільраді арт. Шевченко, де в керуючих органах приправився куркуль і правління колгоспу примиренські ставилось до цього. Не організувало втягнення в роботу по посіву 80 корів колгоспників, систематично порушувало агроправила, припускаючи неякісну оранку дисковими плугами пірйних земель, яка сприяє розведенню сорняків та пониженню врожайності.

УХВАЛИЛИ: За саботаж сівби та невтягнення 80 корів у роботу сівби та порушення агроправил, оранку дисковими плугами перійних земель, що сприяло пониженню врожайності та розведенню сорняків, що було спрямовано на затримку сіва та зриву врожаю голову колгоспа ім. Шевченка Половинчанської сільради Горобця, зав. участком МТС та агронома Рибянцева з роботи зняти як за саботаж сіву і порушення агроправил. Справу передати слідчим органам для негайного притягнення до суворої відповідальності. Негайно заарештувати, запропонувати судово-слідчим органам в трьохденний термін заслухати справу в показковому порядку.

Секретар

/підпис/

Державний архів Луганської області, ф. Р-1202, оп. 1, спр. 20, арк. 26.

№ 92

Лист від Ф. Мащенко братові

19 травня 1933 р.

Копія

Я тобі брат Сергей сообщаю, що я 8.5.33 г. получил від тебе листа, за який я очень благодарю. Ну теперь я тобі повідомляю о том, що ти своїм письмом мене питав де знаходиться брат Павло: брат Павло знаходиться в нас в артілі рахівником. Тепер Микола в сілі Коноплянці піонер вожатим.

Тепер я тобі пропишу свої новості, які в нас есть, в нас новості такі: за 2 місяця вмерло не меньше як 200 душ колгоспників, тому що в нас великий голод. От нашей самой бригаді вмерли особи такі:

1. Тарануха Н.К., 2. Тарануха В.М., 3. Мащенко С.Р., 4. Пантилеев И.М., 5. Бондар Т.В., 6. Тарануха О.В., 7. Тарануха Я.М. Оце ті люди, які вже померли, я не включаю сюди жінок та дітей, бо коли всіх писати, то зошита не хватує. Тепер я тобі пропишу як живемо ми. Ми живемо тоже скверно, бо и внас їсти нічого, як доживемо до врожаю, то велике щастя буде, а то не над[...]ны, вже наша сімья пухне з голоду, вот через що я тобі письма і неписав. В Олені ноги вже пухлі, а Свомка так як проживе день, так хорошо, а то і він весь пухлий. Ну писать тобі за матір та за себе вже і не приходится, бо тобі вже відомо яке наше положення. Я б тобі написав би що лучше так коли тобі Микола написав листа щоб ти склопотав для матері красноармейский паек, то ти прислав своїм письмом и виговор Юсипу закотив що він тобі так написав, ну я тобі прописав все.

Подпись Ф.Мащенко

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 62, арк. 66.

№ 93

**Телеграма Старобільської бригади обкому секретарю
Новопсковського райкому та голові райвиконкому**

2 червня 1933 р.

...

4. Вашему району отпускается продссуда размере 22000 пуд. Примите меры немедленном получении этих ресурсов. Продссуду использовать целей общественного питания работающих сева колхозных тракторных бригадах работающих прополки колосовых пропашных культур обеспечение детских ясел помощь голодающим, колхозникам, единоличникам. Расходование продссуди производите расчетом обеспечения кроме указанных целей так же паровой сено-уборочной кампании.

Как отпуска продссуды больше не будет.

...

Иванов

*Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 50,
арк. 109–110.*

№ 94

**З постанови бюро Новопсковського РПК про дитячу
безпритульність у районі**

6 червня 1933 р.

В зв'язку з збільшевшюся кількістю безпритульних дітей в районі внаслідок тяжкого продовольчого стану в районі. Доручити фракції РВК виявити кількість безпритульних дітей в районі та поставити на черговому засіданні бюро, накреслив конкретні міроприємства щодо ліквідації дитячої безпритульності в районі.

Секретар РПК

/Коровченко/

*Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 50,
арк. 144.*

№ 95

**Витяг з протоколу № 16 засідання секретаріату
Кадієвського міськкому КП(б)У***11 червня 1933 р.*

§ 5. Об оказании прод. помощи остро нуждающимся колхозникам

Считать возможным оказание прод. помощи остро нуждающимся колхозникам за счет неиспользованных посевных фондов ОРС и ЗРК. Исполнение возложить на т.т. Соловьева и Гальчанского.

Зам. секретаря Кадиевского
Горкома КП(б)У

/Я. Мокин/

*Державний архів Луганської області, ф. П-185, оп. 1, спр. 1091,
арк. 87–90.*

№ 96

**Витяг з доповідної записки секретаря Золотянського
партосередку Кулика секретареві РПК Коровченку***23 червня 1933 р.*

Між іншим хочу сказати, що до травня місяця не було нічого катастрофічного, але перші десять днів травня померло 33 чол, чому я звичайно був стурбований і говорив про це т. Макєєву, який забрав відомості і пообіцяв повідомити про це вас.

Велика смертність почалася з того часу, що я вказав. І всього померло з 1/І по 23/VI 491 ч. людності.

Про те, щоб організувати харчові пункти, або давати систематичну допомогу у нас не було ніякої змоги, бо в нас продуктів харчування ледве хватало для тих колгоспників, що працювали на сівбі та ратних роботах в колгоспі.

...

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 78,
арк. 15.*

№ 97

**З постанови бюро Луганського міськкому КП(б)У
про зменшення врожайності по колгоспах,
радгоспах і ВРП району***9 липня 1933 р.*

Бюро Горкома отмечает наличие в ряде колхозов, совхозов и ОРСов попыток со стороны отдельных руководителей значительно приуменьшить данные о видах на урожай. Подобные факты стали возможны только в условиях притупления революционной бдительности у ряда партячеек и отсутствия с их стороны строгого большевистского контроля над работой колхозного и совхозного аппарата и аппаратов ОРСов. Только прямым попустительством со стороны партийных организаций колхозов, совхозов и ОРСов, обманщикам государства и явным жуликам, пытающимися скрыть от государства тысячи центнеров хлеба, можно пояснить факты кулацких мошеннических махинаций в сводках об урожайности посевов ряда колхозов, совхозов и ОРСов района.

В результате проверки ряда колхозов и совхозов специальной комиссией установлено:

1. В арт. «Красный Октябрь» Беловского сельсовета были сознательно приуменьшены виды на урожай: ржи вместо 11 цент. – 5 цент., озимой пшеницы – вместо 12 ц. – 6 ц. и яровой пшеницы вместо 8 – 6 цент.

2. По коммунне «Ворошилова» Веселотарасовского сельсовета была показана преуменьшенная урожайность: вместо 13 ц. – 5 цент. ржи, пшеницы озимой вместо 13 – 3 1/2 цент., пшеницы яровой вместо 13 – 4 цент. и овса – вместо 8 1/2 – 3 цент.

3. По арт. «Ленинские Дни» Александровского сельсовета была показана преуменьшенная урожайность: ржи вместо 13 – 10 цент., озимой пшеницы вместо 15 – 7 цент., пшеницы яровой вместо 18 – 9 цент. и овса вместо 15 – 10 цент.

4. По арт. «Нейс Лебен» Шмидтовского сельсовета была показана преуменьшенная урожайность: ржи вместо 11 – 5 цент., озимой пшеницы вместо 8 – 5,4 цент., по ячменю вместо 10 – 6 цент., по кукурузе вместо 10 – 5 цент.

5. По колх. К-Либкнехта Шмидтовского сельсовета – были показаны преуменьшенные данные об урожайности: по ржи вместо 12 – 5,6 цент., по озимой пшенице вместо 12 – 7 цент. по ячменю вместо 10 – 6,3 цент., по овсу вместо 8 – 5 цент., по просу вместо 6 – 2 центнера.

6. По х-ву арт. «Червоний Шкіряник» руководство артели преуменьшило урожайность по данным на 1/VII в сравнении с 15/VI по яровой пшенице с 11 до 10 цент.

7. Руководители Успенского ГорПО умышленно «стабилизировали» виды на урожайность, давая одинаковые данные, как на 15/VI, так и на 1/VII и значительно преуменьшили их по сравнению с фактическими. Так по ржи все время считают 2 центнера, по озимой пшенице – 5 цент., по овсу – 6 цент., по ячменю – 6 цент., по просу – 4 и по кукурузе 4 цент.

8. Дирекции МТС и Горземотдел, вместо систематической проверки данных, поступающих от колхозов о видах на урожай и разоблачении обманщиков государства, старающихся под прикрытием ложных данных об урожайности, создать резервы для разворовывания колхозного и совхозного урожая, систематически штампуют эти данные, способствуя этим самым мошенникам и вора́м. Так по артели «Червоний Жовтень» Бкловского сельсовета, коммуне Ворошилова Весело-Тарасовского сельсовета, «Ленинские Дни» Александровского сельсовета, «П'ятирічка» Тарасовского сельсовета МТС и ГорЗО каждый раз подтверждали данные колхозов о видах на урожай, не проверив их на месте.

Бюро Горпаркома постановляет:

1. Председателя арт. «Нейс Лебен» Шмидтовского сельсовета тов. Куна за сознательное преуменьшение данных о видах на урожай и за мошенничество снять с работы и отдать под суд.

2. Председатели колхозов: «Красный Октябрь» Беловского с/с – Кравцов, «Ленинские Дни» Александровского сельсовета – Конюшенко, «П'ятирічки» Весело-Тарасовского сельсовета – Гавриков, коммуны Ворошилова Весело-Тарасовского сельсовета – Охрепин за сознательное преуменьшение показателей урожайности заслуживают исключения из партии и отдачи под суд, однако учитывая, что эти товарищи признали свои ошибки и своевременно исправили данные об урожайности – вынести им строгий выговор с предупреждением.

Предупредить указанных товарищей, что если они в своей практической работе на деле не загладят свою вину образцовой подготовкой к уборке урожая и сдаче хлеба государству – они будут исключены из партии и преданы суду.

3. Секретарям партячеек колхозов: «Красный Октябрь» т. Третьякову, коммуны Ворошилова – Захарову, парторгам колхозов «Ленинские Дни» – Полякову »П'ятирічка» – т. Подкопаеву, «Нейс Лебен» тов.Шнейдеру, не установившим строгого контроля над работой колхозного аппарата – вынести выговор. Просить комиссию по чистке партии при проверке работы этих товарищей обратить внимание на то, как мобилизовали они бдительность парторганизаций этих колхозов на борьбу за сохранение социалистической собственности.

4. Председателю артели «Червоний Шкіряник» т. Довбышу за явное преуменьшение урожайности по яровой пшенице – объявить строгий выговор.

Предложить партячейке Кожсоюза установить систематический контроль за данными об урожайности, даваемыми артел. Кожсоюза.

5. Поручить Земт. Главному немедленно проверить правильность данных о видах на урожай по хозяйствам Успенского ГорПО и завода № 12 и в случае преуменьшения – виновных немедленно привлечь к строгой ответственности.

В связи с низкими данными урожайности, поручить фракции Горсовета организовать детальную проверку состояния посева и урожайности совхозу Дзержинского.

Обратить внимание фракции Горсовета на то, что эта важнейшая работа выпала из поля зрения работы горсовета.

Поручить фракции Горсовета в связи с рядом выявленных дел по уменьшению урожайности произвести немедленно проверку определения урожайности по всем колхозам района.

На следующем заседании Бюро заслушать информацию Горсовета о реализации этого решения и проверки видов на урожай по колхозам и совхозам на 15/VII.

6. В последний раз предупредить зав. ГорЗО и директоров МТС: Луганской – Охтина, Новосветловской – Жабко, Волнухин-

ской – Руденко, что если они не установят строгую проверку даваемых колхозами, совхозами и ОРСами данных о видах на урожайность и повторят штампование этих данных, Бюро Горкома привлечет их к строгой партийной ответственности.

7. Предложить прокурору т. Главному в 3-х дневный срок закончить следствие по делу о преуменьшении урожайности исключенных за это из партии председателя Новосветловской арт. «Новожиття» Васильченко и председателя Беловской арт. «Червоний Жовтень» Кравцова, организовав по этому делу судебный процесс на месте.

8. Предложить редакции «Луганская Правда» широко освещать ход этих процессов в прессе.

Бюро Горкома предлагает всем партячейкам при наименьшей попытке кого бы то ни было обмануть государство путем дачи неправильных сведений об урожайности, виновных привлекать к строжайшей партийной и судебной ответственности.

Настоящее постановление опубликовать в печати.

г. Луганск

*Державний архів Луганської області, ф. П-5, оп. 1, спр. 137,
арк. 114–116.*

№ 98

**З постанови бюро Луганського міськкому КП(б)У
про хід збирання, обмолоту та хлібопостачання**

27 липня 1933 р.

Бюро Горкома постановляє:

2. Обязать пред. колхозов, директоров МТС и совхозов, а также руководителей пригородных хозяйств решительно улучшить организацию труда, обратив особое внимание на безусловное выполнение нормы выработки каждой бригадой, машиной и отдельным работником, обеспечив 100% выхождаемость, ликвидировав прогулы, создать постоянство полевой бригады, не допуская никаких перемен, прикрепив к каждой сельхозмашине определенное количество рабочих и колхозников, не допуская выходных и праздничных дней. Всю работу по уборке урожая проводить от зари до зари, при этом начало работ должно быть с 3–4 часов утра. Безусловно, ликвидировать уход с поля в село, а организовать, как правило, табора в поле. Персональную ответственность за организацию таборов в поле несут директора МТС, пред. колхозов, директора совхозов и руководители ОРСов.

Предложить секретарям партячеек и парторганизаторам лиц, не организовавших табора в поле, привлечь к партийной ответственности как саботажников и срывщиков уборки социалистического урожая.

14. В связи с явно неудовлетворительным качеством уборки в ряде колхозов, совхозов и ОРСов (плохая работа зерноуловителей, плохое вязание, плохое складывание в стога, неподгребание, не выкашивание углов, не скашивание поваленного хлеба и т. д.), бюро Горкома постановляет:

а) За вредительскую уборку 61 га ржи председателя артели «Буденного» т. Прыль и полевода Кошка исключить из рядов партии и привлечь к судебной ответственности.

б) За вредительскую уборку 80 га ржи полевода колхоза «Ильича» Суходольского совета тов. Данько исключить из партии и привлечь к судебной ответственности.

в) Бригадира бригады колхоза «Буденного» Николаевского совета т. Ткаченко за вредительскую уборку 19-ти га ржи снять с работы и отдать под суд.

г) Председателю артели «Балицкого» Христовского совета тов. Удовиченко объявить выговор. Предупредить колхозников артели «Балицкого», как передового колхоза, о недопустимости ухудшения трудовой дисциплины, что ведет к порче урожая.

д) Председателя колхоза им. Сталина Каменского совета тов. Николаенко за грубое извращение директив партии, выразившееся в превышении отчислений хлеба на внутри-колхозные нужды (из намолоченных 430 кг отчислил 130 кг. или 30,2% , вместо установленных для колхоза 10% от фактически намолоченного хлеба) с работы снять, исключить из партии и привлечь к судебной ответственности.

15. Принять к сведению заявление тов. Суркова, что им приняты меры по ликвидации отмеченных безобразий на участке № 2. Предложить директору завода «ОР» тов. Суркову установить суровый контроль и систематическую проверку работы Зав. участком № 2 Кондратенко и агронома Ступивцева, а также предупредить их, что если они немедленно не ликвидируют отмеченные безобразия и не организуют уборку в соответствии с директивами партии и правительства, они будут сняты с работы и привлечены к уголовной ответственности.

Одновременно с этим предложить ЗПК завода «ОР» привлечь к партийной ответственности секретаря ячейки и уполномоченного ЗПК, работавших на участке № 2.

17. Поручить прокурору, суду и ГКК усилить репрессивные мероприятия к лицам, явно саботирующим выполнение директив партии о качестве уборки урожая, борьбы с потерями и затягивающим хлебосдачу.

г. Луганск

*Державний архів Луганської області, ф. П-5, оп. 1, спр. 138,
арк. 15–19.*

№ 99

Витяг з протоколу №25 засідання бюро Білолуцького РПК

28 липня 1933 р.

§ 3. СЛУШАЛИ:

О тов. ПУХЕ /Роговский, Кока – уполномоченный ЦК КП/б/У/
ПОСТАНОВИЛИ:

1) За дезертирство из села Коченово, куда был командирован в качестве уполномоченного РПК, антипартийную агитацию – «политика партии в отношении села не верна, а в результате этого и довели колхозы до такого состояния, что в них голодают», отказ от работы в колхозе (2,5 дня отдыхал по прибытию туда), самовольный отъезд из района – из партии исключить, сообщить отделу кадров Обкома и Краматорскому РПК.

...

Секретарь РПК

/Роговский/

*Державний архів Луганської області, ф. П-188, оп. 1, спр. 331,
арк. 24.*

№ 100

**Витяг з протоколу № 26 засідання бюро Білолуцького РПК
та президії РКК РСІ**

12 серпня 1933 р.

§ 1 СЛУХАЛИ:

Про хід збирання та хлібоздачі по колгоспу «Червоний Степ»

УХВАЛИЛИ:

Незважаючи на неодноразові попередження з боку РПК голови к/госпу Тарабановського – косовиця, молотья та хлібоздача по к/госпу ганебно провалені (скошено 45%, зв'язано 50%, виконання річного плану хлібоздачі – 4,9%, облік хліба заплутано /робиться на замітках/ й частину не заприбутковано, скрито від держави справжній урожай, показано 2,3 цент. з га), громадське харчування колгоспників не організовано, затримано видачу

натуравансу колгоспникам в применшених розмірах. Колгосп засмічено куркульськими елементами.

БЮРО РПК ТА ПРЕЗИДІЯ РКК РСІ УХВАЛЮЮТЬ:

1. Як прихованого ворога радянської влади й колгоспного будівництва, що обманним шляхом проліз до лав партії, скривши своє соціяльне походження – куркуль, й використував партквиток для прикриття організованного ним, вкупі з куркульськими елементами, що пролізли до колгоспу, контрреволюційного саботажу, Тарабановського (голова к/госпу) з голови колгоспу зняти, з партії виключити, віддати до суду.

...

Секретар РПК

/Роговський/

Голова РКК РСІ

/Радько/

Державний архів Луганської області, ф. П-188, оп. 1, спр. 331, арк. 25.

№ 101

З постанови бюро Білолуцького РПК

14 серпня 1933 р.

...

БЮРО РПК УХВАЛЮЄ:

1. За незабезпечення виконання денних завдань по молотьбі та зрив хлібоздачі, авансування в применшених розмірах колгоспників та витрати хліба на громадське харчування, незадовільну організацію харчування на полі, що призводило до послаблення трудової дисципліни в колгоспі, – голову колгоспу Шупіка з роботи зняти, з партії виключити та віддати до суду.

...

Секретар РПК

/Роговський/

Державний архів Луганської області, ф. П-188, оп. 1, спр. 331, арк. 26.

№ 102

Спецзведення секретарю Донецького обкому КП(б)У
про самосуд та знущання над колгоспниками Лисовенка та ін.
(на території В.Теплянського р-ну)

21 серпня 1933 р.

Серія «К»

т. Саркису

З д е с ь

4.VIII с.г. на основании полученных агентурных сведений стало известно, что в июне месяце с.года активом села Нижне-Минченок В.Теплянского района, как-то: пред.с/совета Васильченко, секретарь партячейки Межинский, пред. колхоза Бережной, завхоз колхоза Кулеш, бригадир Жидков и кучер Боровской избивали колхозника Лисовенко Ивана на почве подозрения последнего в совершении кражи при следующих обстоятельствах:

Между 15–16 июня с. г. у гр. с. Н. Минченок Лисовенко неизвестными была совершена кража продуктов, в которой потерпевший заподозрил своего брата Лисовенко Ивана, 21 год, колхозника, работающего в колхозе «Земледелец» плотником, о чем заявил председателю с/совета Васильченко.

Последний о случившемся поставил в известность секретаря партячейки Межинского, пред.колхоза Бережного и завхоза Кулеша и по предварительному уговору выехали на колхозную пасеку с целью допроса подозреваемого Лисовенко Ивана, где в то время последний изготовлял рамки для ульев.

Прибыв на пасеку к Лисовенко подошли пред. колхоза Бережной и завхоз Кулеш, последние начали опрашивать Лисовенко о якобы совершенных им кражах и на ответ последнего, что он никаких краж не совершал, Бережной и Кулеш начали избивать Лисовенко кулаками и ногами, в это время подошли секретарь партячейки Межинский и пред. с/с Васильченко, последние так же принимали участие в избиении, причем Межинский избивал Лисовенко захваченным по дороге диким камнем весом около 2-х кг.

Спустя некоторое время Межинский отвел Лисовенко от группы избивавших и, раздев донага, угрожал убить, вымогая от Лисо-

венко признания о совершенных кражах, но получив отрицательный ответ, повалил Лисовенко и начал качать по «колючкам», после чего указанная группа лиц уселась в линейку, предложив кучеру Боровскому сесть на лошадь и гнать Лисовенко вслед за линейкой.

Вследствие того, что Лисовенко гнали «по колючкам», последний, изнемогая от боли, остановился, схватив лошадь под уздцы, что заметил Межинский и, соскочив с линейки, начал избивать Лисовенко кнутом, чем рассек последнему руку и ухо.

После избиений указанная группа повела Лисовенко по 4-м бригадам колхоза, работающим на уборке урожая и, избивая Лисовенко, заставляли последнего кричать «Я – вор» и т. д., а секретарь партячейки Межинский открывал «летучие митинги», указывая на Лисовенко как на «врага народа», чем отрывал работающих колхозников от уборочной работы.

В одной из бригад работала бывш. жена Лисовенко, которую Межинский, как тоже подозреваемую, поставил рядом с задержанным Лисовенко, каковой так же был нанесен ряд ударов.

В момент проведения Межинским «митинга» подросток колхозник Тютюнник Иван, 15 лет, совершил кражу куска хлеба, последний так же был выведен и поставлен рядом с Лисовенковыми и подвергнут избиению, после чего все 3 задержанных были оставлены на ночь в сельсовете, но, находясь без охраны, ночью разошлись по домам.

На утро Лисовенко снова был задержан и подвергнут избиению, после чего, предупредив последнего никому не говорить о случившемся, освободили и Лисовенко, боясь исключения из колхоза, никуда не заявляя до вызова его в Управление Р.К. Милиции.

Расследование закончено и дело направлено Нарследу В. Теплянского района.

По данному делу задержаны и содержатся под стражей:

1. Секретарь партячейки Межинский
2. Пред.колхоза Бережной
3. Завхоз колхоза Кулеш
4. Кучер колхоза Боровской

В отношении пред.сельсовета Васильченко, как убывшего с территории данного района, дело на последнего выделено в отдельное производство.

Все задержанные в совершении самосуда и издевательствах признались и постановлением В. Теплянского Райпаркома от 6.VIII-с.г из рядов партии исключены.

Нами даны указания Начальнику Опергруппы Р.К. Милиции Дон. Области, находящемуся в с. В. Тепло, а так же и Начальнику Р.К. Милиции В. Теплянского района о принятии мер к задержанию бывш. пред. с/совета Васильченко и проведении показательного процесса над задержанными по месту самосуда в с. Нижний-Минченок, В.Теплянского района.

Зам. Нач. Р.К.Милиции

Дон. Области

/Кузьменко/

Вр.Нач.Оперода

/Коган/

РСФСР

п/с Борок-Лутошкино

Ермаховский р-н

Иваново-Промышленная обл.

с. Борок-Лутошкино

Смирнову Федору Андреевичу

Луганская обл. Сватовский р-н,

Кругловский с/сов.

колхоз «Великий Перелом»

с. Круглая

Вехов Павел Кузьмич

Державний архів Луганської області, ф. П-207, оп. 1, спр. 722, арк. 98–99.

№ 103

Зі стенографічного звіту спеціальної наради начальників політвідділів Старобільщини

30 серпня 1933 р.

...

Перед началом уборки мы имели тенденции кулацкого порядка, которые принимали угрожающий характер с точки зрения стрижки колосков.

Это явление мы имели по целому ряду колхозов; главным образом стригли дети. В этом отношении мы провели следующие

мероприяття: цілий ряд таких стригунів ми осудили, деяких умовно, деяких не умовно, 2-х кулачків засудили; ми випустили спеціальну листівку, присвячену заходам на збереження нашого соціалістического врожаю.

...

Державний архів Луганської області, ф. П-4, оп. 1, спр. 625, арк. 1-4.

№ 104

Поштові телеграма секретареві Новоісківського райпарткому про посилення опору антидержавним настроям у районі

17 листопада 1933 р.

Совершенно секретно

В.срочно

Перенесення деякої частини зернопоставки на наступний рік по окремим колхозам Вашого району викликало демобілізацію районного керівництва. Замість рішучого опору проявленню мелкобуржуазних кулацьких настроїв Ви фактично стали на шлях збереження хлібодачи і злочинних розмов про додаткові пільги.

Зобов'язуємо Вас негайно покінчити цими ворожими настроєннями які напевно пошкодують справу хлібодачі.

По звітці на 25 вересня будемо судити наскільки Ви розгромили саботаж, ліквідували антидержавні кулацькі настроєння району.

Щодня телеграфуйте Обкому Облсполкому ходу хлібодачі осінньої сівки. Знайте шифром членів Бюро Начполитотделов.

САРКИС

ИВАНОВ

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 53, арк. 29.

№ 105

Лист П. К. Вехова до Ф.А. Смирнова

ЗДРАВСТВУЙТЕ Федор Андреевич

Пишу я Вам и всему Вашему семейству свой сердечный привет и все лучшее пожелания, а также шлет Вам всем привет моя семья, извещаем Вас, что мы живы и здоровы, приехали сюда благополучно, квартиру нам дали хорошую, дом крытый черепицей, а сзади приделали для корма крытый железом. Встретили нас хорошо и украинцы рады, что мы приехали. Нам на каждое хозяйство выдали по 3 цент. муки, мы делим по едокам, так нам достанется больше, в нашем колхозе «Великий Перелом» условия колхозников тяжелые, на трудодень досталось 1 кг. 100 гр. Народ голодает, и в прошлом году поумирали с голода, причины этого дела здесь жили наполовину не только что кулаки, но и буржуи, и крестьяне тоже имели по 2–3 лошади, а колхозами приготовились, оставили по одной худенькой лошади и сразу начались недосевы и вредительство. В 1930 г. было восстание против советской власти, и в 1932 г. председатель сжег 2 скирды хлеба, за что был расстрелян, но теперь задание правительства – восстановить такие колхозы, для того мы сюда и приехали, земля здесь хорошая и дело поправить можно скоро, и жить будет здесь хорошо.

Затем до свидания, жду Вашего ответа и пишете о своем положении подробно, о чем я сокрушаюсь.

Известный Вам Вехов Павел Кузьмич

Державний архів Луганської області, ф. П-4, оп. 1, спр. 642, арк. 9.

№ 106

Довідки уповноважених з проведення обшуків і конфіскації
 майна у мешканців сіл Ворошиловського району
 Луганського округу

1933 р.

У куркуля Надуда з села Ящикове під час обшуку виявлено і відібрано:

5. Зерна 10 пуд[ів] – пшениці
6. Боршна 12 пуд[ів] 10 ф[унтів]
7. Сухарів 11 пуд[ів]
8. Сало свиняче 3 пуд[и]
9. Смальцю 2 пуд[и]
10. Масло коров'яче 1 пуд
11. Свиняче м'ясо 2 п[уди] 10 ф[унтів]
12. Цукор грудков[ий] 1 ? пуд[а]
13. Картопля 40 пуд[ів]
14. Полотна 40 метрів
15. Мануфактури 50 метрів
16. Обапелів із шахт 50 штук
17. Четвертина горілки
18. Коняка з бричкою

Уповноважений

Загорний

У куркулів Волги Микити та його сина Волги Лаврентія з села Юр'івка відібрано:

1. Рушниця мисливська з набоями, без права носіння
2. Жита 6 пудів
3. Кукурудзи 12 пудів
4. Соняшнику 4 пуди
5. Взуття нового 18 пар
6. Ковдр 15 штук
7. Простирадл 22 штуки
8. Скатертин 30 штук
9. Сала (зіпсованого) 7 кілограмів
10. Сала свинячого – ящик

11. Сиру 1 барило
12. Масла вершкового 15 кілограмів
13. Взуття поношеного 60 пар
14. Борошна 1 мішок
15. Костюмів 13 штук
16. Пальто 9 штук
17. Мануфактури 4 штуки

Уповноважений

Хайновський

Державний архів Донецької області, ф. П-326, оп. 1, спр. 128, арк. 26.

Від редакції: Кількість відібраного може попервах ввести читача в оману: мали, мовляв, обшукувані всього з чималим гаком. Зважимо, однак, на те, що селянські родини були тоді, як правило, багатодітними, налічували до десяти, а часто й більше їдців. Отож і продуктів потребували чимало. Запасалися ними від урожаю до урожаю. З покоління у покоління передавалося у таких сім'ях прагнення ощадливо ставитися до всього нажитого. Одяг і взуття від старших дітей передавалися братам і сестрам, які підросли. Заздалегідь дбали про посаг для майбутніх наречених, запасалися всіляким крамом на «чорний день».

Відбирали у розкуркулюваних усе, як то кажуть, дочиста. Шукали продукти не лише в коморах, погребях, на горищах, а й у горщиках і навіть... у валянках. Окрім їстівного та одягу, відбирали посуд, ложки, виделки...

№ 107

Звернення політрука батареї Захарова до секретаря
Новопсковського РПК

Товарищ секретарь!

...

Я посылаю в своем письме письма кр-ца моей батарее Максима Татарченко из села Заайдаровка Осиновского района. Это письмо пишет ему брат его из колхоза, где он работает полеводом 1-ой сотни. По содержанию письма видно, что там не третья большевистская весна, а как будто бы и на первую не похоже, вроде 21-го года. Красноармеец, получивший это письмо до призыва в армию работал в Шахтинском районе шахтером-забойщиком около 4 лет. Он говорит, что брат писал ему еще осенью, что урожай в колхозе был плохой, а хлебозаготовкой последний хлеб забрали и корма скоту, а теперь колхозники голодают, и лошади не работают, так как кормить нечем. Так вот если это на самом деле так было, то не говорит ли это за то, что люди, выполнявшие эту работу, проводили не линию партии по организационно-хозяйствен. укрепл. колхозов, а проводили контррев. работу с целью развалить, опорочить линию партии по колхозному строительству.

Когда провожу занятия с бойцами по колхозному строительству, так этот боец заявляет: «Та яке там укрепление, як вони с голоду розбигаються».

Я писал секретарю ячейки села Заайдаровки по содержанию других писем о том, что люди мрут с голоду, разбегаются с села и т. д., но то письмо писал не брат, а товарищ кр-ца, а это пишет брат, работающий полеводом.

...

Политрук батарее

Захаров

*Державний архів Луганської області, ф. П-267, оп. 1, спр. 73,
арк. 20, 20 зв.*

№ 108

Матеріал про стан революційної законності

...

Матеріалами обстеження ряду С/советов прокуратурою були виявлені факти значительних порушень директив о порядку авансування колхозників, многочисленні факти адміністрування колхозами со стороны работников С/совета (прием и исключение из членов колхоза, арести председателей колхозов Ивановский С/совет, распоряжение транспортом фондами колхозов – Ореховский С/совет, нарушение прав в области штрафной политики штрафы на 25, 100 р. – В.Горовский и Шелково-протоцкий С/совет незаконное отобрание имущества и т. д.)

...

Ореховский С/совет незаконно раскулачил семью красноармейца и несмотря на постановление Горсовета упорно не возвращал семье неправильно отобранного имущества.

В том же Ореховском С/С имели место факти продажи середняцких хозяйств за невыполнение хлебозаготовок и неуплату налога, при чем сумма проданного имущества на неуплату налогов вопреки закону в 6–10 раз превышает сумму задолженности.

...

Председатель Гор КК-РКИ

/Новиков/

Державний архів Луганської області, ф. П-33, оп. 1, спр. 18, арк. 239, 241, 245.

№ 109

Матеріали бригад з перевірки готовності колгоспів Новопокровського району до III більшовицької сівби

Потрібно на посів пшениці 877 цент., а правління ліче в наявності 352 цент., із фактичної перевірки та обміну 3-го сорту збільшено на 30 цент., тобто наявність 382 цент., ячменю правління ліче 106 цент., а на посів треба 109 цент. що мається в наявності.

Недостача посів. матеріалу сталася тому, що правління колгоспу 77 цент. 14 кіл. передало зверх трудовців, крім того ліче балансом 120 цент. 90 кіл. не доданих по трудовнях за 31 рік.

Правління колгоспу крім того, що передало зверх трудоднів за рахунок посівного матеріалу, за січень і лютий місяць з посів матеріалу роздало на харчи пшениці 88 цент. 29 кіл. та ячменю 39 цент. 9 кіл., крім того правління заявляє про те, що колгоспники голодні і їдуть в Вороніжську губерню за хлібом.

У правління Рогівського колгоспу «Нове Життя» маються споживацькі куркульські настрої, яким треба покласти край, про забезпечення посівматеріалу правління не турбується.

/Кудряшова/

*Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 27,
арк. 44.*

№ 110

Постанова об'єднаного пленуму Новоайдарського райпарткому та РАЙ КК РСІ від 14/УПІ про хід збиральної, скиртувальної та хлібозаготівельної кампаній 1932 року

ВІДМІТИТИ:

а). Косовиця зернових культур на обох секторах в районі в основному закінчена (по колгоспах – скошено 99% й одноосібному сектору та радгоспу 100%), але скирдування та молотьба хліба проходить повільними темпами, внаслідок чого на цей час в районі заскирдовано лише: по колгоспному сектору 24% та по одноосібному сектору 51% загально скошеної площі хліба. Особливо по скирдуванню недозволено відстають села: – Н.Гайдар / Н.Г.Миколаєвка, Безгиново, Михайлюки та Дмитрівка, що свідчить за відсутність збоку партосередків цих сіл та фракцій РКС і МТС оперативного керівництва скиртуванням.

б). Плян парової компанії виконано на 130%, але луциння стерні проходить надзвичайно незадовільно (план луциння виконано лише на 9%), що є загрозовим в частині підготовки до осінньої сівби.

в). Пленум відмічає, що боротьба із втратами хліба при збиранні врожаю проводиться недостатньо, особливо на участку Зернорадгоспа «Індустрія» та колгоспах сіл: Михайлюки, Олексіївка, Бауергейм, та артiлі ім. «Косіора» Н. Гайдар – внаслідок чого маються великі втрати хліба, особливо по радгоспу.

г). Робота по виконанню пляна хлібозаготівлі розгорнута далеко недостатньо, внаслідок чого й річне завдання хлібозаготівлі виконано по стану на 15/VIII ц.р. на 1,2%.

ОБ'ЄДНАНИЙ ПЛЕНУМ РПК та РАЙ КК ПОСТАНОВЛЯЄ:

1) Встановити остаточний термін закінчення скиртування культур в районі 20/VIII ц.р.

Категорично зобов'язати всі осередки та фракції РВК, РКС, МТС широко розгорнути політико масову роботу на підставі рішень III Всеукраїнської та I Донецької партконференцій, скиртування в цей срок закінчити повністю, забезпечивши водночас й якісне її переведення.

Зобов'язати всі парт осередки та фракції РКС й МТС на скиртування використати увесь яловий скот, доводячи щоденні конкретні завдання по скиртуванню до кожної бригади.

2) Відмічаючи невиконання окремими селами та колгоспами завдань максимального посилення боротьби із втратами врожаю особливо на участку Зернорадгоспу, Пленум категорично зобов'язує всі парт осередки та фракції РВК, РКС й МТС й Зав. участку зернорадгоспу т. Калікіна – негайно, в обов'язковому порядку організувати на всіх ланках згрібання колосся на скошеній площині та обов'язкове загрібання й огрібання гарб при скиртуванні. Зобов'язати Зав. участку зернорадгоспу згрібання колосся та скиртування хліба закінчити до 20/УІІІ ц.р., а молотьбу та відвантаження його до пристанційних пунктів закінчити до 25 серпня ц.р.

3). Враховуючи наявність значних втрат врожаю на участку Зернорадгоспу, доручити Бюро РПК негайно утворити спеціальну комісію, ввівши до її складу й представника радгоспу та встановити фактичний стан втрат зерна та винних за втрати притягнути до відповідальності.

За нетактичний виступ та поведінку на Пленумі РПК Зав. участка Зернорадгоспу т. Калікіна, що безпідставно звинувачував голову РВКа в переведенні куркульської політики відносно боротьби із втратами врожаю, справу передати в Рай КК.

За бездіяльність в збиранні врожаю, а особливо сіна по сільгоспартілі ім. «Косіора» та п'янство збоку членів Управи колгоспу, що призвело до загибелі значної частини скошеного

сіна, справу передати Судово-слідчим органам для притягнення до відповідальності.

За нерозпорядність та відсутність належного керівництва в артілі ім. «XVII Партконференції», що призвело до загибелі частини скошиного сіна, зовсім незадовільне переведення боротьби із втратами врожаю та навмисне затримання відвантаження хліба для виконання плану хлібозаготівлі, керівництво сільгоспартілі замінити.

4) Зобов'язати фракцію РВК, РКС і МТС та партосередки, форсуючи скиртування врожаю, максимально розгорнути у районі масову молотьбу хліба, з тим, аби на протязі серпня місяця молотьбу в районі закінчити.

Відмічаючи тенденції окремих колгоспів забезпечити молотьбу хліба в першу чергу на власні потреби, а потім для хлібозаготівлі, запропонувати партосередкам забезпечити обмолот врожаю для виконання Серпневого пляну хлібозаготівлі, не порушуючи постанов ЦК ВКП(б) та КП (б) У про видачу хліба колгоспникам більше 10–15% фактично намолоченого хліба, що має місце в окремих колгоспах.

5) Зобов'язати фракцію РВК та Судово-слідчі органи посилити організацію охорони колгоспних токів, скошеного хліба в полі та і взагалі всього колгоспного майна як від крадіжок, так і пожеж, відповідно до постанови ЦВК та РНК від 9/VIII ц.р.

В однораз зобов'язати управи колгоспів та С/Ради закріпити в усіх колгоспах для охорони хліба постійних сторожів із класово-витриманих кращих колгоспників-ударників, поклавши на них відповідальність за цілковиту охорону колгоспного майна, широко проробити серед колгоспників та бідняків і середняків-одноосібників.

6) Готування до осінньої посівкомпанії; утворення посівфондів, ремонтування с/госп. реманенту, складання виробничих програм, завоз горючих і мастильних матеріалів та закріплення за кожною колгоспною бригадою виробничих ділянок, як для осінньої сівби, так і зяблювання, луциння повністю закінчити до 20/VIII ц.р., забезпечивши розгорнення сівби в установлений термін, тобто 20/VIII ц.р.

В одночас, на основі постанови III Всеукраїнської партконференції, забезпечити в час готування й переведення осінньої сівби

повне виконання вимоги агрономічних заходів, як одного з чинників піднесення врожаю.

Зобов'язати фракцію МТС, РКС та всі управи колгоспів на переведення осінньої сівби та зяблювання й луциностерні, повністю використати тракторний парк, забезпечивши будь що, повне виконання пляну луциння стерні, зяблювання та осінньої сівби, широко застосувавши методу соцзмагання, ударництва та приміювання поміж колгоспами, бригадами та село з селом.

7) Відмічаючи незадовільне розгорнення роботи по виконанню серпневого пляну хлібозаготівлі, що ставить під загрозу його виконання в строк та недостатній натиск на куркуля і його агентуру особливо по селах: Н.Айдар, Н.Г.Миколаєвка, що свідчить виконання твердих завдань хлібозаготівлі по селах від 18 до 40%. Пленум РКК та Рай КК зобов'язує всі партосередки та фракції РВК, РКС і МТС та Рай Заготзерно на підставі постанови III Всеукраїнської та I Донецької партконференцій широко розгорнути більшовицьку партійно масову роботу серед колгоспників та бідняків і середняків одноосібників, рішуче провести боротьбу з куркульством та його агентурою, що намагається приховати хліб, максимально провести роботу по відвантаженню зерна в хлібозаготівлю до пристанційних пунктів з колгоспів, утворюючи (там, де ще не утворено) постійні конвеїрні бригади для відвантаження хліба.

Відмічаючи незначне виконання куркульсько-заможною частиною села твердих завдань хлібозаготівлі по селах Н.Гайдар, через правоопортуністине ставлення з боку голови С\Ради т. Бардакова та Секретаря парт осередку тов. Шопіна до виконання в строк цих завдань, запропонувати фракції РВК та Судово-слідчим органам негайно куркульсько-заможні господарства по селу Н.Гайдар, що приховали від держави хліб, притягти до суворої відповідальності.

Одноразово запропонувати фракції РВК вжити відповідних заходів до сіл, що й до цього часу не виконали повністю твердих завдань в куркульсько-заможних господарствах села по хлібозаготівлі, притягаючи останніх до права, як за зрив хлібозаготівлі та потурання куркульству, перевіривши водночас, особливо по селах: Смолянинове, Царівка, Н.Г.Миколаєвка та Н.Гайдар засів площі по куркульсько-заможній частині села на предмет до виявлення господарств, що ім слід довести тверді завдання.

8) Зобов'язати партосередки та С/Ради піднести роботу сільських комісій сприяння хлібозаготівлям, негайно перевіривши їх здібність виконувати завдання хлібозаготівель, й невиправдуючи себе на роботі віднести із складу комісій, в одночас поповнити їх витриманими колгоспниками – ударниками, які б цілком забезпечили більшовицьке переведення хлібозаготівельної компанії. Звернути особливу увагу партосередків та С\Рад на посилення роботи по хлібозаготівлі середньоосібного сектору.

9) Запропонувати фракції РВК, РКС і МТС перевірити по всіх колгоспах та селах фактично посіяну та скошену площу засіву з метою виявлення затаювань. Одноразово перевірити та налагодити стан обліку обмолочуваного хлібу.

10) Доручити бюро РПК, колгоспи та села, що в строк та терміново виконають свої завдання по хлібозаготівлі і в першу чергу Серпневий плян – преміювати. Фракції РВК та Райзаготзерно утворити на протязі 5-ти днів спеціально преміальний фонд.

11) Запропонувати фракції РСС забезпечити рівне виконання плану заводу пром.краму шир-вжитку в III кварталі, своєчасно посуючи його без будь-яких затримок до села. Зобов'язати партосередки взяти під свій контроль реалізацію краму за його призначенням.

12) Щоб забезпечити безперебійне фінансування хлібозаготівель та враховуючи неприпустиме відставання нашого району у виконанні пляну моб. коштів III кварталу, пленум РПК та Рай К.К. категорично вимагає від партосередків та фракцій РВК негайно піднести роботу по мобілізації коштів, забезпечивши виконання квартального пляну в Серпні найменше 60%.

13) Об'єднаний Пленум РПК та Рай КК доручає Бюро РПК та Президію Рай КК повести рішучу боротьбу з проявами правого опортунізму, лівими заскоками та примиренством серед парторганізацій, даючи рішучу відсіч всім тим, хто буде намагатися загальмувати успішне виконання плану й забезпечити повне й додержане його виконання.

Державний архів Луганської області, ф. П-53, оп. 1, спр. 777, арк. 3–4 зв.

№ 111

Резолюція

**на доповідь тов. Повстяного про стан харчових ускладнень
по окремих сільрадах та колгоспах**

Бюро РПКА відмічає, що в ряді сел та колгоспів (Шапарське, Лизівка, Целуйково, 2-га Білокуракино, Луб'янка, Заводянка і др.) окремі колгоспники дійсно знаходяться в тяжкому харчовому ускладненні, завдяки нечуткого відношення, несвоєчасної допомоги збоку колгоспів та керівників села. Бюро відмічає необхідним:

1. Запропонувати членам бюро та уповноваженим РПКА під особисту їх відповідальність самим перевірити кожен випадок голодування колгоспників й одноосібників, й лише за встановленими дійсно підтвердженими фактами голодування, оказувати продуктову допомогу, в обмеженій кількості з місцевих продовольчих ресурсів села, колгоспа й кооперації, не припускаючи ментів опухання від голоду, кожен виявлений і установлений випадок повідомляти РПКА.

5. Райснабу наявне зерно з районного резерву негайно перемолоти на борошно і згідно розподілу розіслати до вказаних сільрад, виділив два цент. соняшникового масла для продовольчої допомоги перелічених вище сел, а також дозволити цим колгоспам за дозволом Райпостача провести забій дефективної худоби (там, де вона мається) для харчування колгоспників.

О.П.Секретарь РПК

/Повстяний/

*Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 508,
арк. 66.*

№ 112

Резолюція на доповідь про підсумки виконання плану мобілізації коштів III кварталу, план на IV квартал

План мобілізації коштів 3-го кварталу по стану на 1 жовтня ц.р. в районах виконано на 74,2% (план – 488450 карб., виконано – 362400 карб.)

Обов'язкові платежі виконано на	78,4%
Держпозика 4-го Завершального року 5 на	90,4%
Добровільні платежі на	68,3%
По споживчій кооперації виконано	47%
По колгоспній системі	73%

Пленум відмічає не задовільне ганебне виконання плану мобілізації коштів 3-го кварталу по селах: Олексіївка – 42%, Смолянинове – 56,8%, Н-Гайдар – 59%, Н-Г-Миколаєвка – 57,5%, Дмитрівка – 64,1%, Денижниково – 63,1%, Михайлю[к] – 64,8%, Райспожспілка – 47%, які через правоопортуністичну бездіяльність партосередків та Сільрад цих сіл і керівництво Райспожспілки загальмують повне виконання районного плану мобілізації коштів 3-го кварталу.

ПЛЕНУМ РПК ПОСТАНОВЛЯЄ:

1) За правоопортуністичне ставлення до виконання плану мобілізації коштів 3-го кварталу Фракції Райспожспілки – оголосити догану, а секретарям партосередків сіл: Олексіївка, Смолянинове, Н-Гайдар, Н-Г-Миколаєвка, Дмитрівка, Денижниково – попередити, що вразі ними не буде забезпечено сто відсоткове виконання плану мобілізації коштів IV кварталу збоку Райпаркому до них буде вжито найсуворіших заходів парт-судового порядку.

План мобілізації коштів на IV квартал по району в розмірі 829880 карб. затвердити.

2) Зобов'язати фракцію РВКа та всіх райорганізацій і партосередки негайно зазначений план довести до кожного села, колгоспа та платника, широко проробивши його на парт комсомольських зборах, Пленумах Сільрад, зборах колгоспників та бідняків і середняків одноосібників.

3) Запропонувати всім партосередкам та комфракціям райорганізацій широко розгортаючи серед колгоспників та бідняків

і середняків одноосібників політично масову роботу, забезпечити виконання плану мобілізації коштів так:

а) першу декаду жовтня виконати	–	15%
б) другу декаду жовтня виконати	–	20%
в) третю декаду жовтня виконати	–	20%
г) в листопаді місяця виконати	–	30%
д) в грудні місяці виконати	–	15%

звернувши особливу увагу на виконання завдань мобілізації коштів по добровільних платежах.

Комфракції Райвиконкому на протязі доби довести до кожного села й колгоспу конкретні завдання виконання плану по 5-денкам в одночас встановивши суворий контроль збоку Райфінвідділу над їх виконанням.

4) Запропонувати всім партосередкам та РФВ обов'язкові платежі з куркульської заможної частини села стягти повністю на протязі до 20/X ц.р. вживаючи до останніх заходи адміністративно-судового порядку.

5) Фракції Райвиконкому на протязі до 10/X перевірити по всіх селах району якість доведення плану мобілізації коштів IV кварталу до платників і обговорення його серед останніх, а Бюро РПК не пізніше на своєму засіданні заслухати доповіді Фракції Райвиконкому про виконання цього плану.

6) Відмічаючи відсутність в ряді сел району оподаткованих в [ек...]ному с-госп податку та іншими обов'язковими платежами, що сталося внаслідок примиренського ставлення до оподаткування куркульств з боку тов. Васількова.

Запропонувати фракції РВКа до 10/X ц.р. перевірити по всіх селах району вірність оподаткування експортним порядком, звернувши максимальну увагу на додаткове виявлення куркульської заможної частини села для оподаткування в експортному порядку. Рай КК перевірити виконання цього ...

7) Відмічаючи недостатнє керівництво Рай ФВ переведення самооподаткування людності на культ потреби села внаслідок чого й до часу в деяких селах: Н-Гайдар, на загальних зборах колгоспників одноосібників самооподаткування не проведено.

Запропонувати фракції РВКа та партосередки в 3-х денний термін накреслити конкретного пляна використання коштів

самооподаткування кожному селу окремо та перевірити виконання накреслених [мироприємств]. 14/Х ц.р. весь зазначений матеріал подати на розгляд Бюро Райпаркома.

Доручити партосередкам й фракції РВК підсумки використання коштів самооподаткування минулого року та план мироприємств цього року широко обговорити серед колгоспників та бідняків і середняків одноосібників, мобілізуючи їх увагу на успішне виконання самооподаткування та здійснення накреслених мироприємств за рахунок самооподаткування.

Запропонувати партосередкам та фракції РВКа в тих селах, де ще цього часу самооподаткування не проведено на загальних зборах негайно зробити.

8) План крамообігу по лінії Райспожспілки в III кварталі не виконано, або план 459000 карб. виконано на 88% в однораз Райспожспілка має незадовільну швидкість крамообігу. Липень – 1,5%, серпень – 6,1, вересень – 5,1, а в середньому за квартал маємо 4,3 рази.

Відмічаючи невиконання квартального плану крамообігу та незадовільну швидкість крамообертання Пленум Райпаркому пропонує фракції РСС забезпечити в IV кварталі швидкість крамообертаємості, повне виконання плану крамообігу, своєчасне просування ширпотребу до села та 100% виконання плану мобілізації коштів й кас. плану не припускаючи не в якому разі витрат готівки поза Держбанком, що мало місце в III кварталі.

9) Відмічаючи недостатність втягнення в роботу по виконанню фінплану фінансової секції Сіль Рад та фін актив села з одного боку та недостатність організації в більшості сіл парт колгоспного активу з другого боку. Пленум РПК категорично зобов'язує всі партосередки та фракцію РВКа максимально втягнути в виконання фінплану IV кварталу фінансові секції Сіль Рад організувавши навколо них місцевий фін актив села, водночас домогтися того, щоб комуністи та колгоспно-фінансовий актив перший сплатив всі фінансові зобов'язання перед державою.

10) Щоб забезпечити успішне виконання фінплану пленум Райпаркому зобов'язує всі партосередки, сільради та управи колгоспів широко розгорнути метод соц-змагання та [вдарництва] поміж селами, колгоспами, фін секціями та фін активом села.

Райгазеті систематично висвітлювати перебіг мобілізації коштів на сторінках газети.

Державний архів Луганської області, ф. П-53, оп. 1, спр. 777, арк. 14, 15.

№ 113

Резолюція на директиву облпарткому про розкрадання посівного матеріалу в колгоспах

...

За невиконання рішення бюро доручити РКК перевірити і притягнути до партвідповідальності як керівників сільських організацій так і уповноважених РПК сел: Закітне, Донцівка, Дем'янівка і др. Доручити прокурору негайно перевірити факти розкрадання по Заводянському і Рогівському колгоспах і виявлених винуватків розкрадання притягти до відповідальності.

...

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 50, арк. 71, 72.

№ 114

Інформація уповноваженого Новопсковського РПК

Як ми дійшли зламу в хлібозаготівлях по артілі «Воля» (Власівка)

Коли мене відрядили уповноваженим РПК в артілі «Воля» Власівської сільради, я насамперед поцікавився настроєм самого правління в справі хлібозаготівель. Запитавши у голови артілі Шевченка про стан хлібоздавання, я одержав таку відповідь:

– Справа погана, немає чим виконувати, вивезли увесь хліб, яким тільки виконали 86% річного пляну, а ще треба вивезти 400 центнерів.

Одержавши таку відповідь, я відразу зрозумів, що тут не все горазд, що тут є куркульський саботаж хлібозаготівель, я поставив

перед правлінням ще одне питання: «Чи багато хліба у вас розкрадено і чи є незаконно виданий хліб?»

На це питання мені Шевченко так відповідав:

– Незаконно розданий хліб у нас був, але його вже повернули, а розкраденого хліба у нас немає, бо крадіжок не було (?)

Я відразу ж скликав збори колгоспників побригадно і на цих зборах опрацював докладно постанову Раднаркому про посилення хлібозаготівель, та організацію червоних валок на честь 15 роковин Жовтневої Революції. Усю роботу на зборах довелося провадити мені самому, бо управа артілі на чолі з головою були німими свідками, від них я жодної підтримки не одержав. Коли я став провадити на зборах роботу по виявленню незаконно одержаного та розкраденого хліба, управа артілі тут же на зборах намагалася переконати мене у тому, що розкраденого хліба немає, а колгоспники підбурені управою почали й собі співати куркульських пісень, про те, що ніхто, мовляв, не крав тощо.

Другого дня після цих зборів розпочали переобмолот соломи та перевірювання половини, а я розгорнув масову роботу серед колгоспного активу, за виявлення розкраденого та незаконно одержаного хліба. Провадив я роботу в бригаді, говорив і переконував окремих колгоспників-ударників, розмовляв з жінками, а правління артілі знов замість допомоги мені настирливо, але даремно, доводило, що хліба «ніде немає».

Я не заспокоювався. Щодня й щогодини я провадив масову роботу серед колгоспників, шукав кінця, щоб можна було розплутати куркульське павутиння, в якому засмоктано колгоспний хліб.

Після одних таких зборів, які я провадив з активом, до мене підійшла колгоспниця – біднячка Самотиш і відверто заявила:

– Я Вас гарно зрозуміла, я усвідомила, що я скоїла злочин перед державою. У мене є 1 центнер накраденого хліба – заберіть його.

Але й вона відверта не до кінця. Пізніше, коли ми перевірили з колгоспним активом її наявність хліба, то виявили яму, де було закопано ще 3 центнери краденого хліба. Слідом за Самотиш до мене підходили другий, третій, четвертий колгоспники й заявляли, що у них є по 40 кгр., пів центнера та більше накраденого хліба.

Коли вже нами було виявлено чимало краденого хліба внаслідок впертої переконливої масової роботи, колгоспний актив став все дужче й дужче втягатися в хлібозаготівлю. Пізніше, за допомогою колгоспного активу, ми виявили, що міцний середняк, бригадир Жолудь, теж крав хліб. Бригада активістів знайшла у нього в ямі декілька центнерів хліба та 2 пуди сала. Ворога народу – Жолудя, ми негайно зняли з роботи й віддали до суду. Боротьбу за хліб ми не припинили і спираючись на колгоспний актив, щодня посилювали темпи хлібоздавання, щодня виявляючи нові й нові куркульські сховища з хлібом. Ми виявили на сьогодні 60 центнерів краденого хліба, що становить 6% до загального пляну, а на цьому ми роботу не закінчили. Я впевнено заявляю, що річний плян хлібозаготівель по артілі «Воля» ми виконаємо до 26 грудня.

Товариші, хліб є, його цілком вистачить для виконання плянів. Не вірте, коли кажуть, що хліба немає, хліба багато розкрадено й поховано, його треба виявити, як це зробили ми. Спираючись на колгоспний актив, трощіть куркульський саботаж хлібозаготівель, виконуйте план хлібозаготівель – свій обов'язок перед робітничою клясою й Червоною Армією.

Шостак

Державний архів Луганської області, ф. П-6, оп. 1, спр. 53, арк. 2–3.

Ціна 5 коп. Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ЛУГАНСЬКА ПРАВДА

ВІСТОРОК
19
ЛИПНЯ
1932 р.
№ 159 (5159)
Рік вид. XV-й

Орган Луганського міськпарткому, міськради та міськпрофради

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

БІЛЬШОВИЦЬКИЙ ШТУРМ

Хай живе союз
робітників і селян!

№ 60-(77)
П'ятниця
5
Серпень
1932 року

Орган РПК, РВК, Райпрофради Марнівського району

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

ЧЕРВОНИЙ КОЛГОСПНИК

Орган Біловодського РПК, РВК та Райпрофради

№ 73 (149) || 7-го червня 1932 року. || № 73 (149)

Пролетарі всіх країн, єднайтесь!

СТЕПОВА КОМУНА

1933 РІК
СІЧЕНЬ
22
№ 9 (344)

ГАЗЕТА ВИХОДИТЬ 12 раз на м-ць

ГАЗЕТА РПК, РВК І ПРОФРАДИ — СТАРІОВІЛЬСЬКЕ

ЧЕРВОНИЙ УДАРНИК

1932
ВЕРЕСЕНЬ
20
№ 217 (592)
м. Красний Луч

Орган Міськпарткому, Міськради та Міськпрофради

№ 115

З публікації Марківської районної газети
«Більшовицький штурм»

У Білика знайдено прихований хліб

2 березня 1932 р.

Білик С. – індивідуальний господар І Марківки, щодня ходив у сільраду та скіглив, що в нього не лише на посів, а й їсти нема чого.

Актив колгоспників знаючи тенденцію одноосібників, цьому не вірив і пішов зробити перевірку «бідному» Білику. В наслідок перевірки в нього знайшли захований у снігу 16 п. зерна.

Цей факт зайвий раз викриває обличчя куркульства, яке підбурює одноосібників ховати хліб, чим самим хоче зірвати не тільки хлібозаготівлю по одноосібному сектору, який ще не виконав плану, а зірвати утворення посівних фондів до III більшовицької сівби.

Мамот

// *Більшовицький штурм. – 1932. – 2 березня. – С. 1.*

№ 116

З публікації Луганської газети «Луганська Правда»

Крадіїв хліба – до революційного права

14 липня 1932 р.

Нині спостерігається низка випадків крадіжки хліба з копиць, обмолоту його на полу. Є випадки стрижки колосу з копиць. Крадуть, головно, не колгоспники, але є випадки, що й де хто з не-свідомих колгоспників простягає нишком руку до колгоспного добра, піддавшись на агітацію клясового ворога.

Наприклад, Шевченкова Ганна Петрівна (не колгоспниця) принесла додому декілька копиць жита і почала його в хаті молотити. До її хати випадково зайшов голова колгоспу Троценко разом з польоводом Хворостяненком. Шевченкова вже встигла намолотити більше 16 клгр зерна. Але голова правління не тільки не

вжив заходів до того, щоб найсуворіше було покарано цю крадіжку колгоспного хліба, а навіть намолоченого хліба не відібрав.

Хуліган Шапуренко (ще минулого року вийшов з колгоспу), так цей просто з дробовиком та виточеним ножем на очах колгоспників бере хліб з колгоспних копиць, погрожуючи колгоспникам своєю розправою.

Коли це було, щоб на хуліганів, на крадіїв, що не хочуть працювати, а шматують колгоспне добро, не було революційної управи?

Чого опортуністи з міськміліції досі не вживуть, не дивлячись на сигнали «Луганської Правди» репресивних заходів до клясово-ворожих недобитків, що розперізували своїми хуліганськими бешкетами та крадіжками в Новоганнівці?

Колгоспники Новоганнівки на своїх зборах з обуренням відмічали примиренське байдуже ставлення наших район. карних органів і Новосвітлівської міліції до цих ворожих недобитків. Раз на завжди треба покласти край цим витівкам клясового ворога. Колгоспники вимагають покарати ворогів врожаю. Органи міліції зобов'язані вимогу колгоспників будь що виконати до революційного права закликати хуліганів, що тероризують відданих колгоспників, й заважають їм успішно зібрати врожай.

Але в втратах, що завдається від потрапу винуваті передусім сільські керівники та правління колгоспів. Наприклад, що означає така добродійність, з боку правління, віддало без всякого зашкодування забрані на колгоспних покосах 10 липня коней індивідуалам Єгорові Руденку та Федорові Руденку, що по ночах випутували їх в копицях і випасали?! Правління не дбає досі про охорону врожаю. Сторожі на полі ніякої немає, а її потрібно негайно було організувати з першого дня жнивів.

// *Луганська Правда. – 1932. – 14 липня. – С. 3.*

№ 117

З публікації Краснолуцької міської газети
«Червоний ударник»

Про похід піонерів та школярів за збирання колосків

Постанова президії міськбюра ДКО

Оголосити протягом 10 днів з 3.VIII по 13. VIII-32 р. похід піонерів та школярів за збирання колосків.

Запропонувати всім ватажків загонів та баз Ю.П. негайно мобілізувати всю піонерську організацію, розгорнувши широку масово-роз'яснювальну роботу по доведенню постанов партії про збирання врожаю, на боротьбу з утратами урожаю.

Запропонувати ватажкам виробничих загонів забезпечити конкретну допомогу підшефним піонерзагонам на селі по піонерському походу за врожай.

Вся робота повинна проходити на засадах соціалістичного змагання між окремими ланками, загонами та базами.

Встановлені три премії.

1. Кращій ланці – екскурсія до Криму.
2. Кращому загону – 200 крб.
3. Кращій базі – 300 крб.

Зобов'язати ватажків загонів кожного дня інформувати МБ ДКО про перебіг походу.

Голова міськбюра ДКО

М. Гинце

// Червоний ударник. – 1932. – 4 серпня. – С. 2.

№ 118

З публікації Біловодської газети «Червоний колгоспник»

Набути більшовицьких темпів у сівбі

6 жовтня 1932 р.

Головне завдання в справі підвищення врожаю – виконати плян сівби на строк.

Біловодщина строки сівби, визначені ЦК КП(б)У – до жовтня, не виконала. На 3 жовтня засіяно тільки 29 відс., до пляну: радгоспи – 60,2 відс., одноосібні господарства – 24,8 та колгоспи – 24,4.

Замість вести перед у сівбі – колгоспи ганебно відстають. У Данилівці, наприклад, одноосібні господарства плян сівби виконали на 50 відс., а колгоспи тільки на 19,7.

Дозволити такого ганебного відставання колгоспів у сівбі ні як неможна. Отже, поки ще година терпить, мусимо напружити всі зусилля, щоб найближчими днями пляна сівби виконати цілком.

Щоб впоратися із сівбою на строк, визначений РВК, треба щоденно засівати 1985 га. 27 вересень засіяно 483 га, 28-го – 808 га, 29-го – 681 га, а 1 жовтня посіяно тільки 389 га.

Замість наростання темпів сівби, мають місце недозволені стрибки, зменшення щоденного засіву.

Причини такого ганебного стану із сівбою, бюро РПК зазначило у своїй постанові з 24 вересня: відсутність більшовицької боротьби, добротливість, бездіяльність партосередків, сільрад та колгоспів.

Директиви про використання 80 відс. тягової сили та 50 відс. Корів на сівбі на місцях не виконали. Тільки 50 відс. тягової сили на сівбі, а 1 жовтня було 22,5 відс. корів використовують тільки на 8 – 10 відс.

Просто злочинно-шкідницького характеру набувають такі факти, як в артілі «Леніна», що маючи 27 відс. виконання пляну, 1 жовтня цілий день простояло 6 пар волів і 5 коней, а 2 жовтня простояли 5 тракторів через брак мастила.

Треба за всяку ціну домогтися використання 90 відс. механічної 80 відс. тягової сили і 50 відс. корів на сівбі. Треба правильно використовувати тягову силу й землі. Зокрема треба негайно

використати землі з під просапних. Цього й досі недо- оцінюють: ще не зібрано соняшника та кукурудзи на 7311 га.

Навіть проса ще не вбрано 12,7 відс. А це найкращі попередники під озимий клин.

Біловодщина має можливості плян сівби виконати на строк. Адже, артіль «Яковлева», без особливого напруження виконує щоденне завдання.

Кожний колгосп, кожна бригада повинні так поставити роботу, щоб виконувати щоденне завдання із сівби. Вивчати хід сівби, причини недовиконання, усувати ці гальма, домагатися наростання темпів сівби.

Нещадної відсічі опортуністам і скигліям. Підняти всіх колгоспників на сівбу, зокрема колгоспниць. Організувати соцзмагання поміж бригад. Преміювати кращих ударників. Чіткий облік праці, масово-політична робота у бригаді, щоденні оперативні пляни сівби, їхне обговорення бригадою і робота виробничих нарад – такі шляхи, що забезпечуть виконання пляна сівби на строки.

// Червоний колгоспник. – 1932. – 6 жовтня. – С. 1.

№ 119

З публікації Марківської районної газети «Більшовицький штурм»

Суворо покарати куркульню, що гноїть хліб у ямах

8 жовтня 1932 р.

В багатьох селах району парторганізації, комсомол і сільради примеренськи ставляться до куркуля, про це свідчить багато фактів, якто: тверді завдання по хлібоздачі, що їх мусила куркульня виконати до 1-го вересня ще на 5 жовтня здали лише на 37%. Осінньої сівби, куркулями, ще й не розпочалось. Користуючись з того що на нього не натискують як це слід, а навпаки вірять його куркульсько- скигленню, куркуль приховує хліб від пролетарської держави.

Ось доказ цьому куркульському опіру в хлібозаготівлях: в Бондарівській с-радї куркуля Білошапки С.С., 4 жовтня знайдено

захованого у ямі хліба 60 пуд. пшениці, що лежить захованою біля 4-х років.

Такі випадки непоодинокі в районі й партосередкам, с-р потрібно, щодо цього, вділити найпільнішу увагу на викриття куркульських перехованок хліба й жорстоко покарати злочинців-куркулів.

Розгорнути масову політичну роботу серед індивідуальників в такий спосіб, щоб мобілізувати їх увагу на негайне вивершення хлібозаготівлі, на боротьбу проти куркуля, що всіляко намагається перешкодити, загальмувати виконання державних планів.

Туркот

// *Більшовицький штурм. – 1932. – 8 жовтня. – С. 1.*

№ 120

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Спекулянтів Кудрявцеву та Галагана засуджено

18 жовтня 1932 р.

Громадянка Кудрявцева з села Чмирівка в минулих роках спекулювала продуктами, а потім в цьому році вона скуповувала різні харчові продукти і спекулювала ними на базарі. Зокрема вона розвинула свою «діяльність» торгівлі на Чмирівці скуповувала хліб у одноосібників і продавала його на базарі. Так само як і Кудрявцева, Галаган Іван Андр. теж з села Чмирівки скуповував хліб і продавав на базарі. В останнє його спіймано коли він накупивши хліба і продавав хлібинами на базарі. В минулому цей Галаган мав свою кондитерське виробництво.

Крім цього Кудрявцева та Галаган вели шалену агітацію серед колгоспників та одноосібників проте щоб вони не продавали хліба державі, а продавали на приватному ринку.

Нарсуд Старобільщини, що цими днями розглядав їх справу їх засудив:

Кудрявцеву на 8 років позбавлення волі з відбуттям кари у далеких місцевостях Радянського Союзу.

Галагана засуджено на 10 років позбавлення волі з відбуттям кари в далеких місцевостях Радянського Союзу і після відбуття кари позбавлення виборчих прав на 5 років.

// *Степова комуна.* – 1932. – 18 жовтня. – С. 2.

№ 121

З публікації Біловодської газети «Червоний колгоспник»

Сівбу закінчили, переключаймося на оранку зябу

20 жовтня 1932 р.

15 жовтня, Н-Деркульський конерадгосп закінчив осінню сівбу. Посіяли 1310 га пшениці та 186 га жита.

Плян сівби виконали на 100 відс. Тепер переключилися на оранку зябу.

Директор
Секретар Партосередку
Робітком

К.Р. Гнідий
Сейгуш
Нестеренко

// *Червоний колгоспник.* – 1932. – 20 жовтня. – С. 1.

№ 122

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Байдівських розкрадників колгоспного хліба покарано

31 жовтня 1932 р.

Читач про беззаборонне розкрадання колгоспного хліба в артілі «Перемога» Байдівської сільради обізнаний прочитавши газету «С. К.» від 23 жовтня.

27-го жовтня над розкрадниками колгоспного хліба відбувся суд на місці в селі Байдівка.

Розкрадників колгоспного хліба, як ворогів народу народний суд засудив:

Болото Т. О. і Кулачко П. Т. на три роки позбавлення волі, Кулачку У. А. на 10 років позбавлення волі, Геєнкову Н. Н. – 10 років, Хамчич Г. І. – 10 років; Хамчич К. І. – 10 років; Шовкеплас У. П. – 10 років.

// *Степова комуна. – 1932. – 31 жовтня. – С. 2.*

№ 123

З публікації Біловодської газети «Червоний колгоспник»

Передові у хлібозаготівлі

18 листопада 1932 р.

Артіль «1 травня» (Гармашівка) річний плян хлібозаготівлі виконала на 15 листопада на 121 відс., артіль «Червоний Яр» (Гнидівка) на 120 відс., «Петровського» №3 (Йовсуг) 112,5 відс., «Полум'я Жовтня» (Йовсуг) – 103, «Паризька комуна» (Вовкодатово) – 102,9, комуна «Безвірник» (Н-Лимарівка) – 100, комуна «Ворошілова» (Данилівка) – 10, комуна «Квітка першої п'ятирічки» (Баранівка) – 97,9, «Шевченка» (Йовсуг) – 96,6, «Авангард» (Лимарівка) – 100, «Червоний Жовтень» (Литвинівка) – 90,8, артіль «Яковлева» (II Біловодська) – 82 відс.

// *Червоний колгоспник. – 1932. – 18 листопада. – С. 1.*

№ 124

З публікації Краснолуцької міської газети
«Червоний ударник»

Нещадної кари ворогам народу

27 листопада 1932 р.

«Громадська власність священна й недоторкана». Хто посягає на цю власність, той має бути суворо покараний.

Пролетарський суд, що стоїть на сторожі революційної законності, мусить нещадно карати тих, хто розкрадає колгоспне майно.

Нещодавно відбувся суд, який розглянув справу про крадіжки – в колгоспі «Культура» Краснокутської сільради.

Громадянин Можайський украв у колгоспі два мішки кукурудзи. Суд за це присудив позбавити волі Можайського терміном на три роки.

Ось Грабеньков І.Ф. – розкуркулений, Кузнецов П.С. – розкуркулений, брати якого утекли з білими за кордон. Черніков син спекулянта великим рогатим скотом, шкодили колгоспові, крали колгоспу кукурудзу в першій Криштальській артїлі, зривали виконання плану хлібозаготівель, всі вони дістали позбавлення волі терміном на шість років кожного, та поправку у правах, після відбуття кари, на три роки кожного. На нашу думку, до цих ворогів народу треба застосувати більшу кару.

Не можна допускати будь якого намагання розкрадати колгоспне майно, особливо від куркульських елементів. Суд мусить нещадно карати тих, хто своїми ворожими діями завдає шкоди колгоспові і державі.

П.Б.

// Червоний ударник. – 1932. – 27 листопада. – С. 3.

№ 125

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Шкідників громадського майна покарано

11 грудня 1932 р.

«За погане скиртування та припущення гноєння і розкрадання хліба на ланах, за скиртування мокрого хліба, що призводить до псування хліба в скиртах покласти цілковиту відповідальність на правління колгоспу та бригадирів аж до відання до суду, як за псування й шкідництва громадського майна». Таку постанову видано ВУЦКом в розвиток постанови ЦВК СРСР про охорону соціалістичної власності.

Управа артїлі ім. Сталіна Титарівської сільради не боролась за здійснення настановлень партії та уряду про боротьбу з втратами, а навпаки розкладала колгосп, спрямовувала на розкрадання колгоспного майна, протиставила партії та уряду в проводимих на селі кампаніях хлібозаготівлі, осінньої сівби та організаційно-господарського зміцнення колгоспу.

Колишній голова Титарівської сільради Сергієнко, секретар партосередку Соболев, член управи колгоспу Гончаров, завгосп і організатор праці куркуль Забирко, що в минулому мав у селі Бутово куркульське господарство: вітряного млина, кінну молотарку, найману працю, голова артїлі Стукало та бригадири Колядінцев, Сергієнко Сидір, Сергієнко Кирило своїм керівництвом не тільки не боролися з втратами у збиральну кампанію, а навпаки свою роботу скерували на те, щоб врожай на полі не був зібраний, у наслідок чого колгосп має збитків до 40 тис. крб.

Член управи Гончаров, замість того, щоб приймати заходи, дав розпорядження не збирати кукурудзи, а приорювати її в полі.

Куркуль Забирко, що проліз завгоспом колгоспу, розкладав колгосп, спрямовував колгоспників на розкрадання колгоспного хліба, проти виконання пляну хлібозаготівлі, він же й організатор розкрадання в колгоспі хліба, організував колгоспників проти голови колгоспу – наймита Стукала.

Керівництво села Титарівки розклатось, загубили клясову чуйність, наслідком чого в колгоспі грубо викривлено політику

партії. Біднота та ударники колгоспу були в загоні. Так бувший наймит, колишній голова колгоспу, Стукало ігнорувався всілякими засобами іншими членами управи та куркульським зухвальством. Трудоодиниці в колгоспникам записувались невірно. Та навіть дійшло до того, що в колгоспників, ударників у кого було вироблено багато трудоднів, зменшували і нараховували ледарям. Трудоодиниці писались скільки кому забажалося, а найбільш трудоодиниць записано членам управи. Тут в середньому кожен член управи виробив по 342 трудоодиниці, тоді, як кращі ударники колгоспу мають по 200 трудоодиниць.

Викривлення лінії партії в організаційно-господарському зміцненні колгоспу в селі Титарівці, судово-слідчими органами викрити по дописах, що їх було вміщено в газеті «Степова Комуна» та окремих заявах колгоспників-ударників.

Виїзна сесія народного суду, що розглядала справу був. керівництва колгоспу та села Титарівки, 6 грудня, з'ясувавши всі обставини справи, характер та ступінь соціальної небезпеки скояного злочину, засудила: кол. завгоспа Забирку Олександра, куркуля-розкрадника – до вищої міри соціального захисту – до розстрілу, члена управи Гончарова та голову сільради Сергієнка до позбавлення волі на 10 років з поразкою в правах. Бригадирів за бездіяльність Колядінцева, Сергієнка Кирила, Сергієнка Сидора до позбавлення волі на 1 ? роки кожного. Колишнього секретаря партосередку Соболя до примусової праці на 9 місяців умовно.

Безсонов

// *Степова комуна. – 1932. – 11 грудня. – С. 1.*

№ 126

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

За розкрадання державного майна до розстрілу

16 грудня 1932 р.

«...Громадська власність – це основа радянського ладу, вона священна і недоторкана ...застосувати... за розкрадання... вищу кару соціального захисту – розстрілу...». Так зазначено в постанові уряду СРСР від 7 серпня 1932 року.

На Старобільському олійзаводі тривало розкрадання олії клясово ворожим елементом, що проліз на завод.

9 грудня виїзна сесія Доноблсуду розглянула в м. Старобільському кримінальну справу по звинуваченню куркуля Д'яконова Гордія Павловича, висланого до Старобільська, Полтавським народним судом за невиконання та зрив хлібозаготівлі. Д'яконов, працюючи на олійзаводі візником, систематично крав олію та спекулював нею на приватному ринку. В останній час ним украдено 80 кіл (5 пуд) олії, яку 19 жовтня намагався продати ідальні робкоопу за 1360 крб.

Виїзна сесія, врахувавши його соціальний злочин, засудила до вищої міри соцзахисту – розстрілу з конфіскацією всього майна.

Робітники олійзаводу вирок сесії схвалюють.

Робітники олійзаводу за проводом заводських організацій повинні посилити класову пильність, перевірити свої лави так, щоб жодного клясово-ворожого елементу на залишилось на заводі.

// *Степова комуна. – 1932. – 16 грудня. – С. 1.*

№ 127

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

За кражу і спекуляцію хліба – примуспраці 5 років

28 грудня 1932 р.

Виїзна сесія нарсуду розглянула кримінальну справу, по звинуваченню громадян села Лиман Гончарової Федори, Гончарової Насті та Дидусева Якова, які систематично займались крадіжками хліба в колгоспі.

На судовому процесі сами звинувачені розповіли про те, що вони крали в колгоспі хліб та спекулювали ним на базарі. Гончарова Ф. та Дидусев в колгоспі не робили і трудовнів у них мало, хліба неодержували, але вони замість цього крали в колгоспі хліб та підмовляли других колгоспників на розкрадання хліба. Гончарова Настя в колгоспі жодного трудовдня немає. При обшуку у Гончарової виявлено 2 мішки жита, 2 мішки кукурудзи та 16 кг проса, з яких 2 мішки жита було закопано у хаті під пічкою.

Суд, урахувавши звинувачених суспільно-небезпечними та на основі постанови ЦВК від 7 серпня та РНК від 22 серпня, засудив Гончарову Н. до позбавлення волі на 5 років з поразкою в правах, Гончарову Ф. до позбавлення волі на 3 роки та Дидусева на півтора роки.

// Степова Комуна. – 1932. – 28 грудня. – С. 2.

№ 128

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Розкрадників хліба – куркулів покарано

28 грудня 1932 р.

В газеті «Степова Комуна» від 21 грудня було вміщено дописа про крадіжку колгоспного хліба Олефійцевою Г., Сердюковою Г. та Сердюковою М. Факти про крадіжку хліба ствердились. Колгоспники артїлі Петровського звертались до судово-слідчих орга-

нів про притягнення цих розкрадників хліба до судової відповідальності, як ворогів народу.

Цими днями суд розглядав справу про крадіжку хліба цією куркульською трійкою. Судовим слідством встановлено, що Сердюкова М., Сердюкова Г. та Олефійцева Г. не біднячки, як це встановлено попереднім слідством міліції, яка не хоче виявляти соціальний стан розкрадників, їх справа зареєструвати готове, а куркульські доньки. Ці куркулі пролізли в колгосп з метою розвалювати колгосп і нічогісінько в колгоспі не робили, а лише крали хліб та колгоспне майно. Чоловік Олефійцевої Ганни, Олефійців Степан проліз колгоспним табельщиком, допомагаючи куркульській зграї розкрадати хліб та колгоспне майно.

Суд, ураховуючи соціальну небезпеку злочинців та хлопотання колгоспників засудив: Олефійцева Степана до позбавлення волі на 8 років з поразкою в правах після відбуття позбавлення волі на 3 роки, Олефійцеву Ганну, Сердюкову Маньку та Сердюкову Ганну до позбавлення волі кожному на 8 років з висилкою за межі України після відбуття соціального захисту на 5 років та поразки в правах на 3 роки. Позбавлення волі відбувати в таборах в далеких місцевостях країни.

Проти керівників сільради судом порушено кримінальне переслідування за прикривання куркулів та видачу судово-слідчим органам невірних звірок.

Суд проходив за великою присутності колгоспників, які на загальних зборах після винесення вироку шкідникам, вирока одноголосно схвалили та дали зобов'язання рішуче викривати куркулів і очищати свої лави від них.

Ю.К.

// Степова комуна. – 1932. – 28 грудня. – С. 1.

№ 129

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Шкідників колгоспного господарства – до розстрілу

З січня 1933 р.

Керівництво колгоспу ім. Буденого Покрівської сільради, на чолі голови управи Шерстюк Іван, син колишнього торговця, члена управи він же зав. скотарством Шерстюк Іван Данилович, член управи Спиредоненко Михайло, комірник колгоспу, Дисятниченко, члена управи – скарбник Черкасова Ничипера, член управи зав.птахофермою Кюлісниченкова провадили в артілі шкідницьку куркульську роботу по розвалу колгоспу, розбазарюючи майно та хліб і чинили шалений опір виконанню плану хлібозаготівель.

Розглядаючи цю справу суд встановив, що в час їхнього «керівництва» останні провадили відверту шкідницьку роботу спрямовану на зрив хлібозаготівлі.

Унаслідок їхнього куркульського керування господарством колгоспу, трудова дисципліна була доведена майже нанівець, у наслідок чого план весняної сівби недосіяно на 120 гектар. Прополочна кампанія була проведена погано, у наслідок чого врожай у колгоспі дав зниження аж до 80 клгр. з гектара. Збирання врожаю провадилось з шкідницькою метою, що призвело до втрат 20 відсотків валового збору. Хліб в колгоспі майже беззаборонно розкрадався, боротьби з розкрадання хліба не провадилось, а навпаки потурали розкраданню. Крадений хліб продавався на базарі. Хліб розбазарювався, видавався безконтрольно.

Тут, у супереч директивам партії й уряду, щодо видачі авансу 15 від. до обмолоченого, роздано понад норми 230 цент. Хліб від держави утаювався в так званих «відходах», з яких було начищено 121 центнер. Куркульська зграя, крім зриву хлібозаготівлі, невиконанням якого підривалась міць колгоспу, провадила роботу по знищенню коня та худоби колгоспу. Тут за рік загинуло, в наслідок знеосібки у догляді за кіньми, 106 шт. коней, 4 шт. невідомо куди зникли; поросят загинуло 41 шт., телят загинуло 24 шт., корів 2 шт.

Обласний суд, врахувавши соціальну небезпеку вчиненого злочину кожним окремих звинуваченим та соціальної небезпеки кожного окремо злочинця та його стан, згідно постанови ЦВК та Раднаркому СРСР від 7-го серпня 1932 року про охорону державної власності, засудив: Шерстюка Івана Андрійовича – до розстрілу, Шерстюка Івана Даниловича, Десятниченка Ониська, Спиредоненка Михайла до позбавлення волі в далеких місцевостях союзу терміном на десять років кожного з конфіскацією всього майна, Черкасова Ничипера до примусової праці терміном на один рік, Колеснікову Софію до примусової праці на один рік умовно.

Колгоспники з напруженою увагою вислухали процес судового слідства і вироку суду схвалили.

Сільські організації, колгоспники артiлі ім. Буденого у відповідь на більшовицьке рішення суду над шкідниками колгоспу, зривниками виконання плану хлібозаготівель, цієї могутньої підйоми зміцнення колгоспів, повинні відповісти негайною ліквідацією прориву в хлібоздаванні – так по колгоспу, як і по одноосібному сектору, і цим самим нанести найжорстокіший руйнацький удар по класовому ворогу-куркулю, що підриває міць колгоспу.

// *Степова комуна. – 1933. – 3 січня. – С. 1.*

№ 130

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Добровільно повертаю накрадений хліб

16 січня 1933 р.

Я, колгоспниця артiлі ім. Петровського Шпотинської сільради Шпота Христя Іванівна, під час збиральної кампанії, косовиці та молотьби, через свою малосвідомість та неосвіченість, з своїм чоловіком Шпотою Яковом крали в своєму колгоспі хліб.

Хліб в колгоспі ми крали так: обминали колоски і потім носили кишенями до дому. Таким чином у двох накрали в колгоспі 3^{1/2} пуди.

Зрозумівши те, що я зробила великий проступок перед чесними колгоспниками-ударниками і, що це є тільки з руки куркулю,

я добровільно повертаю накрадений мною хліб колгоспу в рахунок хлібозаготівлі і закликаю наслідувати мого приклада всіх, останніх колгоспників. А таких колгоспників, що крали в колгоспі хліб у нас багато.

Христя Шпота

// *Степова комуна.* – 1933. – 16 січня. – С. 4.

№ 131

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Знайдено пшеницю, що захована ще у 1929 року

11 квітня 1933 р.

9-го квітня в с. Чмирівці бригадою колгоспного активу в складі: Верховала Т., Григоренка Н. та Пономаренка викрили в розкуркуленого Григоренка Ілька в землі 30 пудів пшениці, що була ним закопана в землю 1929 року.

Викрита пшениця вся пригодна для харчування. Її буде обмінено на засівну.

Бригада, що викрила куркульську похованку, одержала нагороду – 15 відсотків натурою по 18 кіл пшениці.

Ця бригада й надалі продовжує викривати куркульські поховання.

Велічко

// *Степова комуна.* – 1933. – 11 квітня. – С. 2.

№ 132

З публікації Старобільської газети «Степова комуна»

Сівбу ранніх закінчили

Райпарткомові – тов .Шулькевічу, Райвиконкомові –
тов. Сердюку, Райпрофраді – тов. Кузьміну,
Редакції «Степова Комуна»

13 травня 1933 р.

РАПОРТ

Розгорнувши соціалістичне змагання та вдарництво в бригадах, на основі рішень ЦК про роботу колгоспних осередків «Зоря» і «Вперед», колгоспники вперто боролись за ущільнені строки сівби й гарну якість роботи. Настановлення т. Сталіна в його доповідях «Про роботу на селі» та виступ на з'їзді колгоспників-ударників були в роботі по сівбі в нашому колгоспі програмою дій.

Кожний день і час ми пам'ятали про відозву з'їзду колгоспників-ударників, що мати гарний врожай залежить від нас самих.

Ми розбили куркульські нашіптування про так звану «мокру погоду» і сіяли, не зважаючи ні на що.

За проводом партії Леніна ми перемогли – 9 травня увечері закінчили сівбу ранніх культур. Замість п'янових 99 га засіяли 100 га.

Перевищили план сівби пшениці. Замість 61 га засіяли 65,63 га. Почали сіяти пшеницею зустрічних ще 8 га.

Перемогу вирішили живі люди – наші ударники: Бригадир нашої бригади Гончаров Гордій, колгоспники – Крамарев Ів., Заготський, Дубовий П., бригадир другої бригади – Волошин С., колгоспники – Дубовий Є., Дубовий К., Черниченко С., Дубовий Ів.

Ударники-колгоспники Заготський А., Крамарев М., Дубовий Г., Дубовий М. сіяли своїми власними коровами.

Увесь посів комісія прийняла й визнала високу якість роботи. Переключаємось на сівбу пізніх культур.

Секретар партосередку
Голова сільради
Голова колгоспу

Ружа
Черниченко
Заготський

// Степова комуна. – 1933. – 13 травня. – С. 1.

№ 133

З публікації Старобільської окружної газети
«Під прапором Леніна»

За зрив пляна сівби Баюна виключено з лав партії

12 червня 1933 р.

Постанова розширеного бюро РПК за участю представника обкому КП(б)У т. Воробйова від 11-VI:

Бюро РПК констатує, що темпи сівби за останній п'ятиденник ставлять під загрозу виконання пляна сівби до 15-VI.

Щоб забезпечити безумовне закінчення сівби на строк, бюро ухвалює:

1. Прийняти до неухильного керівництва і виконання телеграфне розпорядження Облзасівтрійки про заходи, що забезпечують виконання пляна. Опрацювати ці вказівки на партійних і загальних колгоспних, бригадних зборах в колгоспах, що ще не закінчили сівбу.

2. Беручи на увагу, що колгоспи «Н[ове] життя» Великоцької сільради і ім. Петровського Зориківської сільради не забезпечують виконання пляну сівби, вважати за можливе засів частини земель цих колгоспів передовими колгоспами, що вже виконали плян.

3. В зв'язку з цим частину засівного матеріялу з колгоспів «Н[ове] життя» та ім. Петровського передати для висіву таким колгоспам: «Комунару» – 150 ц., «Марті» – 150 ц., «Шлях Леніна» – 100 ц., «Перше Травня» – 100 ц., «Серп і Молот» – 30 ц. Разом – 530 ц.

4. Вказати тов. Шевцову про незадовільне оперативне керівництво райземвідділу засівкампанією. Попередити, що в разі, коли він не посилить керівництва сівбою, прополкою, підняттям парів, до нього будуть вжиті відповідні заходи.

5. За те, що не дивлячись на низку вказівок і попереджень від бюро РПК і президії РКК, партосередок колгоспу «Н[ове] життя» не організував відсічі куркульському саботажу весняної сівби, не використав надану державою велику насінневу, продовольчу й фуражну допомогу, надану допомогою тракторною тягловою силою (16 тракторів) – на мобілізацію колгоспників на успішне вирішення

сівби, чим поставив під явну загрозу виконання пляну (плян виконано на 49 відс.), в той же час було припущено явно шкідницький посів, – секретаря партосередка т. Баюна з лав партії виключити.

Останній раз попередити голову колгоспу «Нове життя» т. Мелюченка, що коли він протягом двох днів не забезпечить рішучого переламу, що забезпечував би закінчення сівби на строк (15 червня), буде поставлено питання про його перебування у лавах партії.

6. Щоб забезпечити різкий перелам у сівбі, т. Шевцову виїхати в колгосп «Нове життя».

7. Прийняти до уваги заяву нач[альника] політвідділу т. Євсеева про те, що він виїздить на 2–3 дні в колгосп «Нове життя», де працює 16 тракторів МТС, поза смугою останньої, щоб допомогти парторганізації швидше закінчити сівбу.

8. Тов. Смірнову виїхати в Зориківку і Новомикільське.

9. Відрядити т. Малікова до комун «КІМ» і «Нова Спілка», а т. Грицака до колгоспу ім. Леніна.

10. Щоб підняти боєздатність партосередка колгоспу «Н[ове] життя» – рекомендувати секретарем осередка т. Писарева.

11. Доручити т. Мощенку організувати виїзні редакції в колгоспах «Н[ове] життя» та ім. Петровського.

Бюро РПК

Державний архів Луганської області, ф. П-56, оп. 1, спр. 1161, арк. 33.

№ 134

З публікації екстреного випуску Білолуцької газети
«Соцштурм»

**Мобілізувати всі сили на негайне завершення косовиці,
на ударну молотьбу та скирдування**

20 серпня 1933 р.

...

10. Привлечь к судебной ответственности председателя артели «Червона Зирка» т. Васильева, который выдал всего 1,5% колхозникам натурованса от намолоченного хлеба, а также привлечь к ответственности председателя артели «Незаможник» т. Шевцова, который выдал 2% натурованса от намолоченного хлеба.

...

*Державний архів Луганської області, ф. П-188, оп. 1, спр. 331,
арк. 28.*

ДОДАТКИ

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Абрамов – 138
Аврашков – 105, 110
Ажиппо – 155
Акулов – 76
Андрущенко – 105, 113
Аникиенко – 196
Артомошин – 120
Бабенко Л. – 196
Балицкий – 142
Барабан – 73
Бардаков – 96, 223
Бардаш – 89, 92, 101
Баштовий – 116, 130, 178
Баюн – 252
Безсонов – 244
Безуглий С. – 179
Бережной – 131, 211, 212
Березніцкий – 89
Беседа І.С. – 179
Беседа О.І. – 179
Бирюков – 127
Білик С. – 235
Білошاپка С.С. – 239
Благодарев – 116, 130
Бойко – 150
Бойченко – 85, 96, 110
Болото Т.О. – 241
Бондар – 18, 89, 90, 96, 101, 103, 105, 110, 113
Бондаренко – 89, 97, 105
Бондаренко Т.Т. – 174
Бондарь Е. – 167
Бондарь П. – 170
Бондарь Т.В. – 200
Борисенко – 104
Борисов – 125
Боровской – 211, 212
Бошко – 141
Брежнев К.А. – 166
Бринза – 143, 151
Бровкін – 178
Букаренко – 191
Бурим Г. – 170
Бурин Ф. – 170
Бурков – 61, 62
Буров – 156
Бутко – 149
Вагин – 85
Вайншток – 102
Вакуленко – 113

- Варшавський – 190
Васильев – 253
Васильченко – 206, 211, 212, 213
Васільков – 89, 227
Велічко – 250
Вербицький – 131
Верезун – 84
Верховал Т. – 250
Вехов П.К. – 215
Вільховченко – 89
Волга Л. – 216
Волга М. – 216
Волевач – 105, 106, 110
Волошин С. – 251
Воробйов – 193, 251
Воронков – 89
Воронкова – 89
Ворончук – 139
Гавриков – 205
Галаган І.А. – 240
Галич Р. – 167
Галонов Ф. – 170
Гальчанський – 202
Гамольський – 89
Гармата – 73
Геєнову Н.Н. – 241
Гинце М. – 237
Главный – 157, 158, 206
Гладких К. – 170
Гнідий К.Р. – 241
Головинський – 166
Гончаренко – 163
Гончаров – 243, 244
Гончаров Г. – 251
Гончарова Н. – 246
Гончарова Ф. – 246
Горобец – 199
Грабенський І.Ф. – 242
Грабовський – 96, 100
Гребіник – 89
Греков – 128, 104
Григоренко І. – 250
Григоренко Н. – 250
Григоренко С. – 179
Григорієв К. – 194
Грицак – 253
Грузін – 140, 178
Гузій – 89
Гузьов – 89, 96, 104, 105, 106, 109, 110
Гусів – 89
Давидюк – 89
Давидюкова – 89, 96,
Давыденко – 120
Даль В.І. – 13
Даниленко – 106
Даниленко В.М. – 20
Данілевський – 97
Данільченко – 89
Данько – 207
Деніченко – 96
Деревянко – 108
Деркач – 131
Дидусев Я. – 246
Дисятниченко О. – 248
Доброскок С. – 170
Довбиш – 205
Довженко – 133
Долженко А. – 162
Друскис – 142
Дубовий Г. – 251

- Дубовий Є. – 251
Дубовий К. – 251
Дубовий М. – 251
Дубовий П. – 251
Дубовой Ів. – 248
Дудник – 105, 106, 109, 110, 112, 113
Д'яконов Г.П. – 245
Елисеєв – 194
Енукидзе – 25
Еременко – 188
Ерохин – 134
Есипов – 43
Євсєєв – 252
Жабко – 206
Жевага Г.С. – 180
Жидков – 211
Жиров – 96, 104
Житнік – 114
Жолудь – 230
Забирко О. – 243, 244
Завгородній – 89, 96
Завгородній В.Б. – 20
Загорайко – 116, 130, 144, 159
Заготський – 251
Заготський А. – 248
Задорожній – 89, 97, 101, 113, 151
Захаров – 205, 218
Захарченко – 89, 90, 96
Зинченко – 133, 134
Золотарев – 196
Іванов – 214, 201
Іванов М. – 162
Іванова – 134
Ільїнова – 96
Ільмінський – 127
Ільченко С.Є. – 180
Каганович – 35, 39, 93
Калинин – 25
Калікін – 89, 221
Калугін – 89, 96, 103, 104, 105
Карауш – 128
Карлов Н.И. – 166
Карлсон – 28, 89, 142
Катасонов А.І. – 180
Катасонов І.І. – 180
Кириченко – 102, 127
Коваленко – 149
Коваль П. – 170
Коган – 213
Коденко – 116, 118, 119, 120, 122, 130, 132, 144, 145, 159, 160, 178, 180
Кок – 209
Колесник – 138
Колесников – 151
Колеснікова С. – 249
Колиниченко – 151
Колісниченкова – 248
Колядінцев – 243, 244
Конквест Р. – 19
Кондратенко – 208
Кононей Ф. – 170
Конюшенко – 205
Коровченко – 202, 203
Корпенко – 100, 105, 106
Косарев – 198
Косіор С. В. – 37, 51, 63, 76, 124, 126, 137, 173, 181
Костін – 144
Костяников – 84

- Котиков – 172
Кофанов – 104
Кошевой – 119, 130, 144, 178
Кошка – 207
Кравцов – 205, 206
Кравцов Г.А. – 180
Кравченко – 132
Кравченко Б. – 19
Краев – 73
Крамарев І. – 251
Крамарев М. – 248
Крамаренко – 97, 104
Кривякин – 89
Крикунов – 127
Кровякин – 169
Круглов – 157
Круподера М.И. – 191
Круподера С.Н. – 191, 192
Кубаткін – 95
Кудрявцев – 197
Кудрявцева – 240
Кузнецов П.С. – 242
Кузьменко – 213
Кузьминский – 128
Кузьмін – 250
Куйбишев В.В. – 94
Кукувадченко – 115
Кулачко П.Т. – 241
Кулачко У.А. – 241
Кулеш – 211, 212
Кулик – 203
Куліш І.О. – 179
Кун – 205
Куценко – 128
Кучеров – 157
Кучин – 89
Кущ – 145
Лазаренко – 89, 90, 96, 105, 110, 113, 169
Левченко – 195
Легкий В. – 62, 65
Лемзяков Д. – 194
Леонов – 143
Леплевский – 142, 187
Лесик – 97
Лисовенко И. – 211, 212
Лисогуб – 73
Лісняк – 89, 96
Літвіненко – 89, 96, 97, 101
Ліфшиць – 176
Логвиненко – 149
Луганська – 116, 130, 144
Луговский – 73
Лутченко – 92, 93
Любченко – 36
Ляшенко – 131
Ляшенко М. – 194
Ляшенко Т. – 167
Майорков – 120
Майстренко – 89
Майстренко І.В. – 20
Макаревич – 144, 178
Макарович – 116
Макеев – 203
Малікова – 253
Мамонтов – 125
Мартинов – 92
Маслов – 37
Машков – 177
Мащенко С.Р. – 200
Мащенко Ф. – 200
Медведев – 127

- Межинский – 211, 212
Мелюченко – 252
Мельман – 189
Мериуца – 151
Миколаенко – 132
Мирошниченко – 96, 116, 118,
130, 132, 144, 145, 158, 160,
178, 179, 180
Митин – 168
Михайленко – 151
Михайлик А. – 168
Михайлов – 133
Михайлов И.С. – 166
Мільхонченк – 89
Можайський – 242
Мокин Я. – 160, 202
Молотов – 35, 45
Момот – 89, 90, 113
Морозова – 194
Московский – 149
Мотієнко – 89, 90, 92, 93, 101
Мощенко – 253
Муромець – 131
М. – 188
М.Г. – 105
Надуда – 216
Науман – 35
Недбай – 167
Недбайло – 113
Недельченко – 126
Недіденко – 140
Неня – 131
Неня П.К. – 179
Несмиянов – 196
Нестеренко – 241
Нечаев – 134
Нечаев Е. – 161
Нечаев П.Т. – 166
Нечаев Ф.Ф. – 166
Нещерет Т – 192
Николаенко – 208
Никоненко Г.Я. – 87
Новиков – 219
Новічков – 131
Овчаренко – 191
Олейников – 149
Олефійцев С. – 247
Олефійцева Г. – 246, 247
Ольшанский – 160
Охрешин – 205
Охтин – 206
П'ясецький – 105
Павлюченко – 95
Панарин – 195
Панасенко – 89
Пантилеев И.М. – 200
Панченко – 198
Пархоменко – 133
Пачкун П. – 168
Петренко – 138
Писарев – 253
Повстяний – 136, 177, 189,
192, 225
Погребенко Ф. – 168
Погребицький М. – 8
Поддубный – 169
Подкопаев – 205
Позняков – 171
Поляков – 205
Полянський – 157
Понежа – 133
Пономарев – 141, 142

- Пономаренко – 151, 250
Пономаренко А. – 188
Поплавский – 150
Попов – 133
Попова Е. – 192
Приз – 97
Приходько – 83
Причина – 128
Прищепа – 104
Промский К. – 193
Протасов С. – 191
Прохоров – 142
Прыль – 207
Пух – 209
Пучков – 96, 104
П.Б. – 243
Радіонов – 144
Радтонов – 196
Радько – 210
Райхштейн – 157
Реденс С.Ф. – 36, 51, 74, 124, 125, 126, 137, 139, 142
Решетняк – 73
Рибалка – 178
Рибянцев – 199
Рисухин П.І. – 180
Роговский – 209, 210
Родин – 138
Роенко – 188
Розенберг – 150
Романенко – 115
Романичев – 158
Рубченко – 144, 150, 151
Рубченко Ів. – 116
Руденко – 206
Руденко Є. – 236
Руденко Ф. – 236
Рудяшкіна – 189
Ружа – 251
Рыбалко И. – 168
Рыков – 25
Рязанцева – 149
Савичев – 105, 110
Самков – 131
Самойленко – 114
Самотиш – 230
Сап'ян – 135
Сапов – 36
Сарафанов – 128
Саркіс, Саркісов С.А. – 43, 75, 181, 182, 211
Свідлер – 171
Свиговіев – 127
Свиридова О.П. – 179
Свіридов – 85
Сейгуш – 241
Сергієнко – 243, 244
Сергієнко К. – 243, 244
Сергієнко С. – 243, 244
Сердюк – 250
Сердюк Я.А. – 180
Сердюкова Г. – 246, 247
Сердюкова М. – 246, 247
Серебряков – 104, 105
Серый – 128
Сидоренко – 89
Сидоров – 150
Сидоров Б. – 161
Сизова – 97
Сикалов – 151
Скосоренко – 151
Скрипник – 89, 104, 110

- Скрябин – 45
Скубак – 92, 93, 105
Следька – 191
Смирнов – 195
Смирнов Ф.А – 215
Смитана – 89, 96, 99, 104, 105, 106, 108, 109, 110
Смірнов – 252, 253
Соболь – 243, 244
Соколик – 97
Соколов – 184
Соловей П. – 167
Соловьев – 202
Сосницький – 104
Сотніков – 89, 92, 93, 105, 113
Спетанский – 43
Спиредоненко М – 248
Стаженник – 138
Сталин И.В. – 16, 45, 77, 79, 90, 250
Старовойтов М.М. – 13
Стародумов – 158
Стасюк О.О. – 20
Степанський – 36, 43
Стеценко – 156
Сторожев – 141
Стражев – 186
Стрельцова С.М. – 192
Стукало – 244
Ступивцева – 208
Субтельний О. – 13, 19
Судник – 128
Сукач – 84
Суржко – 125
Сурков – 208
Тарабановский – 209, 210
Тарануха – 27
Тарануха В.М. – 200
Тарануха Н.К. – 200
Тарануха О.В. – 200
Тарануха Я.М. – 200
Тарасенко – 123, 129, 137
Тарасюк – 114
Татарченко М. – 218
Тецкий – 121
Тимофеев – 143, 151
Ткаченко – 112, 167, 207
Токарев – 194
Толмачева – 197
Толстопятенко – 89, 96, 104, 105, 106, 107
Торба – 96, 100, 103, 105, 106, 110, 124
Тоцький – 136, 137
Третьяков – 205
Троценко – 235
Туркот – 240
Турченко – 151
Тютюнник Н. – 212
Удовиченко – 208
Уривський – 104, 106
Фітісов – 89, 90
Хайновский – 217
Хамчич Г.І. – 241
Хамчич К.І. – 241
Ханин – 143
Харьковский – 167
Хатаевич – 142
Хворостяненко – 235
Хмеленко П.П. – 84
Хрипунов А. – 196
Хрипунов И. – 196

- Христя – 140
Хрiстiч – 178
Худоба – 89, 92, 103, 110, 112
Циганков – 121
Циганкова Х.О. – 179
Цилуйко – 89
Часовский – 89
Часовярский – 89
Чебанов – 196
Челишева Т.І. – 20
Череватый – 28
Черкасова Н. – 248
Черниченко – 251
Черниченко С. – 251
Черніков – 242
Чернов – 43
Чернуха В.М. – 179
Чернуха Д.М. – 179
Чипкаленко А.Е. – 180
Чипкаленко О. – 180
Чиркин – 116, 121, 122, 130, 144, 152, 159, 177, 178, 196
Чирнова – 89
Чубар – 37
Чубар В. – 62
Чувирін – 175
Чуйкин – 169
Чумаченко – 119, 120
Чуроина Н.К. – 166
Шапуренко – 236
Шевцов – 120, 252, 253
Шевченко – 149, 168, 229
Шевченко М. – 167
Шевченкова Г.П. – 235
Шерман – 116, 130
Шермер Н. – 173
Шерстюк – 195
Шерстюк І.А. – 248
Шерстюк І.Д. – 247, 248
Шинкаръов – 104
Шкурат – 136, 137
Шнейдер – 205
Шовкеляс У.П. – 241
Шопін – 89, 223
Шостак – 231
Шпота О.Д. – 179
Шпота Х.І. – 249
Шпота Я. – 249
Шпота Я.К. – 179
Шулькевич – 250
Щеглов – 160
Щеняцкий Г. – 173
Ю.К. – 244
Юмашев – 89, 92, 96, 104, 105, 113
Юрченкова – 192
Юрьев К.И. – 166
Ющенко В. – 12
Ющенко К. – 6
Ягарев – 149
Якименко – 136
Якунин С.П. – 166
Якушев – 96
Яченин – 194

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- Александровск – 196, 204, 205
Алексеевка – 167, 168, 169,
170, 192
Англія – 141
Аношкино – 193, 194
Бабічево – 123, 129
Багачка – 123
Байдівка (Байдовка) – 116,
117, 118, 119, 130, 131, 132,
144, 145, 159, 160, 178, 238
Балтинское – 126
Баранівка – 239
Батум – 43
Бауергейм с. – 98, 99, 103,
104, 105, 109, 111, 221
Бахмутовка – 133
Баштанский р-н – 75
Безгиново с. – 98, 107, 109,
220
Белая – 153
Беловодск – 124, 176, 183,
235, 238, 239
Беловодский р-н – 124, 127,
138, 176, 183, 184
Бело-Скелеватая – 153
Білокуракинский р-н – 83,
186, 196
Білолуцьк – 250
Білолуцький р-н – 114, 115,
177, 209, 210
Благовещенка – 133
Боброво с. – 108, 124
Богородицк – 193
Болотное – 133
Большая Вергунка – 148
Бондаревка с. – 128
Бондарівна с. – 135, 180
Боровеньки – 190
Борок-Лутошкино – 215
Булавинівка с. – 86, 87, 188,
191, 192, 197
Бутово с. – 117, 118, 240
Б-Черниговка (Большая
Черниговка) – 133, 161, 162,
163, 164, 165, 167
2 Білокуракино – 188, 189, 225
В.Лепетихский р-н – 59
Васильковский р-н – 59
В-Герасимівка – 196
Верхне-Теплянський р-н – 92,
133, 161, 167, 168, 169, 171,
183, 184, 195, 211, 212, 213
Верхняя Богдановка – 163
Веселая Тарасовка – 204, 205

- Винница г. – 61
Винницькая обл. – 61, 62
Власівка – 229
Вовкодавово – 239
Волнухино – 206
В-Ольховка – 196
Вороніжська губернія – 220
Ворошиловський р-н – 216
Ворошиловськ – 172
В-Теплянськ – 134
I В-Покровка – 119, 130, 131
II В-Покровка – 118, 119, 180
Гармашівка – 239
Георгиевка – 145, 148, 153
Гнидівка – 239
Голодаєво – 117, 120
Гончарівка – 126
Грузинская ССР – 43
Давыдово-Никольск (ое) – 147, 158
Данилівка – 239
Дем'янівка с. – 83, 84, 86, 135, 136, 229
Денижниково с. – 96, 109, 111, 226
Дмитрівка – 93, 99, 100, 103, 104, 107, 109, 111, 167, 168, 169, 170, 220, 226
Днепропетровск – 53, 61
Днепропетровская обл. – 59, 75
Донбасс – 27, 53, 61, 89, 102, 143, 181
Донецьк – 114, 182
Донецька обл. – 89, 96, 103, 105, 152, 153, 161, 182, 184, 185, 187, 191, 196, 211, 213
Донцівка – 229
Елизаветовка – 148
Епифановка – 190
Ермаховский р-н – 215
Заайдаровка с. – 218
Заводянка – 188, 225
Заиковка – 188
Закітне – 229
Івановка – 153, 219
Іваново-Промышленная обл. – 215
Ильинка – 193
Йовсуг – 239
К.Кряковка – 116
Кабанье – 173
Кадиевский р-н – 125, 128, 143
Кадівка – 149, 151, 160, 202
Калиново – 143
Кам'янка с. – 135, 178
Каменка – 118, 145, 147, 153, 208
Камишевка – 133, 134
Камішное – 133
Копитаново с. – 98, 103, 109
Караван-Солодкий – 188
Киев г. – 61
Киевская обл. – 62
Кисловка – 193
Ковалевське – 126
Ковпаки (Ковпаки) с. – 96, 98, 103, 104, 105, 109
Козарик – 193
Козобеловка – 128
Коломичанське – 126
Колядівка (Колядовка) – 93, 103, 104, 109, 167, 169, 170
Комисаровка – 143

- Коноплянівка – 84, 188
 Коштаново – 98, 103
 Коченово – 209
 Краматорск – 209
 Красний Луч – 234, 239
 Краснолучський р-н – 124, 127, 128, 183
 Красний Октябрь (Кр. Октябрь) – 133, 134, 161, 162, 163, 164, 165, 167, 196
 Кременское с. – 150
 Криничне – 117, 119, 179
 Круглая с. – 215
 Кругле с. (Містківський р-н.) – 83, 84
 Кругловка – 126, 127
 Кружиловка – 153
 Крым – 234
 Курячівка – 86, 118, 188, 189
 Лизино – 188, 189
 Лизівка – 225
 Лиман – 130, 131, 178, 234
 Литвинівка – 239
 Лоховской р-н – 109
 Лубянки с. – 83, 188, 225
 Луганськ м. – 95, 96, 109, 145, 152, 159, 182, 195, 203, 206, 207, 208, 232
 Луганський р-н – 125, 127, 141, 183
 Лутугино – 148
 Макартетино – 188, 192
 Малая Вергунка – 148
 Мало-Вендилівка с. – 96, 97
 Маньківка с. – 123, 194
 Мариновка – 190
 Марківка – 232, 236
 Марковский р-н – 128, 135, 232
 Меловской р-н – 127, 173, 183, 184, 185
 Михайловка с. – 73, 133, 143
 Михайлюки с. – 100, 109, 112, 113, 220, 221, 226
 Мостки с. – 74, 128, 137
 Морозовка с. – 127
 Москва г. – 89, 173
 Мотники с. (Гадячський р-н. Харьковская обл.) – 75
 Муратово с. – 103, 104, 105, 107, 109, 111
 I Марківка с. – 135
 II Марківка с. – 135
 Н.Минченко – 211, 213
 Н.-Ніконовка с. – 123
 Н.-Преображеное – 129
 Н.-Тарасовка – 176
 Н-Г-Миколаєвка с. – 99, 103, 220, 223, 224, 226
 Нижняя Покровка – 190
 Николаевка – 150, 153, 154, 207
 Н-Красная – 194
 Н-Лимарівка – 239
 Н-Никоновка – 123
 Новая Астрахань – 190
 Ново-Ахтирка – 107, 108
 Новоайдар, Н.-Гайдар – 84, 92, 96, 97, 103, 106, 107, 109, 112, 220, 221, 223, 224, 226, 227
 Новоайдарський р-н, Ново-Гайдарський – 84, 89, 96, 103, 106, 109, 161, 167, 171, 183, 184, 220

- Ново-Анновка (Новоганнів-
ка) – 127, 145, 153, 233
 Ново-Николаевка – 109
 Новопсковский р-н
 (Ново-Псковский р-н) – 87,
 135, 174, 177, 183, 184, 186,
 187, 191, 198, 201, 202, 214,
 218, 229
 Ново-Розсош – 86
 Новороссош – 188
 Ново-Светловка
 (Новосветловка) – 127, 206
 Н-Ольховская – 134
 Н-Червоне с. – 123
 Одесса, г. – 53, 61
 Одесская обл. – 59
 Октябрьское – 126
 Олексіївка – 86, 93, 100, 103,
 104, 109, 111, 167, 168, 169,
 170, 192, 221, 226
 Ольховка – 148
 Омельково – 118
 Ореховка с. – 127, 145, 147,
 219
 Осиновский р-н – 218
 Павлоградский р-н – 75
 Панькова – 188
 Первозвановка – 145, 153
 Пески с. (Баштанский р-н.
 Одесская обл.) – 75
 Песчаное – 197
 Петренково с. – 98
 Петровеньки – 116
 Петровка №2 – 153, 196
 Петровское – 131
 Писаревка с. – 188, 189, 197
 Подгоровка – 118, 119, 131
 Покровське с. – 123, 194, 243
 Полтава – 242
 Попасная – 116, 143, 149
 Попаснянский р-н – 141
 Раевка – 145
 Райгородка – 126, 133
 Риківський р-н – 175
 Ровенецький р-н – 73, 127, 176,
 183
 РСФСР – 215
 Рубежанский р-н – 25, 73, 128,
 173, 175, 183, 184, 190
 Рудово с. – 177
 Рябинцево – 188
 Садки – 117, 118
 Самсонова с. – 127, 145
 Сватове – 126, 136, 141
 Сватовский р-н – 26, 27, 74,
 126, 128, 137, 215
 Свистуновка – 193
 Свердлова с. – 75
 Святотроицкое с. (Троицкий
 р-н. Одесской обл.) – 75
 Селидовка с. – 138
 Синьково с. – 127
 Сиротино с. – 123, 129
 Сичівка с. – 135
 Скелевое с. – 149
 Славяносербск – 150
 Слов'яносербський р-н – 197
 Смолянінове с. – 109, 224, 226
 Смолянінове с.
 (Павлоградский р-н
 Днепропетровская обл.) –
 75
 Смоляніново с. – 96, 97, 103,
 104, 106, 107, 108, 109, 111

- Снегуровский р-н – 59
 Солодково – 189
 Солонянський р-н – 59
 Софиевка с. – 127
 Союз радянських соціалістичних республік, ССРСР, СРСР – 35, 45, 102
 Співаковка с. – 96, 97, 98, 103, 104, 107, 109, 111, 124
 Сталіно м. – 74
 Старобельськ – 74, 126, 201, 237, 238, 240, 242, 443, 244, 246, 247, 248
 Старобельський р-н – 26, 27, 28, 126, 129, 130, 140, 144, 152, 173, 177, 178, 183, 184, 197, 199, 213
 Степановка – 143
 Суходол – 145, 153
 Суходольськ – 127, 147, 154, 207
 Талоново с. – 115
 Тарасівка с. – 123
 Тарасовка – 193, 194
 Тернівка с. – 135
 Тецьке – 117, 118
 Титарівна (Титаровка) – 118, 131, 240, 241
 Тишківка с. – 135, 198
 Третьяково с. – 176
 Троицкое с. – 149
 Тройцький р-н – 75, 129, 136, 183, 184
 Україна, УРСР, УСРСР – 30, 31, 35, 37, 38, 43, 46, 47, 51, 53, 61, 62, 63, 70, 74, 78, 79, 87, 102, 125, 126, 137, 139, 141, 173, 180
 Успенка – 145, 148, 153, 154, 204
 Фрунзенський р-н – 59
 Харьков, г. – 53, 61, 75
 Харьковская обл. – 62, 75
 Хацапетовка – 175
 Хорошее – 116
 Хрустальное с. – 128
 Царівка с. – 96, 111, 124, 224
 Целуйково – 188, 189, 225
 Цыганковка – 193
 Чабановка с. – 73, 190
 Черниговка с. – 133
 Чернигов г. – 61
 Чмирівка (Чмировка) – 116, 117, 118, 119, 120, 131, 237, 247
 Чубаревський р-н – 109
 Шапарск – 188
 Шапарське с. – 183, 186, 225
 Шахтинський р-н – 125, 218
 Шелаковий Проток – 153, 219
 Шпотіно – 119, 179, 246
 Штурмово с. – 96, 109
 Шуликовка с. – 131, 138, 178
 Юр'ївка с. – 216
 Ящикове с. – 216

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

артел.	– артель
Артель «ОКДВА»	– Артель «Особая Краснознамённая Дальневосточная армия»
відс.	– відсотків
ВУЦВК	– Всеукраїнський Центральний виконавчий комітет
г., гг.	– год, годы
га	– гектар
голод. семей	– голодающих семей
гр.	– грамм
Газета «Луг. правда»	– Газета «Луганская правда»
Газета «Соц. Донбасс»	– Газета «Социалистический Донбасс»
ГДА СБ України	– Галузевий державний архів Служби безпеки України
гор. КК, ГКК	– городская контрольная комиссия
Горземотдел	– Городской земельный отдел
горком	– городской комитет
горпартком, горпарком	– городской партийный комитет
ГорПО	– городское потребительское общество
Госбанк	– Государственный банк
ГПУ	– Государственное политическое управления
ГРУ	– Главное разведывательное управление
Дноблсуд	– Донецкий обласний суд

ДПУ УРСР	– Державне політичне управління Української радянської соціалістичної республіки
др.	– другим, других
зав.	– заведующий
завком	– заводской комитет
завод «ОР»	– завод им. Октябрьской революции
Заготзерно	– Всеукраинская контора Всесоюзного государственного объединения по заготовке зерновых, бобовых, крупяных, масленичных и фуражных культур
зам. нач.	– заместитель начальника
заст. Голови Обл. ВК	– заступник голови обласного виконавчого комітету
ЗПК	– заводской партийный комитет
им.	– имени
кас. план	– касовий план
кгр. клгр, кіл	– килограмм
КК РКЦИ	– Контрольная комиссия рабоче- крестьянская инспекция
КК РСІ	– Контрольна комісія робітничо- селянська інспекція
Кожсоюз	– Кожевенный союз
колгосп	– колективне господарство
колич.	– количество
КП(б)У	– Коммунистическая партия большевиков Украины
крб.	– карбованці
ЛКСМУ	– Ленинский коммунистический союз молодежи Украины
м.	– місто
міськком	– міський комітет
міськрайпартком	– міські та районні партійні комітети
МР, м/рада	– міська рада
МТС	– Машинно-тракторная станция
Наркомзем	– Народный комиссариат земледелия

Наркомлегпром	– Народный комиссариат лёгкой промышленности
нарсуд	– Народный суд
нач.	– начальник
Начполитотделов	– начальник политических отделов
НКВС	– Народный комисариат внутренних справ
НКПС	– Народный комиссариат путей сообщения
НКЮ	– Народный комиссариат юстиции
обком	– областной комитет
облвиконком	– обласний виконавчий комітет
облисполком	– областной исполнительный комитет
облпартком	– обласний партійний комітет
облсуд	– областной суд
ОГПУ	– Объединенное государственное политическое управление
ОО ОГПУ	– особый отдел Объединённого государственного политического управления
ООН	– Організація об'єднаних націй
орг.-госп.	– організаційно-господарський
оргвідділ	– організаційний відділ
ОРС	– Отдел рабочего снабжения
п/с	– поселок
парторганізація	– партійна організація
партячейка	– партийная ячейка
политбанда	– политическая банда
политбандит	– политический бандит
политсводка	– политическая сводка
політвідділ	– політичний відділ
політсектор	– політичний сектор
пом. директора	– помощник директора
пред. колхозов	– председатели колхозов
пред. суда	– председатель суда
продсуда	– продовольственная ссуда
пуд.	– пудов

радгосп	– радянське господарство
Рай КК	– районна контрольна комісія
РайЗО	– районный земельный отдел
РайЗУ	– районное земельное управление
Райколхозсоюз	– районный колхозный союз
Райпартком	– районный партийный комитет
райспоживспілка	– районна споживча спілка
РВК	– районный военный комиссариат
РЗВ	– Районный земельный відділ
РЗО	– Районный земельный отдел
РК Милиция	– рабоче-крестьянская милиция
р-н	– район
РНК, раднарком	– Рада народних комісарів
робчком	– робочий комітет
РПК	– Районный партийный комитет
РПО	– районная профсоюзная организация
РСФСР	– Российская советская федеративная социалистическая республика
с. г.	– сего года
с/г артіль	– сільськогосподарська артіль
с/р, с/рада	– сільська рада
с/совет, сельсовет, с/совет, с/с.	– сельский совет
сельпартячейки	– сельские партийные ячейки
СКК	– Северо-Кавказский край
случ.	– случаев
сmt	– селище міського типу
СНК, совнарком	– Совет Народных Комиссаров
СОЗ	– Спілка обробки землі
соцзахист	– соціальний захист
соц-змагання	– соціалістичні змагання
СРСР	– Союз радянських соціалістичних республік
СССР	– Союз советских социалистических республик
ссыпункт	– ссыпной пункт
СТО	– Совет труда и обороны

т.	– тонна
т. к.	– так как
т., тов., т.т.	– товариш, товариші
т-во	– товариство
тис.	– тисяч
ТПО	– Транспортное потребительское общество
тыс.	– тысяч
Укрколгоспцентр	– Український колгоспний центр
УССР	– Украинская советская социалистическая республика
фінактив	– фінансовий актив
фр.	– фракции
ц., цент., цнт.	– центнер
ц. р.	– цього року
ЦВК	– Центральный исполнительный комитет
ЦДАВО України	– Центральный державный архив вищих органів влади та управління України
ЦДАГО України	– Центральный державный архив Громадських об'єднань України
ЦИК	– Центральный исполнительный комитет
ЦК ВКП(б)	– Центральный комитет Всесоюзной коммунистической партии большевиков
ЦК КП(б)У	– Центральный комитет коммунистической партии большевиков Украины
чел.	– человек
чл.	– член

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- № 1 Інструкція ЦВК СРСР і РНК СРСР Центральним виконавчим комітетам, РНК союзних та автономних республік, крайовим та обласним виконавчим комітетам про куркульські господарства.....23
- № 2 Записка ДПУ УСРР про організаційно-господарський стан колгоспів за матеріалами агентурного вивчення їхньої діяльності за 1931 р. 25
- № 3 З постанови ЦК ВКП(б) про організацію хлібозаготівель в кампанію 1932 р. 29
- № 4 Телеграма ЦК ВКП(б) і Раднаркому СРСР Центральному комітету КП(б)У та Раднаркому УСРР про посилення темпів хлібозаготівель 35
- № 5 Постанова Політбюро ЦК КП(б)У з питань збиральної кампанії і хлібозаготівель 36
- № 6 Телеграма ЦК КП(б)У всім обласним комітетам партії про вжиття негайних заходів по посиленню хлібозаготівель 38
- № 7 Телеграма ЦК ВКП(б) Центральному комітету КП(б)У про затвердження наркоматом землеробства СРСР завдань для України з озимої сівби та зяблевої оранки 39
- № 8 Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про заходи по боротьбі з спекуляцією хлібом 39
- № 9 З постанови Комітету по заготівлях сільськогосподарських продуктів при Раді Праці і Оборони СРСР щодо відвантаження з УСРР насіння озимої пшениці для Грузинської РСР 43

- № 10 Телеграма заступника голови Комітету заготівель при Раді Праці та Оборони СРСР М. Чернова уповноваженому Комітету по УСРР М. Степанському з вимогою негайного відвантаження 1450 тонн насінневої пшениці до Грузії 43
- № 11 Постанова Укрколгоспцентру про заборону видавати хліб в громадському харчуванні 44
- № 12 Телеграма Центральному комітету КП(б)У з викладом Постанови Раднаркому СРСР та ЦК ВКП(б) про неможливість виділення насінневої позики колгоспам і радгоспам 45
- № 13 З постанови Політбюро ЦК КП(б)У про необхідність подолання відставання України у виконанні плану хлібозаготівель 46
- № 14 Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про посилення допомоги в проведенні хлібозаготівель з боку органів юстиції.....50
- № 15 З постанови Політбюро КП(б)У про ліквідацію контрреволюційних гнізд та розгром куркульських груп.....51
- № 16 Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про заходи з підсилення хлібозаготівлі 53
- № 17 Постанова раднаркому УСРР про доповнення до інструкції «Про організацію хлібозаготівель в одноосібному секторі» 63
- № 18 Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про хід виконання постанов Політбюро про хлібозаготівлі від 30 жовтня та 18 листопада 1932 р 65
- № 19 Директива ЦК ВКП(б) Центральному Комітету КП(б)У, всім обкомам партії про затвердження кінцевого строку вивозу хліба з глибинних пунктів України 70
- № 20 Постанова Політбюро ЦК КП(б)У про заходи з ліквідації саботажу хлібозаготівель, який ведеться куркульськими елементами 71

№ 21	З оперативного бюлетеня ДПУ УСРР щодо боротьби із «сільською контрреволюцією».....	73
№ 22	Телеграма Сталіно – Старобільськ Міськрайпартком № 139/ к 291	74
№ 23	Телеграма секретарям міськрайпарткомів, уповноваженим обкому про заборону вивозу насфондів	76
№ 24	З резолюції пленуму ЦК КП(б)У про підсумки хлібозаготівель на Україні і постанову ЦК ВКП(б) від 24 січня 1933 р.	77
№ 25	Політглист секретаря Білокуракинського РПК секретарю ОПК	83
№ 26	Витяг з протоколу № 2 засідання бюро Новопсковського райпарткому.....	85
№ 27	Витяг з протоколу № 7 загальних зборів Новороссошанського партосередку «Закриті»	85
№ 28	Лист колгоспника Лук'яна Павловича до брата – червоноармійця	86
№ 29	Витяг з протоколу засідання бюро Новопсковського РПК	86
№ 30	Заява від громадянки Никоненко Г.Я. до Бюро Партизан Новопсковського району про збільшення пенсії.....	87
№ 31	З доповідної записки ДПУ УСРР у ЦК КП(б)У про тенденції до виходу з колгоспів на Україні	87
№ 32	Протокол об'єднаного пленуму Новоайдарського РПК та РАЙ КК Донецької області	89
№ 33	Телеграма заступника голови Ради праці і оборони В.В. Куйбишева в ЦК КП(б)У про необхідність прискорення відвантаження зерна з України на експорт	94
№ 34	Постанова бюро Луганського міськкому КП(б)У про недопустимість витрачання хліба на громадське харчування в їдальнях колхозів	94
№ 35	Протокол Ч-2 пленуму Новоайдарського РПК Донецької області	96

№ 36	Роз'яснення хлібофуражного сектора уповноваженого Комітету заготівель при РПО СРСР по УСРР Донбасі про збільшення експортного завдання по зерну за рахунок загальних централізованих заготівель	102
№ 37	Витяг з протоколу бюро Новоайдарського РПК Донецької області.....	103
№ 38	Протокол пленуму Новоайдарського РПК Донецької області.....	105
№ 39	Постанова секретаріату Донецького обкому КП(б)У про викривлення лінії партії в Білолуцькому районі	114
№ 40	Витяг з протоколу № 20 засідання бюро Кадієвського міськпарткому	115
№ 41	Протокол № 12/45 засідання Президії Старобільського райвиконкому	116
№ 42	З постанови бюро Старобільського РПК про хлібозаготівлі	118
№ 43	Витяг з протоколу № 45/67 засідання бюро Старобільського РПК	122
№ 44	Витяг з протоколу загальних закритих партійних комсомольських зборів	122
№ 45	З постанови бюро Троїцького РПК про перебіг виконання плану хлібозаготівель за листопад	123
№ 46	Витяг з протоколу № 50/11 засідання бюро Новоайдарського РПК	124
№ 47	З доповідної записки голови ДПУ УСРР С. Реденса генеральному секретарю ЦК КП (б)У С. Косіору про заходи з проведення операції проти «куркульсько-петлюрівських та контрреволюційних елементів»	124
№ 48	Супровідний лист голови ДПУ УСРР С. Реденса генеральному секретарю ЦК КП(б)У С. Косіору із зведенням про ставлення партійців і комсомольців на селі до хлібозаготівель	126
№ 49	З постанови бюро Троїцького РПК про хід виконання річного плану хлібозаготівлі	129

№ 50	З протоколу № 49/71 бюро Старобільського РПК	129
№ 51	Протокол № 12/46 засідання Президії Старобільського райвиконкому	130
№ 52	Витяг з протоколу № 15 засідання бюро Верхньо-Теплянського РПК.....	133
№ 53	З резолюції по доповіді фракції РВК про виконання плану хлібозаготівлі по Марківському району	135
№ 54	З протоколу засідання Новопсковського РПК.....	135
№ 55	Постанова бюро Троїцького райкому КП(б)У про виконання плану хлібозаготівель по радгоспах	136
№ 56	Супровідний лист голови ДПУ УСРР С. Реденса генеральному секретарю ЦК КП(б)У С. Косіору з інформаційним зведенням про боротьбу із «саботажем хлібозаготівель» у колгоспах	137
№ 57	Витяг з протоколу засідання бюро Старобільського РПК	140
№ 58	Зі спецповідомлення Транспортного відділу ДПУ УСРР про антипартійні й антирадянські прояви партійців на транспорті	141
№ 59	Витяг з протоколу № 24 засідання бюро Кадієвського міськпарткому	143
№ 60	Протокол засідання Президії Старобільського РВК	144
№ 61	Постанова бюро Луганського міськкому КП(б)У про заходи щодо посилення хлібозаготівель	145
№ 62	Витяг з протоколу № 25 засідання бюро Кадієвського міськпарткому КП(б)У	149
№ 63	Витяг з протоколу № 27 засідання бюро Кадієвського міськпарткому КП(б)У	151
№ 64	Витяг з протоколу № 57 засідання бюро Старобільського РПК	152
№ 65	Постанова про практичні заходи з посилення хлібозаготівлі та закінчення річного плану (Прийнято бюро Луганського міськкому КП(б)У)	152
№ 66	Протокол № 1 засідання президії Старобільського райвиконкому	159

№ 67	Витяг з протоколу № 11 засідання секретаріату Кадієвського міськкому КП(б)У	160
№ 68	З доповідної записки про результати перевірки бригадою Донецького обкому КП(б)У випадків голодування по Верхньо-Теплянському і Новоайдарському районах	161
№ 69	Постанова Ворошиловського міськпостачу	172
№ 70	З довідки про хід підготовчих робіт до весняної кампанії по районах Старобільського округу	173
№ 71	Витяг з протоколу № 10 засідання Президії Донецького обласного виконавчого комітету Рад Робітничо-Селянських та Червоноармійських депутатів.....	175
№ 72	Витяг з протоколу № 5 засідання бюро Новопсковського райпарткому	177
№ 73	Витяг з протоколу № 72 засідання бюро Старобільського РПК	177
№ 74	Витяг з протоколу № 73 засідання бюро Старобільського РПК	178
№ 75	Витяг з протоколу засідання президії Старобільського райвиконкому	178
№ 76	Інформація в ЦК КП(б)У про випадки голодування в сільських районах Донбасу і надання їм продовольчої допомоги	181
№ 77	Довідка Донецького обласного відділу ДПУ Донецькому обкому КП(б)У про посилення продовольчих труднощів у ряді районів області та смертності населення на ґрунті голодування	182
№ 78	Доповідна записка Міловського райкому партії Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труднощі у районі та заходи надання допомоги населенню	185
№ 79	Повідомлення ДПУ УСРР Центральному комітету КП(б)У про тяжкий продовольчий стан та заходи допомоги голодуючому населенню в с. Шапарське Новопсковського району	186

№ 80	Доповідна записка Новопокровського райкому партії Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труднощі в селах і колгоспах району та надання допомоги населенню	187
№ 81	Витяг з доповідної записки уповноваженого РПК Мельмана секретарю РПК Повстяному	189
№ 82	Повідомлення Рубежанського райкому КП(б)У Донецькому обкому партії про випадки голодування у районі та заходи продовольчої допомоги населенню ..	190
№ 83	Заява від шофера С. Протасова до політвідділу з проханням про надання допомоги	191
№ 84	Доповідна записка Новопокровського райкому партії Донецькому обкому КП(б)У про факти вживання в їжу трупів померлих та заходи щодо подолання голоду	191
№ 85	Інформаційна записка керівнику бригади обкому КП(б)У тов. Воробйову	193
№ 86	Витяг з протоколу № 34 засідання бюро Верхньотемянського РПК	195
№ 87	Повідомлення Політсектора Донецького обласного земельного відділу Донецькому обкому КП(б)У про продовольчі труднощі, смертельні випадки та людоїдство.....	196
№ 88	З протоколу засідання правління колгоспу ім. Балицького Христовської сільради Слов'яносербського району	197
№ 89	Доповідна записка уповноважених Косарева і Панченка секретареві Новопокровського РПК	198
№ 90	Інформаційний лист про хід весняної сівби до Новопокровського РПК.....	198
№ 91	Витяг з протоколу засідання Президії Старобільського РВК	199
№ 92	Лист від Ф. Мащенко братові	200
№ 93	Телеграма Старобільської бригади обкому секретарю Новопокровського райкому та голові райвиконкому.....	201

№ 94	З постанови бюро Новопокровського РПК про дитячу безпритульність у районі.....	201
№ 95	Витяг з протоколу № 16 засідання секретаріату Кадіївського міськкому КП(б)У	202
№ 96	Витяг з доповідної записки секретаря Золотянського партосередку Кулика секретареві РПК Коровченку	202
№ 97	З постанови бюро Луганського міськкому КП(б)У про зменшення врожайності по колгоспах, радгоспах і ВРП району	203
№ 98	З постанови бюро Луганського міськкому КП(б)У про хід збирання, обмолоту та хлібопостачання	207
№ 99	Витяг з протоколу № 25 засідання бюро Білолуцького РПК	209
№ 100	Витяг з протоколу № 26 засідання бюро Білолуцького РПК та президії РКК РСІ.....	209
№ 101	З постанови бюро Білолуцького РПК	210
№ 102	Спецзведення секретарю Донецького обкому КП(б)У про самосуд та знущання над колгоспниками Лісовенко та ін. (на території В.Теплянського р-ну)	211
№ 103	Зі стенографічного звіту спеціальної наради начальників політвідділів Старобільщини	213
№ 104	Поштотелеграма секретареві Новопокровського райпарткому про посилення опору антидержавним настроєм у районі.....	214
№ 105	Лист П.К. Вехова до Ф.А. Смирнова	215
№ 106	Довідки уповноважених з проведення обшуків і конфіскації майна у мешканців сіл Ворошиловського району Луганського округу	216
№ 107	Звернення політрука батареї Захарова до секретаря Новопокровського РПК	218
№ 108	Матеріал про стан революційної законності	219
№ 109	Матеріали бригад з перевірки готовності колгоспів Новопокровського району до III більшовицької сівби	219

- № 110 Постанова об'єднаного пленуму Новоайдарського райпарткому та РАЙ КК РСІ від 14/УІІ про хід збиральної, скиртувальної та хлібозаготівельної кампаній 1932 року 220
- № 111 Резолюція на доповідь тов. Повстяного про стан харчових ускладнень по окремих сільрадах та колгоспах 225
- № 112 Резолюція на доповідь про підсумки виконання плану мобілізації коштів ІІІ кварталу, план на ІV квартал.....226
- № 113 Резолюція на директиву облпарткому про розкрадання посівного матеріалу в колгоспах.....229
- № 114 Інформація уповноваженого Новопсковського РПК «Як ми дійшли зламу в хлібозаготівлях по арілі «Воля» (Власівка)» 229
- № 115 З публікації Марківської районної газети «Більшовицький штурм» «У Білика знайдено прихований хліб» 234
- № 116 З публікації Луганської газети «Луганська Правда» «Крадів хліба – до революційного права» 234
- № 117 З публікації Краснолуцької міської газети «Червоний ударник» «Про похід піонерів та школярів за збирання колосків» 236
- № 118 З публікації Біловодської газети «Червоний колгоспник» «Набути більшовицьких темпів у сівбі» 237
- № 119 З публікації Марківської районної газети «Більшовицький штурм» «Суворо покарати куркульню, що гноїть хліб у ямах» 238
- № 120 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Спекулянтів Кудрявцеву та Галагана засуджено» 239
- № 121 З публікації Біловодської газети «Червоний колгоспник» «Сівбу закінчили, переключаймося на оранку зябу» 240

- № 122 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Байдівських розкрадників колгоспного хліба покарано» 240
- № 123 З публікації Біловодської газети «Червоний колгоспник» «Передові у хлібозаготівлі» 241
- № 124 З публікації Краснолуцької міської газети «Червоний ударник» «Нещадної кари ворогам народу» 242
- № 125 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Шкідників громадського майна покарано» 243
- № 126 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «За розкрадання державного майна до розстрілу» 245
- № 127 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «За кражу і спекуляцію хліба – примуспраці 5 років» 246
- № 128 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Розкрадників хліба – куркулів покарано» 246
- № 129 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Шкідників колгоспного господарства – до розстрілу» 248
- № 130 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Добровільно повертаю накрадений хліб» 249
- № 131 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Знайдено пшеницю, що захована ще у 1929 року» 250
- № 132 З публікації Старобільської газети «Степова комуна» «Сівбу ранніх закінчили» 251
- № 133 З публікації Старобільської окружної газети «Під прапором Леніна» «За зрив пляна сівби Баюна виключено з лав партії» 252
- № 134 З публікації екстреного випуску Білолуцької газети «Соцштурм» «Мобілізувати всі сили на негайне завершення косовиці, на ударну молотьбу та скирдування» 254

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ФОНДІВ

ЦДАВО України

ф. 404 «Управління уповноваженого Міністерства заготівель
СРСР по УРСР»

ЦДАГО України

ф. 1 «Центральний Комітет Компартії України»

ГДА СБ України

ф. 16 «Секретне діловодство»

Державний архів Донецької області

ф. П-326 «Донецький обласний комітет Комуністичної партії
України»

ф. Р-279 «Виконавчий комітет Донецької міської Ради
народних депутатів»

ф. Р-1169 «Артемівський окружний виконком Ради робітничо-
селянських та червоноармійських депутатів»

Державний архів Луганської області

- ф. П-4 «Старобільський окружний комітет КП(б)У»
- ф. П-5 «Луганський міський комітет КПУ»
- ф. П-6 «Новопсковський районний комітет КПУ»
- ф. П-28 «Старобільський районний комітет КПУ»
- ф. П-33 «Луганська міська контрольна комісія КП(б)У»
- ф. П-46 «Марківський районний комітет КПУ»
- ф. П-53 «Новоайдарський районний комітет КП(б)У»
- ф. П-56 «Міловський районний комітет КПУ»
- ф. П-185 «Стахановський міський комітет КПУ»
- ф. П-188 «Білолуцький районний комітет КПУ»
- ф. П-207 «Верхньотеплівський районний комітет КП(б)У»
- ф. П-234 «Троїцький районний комітет КП(б)У»
- ф. П-267 «Об'єднаний архівний фонд первинних організацій КПУ Новопсковського району»
- ф. Р-259 «Христовська сільська Рада робітничо- селянських та червоноармійських депутатів»
- ф. Р-343 «Алчевський районний комітет незаможних селян»
- ф. Р-693 «Виконавчий комітет Луганської міської Ради народних депутатів»
- ф. Р-1202 «Старобільський районний виконавчий комітет Ради робітничо-селянських та червоноармійських депутатів»

Науково-документальне видання

Автори-упорядники

М. М. Старовойтов, В. В. Михайличенко

ГОЛОДОМОР НА ЛУГАНЩИНІ 1932–1933 рр.

Під загальною редакцією Миколи Старовойтова

Технічний редактор

В.В. Якуніна

Археографічне опрацювання документів

Л.А. Буранова, І.В. Коршок, І.В. Серокурова

Комп'ютерний набір документів

С.І. Білоцерковська

Художнє оформлення

Г.Б. Назаров

Відповідальний за видання М. М. Старовойтов

Підп. до друку 01.02.2008 р. Формат 60х84/16.

Гарнітура SchoolBookC. Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 19,0. Ум.-вид. арк. 17,2.

Замовл. № 0201-08.

Видавничий дім «Стилос».

04071, Київ–71, вул. Набережно-Лугова, 5, к. 30. Тел.: (044) 428-72-50.

Свідоцтво Держкомінформу України (серія ДК № 1465 від 13.08.2003 р.)

Надруковано ТОВ «Поліграфічний центр «Фоліант».

04176, Київ–176, вул. Електриків, 26. Тел.: (044) 425-30-01.

Свідоцтво Держкомінформу України (серія ДК № 149 від 16.08.2000 р.)

